

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu: 71

Osmanlı Belgelerinde
ÇANAKKALE MUHAREBELERİ

I

ANKARA 2005

Proje Yöneticisi

Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

Proje Sorumluları

Doç. Dr. Mustafa BUDAK
Genel Müdür Yardımcısı

Dr. Önder BAYIR
Osmanlı Arşivi Daire Başkanı

Dr. Ahmet Zeki İZGÖER
Yayın İşleri Koordinatörü

Yayına Hazırlayanlar

Muzaffer ALBAYRAK

Mustafa ÇAKICI

Recep UZUNDAĞ

Salih KAHRİMAN

Yılmaz KARACA

İndeks

Seher DİLBER

Haritalar

Ahmet ÖZKILINÇ

Mizanpaj

Vahdettin ATİK

Baskıya Hazırlayanlar

Murat ŞENER

Salih DUTOĞLU

ISBN

ISBN

Osmanlı Belgelerinde
ÇANAKKALE MUHAREBELERİ

I

ÖNSÖZ

Milletlerin tarihinde sonuçları itibarıyla yeni bir çağın açılması, yeni bir dönemin başlaması veya bir kırılma ve çözülmenin yaşanmasına vesile olan savaşlar vardır. Olumlu ya da olumsuz, sonucu ne olursa olsun bu savaşlar milletlerin hafızasında her zaman canlı ve taze kalırlar. Anadolu'yu Türklere açan Malazgirt Savaşı, yeni bir çağı başlatıp Osmanlı Devleti'ni bir dünya devleti haline getiren İstanbul'un fethi ve 93 Harbi olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı bu cümledendir.

Çanakkale Muharebeleri de tıpkı bunlar gibi Türk milletinin hafızasına kazınan, hatırası hep taze kalan, üzerinden geçen yıllara rağmen hâlâ coşkuyla anılan, hakkında kitaplar yazılıp filmler çekilen büyük bir zafer, kahramanlık ve mücadele örneğidir.

Osmanlı Devleti ekonomik ve askerî yönden zayıf ve bitti gözüyle bakılan bir devlet durumunda iken girdiği I. Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında umulmayan parlak sonuçlar almışsa da uzayan savaşın ağır yükünü taşıyamamıştır. Savaşta uğranılan yenilgi Osmanlı Devleti'nin fiilen yıkılmasının başlangıcı olmuştur. Ancak yıkılırken bile eski ihtişamlı ve heybetli günlerine nazire yaparcasına zaferler kazanmaktan da geri kalmamıştır. İşte bunlardan birisi, günümüzde bile bir darb-ı mesel olarak milletimizin dilinde dolaşan "Çanakkale Geçilmez" sözünü dost ve düşmana kabul ettiren, hem deniz hem de karada kazanılan Çanakkale Zaferi'dir.

Osmanlı Devleti'nin yerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin tesisinde maddî ve manevî açıdan Çanakkale Zaferi'nin büyük katkısı vardır. Çanakkale Muharebeleri, Osmanlı Devleti tarihinde görülmedik derecede, millî bir ruhla yurdu korumak düşüncesiyle yapılmıştı. Burada yeşeren yurdu korumak fikri ve oluşan millî ruh Kurtuluş Savaşı'nın zeminini hazırlamıştır. Çanakkale Muharebeleri'ne yarbay rütbesi ile bir tümen komutanı olarak katılan ve zamanla üstün komuta yeteneği ve liyakatiyle parlayarak albay rütbesi ile kolordu komutanlığına getirilen, Anafartalar ve

Conkbayırı muharebeleriyle düşmanın Çanakkale Cephesi'ndeki son ümitlerini de boşa çıkararak Mustafa Kemal "Anafartalar Kahramanı" ve "İstanbul'u kurtaran komutan" unvanlarıyla bütün yurttan tanınmıştır. I. Dünya Savaşı'ndan sonra ülkenin işgale uğraması üzerine başlatılan Millî Mücadele'ye Türk milletinin inanması ve destek vermesinde hiç şüphesiz bu kurtuluş hareketinin başında Çanakkale'den dolayı bir kahraman olarak tanıyıp güvendikleri Mustafa Kemal'in bulunmasının etkisi büyük olmuştur.

Çanakkale Muharebeleri çeşitli renklerde, farklı milletlerden insanları (İngiliz, Fransız, Cezayirli, Hintli, Nepalli Gurkalar, Senegalli, Avustralya ve Yeni Zelandalı, Yeni Zelanda yerlisi Maoriler...) aynı cephede buluşturan, kara, deniz ve havada çok çetin mücadelelere sahne olan, birkaç metrelik bir siper hattını zapt etme veya bir tepciği ele geçirmenin savaşın gidişatına tesir edebilecek ölçüde olduğu dar bir sahada cereyan eden, karşılıklı siperlerin arasındaki mesafe yer yer 8-10 metreye kadar inebilen benzeri görülmedik, kendine özgü özellikler taşıyan sıra dışı bir mücadeledir.

Çanakkale Muharebeleri, üzerinde en fazla araştırma yapılarak kitap yazılan savaşlardan biridir. Savaşa katılan ülkelere İngiltere, Fransa, Avustralya ve Yeni Zelanda'da bu savaşlar üzerine çok ciddi araştırmalar yapılmış savaşa katılanlar tespit edilip onlarla görüşülmüş; yazılı, sesli ve görüntülü kayıtlar tutulmuştur. Temennimiz, ülkemizde de bu tür projelerin uygulama alanına konup aksatılmadan sürdürülmesidir.

Ülkemizde Çanakkale Muharebeleri, gerek anma faaliyetleri gerekse savaşın yaşandığı bölgeyi ziyaret etmek konusunda gittikçe artan bir ilgiye muhatap olmakla beraber savaş hakkında Genelkurmay Başkanlığı'nın yayınladığı birkaç çalışma dışında; belgelere dayalı, ilmî, ciddi ve kapsamlı bir kitabın yazılmamış olması büyük bir eksikliklerdir.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, bu alandaki eksikliği gidermek amacıyla 90. Yıl etkinlikleri çerçevesinde iki ciltten oluşan "Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri" kitabının elinizde tuttuğunuz ilk cildini yayınlamış bulunmaktadır. Kronolojik olarak 10 Ağustos 1914-31

Ağustos 1915 tarihleri arasındaki olayları anlatan belgelerden oluşan bu ilk cilt, yaklaşık bir yıllık bir döneme ait olmasına rağmen muhteva bakımından çeşitlilik arz etmektedir. Şöyle ki;

-Harekât öncesinde Osmanlı ve Müttefik kuvvetlerin faaliyetleri,

-19 Şubat-18 Mart 1915 dönemi deniz harekâtı,

-18 Mart Deniz Zaferi ile ilgili yurtiçi ve yurtdışı tebrikler ile subay ve erlerin terfileri,

-25 Nisan-31 Ağustos 1915 dönemi kara harekâtıyla ilgili günlük savaş raporları,

-Kara muharebelerinde başarı gösteren subay ve erlerin tayin, ödül ve terfileri (19. Tümen Komutanı Albay Mustafa Kemal'in 28 Temmuz 1915'te 15. Kolordu Komutanlığı'na tayin irâdesi gibi)

-Müttefik kara, deniz ve hava kuvvetlerinin uluslararası savaş hukukunu ihlâl eden askerî hareketleri (cephe gerisi köy ve kasabaların bombalanması, sivil deniz araçlarının batırılması, domdom kurşunu ve boğucu gaz yayan mermilerin kullanılması)

-Çanakkale'de savaşmış askerler ile muharebeleri izlemiş gazetecilerin yazdıkları rapor, mektup ve günlükleri,

-Düşman uçak ve denizaltılarının faaliyetleri sebebiyle zarara uğrayan sivil ahali ve savaştan zarar gören halka yapılan yardımlar.

Kitapta ayrıca belge fotokopileri, fotoğraf ve haritalara da yer verilmiştir. Ayrıca ayrıntılı bir indeks ilâve edilmiştir.

Belgelere dayalı olarak hazırlanan *Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri I* kitabının ilgililere faydalı olmasını temenni eder, eserin hazırlanması sırasında emeği geçen Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı personeline teşekkür ederim.

Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR	XXXVII

I. BÖLÜM

BELGELERİN TRANSKRİPSİYONLARI

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
1	Çanakkale Boğazı'nda uygun yerlere istihkâmlar yapılıp fenerler ve toplar konularak asker yerleştirilmesi	3
2	Goeben Zırhlısı'yla Breslau Kruvazörü'nün Boğaz'dan içeri girdiği ve bunları takip eden İngiliz filosunun Boğaz'ın önünde dolaştığı.....	5
3	Almanya Hükümetince Osmanlı Devleti'ne satılmasına karar verilen Goeben ve Breslau zırhlılarının teslim alındığı	5
4	Düşman savaş gemilerinin Çanakkale Boğazı'na saldırması durumunda Boğaz'ın kapatılacağı	6
5	İngiliz donanmasının Çanakkale Boğazı'ndan çıkacak gemilere ateş açacağını bildirmesi üzerine Boğaz'ın kapatıldığı	6
6	Boğazların savunması için iki adet denizaltı alınmasının uygun olacağı	7
7	Çanakkale Boğazı dışında toplanan Müttefik donanması arasında Yunan zırhlılarının bulunmasının önemsiz olduğu / I. Dünya Savaşı'na Bulgaristan'ın katılıp Yunanistan'ın tarafsızlığını koruyacağını tahmin edildiği.....	8
8	Çanakkale Boğazı girişinin İngiliz gemilerince bombalandığı	9

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
9	Çanakkale Boğazı, Tekke Burnu açıkları ve İmroz taraflarında Fransız ve İngilizlere ait savaş gemileri bulunduğu / Midilli Adası'nda 8.000 kişilik Rum çetesinin hazır olduğu	10
10	Çanakkale'nin girişinde bir torpile çarpan Saphir adlı Fransız denizaltısının battığı ve mürettebatından hayatta kalanların kurtarılarak esir edildiği	11
11	3. Kolordu dahilinde yeni teşkil olunan 19. Fırka Kumandanlığı'na Sofya Ataşemiliteri Mustafa Kemal Bey'in tayin edildiği	12
12	Çanakkale girişinde batan Saphir adlı Fransız denizaltısından kurtarılan mürettebatın ailelerine yazdıkları mektupların dış dünyaya duyurulması	13
13	3 Şubat 1915 tarihinde kar ve sis sebebiyle Çanakkale Boğazı dışında bir şey görülmediği / 10 Şubat 1915 tarihinde ilk defa Saros Körfezi'ne Semadirek yönünden bir İngiliz torpidosu geldiği	15
14	İngiliz ve Fransız donanmasının Çanakkale'nin dış istihkâmlarını bombardıman ettiği	16
15	İngilizlerin Çanakkale girişindeki istihkâmları susturdukları iddialarının asılsız olup bu istihkâmlardaki bataryaların ateşi sonucu bir zırhlının ağır hasar gördüğü	17
16	Müttefik donanması Çanakkale Boğazı girişindeki tabyaların bombalandığı ve Anadolu sahilindeki tabyaların ateşi sonucu Müttefiklere ait üç zırhlı geminin zarar gördüğü	18
17	Müttefik Donanması Burhaniye, Ertuğrul ve Seddülbahir bataryalarının tahrip edildiği / Dardanos'u ağır bir şekilde bombalayan Müttefik Donanması'nın Anadolu obüs bataryalarının yardımıyla Boğaz dışına çıkarıldığı	19
18	Avusturya ordusundan Çanakkale'de kullanılmak üzere uygun obüs topları alınması	20
19	Müttefik savaş gemilerinin Seddülbahir ve Kumkale'yi bombaladığı / Obüs bataryalarıyla savaşan Müttefik savaş gemilerinin isabet aldığı	21

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
20	Bozcaada'da bulunan Müttefik donanmasının bir Türk uçağı tarafından bombalandığı / Boğaz'a girmek isteyen Müttefiklere ait torpido ve torpil arama gemilerinin Baykuş ve Dardanos bataryalarının ateşiyle geri çekilmek zorunda kaldıkları / Müttefiklerin 4 büyük savaş gemisinin Saros Körfezi'ne geldiği / Dardanos Bataryası'na ateş açan Müttefik Donanması'na karşılık verildiği	22
21	2-3 Mart 1915 tarihlerinde Müttefik donanmasının Bolayır, Yıldız Tabya ve Kabatepe'ye yaptığı saldırıların etkisiz olduğu.....	23
22	Çanakkale Boğazı ile ilgili olarak bilgisinden yararlanılmak istenilen Rus yüzbaşlarından Smirnof'un İngiliz-Fransız filosuna katıldığı	24
23	Müttefik devletlerin karaya da asker çıkartılmak suretiyle Çanakkale Boğazı'na saldıracakları.....	25
24	Saros Körfezi'nde dolaşan ve torpil hattına yaklaşmak isteyen Müttefik Donanması'na Baykuş Torpil Bataryası'ndan ateş açıldığı / Müttefiklerin Kepez, Soğanlı ve Halilili sırtları ile Seddülbahir ve Kumkale'ye ateş açtığı / Müttefik kuvvetlerin 12 sandal ile Seddülbahir'de karaya asker çıkarmaya başladığı / İngiliz başbakanının Çanakkale'ye saldırı hususunda her bakımdan hazır olduklarını ifade ettiği	25
25	4-5 Mart 1915'te Müttefik donanmasının Saros Körfezi'ni bombaladığı Seddülbahir ve Kumkale'de karaya çıkan düşman kuvvetlerinin bölgedeki Türk birlikleri tarafından püskürtüldüğü / Avrupa'daki bazı Osmanlı büyükelçiliklerinden gelen istihbarat raporları.....	27
26	Saros Körfezi'nde ateş açan bir Müttefik zırhlısının Mecidiye Kışlası'nı kısmen tahrip ettiği / Kabatepe'den açılan ateşle bir Müttefik uçağının düşürüldüğü / İntepe ve Kumkale'ye ateş açan Müttefik donanmasına karşılık verildiği / Bükreş, Atina, Almanya, Lozan ve Selanik'ten Müttefiklerin durum ve Çanakkale ile ilgili faaliyetleri hakkında alınan istihbarat raporları	29
27	İngiltere ve Fransa'nın, İtalya'yı Çanakkale Savaşı'na katılmaya ikna edemedikleri.....	31

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
28	Üçüncü Kolordu ve Mevki-i Müstahkem Kumandanlıklarına Padişah'ın selâmının iletildiği, subay ve askerlerin morallerinin yüksek olduğu	32
29	9-10 Mart 1915 tarihlerinde Müttefik donanmasının Kumkale ve Seddülbahir istihkâmlarını bombaladığı	32
30	Malta'da İngiliz ve Fransızların asker topladıklarına dair alınan istihbaratın araştırılması	33
31	Savaşta gösterdiği üstün gayretlerinden dolayı Mustafa oğlu Mehmed Çavuş'a <i>Müdafaa-i Milliye</i> Dergisi Başyazarı Mehmed Zeki Bey tarafından yapılan 10 Osmanlı lirası bağışla ilgili haberin gazetelerde yayınlanması	34
32	Çanakkale Boğazı'nın Müttefiklerce zorlanması sebeplerine dair Roma Büyükelçiliği'nin istihbaratı.....	35
33	Pire Limanı'na gelen Kanada Fransız hastane gemisi mürettebatından alınan haberlere göre Çanakkale son bombardımanında Müttefiklerin çok sayıda kayıp verdiklerinin anlaşıldığı	35
34	Müttefik donanmasının 19 Şubat 1915'te Çanakkale Boğazı'na saldırdığı / 12 Mart'a kadar Boğaz'a yapılan saldırılara Osmanlı tabyalarının başarıyla karşı koyduğu / Müttefiklerin karaya keşif kolu çıkarmalarının engellendiği / Boğaz'daki mayınları toplamak isteyen gemilerin bataryaların ateşi karşısında başarısız olup birkaçının batırıldığı / Saros Körfezi'ne ateş açan Müttefik savaş gemilerinin Osmanlı savaş uçakları tarafından bombalandığı	36
35	Muarız Körfezi'ndeki bir kruvazörün merkez tabyaya mermiler atıp Yıldız Limanı'ndaki bir sandalı tahrip ettiği / Sahile yaklaşan bir kruvazörün uzaklaştırıldığı / Bir İngiliz zırhlısının İtepe'ye mermi attığı / Boğaz'ın girişiyle Kepez arasında denizaltıların görüldüğü / Corne-Wallis Zırhlısı'nın Seddülbahir ve Kumkale'ye etkisiz atışlar yaptığı / Müttefiklerin Bulgarları kendi saflarına çekmek için Makedonya'yı vermeyi önerdikleri / Çanakkale'ye yapılacak çıkartma harekâtı için Limni ve Mısır'da asker toplandığı	41
36	14-15 Mart 1915 tarihlerinde Müttefik donanmasının Bolayır ve Tenger sırtlarını bombaladığı.....	43

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
37	Müttefik donanmasının Çanakkale Boğazı bataryalarına karşı yaptıkları saldırıya başarıyla karşılık verildiği / Bouvet Zırhlısı'nın batırıldığı	44
38	Sarımsak mevkiini bombalayan İngiliz kruvazörüyle bir düşman gemisinin Midilli tarafına gittikleri / 18 Mart 1915 tarihlerinde Dardanos, Hamidiye ve Rumeli tarafındaki istihkâmları bombalayan Müttefik donanmasına ait gemilerden üçünün batırıldığı ve bombalama sonucunda bazı yerlerde yangın çıktığı..	44
39	Avusturya-Macaristan'ın sahip olduğu denizaltılardan birkaçını Osmanlı Devleti'ne satmasına dair talebin kabul edilmediği / İngilizlerin Çanakkale'de kaybettikleri zırhlıların yerine yenilerini gönderdikleri ve Müttefik devletlerin Boğazlar'a hücumunun devam etmesi sebebiyle Balkanlar'da başgösteren tehlikeye karşı Osmanlı Devleti ile birlik olan devletlerin tedbir almaları	46
40	Beşinci Ordu Kumandanı Müşir Liman von Sanders Paşa'ya karargâh olarak Gelibolu'daki Fransız Konsolosluğu'nun tahsis edildiği	48
41	Padişah'ın hizmetine mahsus Ertuğrul Vapuru'nun düşman denizaltılarına karşı Boğaz'da gözetleme ve savunma görevi yapan gemilere yardım etmek üzere görevlendirildiği.....	49
42	Osmanlı Ordusu'nun Çanakkale Savaşı'nda gösterdiği kahramanlıktan dolayı ahali adına Viyana belediye başkanınca tebrikte bulunulmasından dolayı Padişah'ın memnun olduğu.....	50
43	Saros Körfezi'nde gemilerin görüldüğü / Bir zırhlının Burgas'ı bombaladığı / Alman Hükümeti'nin Fransız Zırhlısı Gaulois'nın kurtarılmasını tarafsızlığa aykırı olarak göreceğini İsveç Hükümeti'ne bildirdiği	50
44	Fransızların Mondros'ta iskele inşa ettikleri / İngilizlerin işgal ettikleri Bozcaada'da sansür uyguladıkları.....	51
45	Millî Osmanlı Telgraf Ajansı muharrirlerinden Hüseyin Kâzım Bey'in savaş muhabiri olarak Çanakkale bölgesine gitmesine izin verildiği	52
46	Müttefik savaş gemilerinin Akçay ve Edremit Körfezleri'ne gelmekte olup bir savaş uçağının da bölge üzerinde uçuş yaparak Midilli'ye gittiği	54

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
47	30-31 Mart 1915 tarihlerinde Müttefik donanmasının Saros Körfezi'ni bombaladığı / Boğaz'da mayın taramak için İngiltere'den yeni gemiler istendiği / Bozcaada'da uçak hangarı yapıldığı / Gelibolu'ya çıkartma yapmak amacıyla İngiliz ve Fransızların Mondros'a asker yığdığı.....	55
48	14 ve 15. Kolordu Kumandanlıklarına Trommer ve Weber Paşaların tayin edildikleri.....	57
49	Müttefiklerin bir torpil arama gemisinin batırıldığı / Osmanlı bataryalarına ateş açan Müttefik savaş gemilerinden ikisinin büyük hasara uğratıldığı ve asker kayıplarının çok sayıda olduğu .	58
50	Müttefik donanmasına ait torpil arama gemilerinden birinin Kumkale açıklarında batırıldığı / Çanakkale'deki bataryalara Müttefik donanmasınca açılan ateşe karşılık verilmesi sonucunda bir torpido ve zırhlının isabet aldığı / Düşmanın, İnöz'ün Dragodina İskeleyi'ne asker çıkarma teşebbüsünün engellendiği ...	59
51	Müttefik donanmasının Saros Körfezi, İntepe ve Yeniköy'ü bombaladığı / Osmanlı topçusunun karşılık vermesi sonucunda Dördüncü Henri Zırhlısı'nın isabet aldığı / Limni'de bulunan Müttefik kara ordusunun saldırı hazırlıklarını tamamlamak üzere Mısır'a gönderildiği	60
52	Avusturya Donanma Cemiyeti'nin Osmanlı Ordusu'nun Çanakkale'de yaptığı savunmayı takdir ettiği	61
53	13 Nisan 1915'te Müttefik kuvvetlerine ait birer zırhlı, torpido ve uçak gemisinin Saros Körfezi'ne geldiği / Yakın bir zamanda Müttefik birliklerinin kara ve denizden Çanakkale'ye saldıracakları	62
54	Almanya Devleti tarafından Bahr-ı Sefid Boğazı Kumandanı Cevad Paşa'ya ikinci rütbeden Croix de Fer nişanı verildiği	63
55	Roma ataşemiliterine göre Çanakkale'ye yapılan saldırının sebeplerinin Rusya'nın Müttefiklerden silah ihtiyacını karşılamak ve buğdayını Boğazlar yoluyla ihraç etmek; İngiltere'nin de Boğazları ele geçirerek İtalya, Yunanistan ve Romanya gibi tarafsız devletleri yanına çekip Osmanlı'yı barışa zorlamak ve Osmanlı Ordusu'nun Mısır'ı tehdit etmesini önlemek olduğu.....	64
56	18 Mart 1915 tarihinde Müttefiklerin Çanakkale Boğazı'nı ele geçirmeye yönelik girişimlerinin sonuçsuz kaldığı / İngilizlerin	

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
	Çimenlik, Hamidiye, Mecidiye, Dardanos ve Rumeli istihkâmlarına yönelik şiddetli ateşlerinin ciddi bir zarar vermediği / Bouvet adlı Fransız gemisinin batırılıp mürettebatından bir kısmının kurtarıldığı / Müttefiklerce yapılan bombardımana rağmen Mecidiye, Rumeli ve Hamidiye istihkâmlarının susturulmadığı / Amerikan Associated Press ve <i>Paper Daily News</i> Muhabiri George Schrayz'ın Çanakkale'deki orduya gazeteci olarak gitmesine izin verildiği.....	66
57	Askerî amaçla kullanılmayan Şehzâde Süleyman Paşa Türbesi'nin İngilizlerce bombalanmasının şiddetle protesto edilmesi	70
58	Bozcaada üzerinde keşif uçuşu yapan Osmanlı uçaklarının Müttefik gemilerini bombaladığı / Bir İngiliz nakliye gemisini vuran Demirhisar Torpidosu'nun düşmanın eline geçmemek için kendi mürettebatı tarafından havaya uçurulduğu / Çanakkale'ye yaklaşmak isteyen iki Müttefik gemisinin batırıldığı.....	71
59	Osmanlı Ordusu'nun Çanakkale'deki başarısından dolayı Peşte Üniversitesi öğrencilerinin sevinç gösterilerinde bulunduğu / Peşte Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin Hilâl-i Ahmer yararına yemekli bir toplantı düzenlediği	73
60	Yunanistan Hükümeti'nin Çanakkale harekâtına katılmaya taraftar olmadığı / Bulgar Hükümeti'nin Osmanlı Devleti'ne ani bir saldırı için hazırlık yaptığı	75
61	Fransız, Yeni Zelandalı ve Avustralyalı askerlerin İskenderiye'den gemilerle Çanakkale'ye gitmek üzere yola çıkarıldıkları	76
62	Yedeklerinde mavna olan bir Fransız römorkörü ile başka bir römorkörün Şira'dan Limni'ye geldiği	77
63	Osmanlı ordu ve donanmasının muhtelif cephelerde ve özellikle 18 Mart 1915'te Çanakkale'de gösterdikleri üstün başarılarından dolayı Padişah'a "gazi" unvanı verilmesi	78
64	Çanakkale'den nakledilen halkın nakliye masrafı olarak Hilâl Anonim Şirketince talep edilen paranın ödenmesi.....	79
65	Yaralıların tedavi ve diğer ihtiyaçlarının sağlanması için Hilâl-i Ahmer Cemiyetince hastane kurulduğu / Yaralıların hastanelere nakli için vapur istendiği / Kaymakam vb. mülkî memurların yaralılarla ilgili yardım taleplerinin kumandanlar ve Harbiye Nezâreti vasıtasıyla Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'ne bildirilmesi	80

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
66	Kumkale'ye çıkan Fransız kuvvetlerinin çekilmeye mecbur edildiği / Seddülbahir ve Kabatepe'ye çıkan Müttefik askerlerin donanmalarının himayesinde karada tutunmaya çalıştıkları / Müttefik donanmasına bağlı üç zırhlının hasara uğratılıp birçok sandal, mavna ve römorkörün batırıldığı	81
67	İsveçli gazeteci Nielslago Lengquist'in savaş muhabiri olarak Çanakkale'ye gitmesine izin verildiği	82
68	12. Tümen komutanı iken yeni kurulan 16. Kolordu Kumandanlığı'na tayin edilen Miralay Feyzi Bey'in yerine Çanakkale Boğazı Müstahkem Mevki Kumandanlığı Kurmay Başkanı Yarbay Selahaddin Adil Bey'in tayin edildiği	83
69	Savaşta gösterdiği üstün gayret ve hizmetlerinden dolayı altın muharebe liyakat madalyasıyla ödüllendirilen 3. Kolordu Kumandanı Esad Paşa'nın kolordu adına Padişah Mehmed Reşad'a teşekkürü.....	84
70	Çanakkale Savaşı'nda ev ve eşyaları yanan halkın zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması	85
71	25 Nisan 1915'te Müttefiklerin Arıburnu, Seddülbahir ve Kumkale'ye asker çıkarmaları üzerine Osmanlı birliklerinin yaptığı savunma sonucunda sahile kadar geri çekildikleri / Çıkartmayı takip eden günlerde yapılan savaşlarda Müttefiklerin kaybının çıkarma kumandanı da dahil olmak üzere 10.000'e ulaştığı / AE-2 Denizaltısı'nın Boğaz'ı geçmeye çalışırken batırıldığı / Maydos'un donanma ateşi ile yakıldığı / Müttefik askerlerin Osmanlı Ordusu tarafından denize dökülmesinin düşman donanmasının üç taraftan yaptığı etkili ateşler sonucu engellendiği.....	86
72	İngilizlerin balonlar yardımıyla Maydos kasabasında Hilâl-i Ahmer bayrağı çekmiş bir hastaneyi bombalayarak yaralıların şehid olmasına sebep olduğundan hastane gemileri veya hastanelerin tekrar bombalanması durumunda Osmanlı Devleti'nin elinde bulunan sivil veya asker İngiliz esirlerini kullanarak şiddetli bir şekilde karşılık vereceği.....	90
73-1	Muarız (Saros) Körfezi'nde Müttefiklerin bir uçağının düşürüldüğü / E-15 işaretli bir İngiliz denizaltısının batırılıp mürettebatının esir edildiği	90

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
73-2	Sığındere civarının düşmandan temizlendiği / Kabatepe'de düşmanın savunma mevziinin ele geçirildiği / Denize doğru kaçmayı başaramayan Müttefik askerlerin teslim olduğu / Arıburnu'nda bir düşman nakliye gemisinin batırıldığı, Kabatepe ve Kumkale'deki saldırıların püskürtüldüğü / Müttefiklerin Kumkale'den çekilmek zorunda kaldığı / Osmanlı bataryalarının ateşiyle Fransız Jeanne d'Arc Zırhlısı'nın hasara uğradığı / Bir İngiliz torpidosunun battığı / Kabatepe civarında dar bir sahadan kurtulmaya çalışan Müttefiklere büyük kayıplar verdirildiği / Saros Körfezi'ne çıkma girişimlerinin önlendiği / Müttefiklerin Arıburnu'nda hücum eden kuvvetlerinin püskürtüldüğü / AE-2 Avustralya-İngiliz denizaltısının batırıldığı / Seddülbahir'deki Müttefik mevzilerine ateş açan Anadolu yakasındaki Osmanlı bataryalarının düşman gemilerince bombalandığı / Çanakkale Boğazı'ndan geçmek isteyen bir denizaltının batırıldığı / Müttefiklerin Arıburnu'nda yapmak istedikleri ileri hareketin engellendiği / Kabatepe'ye asker çıkarma girişimlerinin önlendiği / Seddülbahir'de yapılan saldırının püskürtülerek üç makineli tüfeğin ele geçirildiği / Müttefiklerin Arıburnu ve Seddülbahir'deki saldırılarının kendilerine büyük kayıplar verdirilerek püskürtüldüğü / Domdom kurşunu kullanan düşmanın yaralıların bulunduğu toplanma merkezlerini topa tuttıkları / Arıburnu ve Seddülbahir'de Osmanlı kuvvetlerinin yaptığı saldırılarda Müttefik kuvvetlerine büyük kayıplar verdirilip çeşitli silahların ele geçirildiği	91
73-3	Seddülbahir'deki saldırıları püskürtülen Müttefiklerin büyük kayıplara uğratıldığı	99
73-4	Müttefiklerin Arıburnu'ndaki saldırılarının büyük kayıplar verdirilerek püskürtülüp Seddülbahir'deki hücumlarının etkisiz bırakıldığı	100
73-5	Osmanlı topçusunun Arıburnu'nda Müttefiklerin geri hattını ve iskelelerini ateş altına aldığı / Morto Limanı'ndaki İngiliz Goliaht Zırhlısı'nın batırıldığı	101
74	Marmara'da Müttefik denizaltısının saldırısına uğrayan Doğan Vapuru'nun karaya oturduğu / Goliath Zırhlısı'nın batırıldığı / İntepe'deki bataryanın Müttefik ordugâhını bombaladığı	102
75	Savaş esnasında Çanakkale şehir merkezinde çıkan yangınların söndürülmesinde gösterdikleri üstün gayretlerinden dolayı	

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
	Çanakkale Mutasarrıfı Murad Fuad Bey ile Polis Merkez Memuru Naci Bey'in taltif edilmeleri	103
76	Müttefiklerin Seddülbahir'de yaptığı saldırının püskürtülüp bir uçağının düşürüldüğü	104
77	Şira'dan römorkörlerle Limni'ye mavna götürüldüğü / Müttefik askerlerinden bazılarının karaya çıkmamak için kendilerini denize attıkları	105
78	24 Mayıs 1915 tarihinde bir Müttefik denizaltısının saldırısı sonucu Marmara Denizi'nde Kısmet isimli vapurun karaya oturduğu / İstanbul'da Alman bandıralı İstanbul Vapuru'nun vurulduğu / 25 Mayıs'ta Arıburnu önlerinde Triumph isimli bir İngiliz zırhlısının batırıldığı / Fransız resmî tebliğine göre Türk hücumunun püskürtüldüğü.....	106
79	Çanakkale Savaşı'ndan yaralı olarak Mısır'a gelen çok sayıda düşman askerinin, buradaki İngilizlerin moralini bozduğu / Mısır'daki Müslüman halkın İngiliz idaresine karşı ayaklanabileceği.....	107
80	İngilizlerin hastane ve hastane gemilerini bombaladıklarından bu gibi devletlerarası savaş hukukuna aykırı hareketlere devam etmeleri halinde sivil ve asker İngiliz esirlerine misillemede bulunulacağı / İngilizlerin, hastane ve sargı merkezlerinin vurulmasını istedikleri yolundaki emrin bir suretinin gönderildiği.	108
81	Müttefik uçaklarının, üzerinde Hilâl-i Ahmer işaretleri olan Akbaş Tekkesi hastane çadırlarını bombaladığı / Müttefik denizaltıların Marmara havzasında yolcu gemilerine saldırmaktan çekinmediği için yakın yerlere çalışan küçük vapurlara da saldırmamaları konusunda ilgili devletlere tebligat yapıp bu vapurlarla mühimmat ve asker taşınmaması gerektiğinin sorumlulara bildirildiği / Cenevre Sözleşmesi gereğince askerî hastane gemilerine asla saldırılmayacağını kararlaştırıldığı ve bu gemilerin nasıl boyanıp ne şekilde bayrak asacaklarının bildirildiği	110
82	Çanakkale'de kazanılan zafer haberlerinin Batavya Müslümanları arasında büyük bir hoşnutluk yarattığı / Cuma hutbelerinde Padişah'ın "gazi" sıfatıyla anılacağı	115

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
83-1	Arıburnu'nda Müttefiklerce yapılan saldırıların 1.500'e yakın kayıp verdirilerek püskürtüldüğü ve çok miktarda harp malzemesi ele geçirildiği / Seddülbahir'de Müttefiklere ait mevzilerin hava ve karadan bombalandığı	116
83-2	15 Mayıs 1915'te Arıburnu'nda Müttefiklerce yapılan saldırıların 1.500'e yakın kayıp verdirilerek püskürtüldüğü ve çok miktarda harp malzemesi ele geçirildiği / Seddülbahir'de 15-16 Mayıs gecesi Müttefiklerin elindeki bir tepenin ele geçirildiği / 17 Mayıs'ta Müttefik uçakların Akbaş bölgesini bombaladığı / 19 Mayıs'ta Arıburnu'nda Müttefiklere saldırı yapıldığı, Müttefik kuvvetlerin karşı saldırılarının püskürtüldüğü / 19-20 Mayıs gecesi Arıburnu'nda Müttefik kuvvetlerin kötü kokulu gaz kullanarak yaptığı saldırılar ile Seddülbahir'deki hücumlarının püskürtüldüğü / 22 Mayıs'ta Seddülbahir'de Müttefik askerlerin yaptığı saldırıların 4.000'den fazla kayıp verdirilerek ve savaş malzemesi ele geçirilerek püskürtüldüğü, bir uçaklarının düşürüldüğü / 25 Mayıs'ta Triumph Zırhlısı'nın batırıldığı / 26 Mayıs'ta Müttefiklerce Kabatepe'de sahile çıkarılmak istenen mavnalarda bulunan arabaların ele geçirildiği	117
83-3	13 Mayıs 1915'te Morto Limanı'nda İngilizlerin Goliath Zırhlısı'nın batırıldığı / 15 Mayıs 1915'te İngilizlerin savaş gemileri ile Boğaz'a girme teşebbüslerinin engellendiği / Boğaz girişindeki bataryaları bombardıman eden İngiliz Albion Zırhlısı'nın açılan ateş sonucu hasara uğradığı / Müttefik zırhlıların Osmanlı bataryalarına yaptığı bombardımana karşılık verilmesi üzerine geri çekilmek zorunda kaldıkları / 19 Mayıs 1915'te Arıburnu'ndaki Müttefik mevzilerine yapılan saldırıda iki makineli tüfek ele geçirildiği / Arıburnu bölgesinde 19/20 Mayıs 1915 gecesi hücum eden Müttefik kuvvetlerin püskürtüldüğü / Seddülbahir'de taarruza kalkan Müttefik kuvvetlerin mukabil süngü hücumuyla geri çekilmeye mecbur bırakıldıkları / 22 Mayıs 1915 günü öğleden sonra Seddülbahir'de, gemilerinin de desteğiyle taarruza kalkışan Müttefik kuvvetlerin tamamen durdurulup karşı taarruzla sahildeki siperlerine kadar çekilmeye mecbur edildikleri / Peleng-i Derya Gambotu'nun bir Müttefik denizaltısı tarafından batırıldığı / 22/23 Mayıs 1915 gecesi Arıburnu cephesinde hücum teşebbüsünde bulunan Müttefik kuvvetlerin geri püskürtüldüğü / 25 Mayıs 1915 günü Triumph isimli İngiliz zırhlısının Arıburnu önünde batırıldığı / 27 Mayıs	

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
	1915 günü Majestic isimli İngiliz zırhlısının Alman denizaltısı tarafından Seddülbahir önlerinde batırıldığı / Arıburnu cephesinde Müttefik kuvvetlerin merkezindeki sağlamlaştırılmış siperlerin bir kısmının ele geçirildiği / Müttefiklerin Arıburnu'nda kaybettikleri siperlerin sağlamlaştırılmasını önlemek için açtıkları ateşin bir sonuç vermediği / Seddülbahir'de Müttefiklerin çok fazla malzeme harcayarak inşa ettikleri istihkâmların Osmanlı kuvvetlerince zaptedilerek tahrip edildiği / Anadolu yakasındaki Osmanlı bataryalarının Seddülbahir'deki Müttefik mevzilerini bombaladığı / Müttefik kuvvetlerin aldığı takviyelerle Seddülbahir'de 4 Haziran 1915'te başlattığı saldırıyı 5 Haziran günü de devam ettirdikleri, ancak herhangi bir başarı elde edemedikleri / 30 Mayıs 1915 günü bir Alman denizaltısının Bozbaba Adası civarında bir Müttefik gemisini batırdığı / 4 Haziran 1915'te başlayan Müttefik kuvvetleri taarruzunun Osmanlı kuvvetlerince durdurulduğu ve Müttefiklerin çok sayıda kayıp vererek geri çekildikleri / Arıburnu'nda Müttefik kuvvetlerine ait bir gözetleme mevkiinin Osmanlı kuvvetlerince tahrip edildiği / Müttefik kuvvetlerin Arıburnu'ndaki Osmanlı kuvvetlerine yaptığı saldırının püskürtüldüğü / Müttefik kuvvetlerin 4-6 Haziran'daki Seddülbahir muharebesinde 15.000'den fazla kayıp verdiğinin tahmin olunduğu / 10 Haziran'da Seddülbahir cephesindeki Müttefik taarruzunun püskürtüldüğü / 10-11 Haziran'da Seddülbahir ve Arıburnu'ndaki Osmanlı mevzilerine taarruz eden Müttefik kuvvetlerin kayıp vererek geri çekildikleri	120
83-4	11-12 Haziran 1915 gecesi Seddülbahir'deki Osmanlı kuvvetlerinin sağ kanadına taarruza kalkışan Müttefik kuvvetlerin eski yerlerine püskürtüldükleri.....	135
84	Çanakkale'de yaralanıp Tekirdağ Hastanesi'ne yatırılmış bir askerin bacağından çıkarılan İngilizlerin kullandığı domdom kurşunu parçalarına ait fotoğraflar ile yine aynı silahlarla yaralanmış olup Gurebâ-yı Müslimîn Hastanesi'nde bulunan askerlerin yaralarının durumunu gösteren raporların takdim edildiği	135
85	Müttefik ordusunun Çanakkale Savaşları'nda boğucu gaz içeren patlayıcı madde kullandıkları.....	141

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
86	Osmanlı kuvvetlerinin geri aldığı bazı siperlerin düşman tarafından yeniden işgal edildiği / Osmanlı uçaklarının Seddülbahir'i bombaladığı / Bir uçağın motorunun vurulması üzerine inmek zorunda kaldığı / Seddülbahir ve Arıburnu'nda çıkarma faaliyetleri görüldüğü	141
87	Müttefiklerin Saros Körfezi, Kerevizdere, Kirte ve Kumkale'de Türk siperlerine saldırarak bir kısmını ele geçirip kayıplar verdirerek bazı Türk askerlerini esir aldıkları	142
88	Fransızların Türk savunma hattına saldırıp iki siper hattını aldıkları / Türklerin Fransız mevzilerine yaptığı saldırının başarısız olduğu / Aralarında subayların da bulunduğu Türk askerlerinin esir alındığı / Kerevizdere'ye hakim arazinin Fransızların eline geçtiği	145
89	Çanakkale'de boğucu gaz kullanan Müttefiklerin dost ve tarafsız devletler nezdinde protesto edilmesi	146
90	Müttefiklerin Şimâl Grubu'nda yeşil bir gaz çıkaran şarapnel kullandığı ve her gün Cesarettepesi ile Halidrıza Tepesi'ne saldırdığı / Akçay İskelesi'ne ve İnöz'ün güney doğu sahillerine etkisiz saldırılar yapıldığı / Fransız askerî birliklerinin bazı yeni mevziler elde ederek 180 Türk askerini esir aldıkları	147
91	<i>Manchester Guardian</i> gazetesine göre; Osmanlı Ordusu'nun iki denizaltıyla takviye edilmesinden sonra İngiltere'nin Çanakkale'deki savaşa devam etmesinin zor olduğu / İngiliz denizaltıları Panfizer, Triumph ve Majestic ile birlikte 5 nakliye gemisinin U-51 numaralı Alman denizaltısınca nasıl batırıldığına dair <i>Berliner Zeitung am Mittag</i> 'da, denizaltı kumandanı Yüzbaşı Hersing'le yapılan söyleşi	148
92	Beşinci Ordu Karargâhı'nı ziyaret edecek sanatçı ve yazar grubuna mülkî ve askerî makamlarca her türlü kolaylığın gösterilmesi	150
93	Fransızların Kerevizdere'deki siperlerini güçlendirdikleri ve Türklerin İngilizlerce işgal edilen Kabatepe'ye karşı yaptıkları saldırıların sonuçsuz kaldığı / Gelibolu'da İngiliz askerlerinin donanmanın yardımıyla ilerlediklerini bildiren Lord Kitchener ve General Hamilton'un açıklamaları / Semerlitepe'deki bataryaların bir nakliye gemisine ateş açıp bir torpidoyu vurduğu /	

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
	Kanlıdere'de Müttefiklerce yapılan saldırıların püskürtüldüğü / Balon gemisi yardımıyla Çanakkale'nin bombalandığı / Draç Torpidosu'nun Şarköy'ün güneyinde karaya oturduğu / Kabatepe ve civarını bombalayan kruvazörün püskürtüldüğü / Ağıldere ve Halıdırza Tepesi'nin aralıklarla Müttefiklerce bombalandığı / Çatlakdere yönündeki Müttefik ilerlemesinin durdurulduğu / Süleymanreis Deresi batısında bir Müttefik cephane deposunun imha edildiği / Bir Alman denizaltısınca Seddülbahir önünde bir Fransız nakliye gemisinin batırıldığı / Birmingham Kruvazörü'nün Soğanlıdere'yi, Henri Quatre Zırhlısı'nın da Çataltepe'yi bombaladığı.....	152
94	Bir Müttefik denizaltısınca Mudanya İskelesi'ndeki Biga Vapurunun vurulduğu / Seddülbahir, Arıburnu ve Tekke Burnu'na Müttefiklerin çıkarma yapmaya başladığı / Kanlısırt'ın doğusunda bir Müttefik gözetleme yerinin tahrip edildiği / Charlemagne Zırhlısınca İntepe ve Yenişehir'de bazı yerlerin bombalandığı	155
95	Çanakkale'de yaralı olarak esir edilip tedavi için getirildiği Beylerbeyi Hastanesi'nde ölen Avustralyalı Tomas William Sharlock'ın özel eşyalarının Karargâh-ı Umumî'ye teslim edildiği.	156
96	Bir Müttefik denizaltısının Ceyhun Nakliye Vapurunu batırdığı / Müttefiklerin Kanlısırt'taki mevzilerinin topçu ateşiyle tahrip edilip bir nakliye gemisinin batırıldığı.....	157
97-1	Arıburnu'ndaki Türk topçusunun düşman makineli tüfek mevziini tahrip ettiği / Seddülbahir'de Türk keşif kolunun düşmandan makineli tüfek ele geçirdiği / Türk uçaklarının İmroz ve Limni'deki Müttefik ordugâhlarını bombaladığı.....	158
97-2	Arıburnu'nda bir Müttefik uçağının düşürüldüğü / Boğaz'daki Türk bataryalarının Seddülbahir'deki Müttefik topçu mevzilerini bombaladığı.....	159
97-3	Türk topçularının Arıburnu'nda bulunan düşman telsiz-telgraf merkezini bombaladığı / Boğaz'ın Anadolu yakasındaki Türk bataryalarının Müttefik ordugâhını topa tuttuğu	159
97-4	Boğaz'ın Anadolu yakasındaki Türk topçu bataryalarının Müttefiklerin ordugâhını, denizde mayın tarama gemileri ile torpido muhriplerini bombaladığı, bir uçağını düşürüp birini de hasara uğrattığı.....	160

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
97-5	Müttefiklerin Seddülbahir'de yaptıkları hücumun başarısız olduğu / Türk topçularının düşmanın hazırladığı batarya mevziini tahrip ettiği	161
97-6	21 Haziran 1915'te Seddülbahir cephesinde yapılan muharebede Müttefiklerin yoğun topçu ateşi sayesinde ele geçirdikleri siperleri Türk birliklerinin yaptığı bir gece baskını ile geri aldıkları	161
97-7	Arıburnu ve Seddülbahir'de hafif top ve tüfek muharebeleri olduğu	163
97-8	Seddülbahir'de 21 Haziran'da yapılan muharebede Müttefiklerin kayıplarının çok olduğu / Bir Türk keşif kolunun yaptığı baskında düşmandan pek çok silah ve mühimmat ele geçirildiği	163
97-9	Seddülbahir'de Müttefiklerin yaptığı topçu bombardımanı ve piyade hücumunun etkisiz kaldığı / Anadolu yakasındaki Türk bataryalarının düşmanın piyade ve topçu mevzilerini bombaladığı	164
97-10	Türk topçusu ve piyadesinin baskın tarzında açtığı ateşle düşman mevzilerinin tahrip edildiği / Müttefik uçaklarının Yenişehir köyünü bombaladığı.....	165
97-11	Müttefiklerin 28 Haziran'da Seddülbahir'de yaptıkları hücumun püskürtüldüğü / Anadolu yakasındaki Türk bataryalarının açtıkları ateşle düşmanın geri çekilmesinde etkili oldukları ve Tekke Burnu'ndaki bataryalarını susturdıkları	165
97-12	Müttefiklerin Şimâl Grubu'nda Türk siperlerine yaptığı saldırının püskürtüldüğü / Seddülbahir cephesinde Türk kuvvetlerinin düşmana saldırarak bir kısım siperlerini ele geçirdiği bu hücumla Anadolu sahil bataryalarının ateşle yardımcı olduğu	166
97-13	Seddülbahir Cephesi'nde Müttefiklerin büyük hazırlıklar sonucunda yaptığı saldırının başarısız bırakıldığı / Boğaz'daki Türk topçularının ateşiyle Müttefik ordugâhının bombalandığı, bir düşman bataryasının susturulduğu	167
97-14	Arıburnu'nda Müttefiklerin parçalandıktan sonra kötü kokulu yeşil gaz çıkaran şarapnel kullandıkları / Seddülbahir'de Türklerin yaptıkları bir hücumla bazı düşman mevzilerini ele geçirdikleri	168
97-15	Bir Alman denizaltısının Seddülbahir önünde büyük bir Fransız nakliye gemisini batırdığı / Cenup Grubu'nda açılan topçu ateşi	

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
	sonucu Müttefiklerin mühimmat deposunun havaya uçurulup bataryalarında yangın çıkarıldığı.....	169
97-16	Seddülbahir'de Türk cephesinin sağ tarafına yapılan hücumun püskürtüldüğü / Arıburnu önünde bir Müttefik monitörünün hastane gemisinin arkasına saklanmak suretiyle Türk mevzilerini bombaladığı	170
97-17	Arıburnu'nda Türk topçusunun düşman mevzilerini etkili bir şekilde bombaladığı / Seddülbahir'de Müttefiklerin yaptığı hücumun püskürtüldüğü / Tekke Burnu'ndaki Müttefiklerin ikmal noktasının Boğaz'ın Anadolu yakasındaki Türk bataryalarınca bombalandığı.....	171
97-18	Seddülbahir'de düşmanın iki siperinin ele geçirilip çıkarılan keşif kollarının ganimetle geri döndüğü / Bir Müttefik uçağının Gelibolu'yu bombaladığı	171
97-19	Boğaz'daki Anadolu bataryalarının Tekke Burnu'nda bulunan Müttefik ordugâhını ve bir yürüyüş kolunu bombaladığı	172
97-20	Kabatepe önünden Türk mevzilerini bombalayan Müttefik zırhlısının karşılık verilmesi üzerine çekildiği / Müttefik uçaklarının Boğaz'ın Anadolu sahili üzerindeki faaliyetlerinin uçaksavar bataryalarının ateşi ile engellendiği.....	173
97-21	Arıburnu önünde bir kruvazörün balon yardımıyla Türk mevzilerini bombaladığı / Anadolu yakasındaki Türk bataryalarının Morto Limanı'ndaki Müttefik bataryaları ile uçak hangarını topa tuttuğu	173
97-22	Müttefiklerin Arıburnu'nda yaptıkları hücum teşebbüsünün sonuçsuz kaldığı / Seddülbahir'de Müttefiklerin üç defa tekrar ettikleri saldırıların büyük kayıp verdirilerek püskürtüldüğü, Müttefiklerin bu muharebede 60.000 top mermisi kullandıkları ...	174
98	İngiliz askerî elbisesi giydirilerek Çanakkale'ye gönderilmek istenen Mısırlı askerlerin bunu reddettikleri / Piramitlerin etrafında olup hastane haline getirilen Manohoza Oteli ile Kahire'deki Heliopolis Palace, Büyük Lunapark Heliopolis Otellerine ve diğer bazı binalara çok sayıda yaralı Müttefik askeri getirildiği ve bunlardan birçoğunun bakımsızlıktan öldüğü / Avustralya askerlerinin tifo hastalığını Mısır'a taşıdıkları	175
99	Türklerin cephelelerdeki Müttefik askerlerin yaralarını sarıp ekmek ve su verdikleri, esir düşenlere iyi davrandıkları	176

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
100	Savaşta üstün gayretleri görülen 5. Ordu subaylarına sefer kıdemi zammı verilerek rütbelerinin yükseltilmesi.....	177
101	3. Kolordu Komutanı Albay Esad Paşa'nın generalliğe terfii ile 5. Ordu Kurmay Başkanı Kaymakam Kâzım Bey'e üç sene sefer kıdemi zammı verilmesi.....	178
102	Ölülerin defni için alınacak tedbirleri görüşmek üzere Gelibolu'daki Fransız hatlarına gönderilen Osmanlı delegesinin hemen dönüşünde sakınca görüldüğü için geçici bir süre alıkonulup sonra serbest bırakıldığı	179
103	19. Tümen Komutanı Albay Mustafa Kemal Bey'in 15. Kolordu Komutanlığı'na tayin edildiği.....	180
104	Roma Sefâreti'nden alınan istihbarat bilgisine göre; son bir ayda 100 kadar vapurun içindeki “Kitchener Ordusu” denilen İngiliz askerleri ile birlikte Malta'dan doğuya geçtiği / Özel donanımlı 5 İngiliz gemisinin Boğazlar'a gönderildiği / İngilizlerin İtalya'dan 5 gemi satın aldıkları / Teşrîn-i Evvel'den önce Boğazlar'ı ele geçirmek isteyen İngilizlerin Anadolu'ya asker çıkarıp Midilli'yi işgal edecekleri / Birkaç tane İngiliz kruvazörünün Adriyatik'e gönderildiği / İngilizlerin askerî takviye faaliyetleri çerçevesinde Çanakkale Boğazı ve Adriyatik Denizi'ne asker ve mühimmat sevk ettikleri.....	181
105	Amerika Büyükelçisi Morgenthau'nun, İstanbul'daki İngiliz ve Fransız vatandaşların Gelibolu'ya yerleştirilecekleri yolunda Osmanlı Devleti'nin almış olduğu kararın uluslararası hukuka aykırı olduğunu bildirmesi üzerine Osmanlı Kara ve Deniz Kuvvetleri Komutanı Enver Paşa'nın da, İngilizlerin savaşta uluslararası hukuk kurallarına aykırı olarak savaş bölgesi dışında bulunan Gelibolu şehrini ve Hilâl-i Ahmer bayrağı taşıyan hastane gemileri ile sağlık birliklerine ateş açıp Ezine, Havuzlar ve Halilpaşa Çiftliği'ndeki hastaneleri bombaladıkları, ölülerin defnedilmesiyle ilgili işlemleri görüşmek üzere gönderilen Osmanlı delegesini alıkoymaları, hastane gemilerini askerî amaçla kullandıkları, Mudanya ve Tekfurdağı'ndaki yolcu gemilerine denizaltıları aracılığıyla Saldırdıklarını ifade ederek misliyle mukabelede bulunmak zorunda kaldıklarını bildirdiği	182

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
106	Müttefik denizaltılarının her çeşit medenî ve insanî hakları çiğneyerek Mudanya ve Tekfurdağı'ndaki yolcu gemilerine saldırdığı.....	190
107	Gelibolu'da Müttefikler tarafından esir alınan Osmanlı askerlerine insanlık dışı muamelede bulunduğu.....	191
108	Müttefiklerin Çanakkale'de boğucu gaz kullandıkları konusundaki iddiaların İngiltere Harbiye nâzırınca reddedildiği	192
109	Batırılan E-15 isimli İngiliz denizaltısının mürettebatından olup yaralı olarak esir edilen Thomas O'Niell'e İngiltere'deki anne ve babası tarafından yazılan mektupta, hastanede kendisine iyi davranılmasından dolayı Türk subay ve hastabakıcılarına teşekkür edildiği	192
110	Mondros ve Limni'deki İngiliz askerleri arasında bulunan Hintli Müslüman askerlerin dinî duygularını harekete geçirmek ve kime karşı savaştıklarını anlamalarını sağlamak için Arapça ve Urduca ilanlar hazırlanarak uçaklar vasıtasıyla dağıtılmasının uygun olduğu / Sırbistan'a askerî mühimmat sevkinin durdurulması hususunda Yunan Hükümeti nezdinde yapılan girişimlerin sonuçsuz kaldığı	194
111	2 Ağustos 1915 tarihinde Müttefiklerin Ezine'deki hastaneyi bombalamaları sonucu hasta bir askerin yaralandığı	196
112	Çanakkale'ye hücum eden İngiliz Queen Elisabeth Dretnot'unun arızalanarak savaş dışı kaldığı ve İngiliz donanmasında buna benzer 40 kadar dretnotun da bu şekilde savaş dışı kalacağı tahmin edildiği	197
113	Seddülbahir'e ilk çıkan düşman kuvvetleriyle meydana gelen muharebede kahramanlık göstermesinden dolayı Muharebe Gümüş İmtiyaz Madalyası ile taltif olunan Bigalı Mehmed bin Mustafa'ya verilen beratta yanlış yazılan alay ve bölük isimlerinin tashih edilerek yeniden berat verilmesi.....	197
114	Gelibolu savaş alanında Fransızlar tarafından esir edilip Mondros'ta tutulan 715 askerin künyelerini belirtir cetvelin takdim edildiği	198
115	Müttefik askerlerin Limni'de halka kötü muamelede buldukları ve Mondros'tan gelen yolculardan alınan bilgilere göre İngiliz ve Fransız askerleri arasında bir anlaşmazlık olduğu	199

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
116-1	Arıburnu ve Seddülbahir cephelerinde karşılıklı saldırılar yapıldığı ve Müttefiklerin ilerleme gayretlerinin sonuçsuz bırakılıp bir kısmının esir alındığı.....	199
116-2	Arıburnu sahiline yaklaşmak isteyen Müttefiklere ait bir nakliye gemisi ile bir torpidonun topçu ateşleriyle uzaklaştırıldığı ve bir mavnanın batırıldığı.....	200
116-3	Arıburnu'nda bir İngiliz kruvazörünün mevzilerimizi bombaladığı / Müttefiklerin sürekli Seddülbahir sahilinden hastane gemileriyle yaralı taşıyıp karaya asker çıkardığı.....	201
116-4	Anadolu yakasındaki Osmanlı bataryalarının Tekke Burnu, Seddülbahir ve Morto Limanı civarındaki Müttefik ordugâhını topa tuttuğu.....	202
116-5	Seddülbahir'de Müttefiklerce yapılan saldırıların püskürtülüp bir kısım Fransız askerinin esir alındığı / Tekke Burnu'ndaki düşman ordugâhları ile ihraç iskelelerinin bombalandığı.....	202
116-6	Arıburnu'nda lağımlarda çalışan Müttefik askerlerden bir kısmının patlatılan lağımların altında kaldığı.....	203
116-7	Müttefiklerce Arıburnu'nda yapılan saldırıların püskürtülüp Osmanlı bataryalarınca Seddülbahir ve Morto Limanı'ndaki düşman ordugâhlarına ateş açıldığı.....	203
116-8	Arıburnu'nda karşılıklı lağım savaşları yapıldığı ve Kerevizdere civarına yaklaşan Müttefik torpidolarının açılan topçu ateşiyle kaçmaya mecbur edildiği.....	204
116-9	Arıburnu'nda karşılıklı olarak topçu atışları yapıldığı ve Osmanlı mevzilerini bombalayan iki Müttefik monitör gemisinin açılan ateşle kaçmaya mecbur bırakıldığı / Seddülbahir'deki Müttefik saldırılarının püskürtüldüğü.....	205
116-10	Arıburnu'nda karşılıklı lağım savaşları yapıldığı / Osmanlı topçularının ateşiyle Hisarlık'taki Müttefiklere ait havan bataryasının yer değiştirmek zorunda bırakıldığı.....	206
116-11	Mariotte adlı Fransız denizaltısının Çanakkale Boğazı'nda batırılıp mürettebatından 31 kişinin esir alındığı / Müttefiklerin boğucu gaz yayan mermiler kullanmaya devam ettiği / Müttefik uçaklarınca Seddülbahir'deki Halilpaşa Hastanesi'nin bombalandığı.....	206

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
116-12	Seddülbahir'deki Osmanlı askerî birliklerini bombalamak isteyen Müttefik torpidoların açılan ateşle çekilmek zorunda bırakıldığı.....	208
116-13	Arıburnu'nda Müttefik siperlerine baskın yapan bir Osmanlı keşif kolunun çok miktarda istihkâm aleti ve tüfek ele geçirdiği .	208
116-14	Arıburnu'nda Müttefikler'e ait bir balon gemisinin vurulduğu / Seddülbahir'de Osmanlı topçu ateşinin etkisiyle Müttefik siperleri gerisinde yangınlar çıktığı ve Osmanlı'nın Anadolu bataryalarınca Tekke Burnu'ndaki Müttefik müfrezelerinin bombalandığı.....	209
116-15	Bolayır önlerinde Müttefiklere ait bir denizaltının imha edildiği / Arıburnu'ndaki Müttefik saldırıların püskürtüldüğü	209
116-16	Osmanlı askerlerince Arıburnu'nda patlatılan lağımlardan başarılı sonuçlar alındığı	210
116-17	Arıburnu'nda Müttefiklerin yaptığı gösteri nitelikli saldırıların ağır kayıplar verdirilerek püskürtüldüğü.....	210
116-18	Alçıtepe civarının bir kruvazör tarafından bombalandığı ve Osmanlı topçularının ateşiyle vurulan bir torpidonun uzaklaştığı / Müttefiklerce Kumkale'nin güneyindeki Ezine Hastanesi'nin bombalandığı	211
116-19	Arıburnu'ndaki Müttefik saldırıların püskürtüldüğü / Seddülbahir'de Müttefiklerden 200 metre arazinin geri alındığı / Müttefiklerce Ağaderesi'ndeki bir Osmanlı hastanesinin bombalandığı.....	212
116-20	Müttefiklere ait kara ve deniz güçlerince Alçıtepe ve Sığındere'deki Osmanlı mevzilerinin ateş altına alındığı / Sahili gözetleyen Müttefik ganbotun açılan ateş sonucu vurulması üzerine Bozcaada'ya çekildiği.....	212
116-21	Arıburnu'ndaki Müttefik nakliye gemilerin Osmanlı topçularının açtığı ateşle uzaklaştırılıp ani bir hücumla bazı siperlerin geri alındığı / İngilizlerin Sığındere'nin güneyinde yaptığı saldırıların Osmanlı Ordusunca püskürtülerek 60 askerin esir alındığı	213
116-22	Saros Körfezi'nin kuzeyindeki Karaçalı'ya ve Arıburnu'na çıkarılan Müttefiklerin Osmanlı askerlerince kovulup birçoğunun esir alındığı / Müttefiklerin Seddülbahir'in sağındaki Osmanlı siperlerine karşı yaptığı saldırıda 2.000'i aşkın ölü	

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
	biraktığı, merkez ve sol taraftaki siperlere yaptığı saldırılarda ise 110 askerinin esir alındığı / Çanakkale Boğazı'nda Müttefik denizaltılarınca batırılan Barbaros Zırhlısı'nın mürettebatının büyük kısmının kurtarıldığı.....	214
116-23	Osmanlı Ordusunca Mestantepe'nin Müttefiklerden geri alındığı / Azmak'ın kuzeyinde 44 rakımlı tepeye kadar ilerleme sağlandığı ve Conkbayırı'ndaki Müttefik saldırıların püskürtüldüğü / Kanlısirt'ta Müttefiklerin eline geçen bazı yerlerin geri alındığı / Müttefik donanmasıncı Turhan, Kavakköy ve Kocaçeşme köylerinin topa tutulduğu / Ece Limanı'na Müttefik donanmasına ait gemilerin gelip gittiği / Galataköy'ün Müttefik uçaklarınca bombalandığı / Kocaçimen ve Conkbayırı'nı ele geçirmek isteyen Müttefiklerin Softatepe'de askerî yığınak yaptığı.....	215
116-24	Arıburnu'nun kuzeyinde Osmanlı Ordusunca yapılan saldırı sonucu Müttefiklerin 500 metre geri çekildiği ve Seddülbahir'de bir miktar Fransız askerinin esir edildiği / Müttefiklere ait bir kruvazörün aşırma ile Bolayır'ı bombalandığı / Galataköy'deki Osmanlı Ordusu'na ait hastanenin Müttefiklerce bombalandığı ..	217
116-25	Müttefiklerin Arıburnu'nun kuzeyindeki saldırılarının püskürtüldüğü, sadece bir cephede 3.000'i aşkın kayıp verdikleri	218
116-26	Müttefiklerin Arıburnu'ndaki saldırılarının Osmanlı Ordusunca püskürtüldüğü ve bir miktar esir ve silah elgeçirildiği / Arıburnu açıklarında dolaşan bir Müttefik zırhlısının Osmanlı topçularının ateşi sonucu bölgeden ayrıldığı.....	218
116-27	Bozburun Katırlı ile Kızıl Adaları arasında bir Müttefik denizaltısıncı 7-8 adet yelkenli ve sandal batırıldığı / Mudanya önüne gelen bir Müttefik denizaltısının açtığı ateş sonucu Gümrük Dairesi'nde yangın çıktığı / Tekfurdağı ve Erdek Çınarlı Limanı ile Tavşan Adası arasında Müttefik denizaltıları görüldüğü / Müttefiklerin Kireçtepe ve Küçükanaftarta Ovası'ndaki saldırılarının ağır kayıplar verdirilerek Osmanlı Ordusunca püskürtüldüğü / Müttefiklerin Seddülbahir civarında dekovil hattı oluşturduğu / Küçükanaftarta Ovası'nda Osmanlı Ordusunca esir edilen Müttefik askerlerin ifadesine göre Müttefiklerin maddî ve manevî olarak zayıf olduğunun bildirildiği / Eksamil ve Bolayır'ın Müttefik donanmasıncı bombalandığı ..	219

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
117	Çanakkale'de 30 Nisan 1915'te Osmanlı kuvvetleri tarafından batırılan AE-2 denizaltısının esir edilen kaptanı Bahriye Kıdemli Yüzbaşı Staker'in Malta'daki bir dostuna gönderdiği mektupta durumunun iyi olup kendisine güzel muamelede bulunduğunu bildirdiği.....	221
118	Çanakkale'de yaralı olarak esir edilip tedavi gördüğü Kilidülbahir Hastanesi'nde ölen İngiliz George Taylaran hakkındaki ölüm raporunun İngiltere Harbiye Nezâreti'ne gönderilmesi	222
119	İttifaka dahil olmasından sonra İtalya cephesine müzakere için Rus, İngiliz ve Fransız subaylarından oluşan yâverler gönderildiğinden Çanakkale'deki İngiliz karargâhına da birkaç İtalyan subayının gönderilmiş olabileceği, ancak İtalya'nın kara ve deniz harekâtına iştirak etme hususunda herhangi bir görüşme yapılmadığı.....	222
120	Son günlerde askerî sevkıyat vapurlarının sıkça bulunması sebebiyle düşman denizaltılarınca saldırıya uğrayan Bandırma Limanı'nda gözetlemede bulunmak üzere polis idaresi emrine bir motor tahsis edilmesi	223
121	Askerden arındırılarak içindeki ev ve askerî barakaların hastane haline getirildiği Gelibolu'nun her türlü bombardımandan uzak tutulması için ilgili büyükelçilikler nezdinde girişimlerde bulunulması.....	224
122	1-31 Temmuz 1915 tarihlerinde Tekfurdağı Limanı'nda Müttefik kuvvetler tarafından verdirilen hasarın miktarını gösterir cetvelin takdimi	225
123	Fransa'nın aldığı esirleri, angarya işlerde kullandığı <i>Echo de Paris</i> gazetesinin 6 Ağustos 1915 tarihli nüshasından anlaşıldığından durumun şiddetli bir şekilde protesto edilmesi	227
124	15. Kolordu Komutanı Albay Mustafa Kemal Bey'in 16. Kolordu Komutanlığı'na tayin edildiği.....	227
125	Mudanya'dan Emirali Adası'na muhacir taşıyan bir kayığın Müttefiklerce kurşunlanması ile Arıburnu'ndaki hastanenin bombalanmasının protesto edilmesi	228
126	16. Kolordu Kumandanlığı'ndan Dersaâdet'e çağırılan Miralay Feyzi Bey'in emekli edilmesi	229

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
127	Kale-i Sultaniye'de Osmanlı kıta'âtı üzerine Müttefik kuvvetleri uçakları tarafından atılan bir bildiride Osmanlı esirlerinin Mısır'da rahat bir hayat sürdürdükleri ve kendilerine son derece uygun istirahat imkânlarının sağlandığının belirtildiği	230
128	Çanakkale Savaşı hakkında <i>Aftonblatt</i> gazetesinde tarafsız bir şekilde yayın yapan Mösyö Nielslago Lengquist'in muharebe madalyası ile ödüllendirilmesi	231
129	Roma'da yayımlanan <i>Journal de l'Italia</i> gazetesinin 10 Ağustos 1915 tarihli nüshasında, Çanakkale'de yaralanarak Kahire'ye gelen birinden alındığı bildirilen bir mektupta Gelibolu'nun her yerinin tuzaklarla dolu olup fazla kayıp vermelerine rağmen bir şey yapamadıklarının belirtildiği ve yine aynı gazetenin haberine göre İngilizlerin harbin başlangıcından bugüne kadar tüm cephelerde 330.995 kişi zayıat verdiği.....	233
130	İngiliz ve Fransızların 10 Ağustos 1915 tarihli resmî tebliğlerinde, Kirte'ye doğru 200 metre ilerledikleri ve Conkbayırı'nı ele geçirip çok sayıda esir ve silah aldıklarına dair olan bilgilerin gerçek dışı olduğu	235
131	Osmanlı Devleti'nin Gülnihal, Edremid ve Akdeniz Vapurlarıyla Şirket-i Hayriye'nin 60, 61, 63 ve 70 numaralı gemileri ile İngiliz Hükümeti'nin Depp, Asia ve Queen Alexandra isimli gemilerinin hastane gemisi haline getirildiği / İngiliz Hükümeti'nin, Osmanlı Devleti'nin hastane gemilerini asker nakli için kullandığı iddiasının asılsız olduğundan İngiliz denizaltılarınca hastane gemilerine yapılacak saldırıda öldürülen her yaralı Osmanlı askeri için bir İngiliz esirinin idam edileceği	235
132	Gelibolu'da Osmanlı ve Alman subayları arasında çıkan anlaşmazlıktan dolayı 50 Osmanlı subayının tutuklanarak Dersaâdet'e gönderildiğine dair Atina'da neşredilen haberin asılsız ve uydurma olduğunun yine gazetelerle tekzip edildiği.....	246
133	Osmanlı kuvvetlerinin son aldıkları esirlerden edindikleri bilgilere göre Çanakkale cephesindeki Müttefik orduların morallerinin bozuk olduğunun anlaşıldığı	247
134	Çanakkale'de savaştan zarar gören halk için gönderilmiş olan 50.000 kuruşun tamamen dağıtılmış olmasına rağmen ihtiyacı karşılamadığından bir o kadar daha para gönderilmesi.....	248
135	İngiliz Royal Naval Fırkası'nda bölük komutanı olup Çanakkale Savaşları'na katılmış olan Ivan Helid'in İngiltere'ye gönderdiği ve	

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
	<i>Daily Express</i> gazetesinde "Katiyyen Me'yûs Olmayınız" başlığıyla yayınladığı mektupların tercümesi	249
136	İngilizlerin İstanbul'a girdiklerinde kullanılmak üzere Rum gönüllülerine dağıttıkları banknotların herhangi bir hükmü olmadığından bunların resminin <i>Tasvir-i Efkar</i> gazetesi ile neşredilmesi	255
137	Bandırma'da oturan Mösyö Mathieu Sommet'nin düşman gemileriyle gizlice işaretleşip onlara yardım ettiği iddiasıyla Divan-ı Harb'de yargılanması	256
138	28 Ağustos 1915 tarihli <i>Times</i> gazetesine göre Müttefik kuvvetlerin Suvla Koyu'nun karşısında bulunan bir siper hattı ile Rhododendron Sırtı ve Lonesome Çamlığı mevzilerini yoğun ateş ve süngü saldırıları sonucunda işgal ettikleri ve bu savaşlarda Türklerin çok sayıda kayıp verdikleri	259
139	Gelibolu Cephesi'nde yapılan savaşlarda Osmanlı kuvvetlerince elde edilen esirlerden bir Müttefik askerinin, yanında yaralı olarak yatmakta olan bir Türk askerini canice bıçakla yaralamak isterken yakalandığı	261
140	10 Ağustos 1915 tarihli <i>Times</i> gazetesinde bizzat Seddülbahir cephesinde bulunmuş olan bir İngiliz doktorun Müttefikler ile Osmanlı kuvvetleri arasında meydana gelen çarpışmalarla ilgili gözlemlerini anlatan mektubunun tercümesi.....	263
141	İtalya Hükümeti'ndeki İngiliz ve Fransız taraftarı bazı bakanlar sayesinde tartışılmakta olan İtalya'nın Çanakkale taarruzunda İtilâf Devletleri yanında yer alması hususunda İngiltere ve Fransa arasında anlaşmazlık olduğu	265

II. BÖLÜM

BELGE FOTOKOPİLERİ	269
--------------------------	-----

EKLER

FOTOĞRAFLAR.....	627
HARİTALAR.....	651
REFERANSLAR.....	659
İNDEKS	665

KISALTMALAR

BEO	Bâb-ı Âlî Evrak Odası
bkz.	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
DH. EUM. 3. Şube	Dahiliye Emniyet-i Umumiye 3. Şube
DH. EUM. 7. Şube	Dahiliye Emniyet-i Umumiye 7. Şube
DH. EUM. KLH	Dahiliye Emniyet-i Umumiye Kalem-i Hususî
DH. EUM. KLU	Dahiliye Emniyet-i Umumiye Kalem-i Umumî
DH. EUM. LVZ	Dahiliye Emniyet-i Umumiye Levazım Kalemî
DH. EUM. SSM	Dahiliye Emniyet-i Umumiye Seyr ü Sefer Müdüriyeti
DH. EUM. VRK	Dahiliye Emniyet-i Umumiye Evrak Odası
DH. KMS	Dahiliye Kalem-i Mahsus
HR. MA	Hariciye Matbuat
HR. SYS	Hariciye Siyasî
İ. HB	İrâde Harbiye
İ. TAL	İrâde Taltifat
MB	Mâbeyn-i Hümâyûn
MB	Mâbeyn İrâde
MV	Meclis-i Vükelâ Mazbataları
Y. PRK. ASK	Yıldız Perakende Askerî Maruzat

I. BÖLÜM

BELGELERİN

TRANSKRİPSİYONLARI

Tophâne-i Âmire Müşîriyeti
Hususiye

'Kendisiyle görüşülmesi fermân-ı isabet-beyân-ı hazret-i hilâfet-penâhîlerinden olan General Cicakof, bu sabah nezd-i ahkarâneme gelerek kendisiyle görüşülmüş, netice-i mütâlaası Kildülbahir ile Seddülbahir istihkâmâtı, istihkâmât-ı sâireden çok ileride ve Boğaz'ın medhalinin iki cihetinde bulunduğundan, Kale-i Sultaniye'de bulunan istihkâmât-ı sâireden mezkûr istihkâmlara iâne gayr-ı kâbil olduğundan, Boğaz'a girmesine cehd edecek donanmanın mezkûr Kumkale ile Seddülbahir istihkâmları aleyhine teknil kuvvetle ateş edeceğinden bu istihkâmları tahrib edeceği der-kâr olup lâkin Kale-i Sultaniye civarındaki istihkâmâtın cesâmetleri ve techîzâtının kuvvetleri ondan ileriye güçlûkle geçebileceğini göstermekdedir. Sâye-i muvaffakiyet-vâye-i hazret-i şehriyârîlerinde Boğaz'ı seddetmek için en ileride bulunan torpedo hattı, mevcut istihkâmların haricinde olup muhafaza altında olmadığından mezkûr torpedo hatt-ı müdafaası yanına dört-beş cesîm toplarla mücehhez bir cesîm istihkâm yapılması ve bunun da haritada Dardanos ismiyle yâd olunan tepede inşa olunmasını tavsiye etmekdedir ve bundan başka Boğaz'a girmek isteyen donanma gece girmeye sa'y edeceğinden bu misillü gece icrâ olunacak manevralara asıl mâni elektrik fenerleri olduğundan lâzım gelen yerlere elektrik fenerleri konması ve bu vechile gece gezmenin de imkânsız bir hâle getirilmesi lüzumunu beyân etmiştir. Bir de oralara külliyetli asker çıkarılması Bolayır istihkâmâtının haricinde Saros Körfezi'nden mümkün olabilip buna dahi Bolayır istihkâmâtı mukabele edebileceğini der-meyân etmekde ise de mezkûr istihkâmâta on beş santimetrelük toplar vaz'ı lâzım gelip şimdiye değin bu da konulamamış olduğundan burasını atebe-i seniyye-i mülûkânelerine ayrıca arz ederim ve bu istihkâmların arkasında Anafarta ile Kabatepe tarafından asker dökülerek mevcut istihkâmâtı o taraftan al-

mağa sa'y etmek mümkün olduğundan o taraftan gelecek düşman askerine mukabele için Kilya Ovası cihetlerinden ve Kocade[re] tarafına, vadinin içrisine iki-üç istihkâmât-ı hafife inşasıyla, iki batarya kadar sahra toplarıyla techîz edilmesi ve bunların muhafazası için dahi sekizer yüz mevcudlu dört tabur kadar piyade askerine ihtiyac olduğunu beyân etmektedir ve geçen sene teknil istihkâmıların arka cihetlerini muhafaza için on iki tabur kadar piyade askerine ihtiyac olduğu da Bahr-ı Sefîd Boğazı Muhafızlığı Vekâleti'nden bildirilmiştir ve Kale-i Sultaniye cihetinde Mecidiye Tabyası yakınında bulunan dağın yarı yerlerinde bir havan tabyası inşa olunmakta olup generalin mütâlaasına göre mezkûr havan tabyasının orada inşasından sarf-ı nazarla dağın zirvesi gerisine inşası daha münasib olduğunu ve o civarda bulunan torpedo istasyonunun yakın bulunan istihkâmâtdan birinin içine inşasında düşman nazarından mahfûz olacağını ifade eylemektedir. Mezkûr batarya bilâ-me' zûniyet inşa olduğu cihetle tahkikât icrâ olunacağı ve bundan başka eğer taraf-ı hazret-i şâhânelerden talep buyrulur ise gerek Boğaz'ın seddi için ilâveten torpedo getirilmesi ve [gerekse] orada elektrik fenerlerinin tesisi hususunda Rusya Devleti'nin muâvenet edeceğini kaviyyen me'mûl etmekte olmakla ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr ve'l-ihsân efendimiz hazretlerindedir.

Fî 5 Rebûlâhir sene [1]314 ve fî 1 Eylül sene [1]312 / [13 Eylül 1896]

Kulları

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîlerinden

Tophâne-i Âmire-i Mülûkâneleri

ve Umum Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâneleri Nâzırı

Zeki

BOA, Y. PRK. ASK, 115/6

2

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Gayet müsta'cel ve mahrem

Kale-i Sultaniye Mutasarrıflığı'ndan alınan şifre

Almanya'nın Goeben Zırhlısı'yla Breslau Kruvazörü Boğaz'dan içeri girerek şimdi ezânî saat on ikide Mevki'-i Müstahkem Kumandanlığı'nın iskelesi önüne vâsıl olduğu berây-ı malûmât ma'rûzdur.

Fî 28 Temmuz sene [1]330 / [10 Ağustos 1914]

Mutasarrıf
Fuad

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Gayet müsta'celdir

Kale-i Sultaniye'den alınan şifre

İngiliz filosunun Boğaz medhali karşısında dolaşmakta olduğu şimdi Bahr-ı Sefîd Boğazı Umum Kumandanlığı tarafından verilen malûmât-ı şifâhiye üzerine ma'rûzdur.

Fî 29 Temmuz sene [1]330 / [11 Ağustos 1914]

Mutasarrıf
Murad Fuad

BOA, DH. EUM. 7. Şb, 2/31

3

Dahiliye Nezâreti

Kale-i Sultaniye Mutasarrıflığı'na

Almanya Hükûmeti bu iki zırhlının [Goeben ve Breslau] Devlet-i Aliyye'ye satılmasına karar verdiğini tebliğ etdiğinden dolayı Kale'ye duhûllerine

muvâfakat edildiğini ve mürettebâtının İstanbul'dan sevki ve bayrağının tebdîli derdest olduğunu ve bu muameleden haberdâr olmayan kaptanların hareketlerinden dolayı hükûmetin müteessir ve müteessif olduğunu ve binâenaleyh Devlet-i Aliyye'nin bî-araflık hukukuna şiddetle riâyetde sâbit idüğünü cevaben tebliğ ediniz.

29 Temmuz [1]330 / [11 Ağustos 1914]

BOA, DH. KMS, 27/2

4

**Daire-i Sadâret
Tahrîrât Kalemî**

Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne

6 Ağustos [1]330 tarihli tezkire-i aliyye-i nezâret-penâhîlerine cevabdır. Boğaz'ın sefâin-i harbiye-i ecnebiye tarafından dūçâr-ı tecâvüz olduğu takdirde derhal kapatılması zarurî ve ânifü'z-zikr halden başka ahvâlde seddi Meclis-i Vükelâ'nın kararına vâbeste bulunduğu tabîi olmakla ona göre muktezâsının îfâsı siyâkında tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

7 Ağustos [1]330 / [20 Ağustos 1914]

BOA, BEO, 322947

5

**Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti**

Vilâyâta Ta'mîm

Akdeniz Boğazı'nın önünde yirmi dört parça İngiliz ve Fransız zırhlısının resm-i geçid yaparcasına dolaşması ve evvelki gün keşfe giden bir torpidomuza gelen bir İngiliz zâbitinin, Almanya'dan alınan gemilerden dolayı,

bunlar ve diğerk donanmamız Osmanlı sancağını hâmil olsalar bile ateş etmek emrini aldıklarını tebliğ etmiştir. İngiliz gemilerinin Boğaz medhalini terk etmesine ve gemilerimizin serbestçe dolaşmasına mümâna‘at edilmeyeceği te‘min edilinceye değin ihtiyâten Boğaz'ın seddedildiği berây-ı malûmât bildiriliyor.

15 Eylül [1]330 / [28 Eylül 1914]

BOA, DH. EUM. KLU, 2/38

6

Nezâret-i Umûr-ı Bahriye

Birinci Daire

Şube: 1

Umumî Numara: 27995

Hususî Numara: 336

*Hulâsa: İki kıt'a tahtelbahirin tedârîki
esbâbının istikmâline dair*

Mahrem

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhi'ye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Bu defa bir tek tahtelbahirin üç kruvazörü gark etmesi sûretiyle süfün-i mezkûrenin iktidâr-ı harbîleri bilfiil ve bir kat daha tezâhür eylediğinden, kuvvetli filolara karşı sevâhilin ve be-tahsis Boğazların emr-i müdafaasında bunlardan fevkalâde istifade edileceği ve hatta tahtelbahirlerin mevcudiyetini istihbâr eden düşman donanmasının büyük bir tehlikeyi göze aldırmadıkça Boğazlar'a takarrüb bile edemeyeceği nazar-ı mülâhazaya alınarak evvelce Rusların ve bilâhare torpidobotlar meselesinde Bulgarların yaptığı misillü, iki kıt'a küçük tahtelbahirin tren ile parça parça getirilmesi ve fabrikasından celb edilecek bir-iki sanatkâr marifetiyle teknenin burada kurulması ve hulâsa daha küçük emsâllerine nazaran tûl-i müddet uzaması muhtemel olan harb-i hâzır esnasında Devlet-i Aliyye'nin işbu sefâinden istifadesinin te'mi-

ni zımında tedârikine tevessülünün muvâfık olacağı tezekkür kılınmış olmakla icrâ-yı icabı re'y-i sâmi-i fahîmâneleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Dersaâdet, 21 Eylül 1330 / [4 Ekim 1914]

Bahriye Nâzırı
Cemal

BOA, HR. SYS, 2107/4

7

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Aded: 55494/1400

Hulâsa: Yunanistan'ın vaziyeti hakkında
Mahremâne

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Çanakkale Boğazı haricinde İngiliz ve Fransız filoları arasında bazı Yunan zırhlılarının bulunduğu dair Harbiye Nezâret-i Celîlesi'nden vârid olan 15 Eylül sene [1]330 tarih ve 2231 numaralı tezkire üzerine bu hususda Almanya Hükûmeti'nin nazar-ı dikkatinin celb edilmesi Berlin Sefiri Mahmud Muhtar Paşa hazretlerine tavsiye edilmişdi. Müşârunileyhden cevaben alınan telegramda "Bulgaristan, Sırbistan üzerine asker tahşîd ederse, Yunanistan'ın bî-terafîlığını muhafaza etmeye karar verdiği" binâen alâ-zâlik sâlifü'z-zikr zırhlıların Fransız ve İngiliz filoları arasında bulunması ehemmiyetden ârif olduğu Mösyö Zimmerman tarafından beyân olduğu bildirilmiş, halbuki şimdiye kadar alınan malûmât eğer Bulgaristan, Sırbistan aleyhine kıyâm edecek olursa Yunanistan'ın bî-terafîlığını muhafaza edemeyeceği merkezinde bulunmuş olmasına binâen sebk eden istîzâh üzerine sefir-i müşârunileyh-

den zeaylen alinan telegramda Yunanistan erkân-ı harbiye ve firka-i askeriye-
sinin son iki harbde liyakatden ziyade tâli'in yardım etdiğine kâni' oldukla-
rından harbi istemedikleri ve kral da aynı fikirde olup bu cümle ile beraber
kendisini Almanya imparatoruna bağlayan sıhrî ve şahsî hissiyâta tâbi' oldu-
ğu ve Rusların ve Slavların muzaffer olmaları keyfiyetini en büyük tehlike
adedip ondan korkduğu yalnız Venizelos'un el-hâletü hâzihî dûçâr-ı za'f
olmuş bir fırkaya istinâd etmekle beraber harbi der-pîş-i nazar eylediği fakat
kral ve askerlerin mûmâileyh Mösyö Venizelos'a karşı kavî ve külliyetli hu-
samâ ve rukabâsı taraflarından iltizâm edildikleri binaberîn mûmâileyhin
Yunanistan'ı harbe sürüklemeye muktedir olması zannedilmediği ve bundan
başka Bulgaristan'ın Venizelos'un bile hiçbir şey söyleyemeyeceği bir sûret-i
mâhirânede harbe girmesi tasavvur olunduğu Almanya Hariciye Nezâreti'n-
de izahen beyân edildiği bildiriliyor. Keyfiyet Harbiye Nezâreti'ne de yazıl-
dı, efendim.

Fî 23 Zilkade sene [1]332 - Fî 30 Eylül sene [1]330 / [13 Ekim 1914]

Hariciye nâzırı nâmına
Umûr-ı Siyasiye Müdür-i Umumîsi
Ahmed Reşid

BOA, DH. EUM. 3. Şb, 2/17

8

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Kale-i Sultaniye Mutasarrıflığı'ndan alınan şifre

Bu sabah vasatî saat yediye çeyrek kalarak İngiliz olduğu muhtemel
olan altı düşman sefinesi Boğaz medhalini bombardıman ettiğinden muka-
bele olunarak on dakika kadar devamdan sonra hamd olsun şâyân-ı ehemmi-
yet hiçbir hâl vukû' bulmaksızın gemilerin uzaklaştığı şimdi telefonla Mev-

ki '-i Müstahkem Kumandanlığı erkân-ı harbiyesinden alınan malûmât üzerine ma'rûzdur.

Fî 21 Teşrîn-i Evvel sene [1]330 / [3 Kasım 1914]

Mutasarrıf

Fuad

BOA, DH. EUM. 3. Şb, 2/48

9

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Numara: 4

Mahrem ve mahsusdur

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

Vuku'ât hakkında fî 28 Teşrîn-i Evvel sene [1]330'da alınan malûmât hulâsası ber-vech-i âtî arz olunur:

Bahr-ı Sefîd Boğazı haricinde düşmanın bir kruvazör, bir torpido ve bir tahtelbahiri Tekke Burnu açığında da diğeri bir torpidosu görülmüştür. İmroz cihetindekilerle beraber mevcudu iki İngiliz dretnotu, bir İngiliz kruvazörü, iki Fransız kruvazörü, dokuz torpido, üç tahtelbahirdir.

Midilli Adası'nda sekiz bin kişilik Rum çetelerinin hâzır bulunduğunu oradan gelenler bildirmiş. Fî 18 Teşrîn-i Evvel sene [1]330'da Karesi mutasarrıfı da Midilli ve Sakız'da 20-30 bin Rum'un Fransız elbise-i askeriyesini lâbis olarak hâzır bulunduğunu bildirmişti.

28 Ekim [1]330 / [10 Kasım 1914]

İstihbârât Şubesi Müdürü

Erkân-ı Harb Binbaşı

(İmza)

BOA, DH. EUM. VRK, 25/2

10

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 5286

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Bugün Saphir nâmındaki Fransız tahtelbahiri Çanakkale medhaline sokulmaya teşebbüs etmiş ve derhal mağrûk olmuştur. Mürettebâtından bir kısmı tarafımızdan esir edilmiştir.

Mâ-i muhreci	Sürati		Si'a-i seyri	
Ton	Mil-i bahrî		Su üstünde	Su altında
390	Su üstünde	Su altında	2,000	
	11,5	9		
Teslîhâtı	Makine kuvveti	Tûlü	Arzı	Mürettebâtı
6 aded	Beygir	Metre	Metre	23
45 santimetrelilik torpido kovanı	600	44,6	3,9	

Fî 2 Kânûn-ı Sâni sene [1]330 / [15 Ocak 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü nâmına
Binbaşı
Edib

***

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 5366

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Dün Çanakkale Boğazı medhali ilerisinde batan Fransız tahtelbahiri Saphir hakkında âtîdeki tafsilât i'tâ olunur:

Anlaşıldığına nazaran mezkûr tahtelbahir medhale görünmeden yaklaşmak maksadında iken bu esnada bir torpile çarparak torpilin işti'âli neticesinde mahv olmuşdur. Mürettebâtdan ber-hayat kalanları kurtarmak hususunda tarassud botlarımızın bütün mesâîlerini sarf sûretiyle gösterdikleri gayret Osmanlı Hükûmeti'nin düşmanlarımızın insaniyete muhâlif harekâtına karşı asîlâne bir cevap teşkil eder.

3 Kânûn-ı Sâni [1]330 / [16 Ocak 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1118/4

11

Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
883

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Üçüncü Kolorduca yeniden teşkili mukarrer olan [19.] Fırka Kumandanlığı'na Sofya Ataşemiliteri Erkân-ı Harbiye Kaymakamı Mustafa Kemal Bey'in icrâ-yı memuriyeti hakkında tanzim olunan irâde-i seniyye lâyihası leffen takdim kılınmış olmakla iktizâsının îfâ ve neticesinin emir ve inbâ buyurulması menû-ı müsaade-i sâmiye-i dâver-i efhamîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Rebûlevvel sene [1]333 ve fî 5 Kânûn-ı Sâni sene [1]330 / [18 Ocak 1915]

Harbiye Nâzırı Vekili
Talat

**

Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
2617

Îrâde-i Seniyye

Üçüncü Kolordu'da yeniden teşkil olunan [19.] Fırka Kumandanlığı'na Sofya Ataşemiliteri Erkân-ı Harbiye Kaymakamı Mustafa Kemal Bey memur edilmiştir.

İşbu irâde-i seniyyenin icrâsına Harbiye nâzırı memurdur.

Fî 4 Rebûlevvel sene [1]333 - Fî 7 Kânûn-ı Sâni sene [1]330 / [20 Ocak 1915]

Harbiye Nâzırı Vekili
Talat

Sadrazam
Mehmed Said

Mehmed Reşad

BOA, İ. HB, 1333. Ra/3

12

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 5707

Hulâsa: Saphir mürettebâtının yazdıkları mektublar hakkında harice münasib sûretde neşr ü ilânına dair

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Mağrûk Fransız tahtelbahiri Saphir mürettebâtından üç kişinin memleketlerine yazdıkları mektublar sûreti aynen takdim kılınmıştır. Bunların Osmanlı Ajansı ve Hey'et-i İstihbâriye tarafından münasib sûretde harice neşir ve memâlik-i Osmaniyye'deki gazetelerle de ilân olunması rica olunur.

13 Kânûn-ı Sâni [1]331 / [26 Ocak 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Saphir Elektrik Çavuşu Logal tarafından âilesine yazılan mektubdan:

"...Tahlîsiye sandalı gelinceye kadar yarım saat suda kaldık. Kurumuş yapraklar gibi tir tir titriyorduk. Lâkin bereket versin, Türk zâbitleri bizi pek mültefîtâne kabul etdiler. Sandal içinde zâbitlerden birisi bana ceketini bile verdi. Türk mülâzımı kıyâfetine girdim. Bizi hemen ısıtdılar. Bir şişe rom getirdiler. Bir nefescik rom çekmek, bilsen ne kadar büyük bir iyilik icrâ etti. Bizi bir kışlaya götürdüler. Orada bize elbise verdiler. Zira denize düşerken çırılçıplak olmuş idik. Bizi İstanbul'a getirdiler. Bulduğumuz mahalle arada sırada Türk zâbitleri gelirler. Bize sigara paketleri ikrâm ediyorlar. Hemen ekserisi Fransızca biliyor. Halbuki biz başka türlü muamele göreceğimizi zannediyorduk..."

Beneve Raji tarafından âilesine yazılan mektubdan:

"...27 arkadaşdan on üç kişi yüzerek sahile gelmeye çalıştık. Türkler bizi adeta yeniden dünyaya gelir gibi bulup kurtardılar. Onlar bizi tasavvurumuzun fevkinde kabul etdiler. Düşün ki artık kendimizi yorgunluktan gâib etmiş gibi idik. Suyun soğukluğuna rüzgârın te'siri hepimizi titretiyordu. Bizi derhal bir sıcak odaya getirdiler. Azar azar konyak verdiler, ısıtdılar ve bize sıcak tutucu elbiseler verdiler, sigara içirdiler. Bizi kurtaranların içinde pek çok zâbitân vardı. Bizi İstanbul'a getirdiler. Hepimiz bir koğuşda yatıyoruz. Vaktimizi pek güzel geçiriyoruz..."

Matt[ın] âilesine yazdığı mektubdan:

"...Saphir batarken hep denize düştük ve soyunarak yüzmeye başladık. Bir büyük sandal bizi topladı. Bu sandalda Türk zâbitânı da var idi. Zâbitler kendi vazifelerinin fevkinde bir hareket-i insaniyede bulunuyorlardı. Bize çay ve sıcak elbise vererek hemen ısıtmaya başladılar. Biz denizden Hazret-i Âdem'in meydân-ı vücûda gelmesi gibi çırılçıplak çıktık. Şimdi İstanbul'dayız. Bize her şey verdiler. Rahatımız gayet iyidir. Şimdi Türk yemekleri yiyoruz. Her ne kadar alıştığımız yemeklere benzemiyor ise de gayet temiz, lezzetli ve kuvvetli yemeklerdir".

BOA, HR. MA, 1118/11

13

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Erkân-ı Harbiye Riyâseti
Numara: 13

Malûmât-ı Resmîye

Çanakkale:

Kumandanlık'dan 21/11: Kar ve sis münasebetiyle Boğaz haricinde bir şey görülememiştir.

22 Kânûn-ı Sâni [1]330 / [4 Şubat 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Numara: 110

Malûmât-ı Resmîye

Çanakkale:

[Mevki '-i Müstahkem] Kumandanlığı'ndan 28/11: Bugün sefâin-i cesîmeden yalnız Indefeatable Zırhlı Kruvazörü görülmüş.

Üçüncü Kolordu'dan 28/11: Bugün üç bacalı, 2 direkli bir İngiliz torpidosu Semadirek istikametinden Saros Körfezi'ne gelmiş, dolaşmış, çekilmiş. Düşman sefâininden şimdiye kadar ilk defa Saros Körfezi'ne bu torpido gelmiş.

29 Kânûn-ı Sâni [1]330 / [11 Şubat 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 25/3

14

İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi Tahrîrât Kalemi

Sûret

Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

İngiliz ve Fransız sefâin-i harbiyesi Boğaz'ın en haricindeki tabyalarını bombardıman etmiş ve dört yüz kırk mermi atmış ise de hiçbir muvaffakiyet elde edememiştir. Yalnız bir nefer taş parçalarından hafifçe bacağundan yaralanmıştır.

6 Şubat sene [1]330 / [19 Şubat 1915]

Karargâh-ı Umumî
Erkân-ı Harbiye Reisi Vekili
Kaymakam

**

İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi Tahrîrât Kalemi

Sûret

Polis Müdürü Bedri Beyefendi'ye

1-Son gelen malûmâta nazaran bugün öğleden sonra saat iki buçukda düşman donanması Çanakkale'nin haricî istihkâmâtını tekrar bombardımana başlamıştır.

2-Hâl-i hâzırda vaziyette hiçbir tehlike yoktur.

3-Bu gece Karargâh-ı Umumî'ye vârid olacak malûmât-ı mühimmenin polis otomobiliyle taraf-ı âlînize tebliği lüzumu lâzım gelenlere emredilmiştir.

4-Enver Paşa hazretleri yarın sabahdan itibaren İstanbul'dadır.

Saat: 7.35, Akşam

6/7 Şubat [1]330 / [19-20 Şubat 1915]

Başkumandan[lık] Vekâleti
Erkân-ı Harbiye Reisi nâmına
Kaymakam

BOA, DH. EUM. 3. Şb, 4/4

15

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Ber-vech-i âtî tebligâtın Millî Ajans vâsıtasıyla sûret-i resmîyede dahil ve harice neşri rica olunur.

Çanakkale Boğazı bombardımanına âid İngiliz tebliğ-i resmîsiyle:

Boğaz medhalindeki istihkâmâtı iskât etdiklerini ve ertesi gün tekrar bombardımana devam eylediklerini ve hiçbir gemilerinin hasarzedede olmadığını ilân ediyorlar.

İngiliz ve Fransızların şimdiye kadar olan tebliğ-i resmîlerindeki tahrîf ve yalanlara bu tebliğleri de bir zamîme teşkil etmektedir. İskât olunduğunu bildirdikleri istihkâmâtın ertesi günü tekrar bombardıman edilmesine lüzum görmelerini ilân etmeleri de yalanlarının derecesini pek âşikâr olarak gösterir. Karargâh-ı Umumî'den aldığımız me'zûniyete binâen tekrar ilân ederiz ki 6 Şubat [1]915'de yedi saat bombardımanı müteâkib İngiliz tebliğinde de sarâhaten itiraf edildiği vechile istihkâmâta yaklaşmak isteyen İngiliz gemileri üzerine iskât edilmiş zannetdikleri bataryalarımızın endâht eylediği mermilerden kısm-ı a'zamı düşman gemilerine isabet etmiş ve bunlardan Amiral gemisi tahmin edilen bir zırhlı ağır sûretde olmak üzere üç zırhlıları hasarze-

de olmuştur. Bunun üzerine filo Boğaz karşısından çekilmiş ve o günden sonra bir daha Boğaz'ı bombardıman etmemiştir.

Hasarzedede olduğu bildirilen zırhlılardan birinin İngiliz Queen Mary sisteminde bir zırhlı olduğu ahîren menâbi'-i mevsûkadan aldığımız istihbârât dan anlaşılmıştır.

Fî 11 Şubat sene [1]330 / [23 Şubat 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1120/81

16

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti

Matbûât Müdüriyeti'ne

Bugün düşmanın kuvvetli on zırhlısı Çanakkale Boğazı medhalindeki tabyalarımıza kable'z-zevâl saat onda ateş açarak ba'de'z-zevâl saat beş buçuğa kadar devam etmiş ve ba'dehû Bozcaada istikametine çekilmiştir.

Anadolu sahilindeki tabyalarımızdan endâht edilen mermiyât düşmanın Agamemnon sistemindeki bir zırhlısı ile daha iki zırhlısının hasara uğradığı tarassudât neticesi anlaşılmıştır.

[25 Şubat 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şube Müdürü
Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1123/38

17

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 121

Çanakkale:

12/12: Bombardımanda Orhaniye, Ertuğrul, Seddülbahir Tabyaları kâmilen harab olmuşdur. Kumkale'deki iki top sağlam gibi görüldüğünden bu gece tamirlerine çalışılacaktır. Seddülbahir'e ahîren vaz' olunan havanlar sağlamdır. Cephâne kâbil-i isti'mâl bir haldedir. Şimdilik beş şehid, on dört kadar mecrûh vardır.

13/12'de saat 9, öğle: Zevâlde üç zırhlı medhal haricinden gayet fâsıllı olarak haricî istihkâmâta ateş etmekte ve üç torpido ile beş torpil taharrî gemisi beraber bulunmakta ve diğer altı zırhlının da medhale takarrüb etmekte olduğu bildirildi.

Saat 10, öğleden evvel: Torpidolar Seddülbahir-Kumkale hattına geldiler. Sefâin-i cesîme ağır ağır medhale yaklaşıyor.

Saat 12: Medhal dahilinde on iki torpil taharrî sefinesi, üç torpido, dört zırhlı gayet batî ilerleyerek batarya mevzilerini keşfe çalışıyorlar. Dardanos'a da pek ağır ateş açdılar. Düşman Hamidiye'den on dokuz kilometre uzaktır.

Saat 4.30, ba'de'z-zevâl: Anadolu obüs bataryalarımızın da ateşe iştirâkiyle düşman tedrîcen teb'îd edilerek kâmilen medhal haricine çıkmış ve şimdi Seddülbahir havan bataryasına ateş etmektedir.

13 Şubat [1]330 / [26 Şubat 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 14/69

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Şifre Kalemi
516

*Viyana Sefiri Hilmi Paşa hazretlerinden vârid olan
1 Mart sene [1]915 tarihli ve ... numaralı telgrafnâme hallidir.*

Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne

20 Şubat tarihli telgrafnâme cevabıdır.

Avusturya ordusundaki otuz buçukluk obüsler kesret-i isti'mâlde tebdîle ihtiyac hâsıl edecek bir dereceye geldiği cihetle Skoda'da mevcut aynı çapdaki dört obüsün bize verilmesi mümkün olamayacağını, fakat bu obüsler Kale-i Sultaniye müdafaası için isteniliyorsa bu vazifeye daha elverişli olan 24 çaplık dört obüsün bi'l-cümle levâzımât ve cephânesiyle i'tâsına müsâra'at edileceği ve hatta bunların otomobil üzerinde nakillerini te'min edecek ta'dîlât ve tertibâtın dahi yapılabileceği Harbiye nâzırı tarafından beyân ile beraber Skoda'da sâlifü'z-zikr dört adedden başka otuz buçuk çapında birkaç obüsün daha derdest-i ikmâl bulunduğu ancak bunların tercihen Almanya'ya i'tâsı mev'ûd idüğü fakat Almanya Devleti'ni iknâ' eder isek bir-iki adedini bize vermek kâbil olacağını ilâve etmişlerdir. Tafsilât-ı mündericeye nazaran teşebbüsât-ı cedîdeye müsâra'at edilmek üzere cevaben talimât-ı devletlerine intizâr ederim.

[1 Mart 1915]

BOA, HR. SYS, 2109/10

19

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 123

Çanakkale:

Saat 9, öğleden evvel: Medhalde beş torpido, beş zırhlı ile gerisinde yedi nakliye gemisi Seddülbahir istikametinde ilerliyor.

Saat 9.30, öğleden evvel: Dört torpido medhali tarassud ediyor. Bunların gerisinde üç büyük gemi vardır. Filonun kısm-ı küllîsi Bozcaada gerisinde.

Saat 10.15: Düşman Seddülbahir'e ateş açdı.

Saat 1.50, ba'de'z-zevâl: Medhal hattında beş büyük sefine uzun fâsılalarla Seddülbahir ve Kumkale gerilerini bombardıman ettikten sonra çekilip medhal yakınında tevakkuf etmiştir. Ayrıca dört harb sefinesi Saros Körfezi'nde görülmüştür.

Saat 2.30, ba'de'z-zevâl: Beş zırhlı aralarında torpido ve gerilerinde torpil taharrî sefâini olduğu halde medhalden ilerleyerek obüs bataryalarıyla muharebeye başladılar.

Çanakkale:

Saat 4.30, ba'de'z-zevâl: Medhalden giren sefâin tam bir saat obüs bataryalarımızla muharebe etmiş ve mevâzi'imize hiçbir isabet olmamıştır. Düşman gemilerine yedi isabet vardır. İki gemi Karanlık Liman'da, diğer üçü medhalde bazı manevra yapmaktadır.

16 Şubat [1]330 / [1Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 25/4

20

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlık Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 124

Çanakkale:

16/12'de ba'de'z-zevâl, saat 9.30: Düşmanın dört zırhlı, bir kruvazörü ve dokuz torpidosu medhal yakınında ve diğer kısmı Bozcaada cenûbunda-dır. Zevâlden sonra saat 4'de uçan tayyâremiz düşman donanmasına bir bomba atmıştır.

Saat 11.20, ba'de'z-zevâl: Öğleden sonra saat 8.00'de medhalden yavaş yavaş ilerleyen torpido ve torpil taharrî sefâinine karşı Baykuş ve Dardanos bataryalarından saat 10.45'de açılan ateş bir çeyrek saat devam etdi. Düşman medhale doğru çekildi.

17/12'de öğleden evvel: Saat 9.00'da şiddetli lodos, düşman sefâin-i harbiyesi Bozcaada şimâlinde toplanmaktadır.

Saat 10'da Saros Körfezi'ne dört cesîm sūfün-i harbiye beraberlerinde dört torpido olduğu halde girmiştir.

Saat 10.15'de bir düşman zırhlısı ile bir nakliye gemisi Despot Limanı önüne gelerek bir-iki sandal indirmiş ve beyaz elbiseli bir takım efrâdı Despot Limanı'yla bunun şarkındaki Kömürcü Limanı'na ihrâca teşebbüs etmiştir. Bu bir keşif koludur. Müfreze kumandanına bunlardan esir tutulması kumandanlıktan emrolunmuş[dur].

Saat 10.30'da Gelibolu şimâl-i garbîsindeki Yeniköy hizalarında muhtelif cinsden on beş düşman sefinesiyle beş istimbot bulunduğu ve üç ganbotla bir zırhlının Yıldız Tabyası'na takarrüb etmekte olduğu bildirilmiştir.

Zevâl: Medhal hattında bir zırhlı ile bir torpido. Diğer sefâin Bozcaada civarında hâl-i tevakkufda[dır].

Saat 2.30: İki düşman zırhlısı medhalde, diğer iki zırhlı [Ke]revizdere ile Domuzdere arasına yaklaşarak Dardanos bataryasına ateş açmıştır.

Saat 3.00: Düşmanın dört zırhlı, beş torpidosu Bolayır istihkâmâtına ateş açdı.

Saat 4.30: Dardanos'a ateş eden iki düşman zırhlısı bataryalarımızın ateş muntikasına girdiğinden Dardanos'dan ve obüs bataryalarından mukabeleye başlandı.

17 Şubat [1]330 / [2 Mart 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü nâmına
Edib

BOA, DH. EUM. VRK, 14/72

21

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlık Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 125

Çanakkale:

17/12'de başlayan ateş saat 5.30'a kadar üç saatden fazla devam etdi. Düşman zırhlıları geri çekildi.

Saat 6.10: Hasarımız yokdur. Bolayır'a, Yıldız Tabya'ya dört Fransız zırhlısı elli beş dakika, Kavak Köprüsü'ne de fâsılah endâht icrâ etdi. Tabyanın eski kışlasına ve ahırına isabet ile cüz'î hasar îkâ' etdi. Bir çuval saman yakdı. Eski İngiliz mezarlığına birkaç mermi düştü. Kavak Köprüsü zaten harab idi. Biraz zedeledi. Köprüden piyade geçer. Bunun şimâlindeki ahşab köprü masûndur. Gurubda zırhlılar avdet etdiler, torpidolar Körfez'de kaldılar.

Saat 8.00'de medhalde dört torpido, sefâin-i saire Bozcaada'ya avdet.

18/12'de sabah saat 9.00: Medhalde bir torpido, diğêr sefâin daha Bozcaada'da.

Saat 11.35: İki düşman zırhlısı Saz Limanı karşısına gelmiş, sahile on kadar mermi atdıktan sonra saat ona doğru Körfez'e girmiştir.

Saat 11.10'da: Medhalden iki zırhlı, dokuz torpido ilerleyerek obüs bataryalarımıza ateş açdı.

Saat 3.30 vaziyeti: Düşman saat 1.30'da ateşe fâsıla verdi. Medhalde dört zırhlı, bir hafif kruvazör, birkaç torpido ve torpil taharrî sefâini bulunuyor. Kabatepe civarına da bir zırhlı birkaç mermi atmış ise de harab karakol binasını yıkmaktan başka bir te'sir gösteremedi.

18 Şubat [1]330 / [3 Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 14/74

22

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne

Kale-i Sultaniye Boğazı'na ait malûmâtından, düşman donanmasının istifade etmek istediği Rus yüzbaşlarından Smirnof'un Şubat'ın yirmi sekizinci günü Selanik'e geldiği ve Sapphire nâmındaki İngiliz kruvazörü mûmâileyhi alarak İngiliz-Fransız filosuna iltihak etmek üzere Mart'ın ikinci günü ba'de'z-zevâl hareket eylemiş olduğu Selanik Başşehbenderliği Vekâleti'nden bildirilmiştir, efendim.

18 Şubat [1]330 / [3 Mart 1915]

BOA, HR. SYS, 2322/43

23

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne

Selanik Başşehbenderliği Vekâleti'nden alınan 2 Mart sene [1]915 tarihli telegramlarda Çanakkale Boğazı'nın bir ay zarfında zorlanabilmesi hesab olunduğu ve İngiliz ve Fransız asâkirinden mürekkebin ve karaya ihrâcını musammem bir kuvvetin bu harekete iştirâk edeceği İngiliz mehâfil-i bahriye ve konsoloshânesi ile münasebât-dâr olan bir menba'dan haber alındığı ve menâbi'-i mevsûkadan istihsâl olunan malûmâta nazaran bir müfreze seçme silah-endâz neferâtı İngiltere'de talim görmekde olup Mart nihayetine doğru veya Nisan ibtidâlarında Mısır'a gönderilecekleri bildirilmektedir.

18 Şubat [1]330 / [3 Mart 1915]

BOA, HR. SYS, 2322/44

24

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlık Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 126

Çanakkale:

18/12'de düşmanın iki zırhlısı ile iki torpidosu guruba kadar Saros Körfezi'nde dolaşdı. El-ân da oradadır. Saat 10.20'de torpil hattına takarrüb etmek isteyen düşman torpidolarına Baykuş torpil bataryalarından saat 10.05'de ateş açılmışdır. Ateş kırk dakika devam etmiştir. Bir netice yoktur. Saat 8.15'de çekilen diğer bir telgrafnâme: Ba'de'z-zevâl saat 4.10'da Tenger'de bulunan obüslerden ictinâb eden düşman zırhlılarından ikisi, İntepe'deki 12'lik toplarla Dardanos istihkâmına ateş açılmış ise de hiçbir hasar ve zâyîâtı mûcib olmamıştır. Bombardıman saat 6.20'ye kadar devam etmiş, Boğaz'ı tarassud için bir zırhlı, dört torpido terk ederek donanma avdet eylemiştir.

19/12: Hava sakin ve güneşli. Sabah 8.30'da medhalde iki zırhlı, birkaç torpido görülmektedir. Düşman fâsıllı sûretde Boğaz'ın tarafeynine torpidolarıyla evvelâ Kepez, Soğanlı sırtlarına ve sonra Halilili sırtlarına bilâ-netice ateş etmiştir.

Saat 10, sabah: Dört zırhlı, müte'addid torpido ve torpil taharrî sefâini, medhal hattından girmiştir. Diğer on iki büyük sefine İmroz'dan takarrüb etmektedir.

Saat 11.30, sabah: Düşman sefâini saat 10'da Seddülbahir ve Kumkale'ye ateş açdı. Kayıklarla bu mahallere keşif kolu çıkarmak istediği zannolunuyor.

Zevâl, [12.10] düşman üç zırhlı himâyesinde Seddülbahir'e on iki kadar sandal takrîb ederek karaya asker çıkarmaya başlamıştır. Mukabele ediliyor. Şimdilik nakliye sefâini görülmüyor. Medhale takarrüb eden zırhlılar medhal hattında uzun fâsıllarla Kumkale ve Seddülbahir'i bombardıman ediyor. Bir kruvazör Geyikli İskelesi'ni yarım saat bombardıman etdi.

Keşan'dan: Geceyi Körfez'de geçiren ve bugün sabahleyin Siroz adaları civarında demirlemiş oldukları halde görülen iki büyük zırhlı ile iki torpidoya şimdi bir aded tahtelbahirin iltihak ettiği görülmüştür.

Roma ataşemiliterinden, 3 Mart 1915: İngiltere başvekili parlamentoda, Çanakkale'ye taarruzun gerek askerlik ve gerek makâsıd-ı siyasiyece iyiden iyiye hazırlandığını bildirmiştir. Bir Rus amiralinin Fransız ve İngiliz filosuyla birlikde bulunmak üzere Dedeâğaç tarîkıyle filoya iltihak ettiği bildirildi.

Ba'de'z-zevâl saat 6'ya kadar

19 Şubat [1]330 / [4 Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı

Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 14/76

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlık Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 127

Çanakkale:

Kavak Suyu üzerindeki ahşap köprü sunûf-ı selâsenin mürûruna müsa-iddir ve ateşden müteessir olmamıştır.

19/12'de Muarız Körfezi'nde dolaşan zırhlılar saat 4.15'de Semadirek istikametinde avdet eylemişlerdir. Düşman saat 2.45'de beş zırhlı, yedi torpido ile Seddülbahir'i şiddetle bombardıman ederek sahile yaklaşan bir zırhlının, çanaklığındaki mitralyözler ateşi himayesinde askerle dolu üç büyük sandalı Seddülbahir İskeleyi'ne yanaştırarak sahile altmış kadar asker çıkarmıştır. Buradaki obüs bataryasının ateşi ve bilhassa 27. Alay 10. Bölük çavuşlarından Mustafa oğlu Mehmed'in kumandasında ve Seddülbahir Kalesi içinde yarım takım askerimizin süngü hücumuyla düşman tard edilmiştir. Mehmed Çavuş mekanizması bozulan tüfeğinin işe yaramadığını görünce kaya parçaları atarak süngüsüyle düşmana saldırmış bütün efrâdına numune-i imtisâl olmuştur. Dört şehid, on dört mecrûhumuz vardır.

Düşman Kumkale'ye de asker ihrâc etmiş ve Seddülbahir'e çıkarttığı müfrezenin adem-i muvaffakiyeti üzerine Kumkale'deki müfrezesini takviye etmiş ve bütün sefinelerinden ateş ederek bu müfrezeyi himayeye çalışmıştır.

Saat 7.00, öğleden sonra: Takviye edilen piyademizin yaptığı bir muharebeyi müteâkib şiddetli bir taarruzu sayesinde Kumkale civarı da düşmandan tathîr edilmiştir. Sefâin bu gece de medhal yakınında hâl-i tevakkufda kalmıştır.

Boğaz bombardımanında hasara uğrayan bir Fransız zırhlısının Dede-ağaç Limanı'nda karaya [oturduğunu] ve Kavala Limanı önünde de diğer iki Fransız sefine-i harbiyesinin batıldığını bir şimendifer memuru söylemiş.

2. Kolordu'dan: Girid'deki İngiliz ve Fransız konsolosları tarafından mâhiye 120 frank maaş ile gönüllü efrâd toplanmakta olduğunu ve bunların mikdarı 30.000'e iblâğ edilerek Sakız üssü'l-hareke ittihâz olunmak üzere Anadolu'ya ihrâc edileceğini sâbık bir polis memuru İzmir Hükûmeti'ne bildirmiştir.

28 Şubat-ı Efrencî: Andros Adası'nın şimâl-i şarkî hizalarında cihet-i seyri, şimâl olmak üzere cesîm nakliye sefâini görüldüğünü Atina gazeteleri yazıyor. Boğaz için iki Avustralya ve iki Senegal fırkasının, takrîben 60.000 kişinin hâzır olduğunu da aynı menâbi' bildiriyor.

Roma Sefâreti'nden: Müttefikînin Gelibolu Şibh-i Cezîresi'ndeki kara-ya asker ihrâcında muvaffakiyetleri hâlinde Rusların 100.000 kişilik bir ordu ile İstanbul'a bir ihrâc yapmaya teşebbüs edeceğini İtilâf-ı Müselles'e sâdık bir gazete yazıyor.

20/12'de saat 8.30, sabah: Hava güzel, deniz sakin. Düşman sefâini kısmen medhal yakınında ve kısmen İmroz ve Bozcaada civarındadır. Henüz bir teşebbüs yoktur.

Roma ataşemiliterinden: Paris'den gelen bir telgraf Boğaz'a tahsis olunan İngiliz ve Fransız kuvvetinin 50.000 kişiden ibaret olduğunu bildiriyor.

Madrid Sefâreti'nden: Asker dolu vasatî cesâmetde yedi nakliye gemisi Cebelüttarık'dan 27 Şubat-ı Efrencî'de şarka müteveccihen geçmiştir.

Saat 2.00, ba'de'z-zevâl

20 Şubat [1]330 / [5 Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 14/75

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu**Başkumandanlık Vekâleti****Şube: 2****Numara: 129**

Çanakkale:

20/12'de öğleden sonra bir zırhlı Saros Körfezi'nde Kumtepe Koyu civarına gelerek endirek endâht ile Kilidülbahir mıntikasına gayet batî ateş etmiştir. Bir mermi Mecidiye Kışlası'nı kısmen tahrib eylemiştir. Medhaldeki sefâin İntepe bataryalarıyla ateş teâtisinden sonra Kumkale civarında tevakkuf etmiştir.

Saat 8.45, öğleden sonra: Kilidülbahir mıntikasına arkadan büyük bir sıhhat ve intizâm ile endâht eden sefine İngiltere'nin Lion sistemindeki bir gemisidir. 34'lük toplarla 36 mermi atmıştır. Namazgâh Tabyası'ndaki kısa 24'lük bir topun döşemesini tahrib eylemiştir. Bir mermi parçası da Çanak-kale'ye düşmüş bir evin çatısını delmiştir. Telefâtımız yoktur.

Saat 12.30'da Kabatepe'den edilen ateş üzerine bir düşman tayyâresi denize düşmüştür. Mütebâkî düşman sefâini, gayet fâsılalı İntepe ve Kumkale civarını bombardıman etmiş ve medhalde bir zırhlı, birkaç torpido bıraktıracak Bozcaada'ya çekilmiştir.

Gelibolu'dan: Vekimot saat 3.00 öğleden sonra Bolayır hattının merkez tabyasına ve Ay Tabya'ya dokuz mermi atmıştır. Merkez Tabyası'nda bir koğuşun çatısını çökertmiştir. İnsanca zâyiât yoktur. Vekimot gece Bakla Burnu[nun] bir kilometre mesafesinde demirlemiş, Eksamil, Korudağ, Bolayır taraflarını projektörüyle tenvîr etmiştir. Kumtepe Koyu'ndan endâht eden zırhlıya tacizâtda bulunan bataryamıza da ateş edilmiş ise de bir zarar olmamıştır. Bir dretnot kruvazörüyle dört torpido ve bir tayyâre gemisi Kumtepe Koyu'nda kalmıştır. Bir düşman zırhlısı Çifteçamlar'daki bataryaya, diğer birisi Kabatepe'ye ateş etmiştir.

Vekimot Kruvazörü bir projektör ile tarassudu esnasında Eksamil sırtlarına beş mermi atmıştır.

Bükreş'den: Çanakkale pîşgâhına gelen İngiliz ve Fransız asâkirinin General d'Amade kumandasında ve dört fırkadan ibaret olduğu zannolunuyor.

Atina'dan: Marsilya ve Tulon'dan 28.000 ve diğeri bir kafilâ 20.000 vapurlarla şarka müteveccihen hareket etdiler. Bunlara zırhlı sefâin ve torpidolar refakat etmektedir. Fransız filosu Avusturya donanmasını tarassud etmek üzere Adriyatik'dedir.

İngilizlerin Kıbrıs'da büyük bir kuvvet tahşîd etdiklerini haber aldım. Fransa nüzzârından Combes da, bir Fransız kuvvetinin Suriye'ye tahsis edildiğini pek yakın bir dostuna söylemişdir (Alman Sefâreti).

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti

Haricden gelen resmî ve gayr-ı resmî istihbârât

Boğazlar:

Atina'dan emin bir menba': İngiltere ve Fransa'dan Selanik'e azîmet edip Yunan ordusuyla müştereken hareket etmeye tahsis olunan fırkalar el-yevm Çanakkale'ye ihrâca müheyyâdırlar. Müttefikînin Çanakkale'ye taarruzu usulü dairesinde ve bunun muvaffakiyetle neticelenmesi için muktezî bilcümle vesâit ihzâr edilmişdir. İhtimaldir ki müsaid bir saat ve zamanda bir Rus ordusu da bu taarruza iştirâk edecektir.

Lozan'da Cevdet Bey'den: Malta'ya, şarka müteveccihen giden yirmi bin Fransız askeri vürûd etdi. Bundan evvel yirmi bin kişi geçmiş. Müttefikîn Yunanistan'a yeniden elli bin kişilik bir kuvvetle harbe iştirâkinde ısrar etmiş ise de Yunan Bulgaristan'ı göstererek kabul etmemişdir. Edward Grey: "Almanya Belçika'yı tahliye eder ise musâlaha mümkündür" demiş! Ecnebi gazeteleri İstanbul'da bir panikten bahsediyorlar.

Selanik'den: Müttefikîn donanmasına yardım etmek üzere Boğazlar mütehasısı Yüzbaşı Smirnof, Sapphire Kruvazörü'yle filoya iltihak etmiştir.

Çanakkale Boğazı'nın bir ay zarfında zorlanabilmesi hesab edildiği ve buna karaya ihrâc olunacak bir kuvvetle yardım olunacağını İngiliz mehâfil-i bahriyesi söylüyor imiş.

21 Şubat [1]330 / [6 Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı

Seyfi

BOA, DH. EUM. KLH, 5/24

27

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Çanakkale'ye karşı harekât için karaya ihrâc olunacak kuvve-i kâfiyenin kendi taraflarından tefrîk ve sevki el-yevm müşkil olduğundan İngiltere ve Fransa İtalya'nın iştirâkini te'mine hayli çalışmışlarsa da İtalya'nın muvâfakat etmediğini rüfekâsından birinin söylediğini ve Avusturya ile olan ta'vîz meselesi yüzünden hudûs edebilecek ahvâl hakkında İtalya Hükûmeti'nin politikası el-ân tebeddül etmemiş ise de bu sefer Çanakkale'ye taarruza İtalya'nın iştirâkden imtinâ'ı bu harekâtın gayet müşkil ve uzun bir mesele olduğu mülâhazasından ileri geldiği müstahberâtı cümlesinden olduğunu ve Hariciye nâzırı ile nezâret ekâbirinin dahi bu fikirde olduklarını Roma Sefiri Nabi Beyefendi 5 Mart sene [1]915 tarihinde bildirmiştir. Malûmât-ı ânife Karargâh-ı Umumî'ye tebliğ olundu, efendim.

22 Şubat [1]330 / [7 Mart 1915]

BOA, HR. SYS, 2322/49

28

Mâbeyn-i Hümayûn-ı Mülûkâne
Serkurenâlık Dairesi

Serkarîn-i Hazret-i Şehriyârî'ye

Üçüncü Kolordu ve Mevâki'-i Müstahkeme kumandanlarıyla hey'et-i zâbitân ve efrâdına selâm-ı muzafferiyet-ittisâm-ı hazret-i hilâfet-penâhîyi tebliğ ile mübâhî olduk. Haklarında râyegân buyurulan avâtıf-ı hazret-i Padişahî'ye umumen arz-ı teşekkürât ve ubûdiyyet ve mübâhat etdiklerinin ve uğur-ı hümayûnda her türlü fedakârlığa hâzır bulduklarının arzını rica etdiler. Boğaz'ın emr-i müdafaası hususunda ittihâz edilen tedâbîr şâyân-ı takdirdir. Her ferd cansiperâne sarf-ı mâ-hasal gayret etmektedir. Düşmanın teşebbüsleri, topları gibi te'sirsiz kalmakla, askerın kuvve-i maneviyesi hadd-i kemâle vâsıl olmuştur. Hususât-ı mezkûrenin ve ta'zîmât-ı abîdânemizin hâk-ı pây-i âlîye arz ve ref'i ma'rûzdur.

Fî 24 Şubat sene [1]330 / [9 Mart 1915]

Seryâver-i Hazret-i Şehriyârî
Salih

Yâver-i Hâss-ı Hazret-i Şehriyârî
Goltz

BOA, MB, 909/104

29

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı
Dersââdet - Beyoğlu
Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

24 Şubat [1]330 tarihiyle Karargâh-ı Umumî'den tebliğ olunmuştur.

Bugün düşmanın üç zırhlısı Seddülbahir istihkâmâtı civarındaki piyade siperlerimizi fâsılalı sûretde te'sirsiz bombardıman etmiştir. Mevcud sisdan istifade ile torpil hattına yaklaşmak isteyen torpil taharrî gemileri bataryalarımızın ateşleriyle tard olunmuşlardır.

Millî

**

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı
Dersaâdet - Beyoğlu
Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

25 Şubat [1]330 tarihiyle Karargâh-ı Umumî'den tebliğ olunmuştur.

Bugün iki düşman zırhlısı Kumkale ve Seddülbahir mevâzi'ini pek uzun fâsılalarla ehemmiyetsiz bombardıman etmiştir.

25 Şubat [1]330 / [10 Mart 1915]

Millî

BOA, HR. SYS, 2109/12

30

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Kalem-i Mahsus

Mahremânedir

Roma Sefiri Nabi Beyefendi Hazretlerine

Malta'da İngiliz ve Fransızlar'dan mürekkebin kuvâ-yı askeriye cem' edildiğini istihbâr ediyoruz. Lüzum görüldüğü takdirde adaya ücret mukabilinde bir İtalyan i'zâmı ile istihsâl edilecek mevsûk malûmâtın inbâsı mütemennâdır.

Fî 25 Şubat sene 1330 / [10 Mart 1915]

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Şifre Kalemî
624

Mahremânedir

Huzûr-ı Âlî-i Nezâret-penâhîye Roma Sefiri Nabi Bey'in takdim eylediği 11 Mart sene [1]915 tarihli ve 134 numaralı telgrafnâme hallidir.

46 numaralı telgrafnâme cevabıdır:

Avusturya ataşenavali malûmât istihsâli için zaten Malta'ya bir adam göndermiş olduğundan şimdilik diğerinin irsâline lüzum olmayıp alınacak malûmâtın arz olunacağı ma'rûzdur.

[11 Mart 1915]

BOA, HR. SYS, 2322/52

31

Harbiye Nezâreti
Muhâsebât Dairesi
Şube: 3
Hususî: 11600
Umumî: 8008

*Meâl: Mehmed Çavuş'a ihdâ
edilen para hakkında*

Matbûât Müdüriyet-i Aliyyesi'ne

Saadetli efendim

Düşman donanmasından ahîren Seddülbahir ve Kumkale civarına vukû' bulan taarruzât esnasında tarih-i mefâhir-i milliyemize bir sahîfe-i rezîn-i celâdet ilâve eyleyen Mustafa oğlu Mehmed Çavuş gibi bir kahramana karşı vatan ve milletini seven her ferd gibi mütehassis olduğu hissiyât-ı şük-râne'yi bilfiil ibrâz etmek emeliyle mûmâileyhe hediye eden i'tâ edilmek için *Müdafaa-i Milliye* Risâle-i Askeriyesi Sermuharriri Mehmed Zeki Bey tarafından on Osmanlı lirası teberru' edilmiş ve meblağ-ı mezbûr kendisine verilmek üzere kumandanlığa gönderilmiştir. Mûmâileyh Zeki Bey'in şu sûretle vâki' olan himmet ve fütüvvet-i kadr-şinâsânesi cedîr-i teşekkür ve takdir olmakla keyfiyetin gazetelerle neşr ü ilâm bâbında irâde efendimindir.

Fî 23 Rebiülâhir sene [1]333 ve fî 26 Şubat sene [1]330 / [11 Mart 1915]

Harbiye Nâzırı nâmına
(İmza)

BOA, HR. MA, 1122/7

32

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemî

Başkumandanlık Vekâlet ve Dahiliye Nezâret-i Celîleleri'ne

Roma Sefâret-i Seniyyesi'nden alınan 7 Mart sene [1]915 tarihli telgrafnâmede bir menba'-ı siyasîden teraşşuh eden malûmâta nazaran Çanakkale Boğazı'nın zorlanması ber-vech-i âtî esbâba mübtenî olduğu bildirilmektedir:

Evvelen: Çanakkale Boğazı'nın mesdûdiyeti devam eylediği takdirde münferiden sulh akdedileceği hakkında Rusya Hükûmeti'nin tehdidi

Sâniyen: Bî- taraf devletler üzerinde icrâ-yı nüfûz etmek ve Bulgaristan ve Romanya Hükûmetleri üzerinde te'sir husûle getirmek

Sâlisen: Hükûmet-i Osmaniyye'yi yalnız başına sulh akdine icbâr eylemek

Râbi'an: Kuvâ-yı Osmaniyye'nin Mısır'a sevkini işkâl eylemek.

Malûmât-ı ânife ...Celîlesi'ne de verildi, efendim.

26 Şubat sene [1]330 / [11 Mart 1915]

BOA, HR. SYS, 2322/54

33

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Şifre Kalemî
621

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne fî 12 Mart sene [1]915 tarihiyle
Atina Sefîri GalibBeyefendi'den vârid olan telgrafnâmenin hallidir.

Bahriye Nezâret-i Celîlesi'ne

Evvelki gün Pire'ye gelen Kanada Fransız hastahâne gemisinin haricle ihtilâtdan men' edilmesine rağmen karaya çıkan mürettebâtdan teraşşuh eden

malûmâta nazaran gemide 300 mecrûh vardır. Son Çanakkale bombardımanında telefât yekûnu hayli mühim olduğu ve mecrûhlar daha çok olup ancak bu kadarının mezkûr vapura konulabildiği bidâyet-i hücumdan beri Müttefik donanmasından büyük-küçük yedi sefinenin ehemmiyetli hasara uğradığı, müdafaa ve muharebeye gayr-ı muktedir hale geldiği, hücumu fâsıla vermek mecburiyetinin zâyîât-ı mezkûreden ileri geldiği anlaşılmıştır. Rivayete nazaran Gaulois, Agamemnon, Lord Nelson, Soufrene nâm sefâin-i harbiye hasarzedede sefâin meyânındadır. İngiliz hey'et-i bahriyesinin yine burada kalacakları tahakkuk eylemiştir.

[12 Mart 1915]

Ataşenaval

Kemal

BOA, HR. SYS, 2322/56

34

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Bu sabah İngiliz ve Fransız sefâin-i harbiyesi Çanakkale Boğazı'nın en haricindeki tabyalarını bombardıman etmiş ve dört yüz kadar mermi atmış ise de hiçbir muvaffakiyet elde edememiştir. Yalnız bir nefer taş parçalarından hafifçe bacağından yaralanmıştır.

6 Şubat [1]330 / [19 Şubat 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü

Erkân-ı Harbiye Binbaşısı

Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 6627/2105

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Evvelki tebligâta zeylidir:

Sekiz İngiliz ve Fransız zırhlısı bugün Çanakkale'nin haricî tabyalarını yedi saat bombardıman etdi, fakat tabyalarımızı susduramadı. Düşman büyük çaplı ve on beş santimetrelik toplarla altı yüz mermi atdı. Düşmanın amiral gemisi ağır sûretde olmak üzere, üç zırhlısı hasarzedede olmuştur. Lehü'l-hamd yalnız bir zâbit ve bir nefer şehidimiz, bir nefer de hafif yaralımız vardır.

6 Şubat [1]330 / [19 Şubat 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Düşman filosu, dünden beri Çanakkale Boğazı'na karşı taarruz teşebbüsünde bulunmamıştır.

7 Şubat [1]330 / [20 Şubat 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti:
Numara: 6760

Tebliğ-i Resmî

Matbûât Müdüriyeti'ne

Vaziyet-i umumiyede bir tebeddül yokdur.

Altı Şubat'dan beri düşman filosunun Çanakkale'ye karşı yeniden hiçbir hareketi görülmemiştir.

10 Şubat [1]330 / [23 Şubat 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 7002/2252

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Düşman donanması Seddülbahir bataryasına karşı bugün de batî bir sûretde ateşe devam etdi.

Bazı nukâta keşif kolları ihrâc için yaptığı teşebbüsler akîm bırakıldı. Bilâhare düşmanın beş zırhlısı, diğer birkaç bataryalarımıza karşı bilâ-muvafakiyet ateş ederken bataryalarımızdan endâht edilen yedi merminin isabeti üzerine geri çekilmeye mecbur olmuştur.

16 Şubat [1]330 / [1 Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 7062

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Düşman donanması bugün Çanakkale Boğazı'ndaki istihkâmâtımıza üç saat bilâ-muvaffakiyet ateş etmiş ve bataryalarımızın mü'essir mukabelesi üzerine geri çekilmeye mecbur olmuştur.

Aynı zamanda dört Fransız zırhlısından ve torpidolardan mürekkebe bir düşman filosu Muarız Körfezi sahilindeki mevâzi'imizi hiçbir netice elde edemeksizin bombardıman etmiştir.

Tayyârelerimizden düşman gemilerine muvaffakiyetle bombalar atılmışdır.

17 Şubat [1]330 / [2 Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü nâmına
Kaymakam
İsmet

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti
Numara: 7103

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Bugün düşman donanmasının bir kısmı Çanakkale Boğazı medhalindeki bazı bataryalarımıza yarım saat neticesiz ateş etmiştir.

18 Şubat [1]330 / [3 Mart 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 7313/2371

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Vaziyet-i umumiyede esaslı bir tebeddülât olmamıştır.

Bugün öğleden sonra düşmanın altı zırhlısı Çanakkale Boğazı bataryalarını bombardıman etmiş ve tarafımızdan muvaffakiyetle mukabele edilmiştir.

22 Şubat [1]330 / [7 Mart 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 7410

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Bugün düşmanın üç zırhlısı Seddülbahir istihkâmâtı civarındaki piyade siperlerimizi fâsılalı bir sûrette te'sirsiz bombardıman etmiştir.

Mevcut sisden istifade ile torpil hattına yaklaşmak isteyen torpil taharrî gemileri bataryalarımızın ateşleriyle tard olunmuşlardır.

24 Şubat [1]330 / [9 Mart 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti

Şube Müdüriyeti
Numara: 2452

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Dün gece düşmanın bir kruvazörü ile torpidoları himâyesinde müte‘adid torpil taharrî gemileri Çanakkale Boğazı torpil hattına yaklaşmak istemişlerse de bataryalarımızın şiddetli ateşleriyle torpil taharrî gemilerinden birkaçı batırılmış ve bunun üzerine diğerleri geri çekilmeye mecbur olmuşlardır.

Bugün düşmanın Boğaz karşısında bıraktığı iki kruvazörüyle birkaç torpidosunun henüz bir teşebbüsü görülmemiştir.

27 [Şubat 1330] / [12 Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1119/33

35

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube
Numara: 137

Çanakkale:

28/12'de Muarız Körfezi'nde dört zırhlı, bir kruvazör bulunuyordu. Mezkûr kruvazör merkez tabyaya altı mermi atmış ve Yıldız Limanı'nda karaya çekilen 5-F sandalına dört mermi atarak tahrib eylemiştir. Öğleden sonra bir zırhlı merkez tabya ile civarına 150 mermi atmış ise de hasar ve ziyâ‘ yokdur. Sahile takarrüb eden kruvazöre merkez tabyadan 3 mermi atılması üzerine derhal uzaklaşmıştır. Körfez'de gece iki zırhlı ile bir kruvazör vardır.

28/12: Bütün gün hava güneşli, deniz pek sâkit idi. Altı İngiliz zırhlısı bütün gün medhal hattında durmuş ve birisi bir aralık İntepe'ye beş-on mer-

mi atmışdır. Öğleden sonra düşman bir tayyâre uçurdu. Birkaç tahtelbahir medhal ile Kepez arasında görülmüştür.

1/1/[1]331'de Corne-Wallis medhal hattında bulunup bir müddet Seddülbahir ve Kumkale'ye te'sirsiz endâht etdi. Diğer sefâin İmroz ve Bozcaada'dadır. Gece bir kruvazör, müte'addid torpido ve torpil taharrî sefâini nısfu'l-leylden evvel bir kere ve sonra da ikinci defa torpil hattına karşı iki defa teşebbüs etdiler. Birincisi bir çeyrek saat sürmüş ve ikincisi bir saat devam etmiştir. Kruvazörde üç isabet görülmüş ve birkaç taharrî sefinesi dûçâr-ı hasar olmuştur. Bu sabah su sathında Karanlık Liman'da birkaç torpil görülmesi, düşmanın birinci torpil hattımızda bazı tahribâtını anlatmaktadır.

Roma ataşemiliterinden, 12 Mart: Müttefikîn Suriye'ye bir debarkmandan bahsetmeye başladı. Ajanslar buna dair neşriyâtda bulunuyor. Lâkin Müttefikîn kuvveti hem Boğaz'a ve hem de Suriye'ye karşı hareket edecek kadar değildir. Bulgaristan'ı aleyhimize çevirmek için bütün Makedonya'yı Bulgarlara verdiklerini, vereceklerini söylüyor ve baştercümanlarını Sofya'ya gönderiyorlar. Bu da Müttefikîn kuvvetinin adem-i kifâyesine en güzel bir misâldir.

İngiliz tebligâtı: Sefâin-i harbiyesine vaki' olan isabetleri, tayyârelerine îrâs olunan hasarı itiraf ediyor. Bu da topçularımızın sıhhat-i endâhtına bir misâldir. Bu tebligât insanca zâyiâtı daima az gösteriyor. Agamemnon büyük bir tamire muhtaç bir sûretde dûçâr-ı hasar olmuş.

Roma Sefâreti'nden: Boğaz'a karşı vaki' olan harekâta sebep:

- 1-Rusya'nın münferiden sulh yapacağına dair tehdidi,
- 2-Balkan'daki bî-teraf hükûmâtın üzerinde bir nüfûz-ı kat'î icrâsı,
- 3-Türkiye'yi yalnız başına sulh etmeye icbâr,
- 4-Mısır seferinin men'i.

Selanik Alman konsolosundan: Limni önünde elli aded İngiliz nakliye sefinesi bulunduğu, bundan 15 bin kadar Avustralyalının karaya çıkarıldığı-[n] Elda Yunan gemisi kaptanı görmüş. İki-üç güne kadar birinci Fransız

kuvve-i seferiyesinin d'Amade kumandasında Limni'ye vürûduna intizâr olunuyormuş. Mısır'da da 18 bin kişilik üç fırka irkâba hâzır imiş.

1 Mart [1]331 / [14 Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 25/6

36

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 138

Çanakkale:

1/1/[1]331'de Körfez'de iki kruvazör vardı. Bunlardan biri öğleden sonra Bolayır civarındaki sahte bataryaya te'sirsiz yirmi kadar mermi atdı.

Düşmanın dün ciddi bir teşebbüsü görülmedi. Merkez grupları üzerinde uçan bir tayyâre, ateşimiz te'siriyle avdete mecbur oldu. Tenger sırtlarına bilâ-hedef ateş açan bir zırhlıya bir obüs mermisinin isabeti üzerine derhal açıldığı ve medhalde hâl-i tarassudda kaldığı ve diğerlerinin Bozcaada civarında buldukları görüldü.

2/1'de hava güneşli, deniz sakin: Düşman sefâininin kısım-ı küllîsi Bozcaada civarında. Medhalde bir şey görülmüyor. Gece bir kruvazörle bir torpedo Kerevizdere mevziinde görülerek üzerlerine açılan ateşden yarım saat sonra avdete mecbur oldular.

2 Mart [1]331 / [15 Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. 3. Şb, 4/32

37

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti
Numara: 86

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Bugün öğleden evvel düşman donanması Çanakkale Boğazı bataryalarına karşı şiddetli ateş açdılar, muvaffakiyetle mukabele olunmaktadır.

Ba'de'z-zevâl saat ikide Fransız Bouvet Zırhlısı medhal kurbunda batırıldı. Muharebenin tafsilâtı hakkında henüz malûmât gelmemiştir.

5 Mart [1]331 / [18 Mart 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1123/66

38

Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye
Telgraf İdaresi
Mahreci: Karesi

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Geçende Sarımsak mevkiini bombardıman eden İngiliz kruvazörüyle mensubiyeti anlaşılamayan iki bacalı bir düşman sefine-i harbiyesi bugün vasatî saat on râddelerinde mevki'-i mezkûr önünde bir müddet durduktan sonra Midilli'ye doğru gitdikleri ma'rûzdur.

Fî 26 Şubat sene [1]330 / [11 Mart 1915]

Mutasarrıf
Nâzım

**

Bâb-ı Âlî

Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Kale-i Sultaniye

Mahrem ve müsta'celdir

Bugün vasatî saat on bir râddelerinde düşmanın cesîm on üç sefine-i harbiyesiyle bir hayli torpidolarından mürekkeb bir filosu Dardanos ve Hamidiye ve Rumeli cihetindeki Mecidiye istihkâmlarına pek şiddetli ateş açarak sekiz saat devam ve şehre isabet eden mermilerden üç yerde ateş zuhur ve yüz elli hâne muhterik ve üç kişi şehid olmuştur. Henüz malûmât-ı resmiye alınmamış ise de düşmanın sefâin-i cesîmesinden üçünün ehemmiyetli sûretde hasara uğradığı görülmüş ve lehü'l-hamd ateş kesilinceye kadar istihkâmlarımız da hâl-i faaliyetde bulunmuş olduğu berây-ı malûmât ma'rûzdur. Fermân.

Fî 5 Mart sene [1]331 / [18 Mart 1915]

Mutasarrıf
Murad Fuad

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Çanakkale

Dünkü şifreli telgrafnâme-i çâkerâneme zeyldir. Yangın mahalleri kâmilten teftiş edildiği akşam arz olunanlardan mâ'adâ nüfusca zâyiâtımız yoktur. Hasarzedede oldukları arz olunan üç zırhlı ile bir torpidonun batdıkları bugün bizzat kumandan paşa tarafından şifâhen bildirildiği gibi bu sabah cihet-i askeriyeden verilen resmî rapor da bunu mü'eyyed bulunmuş ve bilumum bataryalardan gelen raporlardan zâyiâtımızın hiç mesâbesinde bulunduğunun ayrıca zikredildiği bildirilmiş olduğu ma'rûzdur.

Fî 6 Mart sene [1]331 / [19 Mart 1915]

Kale-i Sultaniye Mutasarrıfı
Fuad

BOA, DH. EUM. 3. Şb, 4/37

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Kalem-i Mahsus

Mahremâne

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne

Düşmanlarımız filosu tarafından Çanakkale'ye vukû' bulmakta olan hücumları def' edebilmek ve Boğazların müdafaasını bir kat daha te'min eylemek üzere Adriyatik'de bulunan açık denizlere mahsus üç tahtelbahirin Hükûmet-i Seniyye'ye satılması için Avusturya ve Macaristan Hükûmeti nezdinde teşebbüsât-ı müessirede bulunması hakkında 2 Mart sene [1]915 tarihinde Viyana Sefiri Hüseyin Hilmi Paşa hazretlerine bâ-telgraf tebligât-ı lâzıme îfâ edildiği gibi Hükûmet-i Seniyye'nin bu esnada tahtelbahirlere olan ihtiyac-ı mübremine Almanya Hükûmeti'nin nazar-ı dikkatine vaz' ile hükûmet-i müşârunileyhâ tarafından dahi Viyana'da vukû' bulan teşebbüsâtımızın bi't-tervîc te'yîd edilmesi esbâbının istikmâli zımında aynı tarihte Berlin sefirimize de talimât-ı lâzıme verilmişti. Süferâ-yı müşârunileyhânın ol bâbdaki teşebbüsâtı netîcesine mütedâir bu kere vârid olan telgrafnâmelerin birer sûreti leffen savb-ı âlî-i âsafânelerine tesyâr kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı.

23 Şubat 1330 / [8 Mart 1915]

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Şifre Kalemi

*Viyana Sefâret-i Seniyyesi'nden fî 5 Mart sene [1]915
tarihiyle takdim olunan 49 numaralı telgrafnâme hallidir.*

49 numaralı telgrafnâme alındı. Hariciye nâzırı nezdinde teşebbüsât-ı lâzıme ile beraber daha emin ve kısa bir tarîkden maksada vüsûl için gerek taraf-ı âcizîden gerek Almanya sefiri cânibinden Bahriye Nezâreti'ne dahi

sûret-i hususiyede müracaat edildi. Avusturya-Macaristan'ın mâlik olduğu yedi tahtelbahirden yalnız ikisi büyük denizlere çıkabilecek hacim ve kuvvetde ise de bunlar şimdi ancak Pola'dan Otranto'ya kadar gidip gelebildiği ve Kale-i Sultaniye'ye kadar seyahatlerine binâen talebimizin is'âfa madde-ten imkân olmadığı anlaşılmıştır.

[5 Mart 1915]

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Şifre Kalemi
699

*Sofya Sefâret-i Seniyyesi'nden 141 numara ile
mevrûd fî 21 Mart sene [1]915 tarihli telegram hallidir.*

İngiliz tebligât-ı resmiyesinde zâyîât-ı malumeden mâ'adâ hücum icrâ eden on zırhlının da musâb olduğu i'tiraf edildikten sonra mağrûk gemilerin makâmına İngiltere'den iki zırhlının ve Suriye sahilindeki Dördüncü Henri Zırhlısı'nın Çanakkale'ye müteveccihen yola çıkarıldığı ve zâyîât-ı vâkı'anın hücumları tevkîf etmeyeceği ve maksada vâsıl oluncaya kadar harekâta devam olunacağı zikr olunmaktadır. Boğazlardaki muvaffakiyet-i ahîre burada hüsn-i te'sir icrâsından hâlî kalmamakla beraber düşman tehâcümâtının tevâlîsi Bulgar efkâr-ı umumiyesini gitdikçe Edirne üzerine imâle etmektedir. Halbuki Boğazlara hücum vâki' olalı bir ayı tecâvüz eylediği halde müttefiklerimiz Balkanlarda baş gösteren tehlikeye karşı hiçbir tedbir almamışlardır. Düşman donanmasının muvaffakiyet kazanmamak şartıyla dahi ale't-devam İstanbul'u yalnız tehdid eylemesi Balkanlarda icrâ-yı te'sirden hâlî kalmayacağı ve bu halin kendileri için dahi muhâtarâ tevîd edeceğini lââyık olduğu ehemmiyetle müttefiklerimize bildirerek ve bir müddet tayin edilerek behemhal Balkanlarda icrâ-yı harekâta davet olunması lüzumu kemâl-i ehemmiyetle ma'rûzdur.

[21 Mart 1915]

BOA, HR. SYS, 2109/11

40

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Erkân-ı Harbiye Riyâseti
Şube: 1
Numara: 254

Müsta'celdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Beşinci Ordu Kumandanı Müşir Liman von Sanders Paşa hazretlerinin Gelibolu'daki karargâhları için talep edilen bir konağın tedârik ve tahsisinde mutasarrıf vekili bey tarafından müşkilât ibrâz edildiği mahallî kumandanlığından bildirilmekte ve paşa-yı müşârunileyhin Gelibolu'yu teşrif buyurmuş olmalarına nazaran muvakkaten istenilen ikâmetgâhın derhal tahsisi de icab etmekte bulunduğundan taraf-ı nezâret-penâhîlerinden icab edenlere evâmîr-i serî'a i'tâ buyurulmasını istirhâm eylerim. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 10 Cumâdelûlâ sene [1]333 ve fî 13 Mart sene [1]331 / [26 Mart 1915]

Başkumandan Vekili nâmına
Müsteşar
(İmza)

**

Bâb-ı Âfî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Müsta'celdir

Edirne Vilâyeti'nden alınan şifre

C[evap] 13 Mart sene [1]331. Liman Paşa hazretlerine hânesinin tahsisi talep olunan ve hastası bulunan Bandırmalı, kolordu kumandanına müracaat ederek müsaade almış ve kolordu idare reisi ile erkândan birinin ikametgâh

ittihâz ettikleri Fransız Konsoloshânesi'nin paşa-yı müşârunileyhe tahsis edildiğinin yine kolordu kumandanı tarafından ifade olunduğu mutasarrıflıktan bildirilmiştir. Vâkı'a kolordu karargâhının Gelibolu'ya naklinde ümerâ ve zâbitân-ı askerînin boş buldukları mefrûş hânelere naklederek oralardan çıkmak istememelerinden dolayı ikâmetgâh sıkıntısı çekildiği anlaşılıyor ise de müsaade-i vâkı'anın emir ve rızaları altında cereyan etmiş olacağı tabî olmakla beraber şâyed Fransız Konsoloshânesi'nden başka herhangi bir konağın tahliyesini emir buyurdıkları takdirde icabı derhal icrâ olunacağı ve bu dairede mutasarrıflığa emir verildiği ma'rûzdur.

Fî 14 Mart sene [1]331 / [27 Mart 1915]

Vali
Adil

BOA, DH. KMS, 31/30

41

**Mâbeyn-i Hümayûn-ı Mülûkâne
Kitâbet Dairesi**

Sadâret-i Uzmâ'ya

Düşman tahtelbahirlerine karşı Boğaz dahilinde tarassud ve müdafaa-ya memur sefâine muâveneten rükûb-ı şevket-mashûb-ı cenâb-ı şehriyârîlerine mahsus Ertuğrul Vapur-ı Hümayûnu'nun da hâlen bulunduğu mevkide kalmak üzere vazife-i tarassud ve müdafaa ile tavzîfi lüzumunu mutazammın Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'nden alınan tezkirenin arz ve takdimine dair 6 numaralı ve 11 Cumâdelûlâ sene [1]333 tezkire-i hususiye-i Sadâret-penâhîleri melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurularak mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî şeref-sâdır olmuş ve tezkire-i mebhûsün-anhâ leffen savb-ı sâmi-i düstûr-ı a'zamîlerine iâde kılınmıştır. Ol bâbda.

12 Cumâdelûlâ sene [1]333 - 15 Mart sene [1]1331 / [28 Mart 1915]

BOA, MB, 909/121

42

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Başkitâbeti

Çanakkale mübâreze-i ahîresinden dolayı atebe-i seniyye-i cenâb-ı Pa-dişahî'ye Viyana şehri nâmına tebrîkât-ı ta'zîm-kârânenin arzı ve Ordu-yı Hümâyûn'un ihrâz eylediği muzafferiyetden mütehassıl takdiratın ref' ve ib-lâğı şehir-i mezkûr belediye reisi tarafından gönderilen mektubda rica olundu-ğu Viyana Sefâret-i Seniyyesi'nden iş'âr kılındığına dair Hariciye Nezâret-i Celîlesi'nden alınan tezkirenin arz ve takdimini mutazammın 4 numaralı ve 11 Cumâdelûlâ sene [1]333 tarihli tezkire-i hususiye-i Sadâret-penâhîleri manzûr-ı âlî buyuruldu. Dost ve müttetik bir devlet-i muazzama pâ-yı tahtı ahali-i muhteremesi nâmına Ordu-yı Hümâyûn hakkında bu sûretle ibrâz olu-nan me'ser-i meveddet-şîârâne ve takdirkârâne nezd-i me'âlî-vefd-i hazret-i mülûkânede mûcib-i mahzûziyet olarak keyfiyetin icab edenlere tebliği hu-susuna irâde-i seniyye-i hazret-i tâcdârî şeref-müte'allik buyurulmuş ve ne-zâret-i müşârunileyhânın tezkiresi leffen sûy-ı sâmi-i dâver-i a'zamîlerine iâde olunmuşdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 12 Cumâdelûlâ sene [1]333 - Fî 15 Mart sene [1]331 / [28 Mart 1915]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

BOA, MB, 909/122

43

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu Başkumandanlığı Vekâleti Şube Müdüriyeti: 2 Numara: 150

Çanakkale:

16/1'de vaziyetde bir tebeddül olmadı.

17/1'de saat 9: Hava az kapalı, deniz sakin. Bir zırhlı, dört torpido med-hali tarassud ediyor. 16/1'de İbrice sahilinde bir yelkenli görülmüş ve üzerine on beş dakika kadar sahilden tüfek ateşi açılmışdır. Körfez dahilinde

iki direkli, bir bacalı bir nakliye sefinesi beraberinde bir yelkenli ile gelmiştir. İmroz Adası istikametinde çekilmiştir. Çınarlı Limanı'na bir kayık yaklaşarak içinden iki kişi sahile çıkmış ve tarassud postası tarafından ateş edilmesi üzerine, tekrar sandala atlayarak kaçmak istemişler ise de ateşin te'siriyle sandal su alarak batmıştır. Sahilden 500 metre kadar uzak duran bu sandala posta efrâdından biri yüzerek gitmiş, sandal derûnunda bulunan dört kişinin telef olduğunu görmüştür. Birisinin şapkasıyla içindeki mektubu alıp getirmiştir. İki bacalı, iki direkli bir zırhlı Saz Limanı önlerinde Burgas mıntikasına karşı top ateşi açmıştır.

Telsiz-telgraf: Almanya sefiri, başvekilden aldığı malûmâta nazaran İsveç Hükûmeti Alman Hükûmeti'ne müracaatla Bozcaada'da batan Gaulois zırhlısını tahlîs için İsveç tahlîsiye şirketinin tavzîf edildiğinden bahis ile bunun Almanyaca bî-terafliğa muhalif bir hareket addedilip edilmeyeceğini sormuş ve Almanya Hükûmeti de bir harb gemisinin tahlîsini bî-teraflığı haleldâr edecek bir hareket addedeceğini cevaben bildirmiştir. (Bu istihrâc Gaulois'nın batdığını sûret-i resmîyede te'yîd ediyor.)

Çanakkale'den: Implacable Zırhlısı (Irresistible sisteminde) Boğaz'a gelmiştir.

17 Mart [1]331 / [30 Mart 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 14/82

44

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 151

Çanakkale:

17/1: Hava şiddetli lodos olarak devam etdi. Medhalde ve vaziyetde bir tebeddül olmadı.

18/1: Hava hafif lodos. Deniz sertçe. Medhal haricinde iki zırhlı ile birkaç torpido tarassuddadır.

Bozcaada'dan Atina gazetelerine: Fransız askerleri Mondros'a bir ihrâc iskelesi inşa etmişlerdir. Mütemâdiyen techîzât ve me'kûlât çıkarmaktadırlar. Liman torpil ile seddedilmiş ve gece merâkib-i bahriyenin dühûlü men' olunmuştur.

Şubeden: Bozcaada'nın İngilizler tarafından işgâlini müteâkib şiddetli bir sansür vaz' etdiklerinden menba'ı Bozcaada olan havâdisâtın kısm-ı küllîsinin İngilizler tarafından tasnî' edilmesi pek muhtemeldir.

18 Mart [1]331 / [31 Mart 1915]

BOA, DH. EUM. VRK, 14/83

45

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı

Dersaâdet - Beyoğlu

Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

Muharrirîn-i Osmaniyye'den Hüseyin Kâzım Bey'in Millî Osmanlı Telgraf Ajansı tarafından harb muhâbiri sıfatıyla Çanakkale ve havâlisine i'zâm edileceğini mübeyyin işbu vesika i'tâ olunmuştur.

Fî 12 Mart 133[1] / [25 Mart 1915]

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı

Müdür

Hüseyin

**

Ordu-yı Hümayûn Başkumandanlığı Vekâlet-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Millî Osmanlı Ajansı'nın harb muhâbiri sıfatıyla Çanakkale ve havâlîsine azimet edeceğimden lâzım gelen muamelenin îfâsı hakkında müsaade-i

celîle-i daverîlerinin erzân buyurulmasını istirhâm eylerim. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 14 Mart sene [1]331 / [27 Mart 1915]

Hüseyin Kâzım

**

Muhbirlere Orduya İltihak Ruhsatnâmesi
Numara: 17

	Eşkâli	
	Boyu:	Uzun
	Renk:	Esmer
	Bıyık:	Kesik
	Sakal:	Matruş
	Sima:	Müdevver

Tâbiyeti	Sinni	Hangi ajans veya gazeteye mensub olduğu	İsmi	Mezhebi	Mahall-i ikâmeti	Mahall-i tevellüdü	Rütbesi	Pasaport veya tezkiresinin numarası	Bil diğı İisamlar	Mülâhazât
Osmanlı	40	Millî Osmanlı Ajansı'na mensub muhâbir	Hüseyin Kâzım	İslâm	Dersââdet	Keza	Sivil	-	Türkçe	Polis Müdür-i Umumîli-ği'nin tasdiknâmesiyle

Fotoğraf ile alâmât-ı fârikası ve muktezî malûmâtı bâlâda derc edilen Hüseyin Kâzım Efendi'nin hüsn-i hâl ashâbından olduğu ve harb muhâbirleri hakkındaki talimâtın münderecâtına vâkif olarak mücebince hareketine muvâfakat göstermiş olduğundan Çanakkale[de] orduya gazeteci fotoğrafçı olarak iltihakına bir mahzûr olmadığını müş'ir işbu tasdiknamenin nüsha-i evveliyesi tanzim edilmiştir.

18 Mart 1331 / [31 Mart 1915]

Başkumandanlık Vekâleti İstihbârât
ve Matbûât Şubesi Müdüriyeti
Edib

Muhâbir-i mûmâileyhin gezebilmesine müsaade edilen kıta'âtdan ilk gideceği kıt'a Mevki'-i Müstahkem Kumandanlığı ve mevki Çanakkale olup işbu mevkiden mukaddem başka bir yere gitdiği takdirde mevki'-i mezkûr kumandanlığından derdest edilerek tahte'l-hıfz Karargâh-ı Umumî'ye i'zâmı lâzımdır.

18 Mart 1331 / [31 Mart 1915]

(Mühür)

Muhâbir-i mûmâileyhin işbu ilhâk ruhsatnâmesi tasdik olunur.

18 Mart 1331 / [31 Mart 1915]

(Mühür)
Karargâh-ı Umumî
Erkân-ı Harbiye Reisi
V. Bronsart

BOA, DH. EUM. SSM, 53/25

46

Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye
Telgraf İdaresi
Mahreci: Karesi

Gayet müsta'celdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Şimdi Edremit Sabit Jandarma Bölük Kumandanlığı'ndan Jandarma Taburu Kumandanlığı'na gelen telgrafnâmede düşman sefâin-i harbiyesin-

den on aded sefine ile iki nakliye gemisi Akçay Körfezi'ne gelmekte olduğu bir aded tayyârenin dahi şimdi Akçay üzerine gelerek tekrar Midilli'ye avdet ettiği ve lâzım gelen tedâbîr ittihâz olunarak neticeden malûmât verileceği ve Ayvalık Kaymakamlığı'ndan alınan telgrafnâmede bu sabah Ayvacık sevâhilinde Yunda'nın Pargos Adası önlerine gelen düşmanın beş zırhlısı ile üç torpidosunun yalnız bir zırhlısı Pargos Adası civarında demirleyerek diğerlerinin Edremit Körfezi'ne doğru hareket ettikleri bildirilmiş ve talimât-ı lâzime î'tâ edilmiş olmakla netice-i hâsıladan peyderpey malûmât î'tâ olunacağı ma'rûzdur.

Fî 19 Mart sene [1]331 / [1 Nisan 1915]

Karesi Mutasarrıfı

Nâzım

BOA, DH. EUM. 3. Şb, 4/46

47

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şube: 2

Numara: 152

Çanakkale:

17/1'de bir ganbot Körfez dahilinde dolaşarak Kuruçiftlik, Yeniköy, Çınar Limanı, Despot ve Deliyani sırtları, Koyun Limanı gibi mahallere beşer onar mermi atarak Ece Li[manı] istikametine gitmiştir. İki tahtelbahir Deliyani cihetlerinde görüldü.

18/1'de Dördüncü Henri sisteminde bir gemi Körfez'e girmiştir ve bir diğer zırhlı Saz Limanı'nın şimâl-i şarkisinde Karaağaç Limanı'nı te'sirsiz bir sûrette ateşe tutmuştur.

18/1 Akşam: Sabahki vaziyet değişmedi.

19/1: Güzel bir hava. Medhal ve vaziyetde hiçbir tebeddül yoktur.

Atina ataşenavalinden: Midilli'den gelen bir telgrafnâmede Lord Nelson İngiliz zırhlısının da batdığı ve fakat İngilizlerin bu ziyâ'ı şimdiye kadar büyük bir itina ile sakladıkları bildirilmektedir.

Roma ataşemiliterinden: Çanakkale'den İngiltere'ye avdet eden bir İngiliz bahriye zâbiti ifadesi Müttefikîn filosunun torpil toplamak için mikdar-ı kâfi gemiye mâlik olmamasından hücum tehhür eyliyormuş, mevcut otuz gemiye ilâveten İngiltere'den daha 125 torpil taharrî gemisi telgrafla talep olunmuş imiş. Boğaz'a karşı hareket etmek üzere bir Yunan gönüllü müfrezesinin el-yevm Malta'da bulunduğu ve bir hayli Fransız kıta'âtının da Çanakkale'ye hareket emrine intizâren Malta'ya geldikleri, iki İngiliz ve iki Fransız dretnotunun filoyu takviye için Boğaz'a gidecekleri gazetelerden anlaşılıyor.

Spera gazetesinden (Cenova'da münteşir): Müttefiklerin mecmû' zâyî-âtı 1150'si mecrûh olmak üzere yedi bin kişidir. Bozcaada'nın Sinabelya Tepesi gerisinde Kamyos nâm mahalde Limni'den nakledilen kıta'ât için bir ordugâh yapılmıştır.

Tribuna'dan: Bozcaada Feneri yanında bir tayyâre hangarı yapılmaktadır. Müttefikîn bu defa Boğaz'ı behemehal geçeceklerini zannediyorlarmış.

Roma ataşemiliterinden: Dretnot zırhlısı filoya iltihak etmiştir.

Proodos'dan: Yano Lato Kumpanyası'nın Andros Vapuru Pire'den Mondros'a götürmek üzere bağladığı 12 aded mavnayı yolda büyük bir fırtınaya tutulduğundan hemen iplerini kesip bırakmıştır. Mavnalarda otuz kişi vardı. Tayfaların alıp götürdüğü bu on iki mavnadan ancak bir tanesi bulunmuştur.

Atina, Falkanhausen: Mondros'daki ihrâc kuvveti 30-35 bin râddesinde olup içinde İngiliz, Avustralyalı, Fransız, Fransız Afrika avcı alayları ef-râdı vardır.

5. Ordu'dan: 18/1'de Körfez'de Dördüncü Henri, Lord Nelson, Agamemnon zırhlıları görülmüştür. Ece Limanı sırtlarına bir zırhlı te'sirsiz bir endâht yaptı.

Adalar Denizi:

İki zırhlı, bir kruvazör, altı torpido, iki nakliye sefinesi bugün sabahle-
yin Edremid Körfezi'ne girerek Akçay ve Burhaniye İskeleleri arasında do-
laşmaktadır. Bu kuvvet Molova karşısında duran bir dretnotdan aldıkları bir
işaret üzerine zevâlde Bababurnu istikametinde avdet etdi. Sakız'da demirli
duran İngiliz kruvazörü zevâlde Sisam istikametinde hareket etmiştir. İtal-
yan-İstanbul Vapur Kumpanyası Acentası, İzmir Acentası'na İtalyan posta
vapurlarının muvakkaten Urla İskelesi'ne uğramalarının tatil edildiğini tel-
grafla bildirmiştir.

19 Mart [1]331 / [1 Nisan 1915]

BOA, DH. EUM. KLU, 8/34

48

Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
129

İrâde-i Seniyye

Dördüncü ve Beşinci Ordu-yı Hümâyûnlar'da bu kere teşkil olunan On
Dördüncü ve On Beşinci Kolordular'dan mezkûr On Dördüncü Kolordu Ku-
mandanlığı'na Mirlivâ Trommer ve On Beşinci Kolordu Kumandanlığı'na da
Mirlivâ Weber Paşalar tayin kılınmışlardır.

İşbu irâde-i seniyyenin icrâsına Harbiye nâzırı memurdur.

Fî 19 Cumâdelûlâ sene 1333 - Fî 22 Mart sene 1331 / [4 Nisan 1915]

Başkumandan Vekili ve
Harbiye Nâzırı
Enver

Sadrazam
Mehmed Said

Mehmed Reşad

BOA, İ. HB, 1333. Ca/36

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti
Numara: 155

Çanakkale:

21/1'de İntepe ve Hisarlık bataryalarımıza ateş açan zırlılar fâsıllı olarak saat 5 öğleden sonraya kadar her iki mevzie yüzü mütecâviz mermi atdıkları ve tarafımızdan atılan bir mermi bir taharrî sefinesine isabetle işti'âl vuku'a getirmiş ve diğer sefineler tarafından Bozcaada'ya doğru götürülmüşdür.

22/1, Sabah: Hava güzel, deniz sakin. Düşman medhal haricinde tarasudâtda. Dün mermi isabetiyle işti'âl eden taharrî sefinesi Kumkale önünde batmışdır. 21/1'de Saros Körfezi'nde iki harb sefinesi görülmüşdür. 21/1'de bir zırlılı Seddülbahir civarındaki harab kaleyi neticesiz bir sûrette bombardıman etmişdir.

Courriere Della Sera, 26 Mart [1]915: Inflexible süvarisi bir şarapnel ile telef olmuşdur. Müttetikînin telefâtı 7 bine bâliğ oluyor. Beş büyük sefâin mağrûk ve dördü gayr-ı kâbil-i isti'mâl bir halde. Albion azîm hasarâta uğrayarak 60 maktûl vermişdir. Gaulois vahîm sûrette zedelendikten sonra yanmışdır. Soufren fena halde zedelenerek makinesi delinmişdir. Güç hâl ile çekilebilmişdir. Bu haberler İngiliz lehdârı menâbi'den çıkmışdır.

22 Mart [1]331 / [4 Nisan 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 14/85

50

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı
Dersaâdet - Beyoğlu
Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

22 Mart [1]331 tarihiyle Karargâh-ı Umumî'den tebliğ olunmuştur.

Dün Çanakkale Boğazı'na yaklaşmak isteyen düşman torpil taharrî gemilerinden biri, bataryalarımızdan atılan mermi isabeti neticesi Kumkale açıklarında batmıştır.

Bugün Çanakkale ve diğer dârü'l-harekâtlarda şâyân-ı iş'âr bir tebedül yoktur.

Millî

**

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı
Dersaâdet - Beyoğlu
Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

24 Mart [1]331 tarihiyle Karargâh-ı Umumî'den tebliğ olunmuştur.

Dün ve bugün Çanakkale'ye karşı düşmanın ciddî bir teşebbüsü görülmemiştir.

Evvelki gün, medhal civarındaki bataryalarımıza karşı düşmanın iki zırhlısı tarafından endâht edilen üç yüzü mütecâviz mermilerin hiçbir te'siri olmadığı ve bilakis bataryalarımızın endâht[ın]dan bir zırhlısı ile bir torpido-suna isabet vâki olduğu muhtelif rasadât neticesi tahakkuk etmiştir.

Millî

**

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı
Dersaâdet - Beyoğlu
Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

26 Mart [1]331 tarihiyle Karargâh-ı Umumî'den tebliğ olunmuştur.

Dün bir kısım düşman filosu bir iş yapmış olmak için İnöz'ün Dragodina İskelesi'ne yirmi kadar mermi atdıktan sonra iki filika derûnunda asker

çıkarmaya teşebbüs etmiş ise de orada bulunan cüz'î kuvvetdeki muhafızlarımız düşmanın tardına kâfi gelmiştir. Düşman ba'dehû o civarda bir hâneye bir-iki mermi atıp çekildi. Hiçbir ziyân olmamıştır.

26 Mart [1]331 / [8 Nisan 1915]

Millî

BOA, HR. SYS, 2109/13

51

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 160

Adalar Denizi:

26 akşamı: Düşman kısım-ı küllî ile Bozcaada ve medhalde tarassud vaziyetindedir.

27 sabahı: Hava güzel, deniz râkid. Vaziyette bir tebeddül yoktur.

27 akşamı: Tarassudda bulunan zırhlı, Yenişehir açığından endirek olarak İntepe'ye endâht icrâ etmiş ve dört çadır ile dört tüfeği hasara dûçar etmiştir.

28 sabahı: Hava kapanık, deniz râkid. Vaziyette bir tebeddül yoktur.

Körfez'de: 25'de Dördüncü Henri Zırhlısı'na ateş baskısı yapan cebel bataryasının hiçbir hasar ve zâyiâtı yoktur. Bataryanın atdığı 52 mermiden birçoğunun gemiye isabeti görüldü. Gemi 45 mermi ile mukabele etdi. Hiçbir hasar verememesine sebep, bataryanın gayet mükemmel bir mevzi almasındandır. 25/1'de Yeniköy bombardımanında bir şehid vardır. Ahâliden de bir kadın telef, iki erkek ve bir kız mecrûh olmuştur. 26/1'de Saros Körfezi'nde iki zırhlı, bir torpido ve bir tayyâre gemisi dolaşmıştır. 27'de arka direği kırık bir zırhlı Körfez'e gelip Ece Limanı'na te'sirsiz bir sûrette yirmi dört mermi atmıştır.

Roma Sefâreti'nden: Kastron'da (Limni'de) nısfı Senegalli ve nısfı Avustralyalı olmak üzere General Boman'ın kumandasında beş bin kişi kaldığını, mütebâki kıta'âtın General d'Amade ile Mısır'a gitdiğini ve Atina'dan geçen bir Fransız zâbitinin Boğaz'a hücum için muktezî kuvvet tecemmu' edinceye kadar bu kuvvetin Mısır'da kalacağını ve bir rivayetde Suriye sahiline bir ihrâc hareketi tasavvurunu söylediğini Bozcaada'dan gelen *Tribuna* muhbiri söylemiştir.

Atina Ataşenavallığı'ndan: Amiral Fondorpotis ile görüşüm. Amiral tahşîdât ve istihzârât için adaların adem-i kifâyetinden, ihrâc kıta'âtının Mısır'a nakledildiğine ve bunların ikmâlini müteâkib Boğaz'a taarruz edileceğine kâni'dir. Meşhûdât ve istitlââtına nazaran Müttefikînin pek etraflı bir sûrette hâzır bulunmakda olduklarını söyledi. İngilizler Pire'de işe yarar römorkör ve salapura buldular ise yüksek fiyatlar ile aldılar. Amiralin ifâdâtı şâyân-ı dikkatdir.

28 Mart [1]331 / [10 Nisan 1915]

BOA, DH. EUM. VRK, 14/87

52

Umûr-ı İdâriye Müdüriyet-i Umumiyesi

Hulâsa: Avusturya Donanma Cemiyeti'nin Çanakkale müdafaası münasebetiyle takdirâtı hakkında

*Hariciye Nâzırı Said Halim Paşa Hazretlerinden
Osmanlı Donanma Cemiyeti Riyâset-i Behiyyesi'ne*

Avusturya Sefâreti'nin 6 Nisan sene [1]915 tarihli ve 1254/83 numaralı takrîri üzerine:

Çanakkale müdafaası münasebetiyle takdirât ve tahiyâtı hâvî olup Avusturya Sefâreti'nden bu kere bâ-takrîr-i şifâhî tevdi' olunan Avusturya Donanma Cemiyeti tahrîrâtı sûretinin leffen tesyâr edildiği ve cemiyet-i muh-

teremelerince verilecek cevabın da yine Sefâret-i müşârunileyhâ vesâtatıyla irsâli zımnında nezâret-i senâverîye tesyârı lüzumunun beyânı siyâkında tez-kire-i muhibbî terkîm kılındı.

Fî 29 Mart sene [1]331 / [11 Nisan 1915]

BOA, HR. SYS, 2408/22

53

**Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 164**

Çanakkale:

31/1: Bütün gün yağmur devam etdi. Düşmanın bir teşebbüsü vuku' bulmadı.

1/2: Hava yağmurlu. Deniz sakin. Vaziyetde tebeddül yokdur. 31/1'de Körfeze bir zırhlı, bir torpido, bir tayyâre gemisi gelmiştir.

Atina'dan Ajans Millî'ye gelmiş bir telgraf: "Müttefikîn kıta'âtı Mısır'ı terk etmişler. On beş güne kadar karadan, denizden Çanakkale'ye taarruz olunacak".

1 Nisan [1]331 / [14 Nisan 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 14/92

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Sicill-i Ahvâl Müdüriyeti
Aded: 63751/70

*Cevad Paşa hazretlerine verilen
 Alman nişânı hakkında*

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhi'ye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Boğaz'ın emr-i müdafaasında istihsâl olunan muvaffakiyet-i askeriye-
 den dolayı Bahr-ı Sefîd Boğazı Kumandanı Cevad Paşa hazretlerine Alman-
 ya Devleti tarafından i'tâ kılınan ikinci rütbeden Croix de Fer nişânının mü-
 şârunileyh tarafından kabul ve ta'lîki istîzân buyurulmak üzere tanzim olu-
 nan irâde-i seniyye lâyihası leffen pîşgâh-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine tak-
 dim kılınmıştır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 28 Cumâdelûlâ sene [1]333 ve fî 31 Mart sene [1]331 / [13 Nisan
 1915]

Hariciye Nâzırı
Mehmed Said

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Sicill-i Ahvâl Müdüriyeti
Aded: 192

Îrâde-i Seniyye

Almanya Devleti tarafından Bahr-ı Sefîd Boğazı Kumandanı Cevad
 Paşa'ya i'tâ kılınan ikinci rütbeden Croix de Fer nişânının kabul ve ta'lîkine
 ruhsat verilmiştir. Bu irâde-i seniyyenin icrâsına Hariciye nâzırı memurdur.

Fî 29 Cumâdelûlâ sene [1]333 - Fî 1 Nisan sene [1]331 / [14 Nisan 1915]

Başkumandan Vekili ve
Harbiye Nâzırı
Enver

Sadrazam
Mehmed Said

Mehmed Reşad

BOA, İ. TAL, 1333. Ca/37

55

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 8824

*Roma Ataşemiliterliği'nden vârid olan
20 Mart sene [1]331 tarihli tahrîrâtın sûretidir.*

Çanakkale'ye karşı yapılan taarruzun esbâbına dair şimdikiye kadar elde edilen malûmât biri siyasî ve idârî ve diğeri askerî olmak üzere ber-vech-i âtî hulâsa olunabilir:

Rusya Maliye Nâzırı Bark ile İngiltere ve Fransa Maliye nâzırlarının Paris'de akdeyledikleri malûm olan meclisde Bark, Rusya'nın müttefikleri ile beraber on beş milyarlık bir istikrâz akdi arzu ve mecburiyetinde bulunduğunu ileri sürmüş ve fakat bu fikir hâssaten İngiltere Maliye Nâzırı Lloyd George tarafından reddedilmiştir. Bunun üzerine Rusya maliye nâzırı hitâm-ı harbe kadar Rusya'nın Amerika, İngiltere ve Fransa'dan alacağı malzeme-i harbiye ve techîzât-ı sâire bedelinin İngiltere ve Fransa tarafından te'diyesini ve bunların, Boğazları açarak Rusya'ya sevkini ve Rusya'nın İngiltere ve Fransa'da tedâvül eden aksiyonlarının muhafaza-i kıymetleri ile Fransa ve İngiltere bankalarına olan düyûnâtın te'diyelerinin te'minini talep etmiş ve işbu muamele-i maliyeye başlıca karşılık olmak üzere Rusya'nın kısm-ı ce-

nûbîsinde müddehar buğdayı göstermiştir. Bark'ın bu metâlibi İngiltere ve Fransa Maliye nâzırlarınca kabul edilmiş ve onlar da mukabeleten Rusya hesabına olarak yapılacak masârifin sulhün in'ikâdından bir sene sonraya kadar Rusyaca tamamen tesviyesini şart koymuşlardır.

Eslihanın idhâli, buğdayın ihrâcı için Boğazları açmak meselesi ortaya çıkınca bunun cihet-i siyasiyesi de düşünülmüş. Bugün İngiltere ve Fransa, kuvve-i hâzıraları ile bu harbi hitâma erdiremeyeceklerini anladıklarından öteden beri birçok mevâ'îd ile İtalya'yı, Yunanistan'ı, Bulgaristan ve Romanya'yı kazanmak istemektedirler. Hükûmât-ı mezkûre ise şimdiye kadar iki muhâsım ve muharib grubun, yekdiğerlerine karşı büyük bir galebe çaladıklarını gördüklerinden İngiltere ve Fransa'nın esasen sözden ibâret olan vaadlerine pek kulak asmamaktadırlar. Bunun için İngilterece Boğazları zapt etmek sûretiyle bütün bu bî- taraf memleketlerin alâkadar oldukları Şarkî Bahr-ı Sefîd muvâzenesini ortaya çıkarmak muvâfık görülmüş ve İngiltere işbu hükûmetleri Türkiye'yi paylaşmaya davet sûretiyle kendi tarafında muharebeye idhâl edebileceği fikir ve kanâatinde bulunmuşdur ve el-yevm bulunmaktadır da.

Bundan mâ'adâ İngilizler Çanakkale'yi zapt ve İstanbul'u işgâl ile bizi sulha mecbur etmek veya bu olmazsa bile uzun müddet harbe devam edemeyecek bir hâle getirebilmek ümidindedirler. Onlar Boğazlara karşı olan hareketleri ile Mısır taarruzunu da akîm bırakabileceklerini zanneyiyorlar. Diğer cihetden Rusya'da yorgunluk âsârı ve ahâlîde harbin aleyhine bir cereyân uyandığından, Boğazlar meselesini meydana çıkarmak ile Ruslara senelerden beri intizâr eyledikleri âmâl-i milliyelerinin bu harb neticesinde kuvveden fiile çıkacağı hissini verip harbi onlarca popüler kılmak da düşünülmüşdür.

1 Nisan [1]331 / [14 Nisan 1915]

BOA, DH. EUM. VRK, 25/8

Bâb-ı Âlî Hariciye Nezâreti
Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti

Çanakkale'den Schrayz imzasıyla Amerika Matbûâtı Dersaâdet Muhbiri Damon'a keşfde edilen 19 minhu [Mart 1331] tarihli âtûdeki telgrafnâmeden zîri çizilen cümleler tayyedilmiştir:

Bir Fransız saff-ı harb gemisi mağrûk, ismi malum olmayan bir İngiliz saff-ı harb gemisi hasara uğramıştır. Diğer üç Müttefik gemisi de hasara uğrayarak Kilidülbahir ve Çanakkale istihkâmları ateşinin menzili haricine çıkmaya mecbur olmuşlardır. Sâlifü'z-zikr istihkâmlar sükût etdirilememiştir. Derûnunda bulunan askerın zâyiâtı cüz'îdir. 18 [Mart] tarihinde Boğazları zorlamak hususunda Müttefiklerin ibrâz etdikleri gayret-i fevkalâdenin neticesi bundan ibaretdir. Bu harekât takrîben yedi saat devam etmiş ve bu esnada tarafeynden müdhiş bir top ateşi icrâ kılınmıştır. Türk istihkâmlarından icrâ edilen ateş pek şiddetli olmuştur.

Müttefikler, kable'z-zevâl on bir buçukda görünerek ilk gülleyi Çanakkale'nin üstünde bulunan dağa atmışlardır. Müttefiklerin gemileri dördü Fransız ve beşi İngiliz sefinesinden mürekkebirdir. Biraz sonra diğer beş İngiliz gemisi de Körfez'e dahil olmuşlar ve bu sûretle bombardıman hakikaten müdhiş bir şekil almıştır. Muhabirîn Hey'eti infilâk eden mermilerin te'siriyle yanan şehrin haricinde bulunan tepenin yakınlarına da mermi düşmeye başlaması üzerine Çimenlik İstihkâmı'na iltica etmişlerdir. Bidâyetde İngiliz ve Fransız topçularının ateşi mükemmel idi. Muhabirîn hey'etinin müfârakâtı esnasında Çanakkale Kulesi'nin köşesi üzerine bir mermi isabet etmiş ve büyük bir parçasını dışarıya düşürmüştür.

Muhabirînın bir kısmı melce'lerinden çıkıp dolaşdıkları sırada birçok hâneler arkaya atılan mermilerin te'siriyle yıkılmışdır. Yüz yarda uzakda pat-

layan mermilerin parçaları havayı dolduruyordu. Şimdi ateş o kadar umumî idi ki her tarafda yerlerde patlıyor ve maamâfih hiçbir hasarı mûcib olmuyordu. Nihayet saat bir buçukda İngilizler ateşlerini her iki sahilde Hamidiye, Çimenlik, Dardanos, Mecidiye ve Rumeli istihkâmlarına tevcih etdiler. Patlayan mermilerden ve müdafaa eden Türk bataryalarının mukabelesinden hâsıl olan velvele o derece büyük idi ki muhbirler bir müddet hiçbir yere melce' bulmaya muvaffak olamadılar. Bunlar nihayetde istihkâmlara karşı son sistem en büyük bir muharebe sahnesini temâşa edebilecek muvâfik bir noktaya buldular. Lâkin bazı defalar duman o kadar kesâfet peydâ ediyordu ki ufku tamamıyla örterek Türk istihkâmlarını görülemeyecek derecede setr ediyordu. Bununla beraber dumanın dağıldığı zaman Türk istihkâmlarının hasara uğramamış bir halde olduğu görülüyordu. Türk istihkâmâtının ateşi serî ve dakik idi. Müttefiklerin ateşi ise bazen uzun bazen kısa idi.

Öyle ki Hamidiye ve Çimenlik istihkâmları arkasında bulunan Çanak-kale'nin Rum mahallesi ateş almış ve kısm-ı a'zamı harab olmuşdur. Bununla beraber Türk askeri itfaiye alayı teşkiliyle alevleri basdırmışdır.

Bombardımanın en şiddetli zamanı üçü çeyrek geçe olmuşdur. Bu esnada Fransız gemilerinden Bouvet'nin ağır ağır yan tarafa yatdığı muhabirîn hey'eti tarafından görülmüşdür. Bir dakika sonra Bouvet Gemisi iskele tarafına yatmış ve aynı zamanda arka köprüsü su altında kaybolmuşdur. Bouvet iki dakika bu halde kalmışdır. Su taretlere kadar çıkıyordu. Nihayet tamamıyla dalgaların altında gözden nihân olmuşdur.

Sandallar muâvenetine şitâb etmişlerse de yanaşmaya korkmuşlardır. Maamafih mürettebâtdan bazıları kurtarılmışdır. Birkaç dakika sonra muhabirîn hey'eti ismi malum olmayan bir İngiliz gemisinin güvertesine büyük bir Türk mermisinin isabet ettiğini görmüşlerdir. Duman dağıldıktan sonra baş direğin kırılmış olduğu görülmüşdür.

Zevâhire nazaran mermi makine dairesini de hasara uğratmışdır. Zira gemi açık denize gayet müşkilâtla gidebilmişdir. Bu sırada muhabirîn hey'eti

diğer bir geminin güvertesine müessir bir sûretde bir mermi isabet ettiğini müşâhede eylemiştir. Mezkûr gemi dahi Türk ateşi altında çekilmeye mecbur olmuştur. Lâkin en büyük facia öğleden sonra dördü kırk beş geçe başlamıştır. Bir İngiliz gemisi hasara uğramış olduğundan Türk topu menzili altında karaya vurmaya mecbur olmuştur. Beşi kırk beş geçe Müttefikîn Donanması Türk istihkâmâtını şiddetle döğmeye başlamış ise de gecenin takarrüb etmesi hasebiyle mevzû'-ı bahs olan gemiyi arkalarında bırakarak çekilmişlerdir. Bu gemi bunu yazdığım sırada Türk mermileri tarafından parçalanmaktadır. Muhabirîn Hey'eti on dakika zarfında sekiz Türk mermisinin tamamıyla geminin güvertesine isabet ettiğini müşâhede etmiştir. Mezkûr gemi dahi son darbeyi vurmaya kemâl-i gayret ile çalışan Dardanos Kalesi'ne te'sirsiz bir sûretde ateş etmiştir.

Şimdiye kadar tahakkuk eden Türk zâyiâtı traversler enkazı altında kalmış bir top, iki şehid, on beş hafif mecrûhdan ibaretdir. Hamidiye İstihkâmı ve sâir nukâtdan haberimiz yoktur. Lâkin anlaşıldığına göre hasarât ve zâyiât pek cüz'îdir. Müttefikler tarafından 1500 ila 2000 mermi atılmasına rağmen Mecidiye ve Hamidiye istihkâmalarının toplarından hiçbirisi iskât edilememiştir.

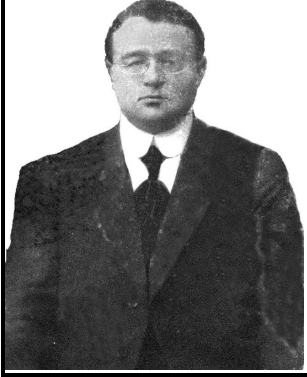
Bu gece Çanakkale el-ân yanıyor. Herkes yarın ne olacağına intizâr etmektedir. Maamafih herkes büyük bir itimad beslemektedir. Çünkü donanmanın bugünkü adem-i muvaffakiyeti Türkleri müsterih etmiştir. Fransız ve İngiliz sefâin-i harbiyesi bugün Türk top menziline takarrüb etmişlerse de Türk topları şimdiye kadar ateş etmemişlerdir.

8 Mart sene 1331 / [21 Mart 1915]

BOA, HR. MA, 1123/8

***

Muhbirlere Orduya İltihak Ruhsatnâmesi
Numara: 18

	Eşkâli		Alâmet-i fârikası
	Boyu:	Uzun	Gözlük kullanıyor
	Bıyık:	Matruş	
	Sakal:	Matruş	
Renk:	Kırmızı		

Tâbiyeti	Sinni	Hangi ajans veya gazeteye mensub olduğu	İsmi	Mezhebi	Mahall-i ikâmeti	Mahall-i tevellüdü	Rûthesi	Pasaport veya tezkiresinin numarası	Bildiği lisanlar	Mülâhazât
Amerika	35	Amerikan Associated Press'in seyyâr muhabiri ve <i>Paper Daily News</i> muhabiri	George Schrayz	Protestan	Dersaâdet Kruger Oteli				Fransızca İngilizce	Panson Bey'in tavsiyesiyle ve müdür beyin emriyle

Fotoğraf ile alâmât-ı fârikası ve muktezî malûmâtı bâlâda derc edilen George Schrayz Efendi'nin hüsn-i hâl ashâbından olduğu ve harb muhâbirleri hakkındaki talimâtın münderecâtına vâkîf olarak mücebince hareketine muvâfakat göstermiş olduğundan Çanakkale'ye gazeteci fotoğrafçı olarak iltihakına bir mahzûr olmadığını müş'ir işbu tasdiknamenin nüsha-i sâniyesi tanzim edilmiştir.

6 Nisan 1331 / [19 Nisan 1915]

Seyfi
(Mühür)

Muhâbir-i mûmâileyhin gezebilmesine müsaade edilen kıta'âtdan ilk gideceği kıt'a Çanakkale Mevki'-i Müstahkem Kumandanlığı ve mevki'i Çanakkale olup işbu mevki'den mukaddem başka yere gitdiği takdirde mevki'-i mezkûr kumandanlığından derdest edilerek tahte'l-hıfz Karargâh-ı Umumî'ye i'zâmı lâzımdır.

6 Nisan sene [1]331 / [19 Nisan 1915]

İsmet
(Mühür)

Muhâbir-i mûmâileyhin işbu iltihak ruhsatnâmesi tasdik olunur.

6 Nisan [1]331 / [19 Nisan 1915]

Karargâh-ı Umumî
Erkân-ı Harbiye Reisi
V. Bronsart

BOA, DH. EUM. VRK, 25/9

57

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 799

*Hulâsa: İngilizlerin bombardıman
etdikleri Şehzâde Süleyman
Paşa Türbesi hakkında*

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

İngilizlerin Agamemnon Zırhlısı tarafından 29 Mart [1]331'de icrâ edilen bombardımanla Bolayır karyesindeki Süleyman Paşa merhumun bir küçük mescid ittisâlinde bulunan türbe-i mübarekeleri tahrib edilmiştir. Âsâr-ı tahribâtın tedkîkinden mahall-i mübâreğin İngiliz zırhlısı tarafından hedef ittihâz edildiğine kanâat-ı kâmile hâsıl olmuştur. Türbe-i şerîfe hiçbir

maksad-ı askerî için kullanılmadığı gibi oradaki karye de taht-ı işgalde olmadığı halde İngiltere Hükûmeti'nin de iştirâk ve ahkâmına vaz'-ı imza eylediği Lahey Sulh Konferansı mukarrerâtına ve ayrıca Harb-i Umumî esnasında Hükûmet-i Osmaniyye ile İngiltere arasında akdedilen mukâvele ahkâmına nazaran ma'âbid ve mukaddesât-ı dîniyenin masûniyeti icab ederken mukarrerât-ı mezkûreye tevfikân üzerine işaret-i mahsusa vaz' edilmiş bir türbe-i şerîfenin hedef ittihâz edilmesi hükûmet nâmını taşıyan bir hey'et için şî'âr-ı medeniyet ve insaniyetle te'lîf edilmek kâbil değildir. Buranın tahribi düşmanımızın ne derece mütecâviz ve gayr-ı mu'temed olduğunu bir kere daha meydan-ı vuzûha çıkarmaktadır. Balkan Harbi'nde Sırp ordusunun Meşhed-i Hüdavendigâr'ı muhafaza etmesine mukabil düvel-i muazzama meyânında sayılan İngiltere Hükûmeti'nin bu haksız muamelesi, mütecâviz İngiliz donanma ve ordusunun Sırplılardan kat kat yabancı ve aşağı bir tıynette olduğunu isbat eylemektedir. Türbe-i mübarekenin tarih-i âlem ve bütün Osmanlılarca olan derece-i ehemmiyeti âşikâr olmakla bu hûnhârâne muamelenin şiddetle protesto edilmesi menût-ı re'y-i hidîvâneleridir. Ol bâbda emr u fer mân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Nisan sene [1]331 / [20 Nisan 1915]

Başkumandan Vekili nâmına
V. Bronsart

BOA, HR. SYS, 2098/10

58

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı
Dersaâdet - Beyoğlu
Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

31 Mart [1]331 tarihiyle Karargâh-ı Umumî'den tebliğ olunmuştur.

Düşmanın birkaç tarassud sefâini dün Çanakkale Boğazı haricinden medhal civarındaki bataryalarımıza yarım saat te'sirsiz ateş etdiler. Batarya-

larımızın mukabil ateşinden düşmanın bir zırhlı ve bir torpidosuna mermi isabetleri görülmüştür.

31 Mart [1]331 / [13 Nisan 1915]

Millî

**

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı

Dersaâdet - Beyoğlu

Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

6 Nisan [1]331 tarihiyle Karargâh-ı Umumî'den tebliğ olunmuştur.

Dün Çanakkale Boğazı'na yaklaşmak isteyen düşman torpidoları üzerine açılan ateşlerimizden iki düşman torpidosuna kat'î isabet vâki' olmasıyla geri çekilmişlerdir.

Bozcaada üzerinde keşif yapan tayyâremiz düşman sefâini üzerine muvaffakiyetle bombalar atmış ve düşmanın muhtelif cins ateşlerine rağmen tayyâremiz sâlimen avdet etmiştir.

Demirhisar torpidomuz Nisan'ın dördünde Adalar Denizi'nde Matino nâmındaki İngiliz nakliye vapuruna kemâl-i muvaffakiyetle taarruz etmiştir. İngiltere Amiralliği'nin itirafâtına nazaran mezkûr nakliye vapurundan yüz İngiliz neferi gark olmuştur. Bunu müteâkib Demirhisar Torpidosu İngiliz kruvazör ve torpido muhripleri tarafından Sakız'a kadar takib edilmiştir. Demirhisar düşman eline düşmemek için kendi mürettebâtı tarafından ber-hevâ edilmiştir. Torpido mürettebâtı Sakız Adası memurîni tarafından kemâl-i samîmiyetle kabul edilmiştir.

6 Nisan [1]331 / [19 Nisan 1915]

Millî

**

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı

Dersaâdet - Beyoğlu

Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

7 Nisan [1]331 tarihiyle Karargâh-ı Umumî'den tebliğ olunmuştur.

Evvəlki gece düşmanın Çanakkale Boğazı'na girmek isteyen altı torpidosu meyânında dört torpil taharrî gemisinin dahi bulunduğu ve bataryaları-

mızın ateşiyile kat'î isabet vâki' olduğu bildirilen iki düşman gemisinin bu isabetler neticesi Boğaz dahilinde tamamıyla batdığı bilâhare tahakkuk etmiştir. Yalnız karanlık hasebiyle batan gemilerin torpido ve torpil taharrî gemileri olduğu anlaşılammıştır.

7 Nisan [1]331 / [20 Nisan 1915]

Millî

BOA, HR. SYS, 2110/1

59

Peşte Başşehbenderliği

Aded: 10081/58

Hariciye Nezâret-i Sâmiyesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Türklere karşı mütehassis oldukları Turanî münasebet-i ırkiyelerinden mütevellid muhabbet-i sahîhalarını ibrâz emrinde, Müttefiklerimiz Macarlar hiçbir vechile fevt-i fırsat etmemekde, her vesile ile muhâdenetleri âsârını izhârdan hâlî kalmamakdadırlar. Ez-cümle Çanakkale'de ahîren ihrâz olunan muvaffakiyet hasebiyle Budapeşte Kordafrates denilen dârülfünûn fakülterleri talebe cemiyeti reisi Doktor Etiyen Çembedi'nin teşebbüsüyle Peşte Dârülfünûn müdâvimlerinden mürekkeb bir hey'et Mart-ı Efrencî'nin 27'nci gecesi başşehbenderhâne önüne gelerek leyliyyeler tegannî eylemek sûretiyle izhâr-ı şâd-mânî eylemişler ve bilâhare her fakülteden intihâb olunan mu-rahhaslar bizzat nezd-i âcizîye çıkarak te'yîd-i muhâlasat etmelerine mukabil, yegân yegân mu-rahhaslar taraf-ı kemterîden i'zâz ve taltif kılınmıştır ve teşekkür edilmiştir.

Müteâkiben öteden beri Peşte Hilâl-i Ahmer Şubesi'nin teşvikiyle Hilâl-i Ahmer menfaatine müsâmere tertib eyleyerek hâsılâtdan bir kısmını bu

emr-i hayra tahsis ve ihdâ edegelen ve Peşte'nin en büyük lokantası olan Gamirinos Taâmhânesi'nde tertib edilen ziyâfet ve müsâmerede Peşte Hilâl-i Ahmer Komitesi Reisi Başvekil-i sâbık Kont Koen Hedervari ve meb'ûsândan ve muharrirîn-i meşhûreden Mösyö Pekar Gula ve komite azâlarından ve meb'ûsândan birçok zevât hâzır bulunmuş ve edilen davet üzerine başşehbenderhâne memurîni ile birlikte işbu müsâmereye taraf-ı âcizîden dahi iştirâk kılınmıştır. Orada da askerî mûsikası tarafından zât-ı hazret-i Padişahî'nin marşı terennüm edilmiş ve hâzırûn bunu ayakda istimâ' ile alkışlamışlar, bilâhare dârülfünûn talebeleri dahi icrâ-yı terennümât eylemişlerdir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Nisan sene [1]915

Peşte Başşehbenderi
Ahmed Hikmet

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemî
Kayıd Numarası: 128

Dahiliye'ye ve Başkumandanlık Vekâleti'ne

Çanakkale'de ahîren ihrâz olunan muvaffakiyet üzerine Peşte'de Osmanlılar hakkında gerek nümâyîş tarzında gerek hususî sûretde izhâr olunan âsâr-ı muhâdenete dair tafsilâtı hâvî olarak Peşte Başşehbenderliği'nden alınan fî 2 Nisan sene [1]915 tarihli tahrîrâtın sûreti leffen tesyâr kılındı. Bunun bir sûreti de Başkumandanlık Vekâleti'ne gönderildi, efendim.

7 Nisan sene [1]331 / [20 Nisan 1915]

BOA, HR. SYS, 2322/74

Bâb-ı Âli
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Aded: 64318/238

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Yunan Hükûmet-i hâzırasının siyaset-i hariciyece vaziyet-i hâliyesine dair Atina'daki sefirimiz Galib Kemalî Bey'den alınan 344, 353, 354, 358, 359 numaralı beş kıt'a telgrafnâmenin sûretleri 7 Nisan sene [1]331 tarihli ve 64207/234 numaralı tezkire-i senâveri ile gönderilmişdi. Sefir-i müşârûn-ileyhden bu bâbda zeylen vürûd eden telgrafnâmeye nazaran Yunan Hariciye Nâzırını Venizelos tarafdarı gazetelerin neşriyatına büyük bir ehemmiyet atfedilmemek lâzım gelip filhakika müzâkerât vukû' bulmuş ise de erkân-ı harbiye hey'eti şerâit-i hâzırada harbin aleyhinde olduğu cihetle Yunan Hükûmeti düvel-i Müttefika'nın Çanakkale'ye dört-beş yüz bin kişi gönderdiklerini görmedikçe ve bu teşebbüsün muvaffakiyetle neticeleneceğinden emin olmadıkça yürüyemeyeceğini Galib Kemalî Bey'e söylemişdir. Sefir-i müşârûn-ileyh tedâbir-i tedâfu'iyemizin ehemmiyeti hakkında nâzır-ı mûmâileyhe te'minât-ı cedide î'tâ ve neticesi mechûl olan bu işe girişmekde Yunan Hükûmeti'nin ma'rûz kalacağı tehlikeye yeniden nazar-ı dikkati celb eylemiştir. Hariciye nâzırını Marmara sevâhili civarında sakin Rumlar aleyhine itti-hâz olunan hâl ve tavr-ı cedîdden şikâyet eylediği cihetle Galib Kemalî Bey nâzırının bu hususda aldığı malûmât sahih ise bunun sebebini mevzû'-ı bahis olan neşriyatda aramak lâzım geldiği cevabını vermişdir. Teşebbüsât-ı resmîyeye gelince; Hariciye nâzırını teşebbüsât-ı mezkûre hakikat-ı hâle muvâfık değilse de bu teşebbüsât efkâr-ı umumiyeye ve düvel-i saireye karşı ... (telgrafnâmenin burasında bir kelime noksandır) edememiş olduğunu ifade etmişdir. Nâzır-ı mûmâileyh hâtîme-i makalesinde bütün bî- taraf hükûmetlerin

hemen Müttefiklerimiz üzerine düşeceklerini hisseylediğini (croit flairer) beyân ve hatta konsoloslardan aldığı raporlara nazaran Bulgaristan Hükûmeti'nin bize bağteten tecâvüz etmek üzere pek hafî sûretde istihzârât-ı askeriye-de bulunduğunu ilâve etmiştir. Bulgaristan'ın bize karşı istihzârât-ı askeriye-de bulunduğu hakkındaki rivayetin tahkîki lüzumu Sofya'daki sefirimize tavsiye olundu. Alınacak cevab taraf-ı âlîlerine tebliğ olunacaktır. Yunan Hariciye nâzırının Marmara sevâhiline karîb mahallerde sakin Rumlar hakkındaki beyânâtına nazar-ı dikkat-i âlîleri bilhassa celb olunur. Keyfiyet Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne de yazıldı, efendim.

Fî 6 Cumâdeluhrâ sene [1]333 ve fî 8 Nisan sene [1]331 / [21 Nisan 1915]

Hariciye nâzırı nâmına
Umûr-ı Siyasiye Müdür-i Umumîsi
Ahmed Reşid

BOA, DH. EUM. 3. Şb, 5/8

61

Bâb-ı Âli
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemî
Aded: 64514/267

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

6 Nisan [1]331 tarihli ve 64205/232 numaralı tezkire-i senâverîye zeyldir:

Paskalya'dan evvel Fransa'dan, Fas'dan ve Limni'deki Mondros Limanı'ndan İskenderiye'ye gelen otuz bin asker Fransa'nın müstahfız ve Afrika zühaf avcı efrâdından tahminen iki alay Senegalli Müslüman nişancı askerinden ibaret olup kâffesinin muallim oldukları (Toutes ces troupes sont

hommes) ve bu kuvvetlerden mâ'adâ Avustralyalı ve Yeni Zelandalı takrîben yirmi bin gönüllü İskenderiye'de tahşîd edilmiş ve orada talim görmüş oldukları ve bunların kıymet-i askeriyeleri az görüldüğü (Sembrent avoir peu valeur militaire) ve yüz bin değil, elli bin râddesinde olan asâkir-i mebhûsün anhânın Efrencî Nisan'ın ikinci haftası evâilinde 40-42 nakliye gemisine irkâben ve Çanakkale'ye tevcîhen gönderildikleri Atina Sefâret-i Seniyyesi'nden bildiriliyor. İşbu malûmât Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne verildi, efendim.

Fî 11 Cemâziyelâhir sene [1]333 - Fî 12 Nisan sene [1]331 / [25 Nisan 1915]

Hariciye Nâzırı nâmına
Umûr-ı Siyasiye Müdür-i Umumîsi
Ahmet Reşid

BOA, DH. EUM. 3. Şb, 5/13

62

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Kayıd Numarası: 348

*Hulâsa: Şira'dan Limni'ye
götürülen mavnalar*

Başkumandanlık Vekâleti ve Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Limni'de bulunan Müttefikîn donanmasına iltihak etmek üzere 12 Nisan sene [1]915'de Marsilya'dan Şira Limanı'na yedeğinde demirden ma'mûl ve kenarı parmaklıklılı hayvan nakline mahsus büyük bir mavna olduğu halde bir Fransız römorkörü vürûd edip oraca tathîr edildikten sonra Nisan'ın on dördünde mavna ile birlikde Limni'ye azîmet etdiği ve aynı günde Şira'ya vâsıl olan diğer bir römorkörün dahi oradan bir mavnayı Limni'ye götürdüğü

Atina Sefâret-i Seniyyesi'nden bildirilmiştir. Malûmât-ı ânife ...Celîlesi'ne de verildi, efendim.

Fî 12 Nisan sene [1]331 / [25 Nisan 1915]

BOA, HR. SYS, 2322/82

63

Bâb-ı Âlî
Meclis-i Mahsus
70

Devlet-i Aliyyelerinin Rusya ve İngiltere ve Fransa devletleriyle hâl-i harbe girdiği zamandan beri ordu ve Donanma-yı Hümâyûnlarının bi-avnihî te'âlâ mevâki'-i muhtelifede ihrâz ettikleri muvaffakiyât-ı müte'addide ve bilhassa 5 Mart sene [1]331 tarihinde vukû' bulmuş olan Çanakkale muzafferiyet-i azîmesi nâm-ı me'âlî-ittisâm-ı cenâb-ı Padişahîlerine "gazi" unvân-ı mefharetinin bi-hakkın izâfesini icab eden gazavât-ı celîleden bulunmuş ve ol bâbda makâm-ı iftâdan sâdır olan fetvâ-yı şerîfe zât-ı şevket-simât-ı hazret-i hilâfet-penâhîlerine ref' ve i'lâ kılınmış olmakla ecdâd-ı i'zâm-ı şehriyârîlerine imtisâlen unvân-ı celîl-i mezkûrun nâm-ı hümâyûnlarına terdîfen isti'mâline müsaade-i seniyye-i Padişahîleri şeref-erzân buyurulmak bâbında ve kâtibe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir.

Fî 10 Cumâdelâhire sene [1]333 - Fî 12 Nisan sene [1]331 / [25 Nisan 1915]

(Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ azâlarının imzaları)

**

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne
Kitâbet Dairesi

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî'ye

Ordu ve Donanma-yı Hümâyûn'un bidâyet-i harbden beri bi-avnihî te'âlâ mevâki'-i muhtelifede ihrâz eylediği muvaffakiyât-ı adîde ve bilhassa

Çanakkale'de iktisâb ettiği muzafferiyât-ı azîmeye binâen nâm-ı me'âlî-ittisâm-ı cenâb-ı Padişahîye "gazi" unvân-ı mefharetinin izâfesi hakkında sâdır olan fetvâ-yı şerîfenin irsâliyle ol bâbda istid'â-yı müsaade-i seniyye-i hazret-i mülûkâneyi mutazammın 10 Cumâdelâhire sene 1333 tarihli Meclis-i Vükelâ mazbatası lede'l-arz manzûr-ı âlî olmuş ve cenâb-ı kâdir-i mutlakın eltâf-ı sübhânesine hamd ü senâ buyurularak ber-mûceb-i istîzân icrâ-yı icabına müsaade-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sâdır olmuş olmakla. Ol bâbda.

12 Cumâdelâhire sene 1333 - 14 Nisan sene 1331 / [27 Nisan 1915]

BOA, MB. İ, 180/77

64

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsus Zâbit Varakasıdır

Hulâsa-i Meâli

Ahvâl-i hâzıra sebebiyle Çanakkale'den sevâhil-i karîbeye sevk olunan ahalinin vapur navlu olarak Hilâl Anonim Şirketince talep olunan meblağ hakkında Dahiliye Nezâreti'nin 13 Nisan sene [1]331 tarihli ve 150 rakamlı tezkiresi okundu.

Kararı

Mezkûr tezkirede beyân olunduğu üzere Çanakkale'den sevâhil-i karîbeye naklolunan fukarâ-yı ahalinin vapur navlu olmak üzere şirket-i mezkûrece talep edilen bin altı yüz seksen üç kuruşun masârıf-ı gayr-ı melhûza tertibinden tesviyesi münasib görüldüğünün Maliye Nezâreti'ne iş'ârı ve Dahiliye Nezâreti'ne malûmât i'tâsı tezekkür edildi.

13 Cumâdelâhire sene [1]333 - 15 Nisan sene [1]331 / [28 Nisan 1915]

(Meclis-i Vükelâ azâlarının imzaları)

BOA, MV, 197/105

65

Bâb-ı Âfî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
136
Mahreci: Edirne

Mecrûhlarımızın istirahatlerini te'minen Hilâl-i Ahmer teşkilatı bi'l-icrâ ahaliden iki yüz yatak cem' ve münasib hâneler tahliye edilerek hastahâne tesisi ve mecrûhîn için beş yüz kâse tedârik ve çorba tevzî' edildiği ve mevcud gayr-ı kâfî geldiği beyânıyla bir an evvel doktor ve pansumancı ve Hilâl-i Ahmer'den bir şubenin i'zâmı ve mecrûhîni Gelibolu ve Biga'da tesis olunacak hastahânelere nakil için Şirket-i Hayriye vapurlarından daha iki tanesinin tahsisi esbâbının istikmâli Eceabad Kaymakamlığı'ndan ehemmiyetle talep olunduğu ma'rûzdur.

Fî 15 Nisan sene [1]331 / [28 Nisan 1915]

Vali
Adil

**

Dahiliye Nezâreti

Edirne Vilâyeti'ne

C[evab]: 15 Nisan sene [1]331. Hilâl-i Ahmer Kâtib-i Umumîsi Adnan Bey'le görüşdüm. Kendileri cihet-i askeriyeden vâki' olan iş'âr üzerine her türlü muâvenete müsâra'at etmekde olduklarını ve binâenaleyh Eceabad kaymakamının ve sâir memurîn-i Mülkiye'nin kumandanlar ve Harbiye Nezâreti vâsıtasıyla Hilâl-i Ahmer'e müracaat eylemelerini ifade buyurdular. Fazla olarak nezd-i âlîlerinde mevcud beş bin lira ile pek müsta'cel mevâdd için lâzım gelen teşebbüsâtda bulunabileceğini ilâve eylediler, efendim.

16 Nisan [1]331 / [29 Nisan 1915]

BOA, DH. KMS, 32/8

66

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı
Dersaâdet - Beyoğlu
Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

15 Nisan sene [1]331 tarihiyle Karargâh-ı Umumî'den tebliğ olunmuştur.

Düşman Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde Kabatepe ve cenûbî sevâhilinde teşebbüsâtına tekrar ediyor ve tarafımızdan muvaffakiyetle tardına devam olunuyor.

Dün Kumkale civarına yeniden düşman kuvvâ-yı cedîde ile taarruz teşebbüsünde bulunmuş ise de üç aded makineli tüfek terk ederek çekilmeye mecbur edilmiştir.

Millî

**

Millî Osmanlı Telgraf Ajansı
Dersaâdet - Beyoğlu
Resmî Telefon - Şirket Telefonu: 1185

16 Nisan sene [1]331 tarihiyle Karargâh-ı Umumî'den tebliğ olunmuştur.

1-Kumkale civarına çıkan düşman gemi ateşleri altında mu'annidâne sebat etmeye çalışmış ise de kıta'âtımız tarafından kâmilten tard edilmiş ve el-yevm Boğaz'ın Anadolu kısmında hiç düşman bırakılmamıştır.

Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde Kabatepe civarında sahilde kalan düşman kuvvetleri sefâin-i harbiyenin ateşleri himayesinde sebat etmeye çalışmaktadırlar. Şibh-i cezîrenin diğer nukâtından düşman çıkarılmıştır.

2-Dün Boğaz bataryalarımızın ateşleriyle Fransızın Jeanne d'Arc zırhlı kruvazörü hasara uğramış ve bu te'sir ile kruvazörde yangın zuhur ederek ateş içinde Bozcaada'ya çekilmiştir.

Kezâ dün bir İngiliz torpido muhribi medhal civarında batırılmıştır.

3-On dört Nisan'da düşmanın on altı zırhlısıyla müte'addid torpido muhriblerinin Boğaz'da ileri bataryalarımıza karşı icrâ eylediği teşebbüs şu cihetle neticelenmiştir:

Bataryalarımıza ve avcı siperlerine karanlık basıncaya kadar binlerce mermi endâht etmelerine mukabil bir zâbit ile üç askerimiz hafifçe yaralandı. Seddülbahir önünde iki düşman nakliye sefinesine birçok isabetler vukû' bulmuş ve birisi der-akab karaya oturmuştur. Nakliye gemilerinin civarında bulunan asker dolu birçok sandallar ve römorkörler ile cerredilen müte'adid mavnalar römorkörleriyle birlikte batırıldı. Majestic ve Triumph zırhlıları hasarâta uğrayarak hatt-ı harbden çekildi.

4-İki gün düşman sefâini Boğaz'a karşı bahren teşebbüsde bulunmamıştır.

16 Nisan sene [1]331 / [29 Nisan 1915]

Millî

BOA, HR. SYS, 2110/3

67

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu Başkumandanlığı Vekâleti

İsveçli gazeteci Nielslago Lengquist İsveç Sefiri Mösyö Anger Svared tarafından nezdime gönderilmiş ve Stockholm Osmanlı sefiri ile Stockholm Alman Sefiri Mösyö von Lucius taraflarından da iki tavsiyenâme getirmiştir.

Mûmâileyh evvelce Dersaâdet'de bulunmuş ve şimdi ise Türkiye'den İsveç gazetelerine havâdis vermek vazifesiyle muvazzaf bulunup bu sâyede İtilâf-ı Müselles ve bilhassa Rusya aleyhine icrâ-yı te'sir edecek imiş.

Çanakkale'ye kısa bir seyâhat etmesine müsaade edilmesini istirhâm etmektedir. Bizim tarafımızdan Almanya'ya gönderilen Çanakkale havâdisleri İsveç matbûâtı tarafından iktibâs edilmekte ise de bilhassa İsveçlilerce tanınmış bir gazete muhbiri tarafından yazılacak havâdisler oraca daha başka türlü icrâ-yı te'sir edecektir.

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 21

Mösyö Nielslago Lengquist

İsveç Hükûmeti tebaasından gazete muhâbiri Nielslago Lengquist harb muhbiri sıfatıyla müsta‘celen Çanakkale'ye i‘zâmı muktezî görülmüş ve mûmâileyhin yedinde hâzır fotoğrafı bulunmadığından ileride fotoğraflı vesikasıyla tebdîl edilmek üzere işbu vesika mûmâileyhe i‘tâ kılındı.

Başkumandan vekili nâmına
Erkân-ı Harbiye Reisi
(Mühür)

Hâmil-i vesika İsveçli Lengquist'in harb muhbiri olarak Çanakkale'ye gitmesine başkumandan vekili paşa hazretleri müsaade buyurmuşlardır. Hareketin müsta‘celiyetine mebnî matbû‘ ve fotoğraflı vesika-i resmiye mûmâileyhin yedine tevdî‘ olunamamıştır.

17 Nisan [1]331 / [30 Nisan 1915]

BOA, DH. EUM. VRK, 25/12

68

Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
307

İrâde-i Seniyye

Dördüncü Kolordu'ya mensub On İkinci Fırka Kumandanı Miralay Feyzi Bey yeni teşkil olunan On Altıncı Kolordu Kumandanlığı'na ve Bahr-ı Sefîd Boğazı Mevki‘-i Müstahkem Erkân-ı Harbiye Reisi Kaymakam Selahaddin Bey de On İkinci Fırka Kumandanlığı'na memur edilmiştir.

İşbu irâde-i seniyyenin icrâsına Harbiye nâzırı memurdur.

Fî 17 Cumâdelâhire sene 1333 - Fî 19 Nisan sene 1331 / [2 Mayıs 1915]

Başkumandan Vekili ve
Harbiye Nâzırı
Enver

Sadrazam
Mehmed Said

Mehmed Reşad

BOA, İ. HB, 1333. C/51

69

**Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
306**

İrâde-i Seniyye

Üçüncü Kolordu Kumandanı Mirlivâ Esad Paşa'ya muharebât-ı vâkı-
'ada meşhûd olan hidemât-ı hasenesine binâen altın muharebe liyakat ma-
dalyası i'tâ kılınmıştır. İşbu irâde-i seniyyenin icrâsına Harbiye nâzırı me-
murdur.

Fî 17 Cumâdelâhire sene 1333 - Fî 19 Nisan sene 1331 / [2 Mayıs 1915]

Başkumandan Vekili ve
Harbiye Nâzırı
Enver

Sadrazam
Mehmed Said

Mehmed Reşad

BOA, İ. TAL, 1333. C/23

***

**Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye
Telgraf İdâresi
Mahreci: Üçüncü Kolordu Karargâhı**

Dersâdet'de Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne

Üçüncü Kolordu-yı Hümâyûn kumandası altında harb eden kıta'âtın
vazife-i mukaddeselerini îfâ emrinde sarf edegeldikleri gayret dolayısıyla ta-

raf-ı zî-şeref-i hazret-i hilâfet-penâhîden abd-i âcizlerine ihsân buyurulan altın harb madalyasından dolayı başda âcizleri olmak üzere kumandam altındaki bilcümle kıta'âtın uğur-ı hümâyûnlarında sevine sevine ölmekle müfetherham bulduklarının südde-i seniyye-i hazret-i mülûkâneye arz ve iblâğı müsterham ve tebrîkât-ı sâmîlerinden dolayı da bütün kalbimle arz-ı minnet ve şükrâna müsâra'at eylediğim ma'rûzdur.

Fî 16 Nisan sene [1]331 / [29 Nisan 1915]

Üçüncü Kolordu Kumandanı

Esad

**

Harbiye Nezâreti

Hususî

Kale-i Sultaniye muharebât-ı ahîresinde meşhûd olan me'ser-i besâlet-kârânesine mükâfâten taraf-ı zî-şeref-i cenâb-ı cihân-bânîden altın liyakat muharebe madalyasıyla taltif buyurulmuş olan Üçüncü Kolordu Kumandanı Esad Paşa tarafından bu lütf-ı âlü'l-âl-i cenâb-ı şehriyârîye karşı kolordu nâmına arz-ı tahmîdât-ı minnet-güzârîyi mutazammın vârid olan telgrafnâme arz-ı atebe-i ulyâ kılınmak üzere leffen tesyâr kılınmış olmakla ol bâbda emr u irâde efendim hazretlerindedir.

Fî 19 Nisan sene [1]331 / [2 Mayıs 1915]

Başkumandan Vekili ve

Harbiye Nâzırı

Enver

BOA, MB, 910/17

70

**Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına
Mahsus Zâbıtnâme**

Hulâsa-i Meâli

Dahiliye Nezâreti'nin 16 Cumâdelâhire sene [1]333 - 18 Nisan sene [1]331 tarihli ve 165 rakamlı tezkiresi okundu.

Kararı

Mezkûr tezkirede mûnderic olduğu vech ile düşmanın Boğazlara taarruzu dolayısıyla Çanakkale Livâsı dahilinde hâneleri ve eşyası yanan ahalinin tehvîn-i ihtiyacât-ı zarûriyeleri zımnında elli bin kuruşun masârıf-ı gayr-ı melhûza tertibinden tesviyesi hususunun Maliye Nezâreti'ne izbârı ve Dahiliye Nezâreti'ne malûmât i'tâsı tezekkür kılındı.

17 Cumâdelâhire sene [1]333 - 19 Nisan [1]331 / [2 Mayıs 1915]

(Meclis-i Vükelâ azâlarının imzaları)

BOA, MV, 197/111

**

Daire-i Sadâret Umûr-ı İdâriye Kalemi

Dahiliye Nezâreti ve Maliye Nezâreti Vekâlet-i Celîleleri'ne

Düşmanın Boğazlara taarruzu dolayısıyla Çanakkale Livâsı dahilinde hâneleri ve eşyası yanan ahalinin tehvîn-i ihtiyacât-ı zarûriyeleri zımnında elli bin kuruşun masârıf-ı gayr-ı melhûza tertibinden tesviyesi Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin iş'ârı üzerine Meclis-i Vükelâca bi't-tensib Nezâret-i müşârunileyhâya malûmât i'tâ kılınmış olmakla icrâ-yı icabı siyâkında 18 Nisan [1]331 tarihli ve 165 numaralı tezkire-i aliyyeleri üzerine Meclis-i Vükelâca bi't-tensib Maliye Nezâreti Vekâlet-i Celîlesi'ne tebligât icrâ kılınmıştır, efendim.

18 Cumâdelâhire [1]333 - 20 Nisan [1]331 / [3 Mayıs 1915]

BOA, BEO, 326410

71

İngiliz ve Fransızların Çanakkale'ye Karşı Debarkman Hareketleri

11/24 Nisan: Tayyâre ve sâbit balonlar ile Gelibolu ve Boğaz üzerinde istikşâf. Kabatepe civarını bombardıman. Boğaz medhalinde beş zırhlı, Beşi-

ge Limanı karşısında on bir zırhlı, on nakliye gemisi, birçok kayık ve römorkörler.

12/25 Nisan: Kruvazörler himâyesinde 10 nakliye gemisi, Saros Körfezi'nde 9 nakliye, 2 kruvazör, Bolayır istikameti karşısında 60 kadar nakliye, şibh-i cezîrenin garbında müteharrik 20 torpido, on kruvazör beraberlerinde evvelâ Kabatepe'nin dört kilometre şimâlinde Eğriburnu'na ba'dehû Sığındere'ye, Seddülbahir, Domuzdere'ye ve en sonra Kumkale'ye ihrac. Düşmanın tardı için taarruz emri verildi. Seddülbahir'de Tekke Burnu civarındaki düşman bir bölüğümüzün gayet şanlı bir taarruzu üzerine kâmilen denize döküldü. Arıburnu'ndaki düşman denize doğru sürüldü. Havanın sükûneti, düşman donanmasının kesreti ve şiddetli ateşi ve bilhassa bu ateşin sâbit balonla idaresi düşmanın Kabatepe'de kâmilen denize dökülmesine mâni oldu.

13/26 Nisan: Düşman her tarafda arazinin tarz ve şeklinden ve donanmasının ateşinden istifade ile ihrac kuvvetini takviye etmesine rağmen kıta'âtımız düşmanı sahile sıkıştırmakta devam etmiştir.

14/27 Nisan: Düşmanın Kumkale'deki kuvveti Kumkale Köyü'nün içine tıkmış ve gayet dar bir sahaya sıkışmıştır. Kumkale'deki kıta'ât Fransızlardan mürekkebe olup içlerinde bulunan Müslümanlar bizim tarafa firar etmişlerdir. Arıburnu'ndaki düşmana vâki' olan taarruzda düşman son ihrac noktasına kadar sürülmüş ve bir kısmı gemilere binmeye başlamıştır. Son bir hücum ile düşmanın tamamıyla denize dökülmesi emrolundu. Bu muharebâta düşman bir tarafda beyaz bayrak çekerek teslim olmakda iken diğer tarafda aynı sûretde teslim bayrağı çeken düşman üzerine giden askerimiz düşmanın pek ani ateşi üzerine mühim zâyîata dûçâr olmuştur. Düşmanın bu hâinâne hilesi şâyân-ı te'essüf görülmüştür. Bittabi' mukabele edilmiştir. Arıburnu önünde bir düşman nakliye gemisinin topçu ateşimizle batdığı tarassud edilmiştir. Düşmanın bugün Boğaz medhalinde ileri bataryalarımıza karşı 16 zırhlı ve müte'addid torpido muhripleriyle vâki' olan taarruzunda Majestic ve Triumph zırhlıları hasara dûçâr olarak çekilmiş, 2 nakliye gemi-

si ağır sûretde yaralanmış ve bunlardan bir tanesi karaya oturmuşdur. Bu sefineler civarında bulunan birçok rmrkrlerle ii askerle dolu mavnalar gark edilmişdir. Sığındere'deki düşman kıta'atımızın kanlı bir taarruzuyla tard edilmişdir. Arıburnu'ndaki Avustralya kıta'atından iki zâbit ve bir hayli esir alındı.

15/28 Nisan:  gündür gece ve gündüz gayet sarp ve pırnarlık arazi-
de donanmanın müessir ateşi altında harb eden askerimizin yorgunluğuna rağmen düşmanın son ihrac noktasına vaki' olan hücum düşman donanması-
nın sahile gayet yakın sokularak kıta'atımızı gayet müessir bir yan ateşine alması ve düşmanın son bir ye's ve inat ile son ilticâğâhlarında mezbhâne mukâvemeti karşısında muvaffakiyetle tetevvc edememişdir. Bu muharebe-
de her türlü malzemesiyle düşmandan 2 mitralyöz iğtinâm edildi. Kumkale Köyü'nün nısfını hâlâ daha işgal eden düşmana vâki' olan bir gece hcumuy-
la köy düşmandan tathîr edilmiş ve artık Anadolu cihetinde bir tek düşman askeri bile kalmamışdır. Düşmanın götüremediği 3 mitralyöz tüfeği düşmana karşı isti'mâl edilmektedir. Boğaz'dan girmek isteyen Jeanne d'Arc Kruva-
zr endâhtımız neticesinde ateşler içerisinde hatt-ı harbden çekilmiş ve bir İngiliz torpido muhribi batırılmışdır.

16/29 Nisan: Donanmanın ateşinden istifade ile düşman Arıburnu'nda-
ki kıta'atını takviye etdi. Seddülbahir mıntıkasında elde edilen üserânın ifa-
desine nazaran düşmanın yalnız bu mıntıkadaki zâyiâtı 10.000 kişiye bâliğ
olmuşdur. İhrâc kumandanı da bu meyânda dahildir. Düşmanın Saros Krfe-
zi'nde yapmak istediği ihrac harekâtı düşmana zâyiât verdirilerek pskrtl-
mşdur. Düşman donanması endirek endâht ile Maydos'u yakmışdır. Marma-
ra'ya girmek isteyen AE-2 tahtelbahiri batırılmış ve mürettebâtı kâmilen esir
edilmişdir (3 zâbit 29 nefer).

17/30 Nisan: Düşmanın Arıburnu şimâlinde çıkarmak istediği kuvvet
denize dklmşdur. Düşman ihrac mevziini büyültmek ve bizim ateşimiz-
den kurtulmak için sağ cenâhımıza ve merkezimize taarruz etmek istemiş ise
de merkez karşısındaki taarruz hazırlığı hemen ateşimizin altında erimiş ve

sağ cenâhdaki taarruzları ise kıta'âtımızın süngü hücumuyla pek kanlı bir sûretde tard olunmuştur.

18/1 Nisan: Arıburnu ve Seddülbahir'deki düşmana taarruz edilmektedir. Düşman donanması pek büyük bir faaliyet ve fedakârlıkla kıta'âtını himâye ediyor. Medhalden Dördüncü Henri Zırhlısı'na on ve Vengeance Zırhlısı'na müte'addid isabetler vâki' olması üzerine derhal çekilmişlerdir.

19/2 Nisan: Muharebe devam etmiştir. Boğaz'dan geçmek isteyen bir tahtelbahir ateşlerimizle ve ba'dehû torpil te'siriyle kâmilen ber-hava olmuştur.

20/3 Nisan: Arıburnu karşısındaki sağ cenâhımıza vâki' olan düşmanın ikinci bir mukabil taarruzu tamamıyla püskürtülmüş ve düşman yalçın dereler içine itilmiştir. Gelibolu'ya endirek endâht eden Agamemnon Zırhlısı'na müte'addid mermiler isabet etmiş ve zırhlı çekilmiştir. Kabatepe önünde duran düşman nakliye sefâininden birine vâki' olan isabetde sefinede yangın zuhur etmiş ve diğerleri telaş içinde müşkilâtla kaçabilmiştir.

21/4 Nisan: Seddülbahir'de düşman ancak donanmasının üç taraftan kendisini gayet müessir himâye etmesi sâyesinde denize dökülmekten kurtulmuştur. Bütün mühimmât ve malzemesiyle iğtinâm olunan üç makineli tüfek düşmana karşı kullanılmaktadır. Uğradığı zâyiâtı tazmîn için düşman Kabatepe civarına da asker çıkartmaya çalışmış ise de adem-i muvaffakiyete dûçâr olmuştur.

Resmî olmayarak söylenebilir ki, düşmanın kuvveti altmış binden aşağı değildir. Bugüne kadar pek doğru tahmin, düşmanın zâyiâtını on binden pek fazla göstermektedir.

22 Nisan [1]331 / [5 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, HR. SYS, 2323/1

72

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 7
Numara: 1934/1408

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

İngilizler Çanakkale muharebâtı esnasında sâbit balonları i'ânesiyle Maydos kasabası ve o meyânda Hilâl-i Ahmer bayrağı çekmiş olan hastahâneyi her türlü kavâ'id ve ta'ahhüdât-ı düveliye haricinde bombardıman ederek otuz kadar mecrûhumuzu şehid etmişlerdir. Bundan dolayı fîmâ ba'd gerek hastahânelerimize ve gerek Marmara'da seyr ü sefer eden hastahâne gemilerimize bir taarruz vukû'unda elimizdeki sivil ve asker İngiliz üserâsına karşı bi'l-mukabele en şedîd tedâbîrin ittihâzından geri durulmayacağını Amerika Sefâreti vâsıtasıyla İngiltere Hükûmeti'ne ifhâmına müsaade-i fahîmâneleri müsterhamdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 25 Cemâziyelâhir sene [1]333 ve fî 23 Nisan [1]331 / [10 Mayıs 1915]

Başkumandan Vekili

Enver

BOA, HR. SYS, 2409/21

73-1

Dün öğleden sonra Muarız Körfezi üstünde uçan bir düşman tayyâresi ateşlerimizle sakatlanarak Sazlılıman önünde denize düşmüştür. Bunu kurtarmak için denize inen diğer bir tayyâre de topçu ateşlerimizle tamamıyla batırılmış ve bu sırada yaklaşan Amiral Nelson Zırhlısı'yla bir tayyâre gemisine karşı endâht edilen mermiyâtın isabeti üzerine, zırhlı uzaklaşmış ve tayyâre gemisi, sakatlanan tayyâreyi arkasında sürüyerek çekilmiştir.

Bugün öğleden evvel E-15 işaretli bir İngiliz tahtelbahiri, Çanakkale Boğazı'nda Karanlık Liman şarkında batırılmışdır. Otuz bir kişilik mürettebâ-

tından üç zâbit ile yirmi bir nefer kurtarılarak esir edildi. Bunlar meyânında Çanakkale İngiliz viskonsolosu da zuhur etmiştir.

[18 Nisan 1915]

Tahtelbahirin tonesi	825	
Sürati	Deniz üstünde	16 mil
	Deniz altında	10 mil
Eslîhası	4 aded 0,53'lük* torpil kovanı	
	2 Aded 7,6'[lık] hasufî kundak üzerinde topu vardır.	
Makinesi	1750 bârgîr kuvvetinde 2 pervaneli, Makinesi gazla müteharrik	
Tûlü	53,6	
Arzı	7	

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1125/2

73-2

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti
Numara: 9513/969

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Sığındere civarı (Seddülbahir'in garbında) düşmandan tathîr edilmiştir.

* Belgede yer alan "0,53'lük" ifadesinin "35'lik" olması muhtemeldir.

Kabatepe civarına çıkan düşmanın gemi ateşleri himâyesinde sebat etmeye çalıştığı müdafaa mevzii bu sabah inâyet-i Hakla kıta'âtımızın taarruzlarıyla zapt edilmiş ve düşman bütün cephe üzerinde fevkalâde zâyîâtla ric'ate mecbur edilmiştir.

Denize doğru firar eden düşmanın bir kısmı sandallara binerek uzaklaşmakta ve firar edemeyenlerden bir kısmı, beyaz bayrak çekerek küme küme teslim olmaktadır.

Arıburnu önünde bir düşman nakliye gemisinin topçu mermiyâtımızın isabetiyle batmakta olduğu görülmüştür.

14 Nisan [1]331 / [27 Nisan 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti
Numara: 987

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Düşman, Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nin Kabatepe ve cenûbî sevâhilinde teşebbüsâtını tekrar ediyor ve tarafımızdan muvaffakiyetle tardına devam olunuyor.

Dün Kumkale civarında düşman kuvâ-yı cedîde ile yeniden taarruz teşebbüsünde bulunmuş ise de üç aded makineli tüfek terk ederek çekilmeye mecbur edilmiştir.

15 Nisan [1]331 / [28 Nisan 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2

3604/1015

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Kumkale civarına çıkan düşman, gemi ateşleri altında muannidâne sebat etmeye çalışmış ise de kıta'âtımız tarafından kâmilten tard edilmiş ve el-yevm Boğaz'ın Anadolu kısmında hiç düşman bırakılmamıştır.

Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde Kabatepe civarında sahilde kalan düşman kuvvetleri sefâin-i harbiyenin ateşleri himayesinde sebat etmeye çalışmaktadırlar. Şibh-i cezîrenin diğer nukâtından düşman çıkarılmıştır.

Dün boğaz bataryalarımızın ateşleriyle Fransızın Jeanne d'Arc zırhlı kruvazörü hasara uğramış ve bu te'sir ile kruvazörde yangın zuhur ederek ateş içinde Bozcaada'ya çekilmiştir. Kezâ dün bir İngiliz torpido muhribi medhal civarında batırılmıştır.

14 Nisan'da düşmanın on altı zırhlısı ve müte'addid torpido muhriblerinin Boğaz'da ileri bataryalarımıza karşı icrâ eylediği teşebbüs şu vechile neticelenmiştir:

Bataryalarımıza ve avcı siperlerine karanlık basıncaya kadar binlerce mermi endâht ettiklerine mukabil bir zâbit ile üç asker hafifçe yaralandı. Seddülbahir önünde iki düşman nakliye sefinesine birçok isabetler vukû' bulmuş ve birisi der-akab karaya oturmuştur. Nakliye gemilerinin civarında bulunan asker dolu birçok sandallar ve römorkörlerle cerredilen müte'addid mavnalar, römorkörleriyle birlikte batırıldı. Majestic ve Triumph zırhlıları hasarâta uğrayarak hatt-ı harbden çekildi.

İki gündür düşman sefâini Boğaz'a karşı bahren teşebbüsde bulunmamıştır.

16 Nisan [1]331 / [29 Nisan 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu

Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti
Numara: 1027

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde Kabatepe civarında dar bir sahadan kurtulmaya çalışan düşmanın dünkü hareket-i teşebbüsleri telefât-ı külliye ile men' edilmiş ve düşman sahilin beş yüz metre kadar yakınına gemi ateşlerinin himayesine ilticâ etdirilmiştir.

Bir kısım filo himayesinde dün Saros Körfezi'[n]e teşebbüs ettiği ihrâc ameliyâtı ise tamamıyla akîm bırakılmıştır.

17 Nisan [1]331 / [30 Nisan 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

**

Şube: 2
Numara: 9700/1093

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Mütemâdî taarruzlarımızla Kabatepe mevziinden şimâle, Arıburnu cihetine sürülmüş düşmanın sol cenâhındaki kıta'âtı yandan mü'essir topçu ateşlerimizden kurtulmak için dün ileri hareket teşebbüslerinde bulunmuşsa da süngü hücumuyla yine eski mevzilerine sahile tard u def' edilmiş ve bu sırada cephâne ve her türlü malzemesiyle beraber düşmandan iki makineli tüfek daha iğtinâm edilmiştir.

Seddülbahir burnunda sahilin mestûr kısımlarına çıkarak tahaffuz edebilen düşman kuvveti ise Anadolu sahilindeki bataryalarımızın ateşleri altında barınamayacak vaziyetde kalmışlardır.

Düşman sefâin-i harbiyesi karada güç hâl tutunabilen kuvvetlerini büyük çaplı ateşleriyle himâyeye mecbur kaldığından Boğaz'a karşı bir teşebbüsleri vâki' olamıyor.

AE-2 Avustralya-İngiliz tahtelbahiri, birkaç gün evvel Marmara Denizi'ne girme teşebbüsünde iken sefâin-i harbiyemiz tarafından batırıldı. 3 zâbit ile 29 neferden mürekkebe olan mürettebâtı esir edildi.

18 Nisan [1]331 / [1 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yu Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti
Numara: 9768/1099

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Lehimize devam etmekte olan taarruzlarımızla düşman Gelibolu Şibh-i Cezîresi sahilindeki tehlikeli vaziyetini tebdîle muvaffak olamıyor.

Seddülbahir burnundaki düşman kıta'âtı üzerine, karşı sahildeki bataryalarımızın ateşleri iyi neticeler vermektedir. Dün bu bataryalarımıza şiddetle ateş açan Fransız Dördüncü Henri Zırhlısı'na on mermi isabet etmiş, bugün bu zırhlı görünmemiştir. Kezâ Vengeance İngiliz Zırhlısı da mermiyâtın isabetinden müteessiren çekilmiştir.

Bu gece düşman torpidolarının Boğaz'a karşı ehemmiyetsiz taarruzları pek sühûletle men' edilmiştir.

Bugün öğleden evvel Çanakkale Boğazı'ndan geçmek isteyen bir diğer düşman tahtelbahiri* ateş altına alınmış ve bu sırada bir torpile çarparak batı-

---

* Fransız Joule Denizaltısı.

rılmışdır. Tahtelbahirin âni olarak batmasından mürettebâtını kurtarmak kâbil olamamıştır.

19 Nisan [1]331 / [2 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

9811/1119

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Düşman bugün Arıburnu civarında bulunduğu dar sahayı genişletmek için tekrar sol cenâhıyla ileri hareket teşebbüsünde bulunmuş ise de buna mukabil vâki' olan taarruzlarımız üzerine düşman telefât-ı azîme ile yalçın kayalı dereler içine atılmış ve ba'dehû sahile doğru sürülmüştür.

Bu esnada düşmanın bir nakliye gemisinde topçu ateşlerimizin te'siriyle yangın zuhur etmiş, civarındaki diğer nakliye sefâini telâş ile uzaklaşmışlardır.

Dün Bolayır civarına aşırma endâht icrâ etmeye çalışan Agamemnon Zırhlısı'na dört mermi isabet etmiş ve ba'dehû zırhlı endâhta devam edemeyerek çekilmiştir.

20 Nisan [1]331 / [3 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2
1168

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Düşman Arıburnu civarında sol cenâhından uğradığı telefâtı tazmîn ve müşkilâtı izâle için bu sabah Arıburnu cenûbunda, Kabatepe sahiline donan-

maları himayesinde asker çıkarmaya teşebbüs etmişse de kâmilen kayıklarına atılmışdır.

Dün gece, düşmanın üç taraftan donanma ateşlerine rağmen kıta'âtımızın Seddülbahir'e karşı icrâ eylediği taarruzlarıyla düşman tahassun ettiği siperlerinden tard edilmiş ve ancak gündüz olunca donanmalarının mütevâlî ve şedîd himâyesiyle kıta'âtını denize dökülmekten kurtarabilmiştir.

Bu sırada düşmandan sağlam olarak cephaneleriyle üç makineli tüfek daha iğtinâm olunmuş ve bu tüfekler bugün düşmana karşı isti'mâl edilmiştir.

21 Nisan [1]331 / [4 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşısı
Seyfi

**

Şube: 2
10060/1362

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Arıburnu ve Seddülbahir civarındaki düşman kıta'âtı müsaid vaziyet kazanmak hevesiyle -ve mahzâ tebliğ-i resmîlerinde muvaffakiyetle ileri yürüdüklerine bir vesile-i iş'âr olmak üzere- daima gemi ateşleri himayesinde icrâsına teşebbüs etmekte oldukları taarruzlar, her defasında telefât-ı azîme ile sahil mevzilerine ve siperlerine kadar püskürtülmekdedir.

Evvəlki gece Arıburnu'nda sağ cenâhdan bir kısım kuvvetimiz, düşmanın avcı siperlerine girerek bine yakın istihkâm âlâtından kazma kürek iğtinâm etmişler ve buradan düşmanın uzak depolarıyla ihrac iskelelerini ateş altına almışlardır.

Düşmanın domdom kurşunları isti'mâl ettiği ve elde edilen telsiz-telgraf muhaberâtından, yaralıların ictimâ' mahallerine sûret-i mahsusada topçu ateşi icrâ eyledikleri tahakkuk etmiştir.

22 Nisan [1]331 / [5 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube
Numara: 9977/1219

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Dün Arıburnu'ndaki düşmanın sol cenâhına icrâ edilen taarruzda, düşmanın bir taburu mahvedilmiş ve pek muhkem avcı [siperlerinden] bir kısmı zabt edilerek iki yüzden fazla tüfek ile bir makineli tüfek iğtinâm olunmuştur.

Kezâ dün akşam Seddülbahir'e karşı yapılan harekâtda İngilizlere pek büyük telefât verdirilmiştir. Külliyyetli cephânesiyle beraber üç makineli tüfek daha iğtinâm edildi. (Bugüne kadar iğtinâm olunan makineli tüfeklerin adedi ona bâlîğ olmuştur.)

23 Nisan [1]331 / [6 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu

Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 10098

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

12 Nisan tarihinden 23 Nisan tarihine kadar olan Çanakkale hulâsa-i vekâyi‘i Millî Ajans vasıtasıyla "Karargâh-ı Umumî'den alınmıştır" kaydıyla neşretdirilmek üzere leffen takdim kılındı.

Fî 26 Nisan sene [1]331 / [9 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Seyfi

BOA, HR. MA, 1125/44

73-3

Osmanlı Ordu-yu Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Numara: 1375

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Düşman donanmasının Boğaz'a karşı bir teşebbüsü görülüyor. Yalnız Seddülbahir civarındaki düşman, akîm kalan taarruzlarını dün dahi birçok takviye kıta‘âtı yardımıyla tecdîde teşebbüs ederek muharebe gece yarısına kadar devam etmiş ve neticede azîm telefât ile yine ihrâc mahalleri civarına püskürtülmüştür.

26 Nisan [1]331 / [9 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1126/50

73-4

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Numara: 10130/1427

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Arıburnu'nda dün gece düşmanın dört defa icrâ eylediği me'yûsâne taarruzları süngü hücumlarımızla tamamen tard edilmiştir.

Düşman bu taarruzlarında büyük telefâta dâcâr oldu ve tahminen üç taburluk kuvveti mahvedildi.

Bugün öğleye doğru külliyetli mecrûhlarını peyderpey gemilere nakledikleri görülmüştür.

Cenûbda Seddülbahir'de ise donanmasının ateşleri yardımıyla deniz sahilinden yaptığı taarruzu kıta'âtımızın mukabil taarruzlarıyla te'sirsiz bırakılmıştır.

27 Nisan [1]331 / [10 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 10200/1454

Tebliğ-i Resmî

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Düşmanın denizden bir teşebbüsü olmuyor. Kara cihetinden dün büyük telefâtla akîm kalan taarruzları üzerine bugün düşman ciddî bir hareketde bulunamamıştır.

28 Nisan [1]331 / [11 Mayıs 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı

Seyfi

BOA, HR. MA, 1126/62

73-5

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 10249/1476

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Mühim bir hareket yoktur. Hafif piyade ve topçu ateşleri devam ediyor. Bir kısım topçularımız Arıburnu'nda düşman gerilerini ve iskele mahallerini ateş altına almış ve küçük bir düşman müfrezesinin bu topçu ateşimizin te'siriyle iskelelerine doğru perişan döküldüğü görülmüştür.

Implacable İngiliz Zırhlısı, evvelki gün Boğaz medhal[i] civarında, Anadolu kısmındaki bataryalarımıza te'sirsiz endâhtı sırasında dört mermi isabeti üzerine geri çekilmiştir.

29 Nisan [1]331 / [12 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti
Numara: 10297/1488

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Kara cihetinde mühim bir vak'a olmamıştır.

Çanakkale medhali kurbunda Morto Limanı'nda bulunan bir İngiliz zırhlısına* öğleden evvel donanmamızın bir kısmı hücum etmiş ve zırhlı kumandan köprüsü hizâsından, ortasından ve gerisinden aldığı üç isabet neticesinde derhal batmıştır.

30 Nisan [1]331 / [13 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1127/4

74

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti: 2
Numara: 193

Marmara Denizi:

Ereğli ile Kapıdağı Şibh-i Cezîresi'nin şimâl sahili arasında dün tahtelbahir periskopuna müşâbih bir boru görülmüştür. Bugün öğleden sonra yarımında bir tahtelbahir, Mihanya ile Mole Adaları arasında görülmüştür. Tahtelbahirden kaçan Doğan Vapuru Kocaburnu civarında baştankara etmiş ve kendisini denize atan efrâddan üç asker gark ve tahtelbahirin Nordanfild ateşinden bir [asker] şehid olmuştur. Vapura bir şey olmamıştır. Dün sabah batırılan zırhlının Goliath olduğunu İngiltere Bahriye nâzırı Avam Kamarası'nda beyân etmiş ve beş yüz neferin de beraber boğulduğunu ilâve etmiştir. Düşmanın Arıburnu ve Seddülbahir'deki teşebbüsâtı akîm kalmıştır. Arıburnu önünde demirli duran nakliye sefâininin adedi on altıya tenezzül etmiştir.

---

* İngiliz Goliath Zırhlısı.

28/2'de Fransızların Charles Martel Zırhlısı'na İntepe'den edilen endâhtda iki isabet olmuştur. Dünkü torpido hücumundan beri düşman sefâini Boğaz'dan uzakda duruyorlar. İntepe'deki bataryamız Seddülbahir'deki iskele ile ordugâhını muvaffakiyetle bombardıman etmiş ve işti'âl müşâhede olunmuştur. Kale'nin vaziyetinde bir tebeddül yoktur.

Madrid maslahatgüzârından: Altı nakliye İngiliz gemisi asker ve mühimmât dolu olduğu halde Cebelüttarık'dan maşrığa geçmiştir.

1 Mayıs 1331 / [14 Mayıs 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 14/100

75

**Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti**

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne

Kale-i Sultaniye Polis Merkez Memuru Naci Bey'in vezâif-i mevdû'asını dâimâ hüsn-i îfâ ve 5 Mart sene [1]331 tarihindeki hâdis-i harbiye esnasında düşmanın en şiddetli ateşlerine rağmen kasabanın üç yerinde zuhur edip itfâsında maiyyeti efrâdıyla beraber fedâkârâne îfâ-yı hizmet etdiğinden bahisle taltifi Çanakkale Mutasarrıflığı'ndan iş'âr edilmiş ve alınan malûmâta göre Mutasarrıf Murad Fuad Bey'in dahi hâdisât-ı harbiye sırasında şayeste-i takdir gayret ve faaliyeti görülmüş olmakla mahallî kumandanlığından bi't-tahkîk tebeyyün eylediği takdirde her ikisinin de derece-i memuriyetlerine göre harb madalyalarıyla taltifi ve şâyed harb madalyasıyla taltiflerine lü-

zum görülmeyip de başkaca taltifleri münasib görüldüğü takdirde nezâret-i âcizîce icabına bakılmak üzere iş'âr buyurulması bâbında.

3 Mayıs [1]331 / [16 Mayıs 1915]

BOA, DH. EUM. 3. Şb, 5/47

76

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şube: 2

Numara: 202

Çanakkale:

Dün öğleden sonra Arıburnu civarında duran bütün düşman sefâini hep birden düdük çalarak demir alıp bir kavis üzerinde döndüler ve torpidolar telâş ile şimâle, cenûba koşdular. Ya bir düşman tahtelbahiri gördüler yahud tahtelbahirlere karşı tahaffuz talimleri yapıyorlar.

Dün düşman cenûb mıntikasında donanmasının ve bütün kara topçusunun ateşinin ihzâr ettiği taarruza bütün kuvvetleriyle iştirâk etdi. Bilhassa sol cenâhımızdaki Yedinci Fırka'nın sağ cenâhına ve merkezine şiddetle atıldı. Mütemâdiyen kesîf kuvvetlerle taarruz olduğu halde bu taarruz zâbitân ve efrâdın gösterdiği pek büyük fedakârlık ve cesaret karşısında kâmilen kırıldı. Meydanda ... fazla düşman cesedi bulunmasına mukabil hamd olsun zâyiâtımız 43 şehid dört yüz yirmi sekiz mecrûhdan ibaretdir.

Dün öğleden sonra bu mıntika üzerinde uçan bir tayyâre top ve tüfek ateşi ile denize düşürülmüştür. Düşmandan bir makineli tüfek iğtinâm edilmiştir.

10 Mayıs [1]331 / [23 Mayıs 1915]

İkinci Şube Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı

Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 14/102

Atina Sefâret-i Seniyye-i Osmaniyyesi

Umumî: 3421

Hususî: 446

Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Sadrazam ve Hariciye Nâzırı

Fehâmetli Devletli Prens Said Halim Paşa Hazretlerine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Greko nâm İngiliz tahlîsiye kumpanyasına mensub iki römorkörün 8 Mayıs sene [1]915 tarihinde Şira Limanı'na gelip bunlardan birinin yedi, diğerinin üç mavna alarak Limni'ye götürdüğü ve mezkûr römorkörlerden birinin kaptanının, Müttefikîn askerlerinden bazısının karaya çıkmamak için kendilerini denize atdıklarını rivayet ettiği, Şira Şehbender Vekâleti'nden bildirilmiştir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Mayıs sene [1]915

Atina Sefiri

Galib Kemâlî

**

Bâb-ı Âlî

Hariciye Nezâreti

Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi

Mühimme Kalemi

Dahiliye ve Başkumandanlığa

Greko nâmındaki İngiliz tahlîsiye kumpanyasına mensub iki römorkörün, 8 Mayıs sene [1]915'te, Şira Limanı'na gelip birinin yedi, diğerinin üç mavna alarak Limni'ye götürdüğü ve römorkörlerden birinin kaptanının Müttefikîn askerlerinden bazısının karaya çıkmamak için kendilerini denize atdıklarını rivayet ettiği Şira Şehbenderliği'nin iş'ârına atfen Atina Sefâret-i

Seniyyesi'nden bildirilmektedir. Malûmât-ı ânife ...Celîlesi'ne de verildi, efendim.

10 Mayıs sene [1]331 / [23 Mayıs 1915]

BOA, HR. SYS, 2323/9

78

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube Müdüriyeti

Bükreş'den:

Fransız Tebliğ-i Resmîsi

Paris, 20 Mayıs [1915]: 16/17'de Çanakkale'de Fransızların en ileri istinad noktasını zapt etmeye teşebbüs eden düşmanı mahv etdik. Mezkûr istinad noktasını muhafaza eden müfreze bulunduğu mahalden çıkarak Türklerin bu taarruzlarına mebde' olan siperini ehemmiyetsiz zâyîâtla zapt etdi.

[20 Mayıs 1915]

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Erkân-ı Harbiye Riyâseti
Şube: 2
Numara: 204

Marmara Denizi:

Dün bir tahtelbahir Kısmet Vapuru'nu kovalamışdır. Kısmet karaya bindirmiş ve tahtelbahirin atdığı torpil isabet etmemişdir. Bu gün bir tahtelbahir İstanbul Limanı'nda Alman Şark Hattı Kumpanyası'nın İstanbul Vapuru'na atdığı torpil isabetle vapuru baş tarafından dûcâr-ı hasar eylemişdir. Tahtelbahir takîbâtdan kurtulmuşdur.

Çanakkale:

Vaziyette bir tebeddül yoktur. Bugün saat yarımında Arıburnu önünde İngiliz Triumph Zırhlısı batmıştır. (11.800 ton cesâmetinde 4 aded 25'lik, 14 aded 19'luk topa mâlikdi.)

12 Mayıs [1]331 / [25 Mayıs 1915]

İkinci Şube Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 25/24

79

Sofya Sefâret-i Seniyyesi
3240/268

Hulâsa: Bulgaristanlı bir tâcirin Mısır'daki müşâhedâtına dair

Sadrazam ve Hariciye Nâzırı

Devletli Fehâmetli Prens Said Halim Paşa Hazretlerine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Bu son günlerde Mısır'dan Bulgaristan'a avdet eden Bulgaristanlı bir tâcir Mısır şehirlerine Çanakkale dârü'l-harbinden nakledilmiş pek külliyetli mecrûh bulunduğunu ve bu mecrûhların Çanakkale muharebâtında Müttefiklerin muvaffakiyetsizliğine ve zâyîât-ı azîmesine dair verdikleri izahât gerek oradaki İngiliz askerinin ve gerek yerli ahalinin üzerinde pek şedîd te'sirât hâsıl eylediğini ve bunun neticesinde askerın üzerine havf gelip muharebeye gitmekden imtinâ' etdiğini ve ahali-i İslâmiyye'nin ise bize olan meyl ve teveccühüne kuvvet ve inbisât gelip İngiliz idaresi aleyhine kıyâm için Süveyş Kanalı'nda cüz'î bir hareketimize ve ilerlememize intizâr eylediğini ve asker ile ahalinin bu hâlet-i rûhiyesini tebdil ve kendi lehine imâle için İngilizler tarafından neşrolunan muvaffakiyet haberlerine artık hiç kimsenin inanmadı-

ğını ve binâenaleyh İngiltere'nin ve onun Mısır'daki idaresinin kuvvet ve şevketine kimsede itimad kalmadığı ve cüz'î bir vesile ile Mısır'da İngiliz idaresi aleyhine bir kıyâm zuhur edeceğini ve bu kıyâma hatta İngiltere'nin müstemlekât askerinin bile iştirak eyleyeceğini beyân etmiş olmakla beyânât-ı mezkûre berây-ı malûmât arz olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Mayıs sene [1]915

Sofya Sefiri
Ali Fethi

BOA, HR. SYS, 2409/85

80

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi

Hulâsa: İngilizlerin kavâ'id-i düveliye hilâfına hareketlerinden dolayı İngiliz üserâsına olunacak muamele

Ordu-yı Hümayûn Başkumandanlığı Vekâlet-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

27 Nisan sene [1]331 tarihli ve 1048 numaralı tezkire-i aliyyeleri cevabıdır. İngilizler, Çanakkale muharebâtı esnasında, kavâ'id ve ta'ahhüdât-ı düveliye hilâfına Maydos kasabasını ve o meyânda Hilâl-i Ahmer bayrağını çekmiş olan hastahâneyi topa tuttuklarından fî mâ-ba'd gerek hastahânelerimize gerek Marmara'da sefer eden hastahâne gemilerimize taarruz vukû'unda elimizdeki sivil ve asker İngiliz üserâsı hakkında bi'l-mukabele en şedîd tedâbîr ittihâzından geri durulmayacağı zâten evvelce Amerika sefirine ihtâr edilmiş idi. Sefir-i müşârunileyh nezdinde tekrar teşebbüsât icrâsına lüzum olup olmadığı takdir edilmek üzere İngiliz veya Fransızların bu yolda insâni-

yet ve mukâvelât-ı beyne'l-milel kavâ'idine muhâlif tecâvüzâtı tekerrür edip etmediğinin ve şıkk-ı evvelde keyfiyâtının iş'ârına himmet buyurmaları mütemennâdır, efendim.

Fî [11] Receb sene 1333 ve fî [12] Mayıs sene 1331 / [25 Mayıs 1915]

Hariciye Nâzırı

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Kayıd Numarası: 6790/267

Hulâsa: Çanakkale'de düşmanın kavâ'id-i düveliye hilâfına harekâtı

Ordu-yı Hümayûn Başkumandanlığı Vekâleti'ne

26 Nisan ve 10 Mayıs sene [1]331 tarihli ve 1408 ve 1086 numaralı tezâkir-i aliyyelerine cevabdır: İngilizlerin Çanakkale muharebâtı esnasında kavâ'id ve ta'ahhüdât-ı düveliye hilâfına Maydos kasabasını ve o meyânda Hilâl-i Ahmer bayrağı çekmiş olan hastahâneyi topa tuttuklarından düşman tayyârelerinin Hilâl-i Ahmer işarâtı bulunan hastahâne çadırlarını bomba atarak tahrib etmelerinden dolayı Amerika Sefâreti'ne tebligât-ı lâzime icrâ ve elimizdeki İngiliz ve Fransız üserâsı haklarında tedâbîr-i şedîde tatbîk ve icrâsına başlanacağı inbâ olunmuşdur. Ancak düşman tarafından ısdâr olunup elde edilen ve bilhassa hastahâne ve sargı merkezlerine endâht yapılması tavsiyesini hâvî olan emr-i yevmîsi gayet mühim olduğundan, buna istinâden Sefâret'e tebligât-ı mütemmimede bulunabilmek üzere mümkün olduğu halde bir sûretinin Nezâret-i senâverâneme irsâl ve bu hususda malûmât-ı mu-fassala i'tâ buyurulması mütemennâdır, efendim.

14 Mayıs [1]331 / [27 Mayıs 1915]

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 7
Numara: 2167/1889

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

14 Mayıs sene [1]331 tarih ve 66227/677 numaralı tezkire-i fahîmâne-leri cevabıdır:

Mecrûhîn ictimâ' mahallerine ateş edilmesi hakkındaki emir Beşinci Ordu-yı Hümâyûn Kumandanlığı'nın fî 20 Nisan sene [1]331 tarihli telgraf-nâmesiyle bildirilen düşman telsiz-telgrafından alınarak elde edilmiş olup başka vesika olmadığı beyânıyla arz-ı cevaba mücâseret olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Receb sene [1]333 ve fî 18 Mayıs sene [1]331 / [31 Mayıs 1915]

Başkumandan Vekili
Enver

BOA, HR. SYS, 2409/53

81

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 7
Numara: 2088/1806

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

26 Nisan sene [1]331 tarih ve 1934/1408 numaralı tezkire-i âcizî ile arz olduğu gibi bu defa dahi düşman tayyâreleri, üzerinde Hilâl-i Ahmer işaretli olan Akbaş Tekkesi hastahâne çadırlarını bomba atarak tahrib ettiği ve şimdiye kadar dört defadır bu hukuk-şikenâne muameleye tasaddî eden

düşmanın elde edilen bir emr-i yevmîsinde bilhassa hastahâne ve sargı merkezlerine endâht yapılması tavsiye olunduğu görüldüğünden ma'rûzât-ı sâbika vechile düşman üserâsı hakkındaki mukarrerât-ı şedîdenin tatbîk ve icrâsına başlanacağıının Amerika Sefâreti vasıtasıyla ekîden İngiltere ve Fransa hükûmetlerine ifhâmına müsaade-i fahîmâneleri müsterhamdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Receb sene [1]333 ve fî 10 Mayıs sene [1]331 / [23 Mayıs 1915]

Başkumandan Vekili

Enver

**

Bâb-ı Âlî

Hariciye Nezâreti

Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi

Dahiliye Nezâreti'ne

19 Mayıs sene [1]331 tarih ve 24 numaralı tezkire-i aliyyeleri üzerine düşman tahtelbahirlerinin Marmara havzasında yolcu gemilerine tecâvüzden çekinmemiş olmalarına ve pây-ı taht sularında tarassudâtda bulunmalarına nazaran mahâll-i karîbeye işlemekte olan ufak vapurlara dahi taarruz etmeleri ihtimal dâiresinde olup bu takdirde ahâlice galeyân-ı hissiyâta meydan verilmemek ve hükûmetçe de düşman tebaası hakkında tedâbîr-i şedîde ittihazını davet eylememek üzere keyfiyetin âcilen muhâsım devletlere tebliğiyle tecâvüzât-ı melhûzanın vukû'unun önü alınması Amerika Sefâreti'ne tebliğ ve bu gemilerle hiçbir yolda sevkıyât-ı askeriye yapılmayacağı ilâve edildi.

Mevzû-ı bahis olan vapurlara mühimmât-ı harbiye ve kuvve-i askeriye irkâb olunmaması Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne yazıldığı ve bu hüküm hakkında şimdiden düvel-i muhâsamanın nazar-ı dikkatlerinin celbi Harbiye nâzırı paşa hazretleriyle bi'l-müzâkere muvâfık görüldüğü tezkire-i aliyyelerinde der-meyân buyurulmakta olup ancak mebhûsün-anh vapurlarla nakliyât-ı askeriye icrâsına devam edilip ez-cümle, Haydarpaşa'ya işleyen vapurlarda

el-ân kâfile kâfile asker naklolunduğu görüldüğünden sû-i tefsîre mahal verilmemesi için bu vapurlarla o yolda nakliyât icrâ edilmemesi zımında icab edenlere talimât-ı kat'îye i'tâsı bugünkü tarihle Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne iş'âr olunduğu malûmât olmak üzere beyân olunur, efendim.

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi

Başkumandanlık Vekâleti'ne

18 Mayıs sene [1]331 tarih ve 2168/1978 numaralı tezkire-i aliyyeleri üzerine mecrûhîn nakledecek vapurlara düşman tarafından taarruza kalkışıldığı takdirde düşman üserâsı hakkında mukabele-i bi'z-zarar tedâbîrine tevessül olunacağı Amerika Sefâreti'ne bildirildi.

Malûm-ı âfleri olduğu üzere Cenevre Mukâvelenâmesi kavâ'idinin muharebât-ı bahriyeye tatbîkine dair 1907 Lahey Sulh Kontratosu'nda tanzim olunan onuncu mukâvelenâmenin birinci maddesinde "Askerî hastahâne sefâini yani devletler tarafından bilhassa ve mücerred mecrûhîn ve hastagân ve kaza-yı bahrî musâbînîne muâvenet maksadıyla inşa veya tertib ve techîz edilmiş ve isimleri bidâyet veya esna-yı muhâsamâtda ve her halde kable'l-isti'mâl muharib devletlere tebliğ olunmuş olan sefâin, muhâsamâtın müddet ve devamınca her türlü taarruzdan masûn olacak ve zabt ve müsâdere edilemeyecektir. Sefâin-i mezkûrenin bî- taraf bir limanda tevakkufları nokta-i nazarıncı haklarında sefâin-i harbiye misillü muamele dahi icrâ olunamayacaktır." ve ikinci maddesinde "Masârıfı kâmilen veya kısmen efrâd-ı ahâli veya resmen tanınmış i'âne cemiyetleri cânibinden tesviye edilerek techîz olunmuş olan hastahâne sefineleri dahi mensub oldukları muharib devlet tarafından kendilerine ol bâbda bir vazife-i resmiye verilmiş ve isimleri bidâyet veya esna-yı muhâsamâtda ve her halde kable'l-isti'mâl hasım olan devlete bildirilmiş ise taarruzdan masûn ve zabt ve müsâdereden vârestedir. Sefâin-i mezkûrenin esna-yı techîzâtında ve hîn-i azîmet-i kat'iyelerinde kendi tef-

tiş ve nezâretinde bulunmuş olduklarını mübeyyin memurîn-i âidesi tarafından verilmiş olan bir vesikayı hâmil olması muktezîdir." denilip hastahâne gemilerinin taarruzdan masûniyetleri esası konulmuştur. Ma'a-hâzâ işbu sefinelerin hiçbir maksad-ı askerî için isti'mâl olunmaması ve hiçbir sûretle muhariblerin harekâtını sekte-dâr etmemesi iktizâ ettiği gibi muharibler dördüncü madde mücebince sefâin-i mezkûre üzerinde teftiş ve muâyene ve vehâmet-i ahvâl icab etdirir ise tevkîf hakkını bile hâizdirler. Bir de beşinci maddede "Askerî hastahâne sefineleri alâmet-i fârika olmak üzere takrîben bir buçuk metre arzında yeşil renkli ufkî bir pervane ile haricen beyaza boyanacaktır. İkinci ve üçüncü maddelerde zikrolunan sefâin, takrîben bir buçuk metre arzında kırmızı renkli ufkî bir pervane ile haricen beyaza boyanacaktır. Sefâin-i mezkûre sandallarıyla hastahâne hizmetine tahsis edilebilecek olan küçük sefineler alâmet-i fârika olmak üzere aynı sûretde telvîn kılınacaktır. Umum hastahâne sefineleri kendilerini tanıtmak için hükûmet-i metbû'aları bayrağıyla beraber Cenevre Mukâvelenâmesi'nde musarrah Salîb-i Ahmer (Hilâl-i Ahmer) işaretli beyaz bayrağı ve bundan mâadâ bî- taraf bir hükûmete mensub oldukları takdirde baş direğe, taht-ı idaresine dahil oldukları muharib hükûmetin millî bayrağını keşîde edeceklerdir. Dördüncü madde ahkâmınca hasım olan hükûmet tarafından tevkîf olunan hastahâne sefâini, mensub oldukları muharib hükûmetin millî bayrağını indireceklerdir. Hakları olan taarruzdan masûniyeti, esna-yı leyde kendilerine te'min etmek isteyen sâlifü'z-zikr sefâin ile sandallar, alâmet-i fârikaları olan telvînâtın derece-i kâfiyede mer'î olması için refâkatinde buldukları muharib hükûmetin inzimâm-ı muvâfakatıyla tedâbîr-i lâzimeye tevessül eyleyeceklerdir." denilmektedir. Şu hâle nazaran mevzû-ı bahis olan sefâinin, mevâdd-ı mesrûdede münderic şerâiti hâiz olmaları te'min-i masûniyetleri için elzem ve yalnız Hilâl-i Ahmer bayrağı keşîdesi gayr-ı kâfi bulunmakda olduğundan şerâit-i mebhûsün-anhânın bir an evvel ikmâliyle ve Gülnihal Vapuru evvelce hastahâne şekil ve hey'etine konulmuş iken hastahâne gemilerimizin masûniyetine Rusya Hükûmeti tarafından riâyet te'min olduğundan hey'et-i sâbika-i âdiyesine ircâ' olduğu malûm bulunduğu cihetle eğer şimdi tarifât-ı ânife dâiresinde hastahâne hâline konmamış ise onun ve 61 ve 63 numaralı vapur-

ların o hâle ifrâğ edilmesi zımında icab eden bi'l-cümle tedâbîr ittihâz buyurularak Amerika Sefâreti'ne tebligat-ı mütemmîme icrâ olunmak üzere netîcenin inbâsına himmet buyurmaları mütemennâdır.

21 Mayıs sene [1]331 / 3 Haziran sene [1]915

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi

Başkumandanlık Vekâleti'ne

Marmara'ya duhûle muvaffak olan düşman tahtelbahirlerinin, Marmara havzasında gayr-ı muharib yolcu nakleden gemilere tecâvüzden çekinmemiş olmalarına ve pâ-yı taht civarına kadar sokularak tarassudâtta bulunmalarına nazaran esfâr-ı karîbe icrâ eden ufak vapurlara dahi taarruzları muhtemel görülmekte olup şayet bu kabîlden bir tecâvüz vâki' olursa efkâr-ı umumiye-i halkda teskîni kâbil olamayacak derece şiddetli galeyân-ı hissiyât ve bi'n-netice müessif vuku'ât zuhur edebileceği gibi, hükûmet tarafından da bi'z-zarûre düşman tebaasına karşı tedâbîr-i şedîde-i tazyîkiyye ittihâzına mecburiyet hâsıl olacağından bu noktanın te'mini hakkında şimdiden düvel-i muharibenin nazar-ı dikkatlerinin celbi zât-ı âlîleriyle bi'l-müzâkere muvâfık görüldüğü ve bu küçük vapurlara mühimmât-ı harbiye ve kuvve-i askeriye irkâb olunmaması nezâret-i celîlerine yazıldığı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden iş'âr edilmiştir.

Amerika Sefâreti'ne bu dâirede lâzım gelen tebligât îfâ edildi. Ancak mebhûsün-anh vapurlarla nakliyât-ı askeriye icrâsına devam edilip ez-cümle Haydarpaşa'ya işleyen vapurlarda el-ân kâfile kâfile asker nakli sû-i tefsîre mahal verilmemek için bu vapurlarla o yolda nakliyât icrâ edilmemesi muktezî bulunduğundan icab edenlere talimât-ı kat'iyeye i'tâsına himmet buyurulması mütemennâdır.

24 Mayıs sene [1]331 / 6 Haziran sene [1]915

BOA, HR. SYS, 2098/12

Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye
Batavya Başşehbenderliği
Aded: 448/23
Melfûf: 4

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Sâmîsi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

10 Rebûlâhir sene 1333 tarih ve 401/4 numaralı arîza-i çâkeriyle vâki' olan istirhâm-ı abîdânem üzerine 26, 27, 28, 29, 30 Nisan sene 1915 tarihli telgrafnâme-i sâmî-i cenâb-ı efhamîleri Lahey Sefâret-i Seniyyesi ma'rifet-i aliyyesiyle bi'l-vüsûl hemen Malay lisânına bi't-tercüme yerli gazeteleleriyle neşretdirilmiş ve düşmanlarımızın Kale-i Sultaniye ile Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde münhezim oldukları havâdîsi beyne'l-İslâm memnûniyet ve mahzûziyet-i vefreyi müstelzim olmuştur.

Düşmanlarımız üzerine gün bugün tevâlî eden muzafferiyâtımıza burhân-ı celî olmak üzere zât-ı akdes-i hazret-i hilâfet-penâh efendimiz hazretlerine Gazi unvân-ı celîlinin ilâvesine dair Hey'et-i Vükelâca vâki' olan istirhâm nezd-i şevket-vefd-i hazret-i şehinşahîde lütfen kabul buyurulup ba'd-ezîn gazilik unvân-ı celîlinin hutbelerde dahi kırâatı için yarınki Cuma gününden itibaren Batavya'daki câmi-i kebîrde ta'zîmât-ı lâzîme ile kırâata bed' ü mübâşeret edileceği ma'rûzdur. Ol bâbda ve her halde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 26 Receb sene 1333 ve fî 10 Haziran sene 1915

Batavya Başşehbenderi
Re'fet

Zeyl

Harekât-ı harbiyeye dair makâm-ı celîl-i Sadâret-i Uzmâ'dan sefârât-ı seniyyeye keşîde buyurulan telgrafnâmelerin gazeteye derc etdirdiğim dört kıt'a nüshaları manzûr-ı âlî-i cenâb-ı efhamîleri buyurulmak üzere bu kere leffen takdime cür'et eylerim. Fermân.

Re'fet

BOA, HR. SYS, 2323/15

83-1

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 10428/1586

Tebliğ-i Resmî

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Arıburnu'nda düşmanın üç tabur kadar piyade ve buna munzam istihkâm kıta'âtı dün sabaha karşı sağ cenâh mevziimize baskın tarzında yapmak istediği mükerrer hücumları her defasında telefât ile def' edilmiş ve bir kısım kuvvetimizin mukabil taarruzlarıyla düşman mevzi-i asflerine sürülmüştür. Mevzi civarında sayılabilen düşman maktûlleri üç yüzü bulmuştur. Düşmanın bu hücum neticesindeki zâyiâtı 1500 kadar tahmin olunuyor. İki yüzden fazla silâh ve birçok techîzât-ı harbiye iğtinâm olunmuştur. Düşmanın bu zâyiâtına karşı zâyiâtımız pek cüz'î olmuştur.

Boğaz'ın medhal civarındaki bataryalarımız dün dahi bilâ-te'sir düşman sefâini tarafından bombardıman edildi. Buna rağmen Seddülbahir'deki düşman mevâzi'ini bataryalarımız şiddetli topa tutmaktadır. Üç mermi Vengeance İngiliz Zırhlısı'na tamamen isabet etmiştir.

Tayyârelerimiz dün Seddülbahir'de düşman üzerine muvaffakiyetle bombalar atmıştır.

2 Mayıs [1]331 / [15 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1124/76

83-2

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Matbûât İdaresi

Harb Matbûatı Karargâhundan:

*Çanakkale'de Mayıs ve Haziran Aylarında
Cereyan Eden Vuku'ât-ı Harbiyenin Hulâsasıdır.*

1 Mayıs [1]331: Şâyân-ı kayd ehemmiyetli bir hareket olmadı.

2 Mayıs [1]331, Arıburnu mıntıkasında: Sağ cenâh ile merkez arasındaki üç tabur cephesine düşman öğleden evvel 10.30'da kesîf piyade ve mitralyöz ateşinden sonra birinci hatda kazma, kürek ve kum torbalarını hâmil istihkâm efrâdıyla avcılar bunların onbeş-yirmi hatve gerisinde saff-ı harb nizâmında ikinci bir hat ve daha geride yanaşık nizâmında iki kol bulunduğu halde birbirini müteâkib üç defa baskın tarzında taarruz ve hücum eylediyse de mezkûr cephedeki piyâde ve topçularımızın ateşi ve kıta'âtımızın mukabil taarruzu ile düşmanın bu hücumları def' u tard ve siperlerimize girenler süngü ile ve diğerleri ise ateşle hemen kâmilten itlâf edildi. Düşman yalnız siperler önünde üç yüzü mütecâviz maktûl bıraktı ve bu geceki zâyîâtı bin beş yüz kadar tahmin olundu. Siperlerimize giren düşmandan iki yüzden fazla tüfek ve birçok edevât-ı harbiye-i sâire ve evrak iğtinâm olundu.

3 Mayıs [1]331, Arıburnu mıntıkasında: 2/3 gecesini kıta'âtımızın yaptığı hafriyâtı men' için düşmanın bombalar atarak üç defa vuku' bulan hücum teşebbüsü makineli tüfek ve piyade ateşlerimizle akîm bırakıldı. Öğleden sonra 12.30'da bir Fransız zırhlısı Yeniköy, Bolayır civarlarına te'sirsiz kırk kadar mermi atdı. Topçumuz tarafından atılan mermilerden biri düşmanın ufak bir nakliye gemisine isabetle hasara uğrattı ve tayfaları sandallara alınıp vapurla cerredilerek götürüldü.

Seddülbahir mıntıkasında: 2/3 gecesini sol cenâhın iki yüz metre sağ cephesi ilerisindeki bir tepe düşmandan zabt edilerek tahkîm olundu.

4 Mayıs [1]331, Arıburnu mıntıkasında: Düşman bugün Arıburnu'na bir mikdar ihracâtta bulundu. Amiral Nelson sisteminde bir zırlı İsmailoğlu Tepesi'ni bombardıman etdi.

Seddülbahir mıntıkasında: Domuzdere civarındaki piyade siperlerimizi düşman fâsılalı sûretde bombardıman etdi. Öğleden sonra 6.00'da bir düşman tayyâresi Akbaş civarına on kadar bomba atdı.

5 Mayıs [1]331: Şâyân-ı kayd bir vuku'ât olmadı.

6 Mayıs [1]331, Arıburnu mıntıkasında: Öğleden evvel 3.30'da düşmana baskın icrâsı sûretiyle taarruz edildi ve sağ ve sol cenâhlardan bir mikdar arazi kazanıldı. Merkezden de düşman siperlerine kadar varıldı. Bu taarruzda kıta'âtımızın gösterdikleri harikalar tasavvurun haricindedir. Sol cenâhda kısmen düşman siperlerine girilip iki makineli tüfek alındı. Öğleden sonra düşmanın aynı grup cephesine ve bilhassa sağ cenâha karşı icrâ eylediği mukabil taarruz küllî telefâtla tard edildi. Seddülbahir mıntıkasında 5/6 gecesi düşmanın icrâ eylediği mukabil taarruz def' olundu.

7 Mayıs [1]331, Arıburnu mıntıkasında: 6/7 gecesi nısfu'l-leylden sonra sağ cenâha karşı düşmanın yaptığı taarruz gördüğü şiddetli mukabele üzerine akîm kaldı. Düşman bu taarruzunda avcı hendeklerimize fena koku neşreden pamuk gibi mevâdd-ı müştâ'ile atdı. Merkezin sağ cenâhına karşı icrâ eylediği diğeri bir taarruzu da seksen maktûl verdirilerek püskürtüldü.

Seddülbahir mıntıkasında: Öğleden evvel dörtten beşe kadar düşmanın sol cenâha karşı topçu ve piyade ile ateş baskını yapıldıktan sonra icrâ eylediği taarruz süngü hücumuyla tard edildi.

8 Mayıs [1]331: Her iki mıntıka cephesinde de hafif ateş teâtüsinden başka bir vuku'ât olmadı. Öğleden evvel 5.30'da Boğaz'a doğru ilerleyen bir harb gemisi Kale'den atılan toplarla zedelenecek düdükle istimdâd etdi ve zırlıdan kesîf bir duman yükseldi. İmdâdına gelen diğeri sefâin tarafından sürüklenerek Boğaz'dan çıkarıldı.

9 Mayıs [1]331, Arıburnu mıntıkasında: Öğleden sonra Arıburnu civarındaki bi'l-cümle sefâin-i harbiye ve nakliye bir düdük sadâsı üzerine demir alarak açıklarda dolaşdı.

Seddülbahir mıntıkasında: Öğleden evvel 8.00'den itibaren düşman kara ve gemi topçusuyla sol cenâh mevâziimizi bombardımana başladı ve bu ateş himayesinde 10.30 evvelden itibaren fâik piyade ile aynı cepheye ve bilhassa cephenin merkeziyle sağ cenâhına ciddi ve kat'î bir taarruza kıyam etdi. Arkadan mütemadiyen aldığı takviye kıta'âtıyla öğlenden sonra 5.30[a] kadar devam eden bu taarruz zâbitân ve efrâdımızın göstermiş oldukları pek büyük cesaret ve fedakârlıkları sayesinde kâmilen kırılarak bazı kıta'âtı büsbütün mahvolmak sûretiyle düşman esas mevziine tard ve bir makineli tüfek iğtinâm olundu. Düşman yalnız meydanda iki bin kadar cesed bırakmak üzere takrîben dört binden fazla zâyîâta uğradı. Öğleden sonra sol cenâh üzerinde sekiz yüz metre irtifâ'da dolaşan bir düşman tayyâresi topçu ve piyade ateşimizle düşürüldü.

10 Mayıs [1]331, Arıburnu mıntıkasında: 9/10 gecesı sol cenâha karşı düşmanın avcı hâlinde teşebbüs eylediği ilerleme hareketi def' edildi. Öğleden evvel 5.00'de bir düşman zırhlısı Kabatepe önünde karaya oturdu. 9.30 evvelde zırhlı kurtarılarak diğerleriyle birlikte uzaklaşdı.

Seddülbahir mıntıkasında: Şâyân-ı kayd bir vak'a olmadı.

11 Mayıs [1]331: Her iki mıntıka cephesinde de gece ve gündüz bir tebeddül olmadı.

12 Mayıs [1]331: Her iki mıntıka cephesinde de hafif ateş teâtüsinden mâadâ bir vuku'ât olmadı. Öğleden evvel Arıburnu civarında Triumph Zırhlısı bir tahtelbahirimiz tarafından torpillenerek batdı ve mürettebâtından pek az kişi kurtuldu. Bu esnada diğer sefâin süratle İmroz'a doğru kaçdılar. Morto Limanı'na gelip bombardımana başlayan bir zırhlı Anadolu bataryalarının endâhtı üzerine çekilip gitdi.

13 Mayıs [1]331: Her iki mıntıka cephesinde de ateş teâtüsinden başka bir hareket olmadı. Kabatepe şimâl sahilinde içinde araba yüklü düşmanın dört saç mavnasını çekmek üzere gelen istimbotu kıta'âtımız ateşleriyle yanaşdırmadı ve ateş altında denize girerek mavnalarda bulunan otuz altı çift tekerlekli arabayı karaya çıkardı.

14/15 Mayıs [1]331: Her iki mıntuka cephesinde hafif piyade ve topçu ateşinden mâadâ şâyân-ı kayd bir vukû‘at olmadı.

BOA, HR. MA, 1155/72

83-3

10340/1531

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde Arıburnu'ndaki düşman yeniden takviye kıta‘âtı aldığı halde siperlerinden ayrılamıyor. Ara sıra bazı noktalarda göstermek istedikleri faaliyet müessir mukabelelerimizle akîm bırakılıyor.

Cenûbda Seddülbahir mıntikasında ise düşman aynı vaziyetde sakindir. Bir tayyâremiz ordugâhlarına muvaffakiyetle bombalar atmışdır. Düşman telefâtını ikmâle gelen iki taburluk kadar kuvvet dün ileri sürülen bataryalarımızın müessir ateşleriyle perişan dağıtılmıştır.

Dün sabah Morto Limanı'nda batırılan zırhlı Goliath nâm İngiliz zırhlısıdır. Mürettebâtından kısım-ı a‘zâmı boğulmuşdur. Bu muzafferiyet Muâvenet-i Milliye torpido muhribimiz tarafından kazanılmışdır. Vazifelerini muvaffakiyetle îfâ ve sâlimen avdet eden bu bir kısım donanmamız birçok düşman torpidoları tarafından şiddetle takib olunmuşlar ise de sahil bataryalarımızın müessir ateşleri altında işbu düşman torpidoları geri çekilmeye mecbur olmuşlardır. Bu esnada düşman torpidoları arasında şedîd üç büyük işti‘âl gürültüleri işidilmişdir.

Anadolu sahilindeki bataryalarımız Seddülbahir'deki düşman iskeleleriyle ordugâhlarına te’sirli ateşler etmektedir. Bu ateşlerden dün o civarda büyük bir işti‘âl husûle gelmişdir.

28 Nisan'da bu bataryalarımıza neticesiz ateş etmekte olan Fransız Charles Martel Zırhlısı'na iki isabet vâki' olmuştur.

1 Mayıs [1]331 / [14 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 10390/1554

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale'de dün karada ve denizde mühim bir hareket olmamıştır. Evvelki gün Seddülbahir'deki düşman ordugâh ve mevzilerini müessir bir sûretde taciz eden ileri bataryalarımıza karşı düşmanın birkaç zırhlısı bilâ-muvaffakiyet ateş etmiş ve ba'dehû bunlardan Majestic Zırhlısı ile Albion Zırhlısı medhalden Boğaz'a girmeye teşebbüs etmişlerse de mükerreren mu-kabil ateşlerimizle def' u tard edilmişlerdir.

2 Mayıs [1]331 / [15 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 10515/1651

Tebliğ-i Resmî

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde dünkü vaziyet: Karada bir tebeddül olmamıştır. Denizde düşman sefâini pek uzaklardan medhal civarındaki bataryalarımızı fâsılalı fakat te'sirsiz bombardıman etdi. Albion Zırhlısı'na bu sıra[da]

bir mermi isabet etmiştir. Tayyârelerimiz Seddülbahir üzerinde fâideli tayar-
rânlar yapmıştır.

5 Mayıs [1]331 / [18 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 10572/1689

Tebliğ-i Resmî

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Dün dahi kara cihetinde bir hareket olmadı.

Denizde, 4 Mayıs'da mestûr sahil bataryalarımızın ateşleriyle Defence Zırhlısı demir atdığı mahalli terke ve hem de karadaki bataryalarımıza karşı icrâ etmekde olduğu ateşi kesmeye mecbur edilmiştir.

5 Mayıs'da sabahleyin bir torpido muhribiyle, Charlemagne, Henri Quatre Zırhlıları Rumeli mıntıkasında piyade mevzilerimize ateş açmışlar ve Anadolu'daki bataryalarımızın mukabelesiyle geri çekilmişlerdir. Öğleden sonra Implacable ve Lord Nelson zırhlıları da aynı sûretle ateş etmeye kalkmışlar, bunlar da aynı mukabele ile tard olunmuşlardır. Lord Nelson yanlış endâhtıyla denize iki yüz mermi düşürmüştür. Zâyiâtımız iki nefer mecrûhdan ibaretdir.

6 Mayıs [1]331 / [19 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2

Numara: 10630/1719

Matbûât Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

6 Mayıs sabaha karşı Arıburnu'ndaki düşman mevzi-i müstahkemine taarruz edildi. Kıta'âtımızın tasavvur olunmaz yararlılıklarıyla bu taarruzdan beklenen maksad hemen elde edilmiştir. Sağ ve sol cenâhda düşman siperlerine kadar takarrüb edildi. Sol cenâhdaki kıta'âtımız düşmanın kısmen siperlerini işgal etmiş ve düşmandan mevziinde iki makineli tüfek (mitralyöz) iğtinâm etmiştir. Öğleden sonra her zaman olduğu gibi düşmanın gemi atışları himayesinde sağ cenâhımıza karşı yapmak istediği mukabil taarruzları pek külliyetli telefâtla püskürtülmüştür. Tayyârelerimiz bu taarruzlarımızda muvaffakiyetli hizmetler ifâ etdiler.

Cenûbda Seddülbahir mıntkasında 5/6 Mayıs gecesi düşmanın icrâ eylediği mukabil taarruzlar sühûletle def' edilmiştir.

Boğaz medhal karşısındaki düşman zırhlıları, ileri sürülen bataryalarımızla dün ber-mu'tâd ateş teâtî etdiler. Charlemagne Zırhlısı'na bir mermi isabet etmiştir.

Seddülbahir'de düşman ordugâhıyla topçu mevzileri sahil bataryalarımızın muvaffakiyetli ateşleriyle dögülmektedir. Düşman bu netice ile topçu mevzilerini tebdîle mecbur olmuştur.

7 Mayıs [1]331 / [20 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2

Numara: 10655/1704

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Şimâlde Arıburnu'nda 6/7 Mayıs gece yarısından sonra sağ cenâhımıza karşı düşmanın taarruz teşebbüsü tarafımızdan gördüğü şedîd mukabelelerle akîm kalmış, merkez ve sol cenâhımıza doğru icrâ eylediği taarruzlar dahi aynı sûretle azîm zâyiatla püskürtülmüş ve telâşla ric'atlerinden seksen kadar maktûllerini mevzide terk eylemişlerdir. Bu mıntıkada dün bir hareket olmadı. Yalnız tayyâremiz düşman üzerine isabetli bombalar atdı. Bir bomba bir nakliye sefinesine düşmüştür.

Dün sabah cenûbda Seddülbahir'de denizden gemi ateşleriyle himaye gördükleri sol cenâhımıza ateş baskını sûretinde icrâsına kalkışdıkları taarruzu başaramayarak mukabil taarruz ve süngü hücumlarımızla def' edilmişlerdir.

Medhal civarındaki düşman sefâini sol cenâhımıza karşı akîm kalan taarruzlarını şiddetli ateşleriyle himayeye ve ileri götürmeye çalışdıkları sırada Anadolu sahilindeki ileri bataryalarımız düşman zırhlılarına muvaffakiyetle endâhtlar icrâ eylemiş ve Majestic, Albion sisteminde iki İngiliz zırhlısına müte'addid isabetler görülmüştür.

8 Mayıs [1]331 / [21 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube:

Numara: 10702/1767

Matbûât Müdüriyeti'ne

Dün Çanakkale Cephesi'nde:

Karada hafif piyade ve topçu ateşleri teâtüsinden başka bir hareket olmamıştır.

İki İngiliz zırhlısı dün sabahleyin Anadolu ve Rumeli'deki piyade mevzilerimizi bombardıman ederken sahil bataryalarımızdan biri İngiliz zırhlısına iki mermi isabet ettirmesiyle zırhlı evvelâ Morto Limanı'na ilticâ etmiş ve ba'dehû Boğaz haricine çekilmiştir.

9 Mayıs [1]331 / [22 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 1785

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Seddülbahir'deki düşman dün öğleden evvel saat sekizden on buçuğa kadar kara bataryaları ve donanma toplarının uzun müddet devam eden ateşleri himayesinde bütün kuvvetleriyle taarruza kalktı. Düşman geriden mütemâdiyen takviye kıta'âtı alarak taarruzu beslemek istemişse de zâbitân ve ef-râdımızın pek fedakârâne şevk ve gayretleriyle icrâ edilen mukabil taarruz, düşmanın bu kat'î taarruzunu tamamıyla akîm bırakmış ve düşman geriden gördüğü tazyik ile ancak sahil mevâzi'inde tutunabilmiştir. Düşman ric'at sahasında 2.000'den ziyade maktûl bırakmıştır. Mukabil taarruza iştirak eden

bir kıt'amız düşmandan bir makineli tüfek iğtinâm eyledi. Muharebe esnasında düşmanın bir tayyâresi ateşlerimizle sakatlanarak denize düştü.

Dokuz saat devam eden bu muharebede hamdolsun zâyîâtımız 420 mecrûh ve 43 şehidden ibâretdir.

Çanakkale sahil bataryalarımız dünkü kara muharebesine iştirak eden düşman zırhlılarına ve Seddülbahir'deki bataryalarına epey hasarât vermiştir. Anadolu sahilinde bir bataryamız Majestic sisteminde bir zırhlıya 4 mermi isabet ettirmiş, zırhlı hemen medhali terk etmiştir. Bunun yerine gelen Vangeance sisteminde bir zırhlıya da iki mermi isabeti görülmüştür. Bataryada altı mecrûhumuz vardır. Dün Arıburnu mıntıkasında bir tebeddül olmamıştır.

Yirmi beş sene evvel imâl edilmiş Peleng-i Derya Ganbotu bu sabah bir düşman tahtelbahirinin taarruzuna uğrayarak batırılmıştır. Peleng-i Derya batıncaya kadar toplarını tahtelbahire karşı istimâl etmiş ise de tahtelbahirinin akibeti malum olamamıştır. Mürettebâtından bir mülâzım ile bir nefer şehid olmuş ve diğerleri kâmilen kurtarılmıştır.

10 Mayıs [1]331 / [23 Mayıs 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 10790/1819

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

9/10 Mayıs gecesi Arıburnu'ndaki düşman sol cenâhımıza takarrüb teşebbüsünde bulunmuş telefât verdirilerek def' edilmiştir. 10 Mayıs sabahı bir zırhlının Kabatepe karşısında bir müddet hareketden kaldığı görülmüş, topçu

ateşlerimizle epey hasarata uğradılmış ve bir tayyâremiz zırhlıya iki bomba düşürmüş, bilâhare tahlîsine gelen beş sefine-i harbiye tarafından uzaklara çekilmiştir.

Dün Arıburnu'nda ve Seddülbahir cihetinde bir hareket olmamıştır.

9 Mayıs, Seddülbahir Muharebesi'nde düşman zâyiâtının maktûl ve mecrûh dört binden fazla olduğu tahakkuk etmektedir.

Düşman sefâini dün Boğaz medhal tarafında piyâde mevzilerimize hafif ve te'sirsiz sûrette ateş etdiler. İleri sürülen bir bataryamız Seddülbahir'de bir düşman bataryasının toplarını tahrib etmiştir.

11 Mayıs [1]331 / [24 Mayıs 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 10820/1803

Tebliğ-i Resmî

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Bugün öğleden sonra saat yarımda İngilizlerin Triumph Zırhlısı Saros Körfezi'ndeki Arıburnu önünde atılan bir torpil neticesinde gark olmuştur.

12 Mayıs [1]331 / [25 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2
Numara: 10872/1887

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Bu sabah öğleden evvel saat 6.30'da Majestic sisteminde bir İngiliz zırhlısı müttefikimiz Alman bahriyesine mensub bir tahtelbahir tarafından atılıp mükemmelen isabet etdirilen bir torpil ile Seddülbahir önünde mahv edilmiştir. Torpil zırhlının kıç tarafına isabet etmiş ve işti'âli müteâkib sefine derhal yan tarafa iyiden iyiye yatmıştır. Cüz'î zaman sonra sefinenin evvelâ kıç tarafı batmış, ba'dehû arka üstü devrilerek büsbütün gark olmuştur. Zırhlının bu müdhiş enkazı omurgası denizin sath-ı fevkânîsinde olduğu halde görünmektedir.

Arıburnu ve Seddülbahir mıntikasında dün dahi hafif piyâde ve topçu ateşleri devam etmiştir. Kabatepe sahiline yüklü dört büyük saç mavnayı çekmek üzere gelen düşman römorkörleri sahilden piyade ateşlerimizin te'siriyle mavnalara yaklaşılmamış ve efrâdımız büyük bir basîret ve fedakârlık göstererek düşman ateşleri altında denize girip mavnalarda bulunan otuz altı nakliye arabasını karaya ihrâc ve iğtinâm eylemişlerdir.

14 Mayıs [1]331 / [27 Mayıs 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2
10976/1900

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Bu sabah öğleden evvel saat üç buçukda Arıburnu'ndaki düşmanın merkezine tesâdüf eden muhkem yapılmış siperlerinin bir kısmına kıta'âtımız tarafından icrâ edilen fedakârâne süngü hücumları muvaffakiyetle neticelenmiştir. Zabt edilen işbu siperler düşmana karşı tahkîm edilmektedir.

Seddülbahir'de sağ cenâhımız son iki gün zarfında düşman mıntıkasından sahile doğru dört yüz metre yer kazanarak ilerlemişlerdir.

Tayyâremiz Seddülbahir'de düşman mevâzi'ine dün muvaffakiyetle bombalar atmıştır. Evvelki gün torpillenerek İmroz Adası'na çekilen Agamemnon sistemindeki düşman zırhlısı ortadan kaybolmuş, âkibeti anlaşılamamıştır.

16 Mayıs [1]331 / [29 Mayıs 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2
11013/1952

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Dün Arıburnu'ndaki düşman, merkezinden zabt ettiğimiz siperleri tahkîm ettirmemek için ateşleriyle hayli çalışmışsa da neticesiz kalmıştır.

Seddülbahir mıntıkasında düşman 9 Mayıs tarihinde uğradığı pek azîm telefâtın ikmâliyle meşgul görünüyor.

Boğaz'da Anadolu bataryalarımız dün Seddülbahir'deki düşman kıta'â-tına müessir endâhtlar icrâ etmiştir.

17 Mayıs [1]331 / [30 Mayıs 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2
11104/1995

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

17/18 Mayıs gecesi Seddülbahir karşısında sol cenâh kıta'âtımız düşmanın pek çok malzeme fedakârlığıyla tahkîm ettiği siperlerini baskın sûretiyle zabt etmiş ve gemilerinin daima müessir ateşleriyle himaye edilmekte olan işbu siperler tamamıyla tahrib edilmiştir.

Anadolu bataryalarımız dün düşman gemilerinin mukabelesine ma'rûz kalmaksızın Seddülbahir'de düşman mevâzi'ine muvaffakiyetli ateşler açmıştır.

Arıburnu'nda dün mühim bir hareket olmadı.

19 Mayıs [1]331 / [1 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2

Numara: 11284/2074

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Seddülbahir mıntıkasındaki düşman son günlerde aldığı takviye kıta'âna istinâden dün öğleden sonra saat yarımdan beri ciddiyetle taarruz ediyor ve mukabil taarruzlarımızla muvaffakiyetle tard u def' ediliyor. Şimdiye kadar düşmandan beş aded makineli tüfek (mitralyöz) iğtinâm olundu. Muharebe pek müsâid bir sûretde bugün dahi devam etmektedir.

Anadolu sahil bataryalarımız müsâid vaziyet buldukça düşmanın taarruz kollarıyla topçularına ve görünen gemilerine müessir ateşler ediyor. Bir mermi Fransız Bruix Zırhlı Kruvazörü'ne isabet etmiştir.

Arıburnu Cephesi'nde mühim bir hareket olmamıştır.

17 Mayıs'da bir Alman tahtelbahiri Adalar Denizi'nde Limni Adası'nın cenûbunda Bozbaba / Esterabetyos Adası civarında karanlık basdıktan sonra

büyük bir düşman gemisini torpilleyip batırmıştır. Batan geminin sistemi tamamıyla anlaşılammıştır.

23 Mayıs [1]331 / [5 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2
11310/2091

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Seddülbahir mıntıkasında 22 Mayıs öğleden itibaren bütün cephede pek ciddiyetle ve evvelâ düşmanın taarruzuyla başlayarak hemen iki gündür devam eden bu şiddetli muharebe* zâbitân ve efrâdımızın büyük bir azîm ve şevk-i fedakârânesiyle bu sabah şafakla beraber sağ cenâhdan icrâ edilen mukabil taarruzlarımızla hamdolsun muvaffakiyetle hitâm bulmuş ve düşman azîm zâyiât vererek eski yerlerine perişan bir sûrette püskürtülmüştür.

Dünden bu sabaha kadar düşmandan 17 aded makineli tüfek, birçok esliha ve techîzât-ı harbiye iğtinâm olunmuştur.

Düşman bidâyetde sol cenâhımıza karşı teşebbüs ettiği taarruzunda muvaffak olamayarak tard edilmiş ve ba'dehû sağ cenâhımıza bütün kuvvetiyle yüklenmek istemiş ise de nihayet bu sabahki mukabil taarruzlarımız karşısında artık bu nevmîdâne taarruzu idâmeye kudret göremeyerek def' olmuştur.

22/23 Mayıs gecesi Arıburnu'nda düşmanın sağ cenâhımıza bomba endâhtı sûretiyle icrâ ettiği me'yûsâne hücumları dahi aynı sûretle ve telefâtla tard edilmiştir.

24 Mayıs [1]331 / [6 Haziran 1915]

---

* Üçüncü Kirte Muharebesi (4-6 Haziran 1915).

Karargâh-1 Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2
11412/2155

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Dün mühim bir hareket olmadı. Arıburnu'nda düşmanın tarassud mevki'i topçu ateşlerimizle dün sabah tahrib edildi.

Anadolu bataryalarımız dün dahi Seddülbahir cihetinde düşman topçularıyla ordugâhlarını ve nakliye gemilerini muvaffakiyetle bombardıman etdiler. Bir nakliye gemisinde mermi isabetinden yangın zuhur etmiş ve gemi batmak üzere yana yatmıştır.

Ateşlerimizden müteessir olan diğer nakliye gemileri ale'l-acele demir alıp açılmışlardır.

26 Mayıs [1]331 / [8 Haziran 1915]

Karargâh-1 Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2
2179

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

25/26 Mayıs gecesi düşmanın Arıburnu'nda sağ cenâhımıza iki defa icrâ eylediği taarruzları sühûletle ve düşmana telefât-ı külliye verdirilerek tard u def' olunmuştur. Dün her iki taraftan hafif ve fâsılalı piyade ve topçu ateşleri devam etmiştir.

27 Mayıs [1]331 / [9 Haziran 1915]

Karargâh-1 Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-1 Harb Binbaşı

Seyfi

**

Şube: 2
11491/2189

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Dün karada mühim bir tebeddül olmadı.

Anadolu Boğaz bataryalarımız Seddülbahir'de düşman piyâdesiyle topçu mevzilerini muvaffakiyetle topa tutarak düşmanın bir obüs bataryasını sükûta mecbur etmiştir.

Geçen Seddülbahir muharebesinde düşman zâyiâtının on beş binden fazla olduğu tahmin olunmaktadır. Mukabil taarruzlarımızla düşman Seddülbahir'de eski mevzilerine sürülürken meydan-ı muharebede terk ettikleri maktûllerinden kısm-ı a'zamını henüz kaldıramamışlardır.

28 Mayıs [1]331 / [10 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2
11507/2233

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale'de dün öğleden sonra Seddülbahir'de düşmanın bir buçuk bölüklük bir kuvveti oldukları siperlerden taarruza geçmek istediler ise de ateşlerimiz altında kırılarak siperlerine ilticâyâ mecbur oldular. Yine bu cihette topçularımızın ateşi ile bir düşman cephâneliği ber-hevâ edilmiştir.

29 Mayıs [1]331 / [11 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

**

Şube: 2
2257

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

28/29 Mayıs gece yarısından sonra Arıburnu'ndaki düşman, sağ cenâhımıza taarruz teşebbüsünde bulduysa da birçok telefât verdirilerek tard edildi.

Aynı gece Seddülbahir'de bir kısım düşmanın sol cenâhımıza yaklaşmak hususundaki harekâtı ateşlerimizle akîm bıraktırılmışdır. 29 Mayıs sabahı bu cenâhda düşmanın firarını himâye eden bir makineli tüfeği tahrib edilmiş ve bu civarda düşman kıta'âtından bazılarının siperlerinden daha gerilere doğru firar eyledikleri görülmüşdür.

Dün (29 Mayıs) Arıburnu ve Seddülbahir cihetlerinde yalnız fâsıllı ateşler devam etmişdir. Anadolu sahil bataryalarımız 28 Mayıs'da Seddülbahir'de düşman nakliye sefâini ile ordugâhlarını ve ihrâc köprüsünü bombardıman etmiş ve Hisarlık garbındaki düşman topçusuna icrâ eylediği endâhtları pek müessir olmuşdur.

30 Mayıs [1]331 / [12 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1127/19

83-4

11619/2281

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

29/30 Mayıs gecesi Seddülbahir cihetinde sağ cenâhımıza karşı düşman birkaç kereler hücumu teşebbüs etmiş ve her defasında külliyetli zâyîât vererek eski yerlerine püskürtülmüştür.

30 Mayıs sabahı Arıburnu'nda düşman topçuları te'sirsiz birçok mermi sarf etmiştir. Anadolu sahil bataryalarımız Seddülbahir'de düşman mevâki'ini dün dahi muvaffakiyetle bombardıman etmiştir.

31 Mayıs [1]331 / [13 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1131/1

84

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 10510/1732

*İngilizlerin domdom kurşunları
isti'mâl eylediğine dair*

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

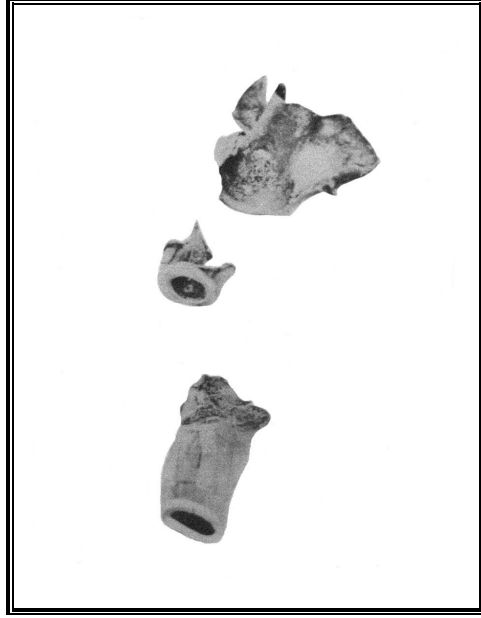
Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Çanakkale Boğazı'nda mecrûh olup Tekfurdağı Hastahânesi'nde yatırılan bir Osmanlı neferinin bacağında çıkarılan ve İngilizler tarafından isti'mâl edilen domdom kurşunu parçalarıyla üçünün alınan iki kıt'a fotoğrafları leffen arz ve takdim kılınır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Mayıs sene [1]331 / [20 Mayıs 1915]

Başkumandan Vekili
Enver

**

Domdom kurşunu parçaları

**

Bâb-ı Fetvâ
Daire-i Meşihat-ı İslâmiye
Mektubî Kalemi
Aded: 16

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Sâmîsi'ne

Ma'rûz-ı dâ'î-i kemîneleridir ki

Çanakkale'de muhtelif ma'rekelerde mecrûh olup berây-ı tedavi Gurebâ-yı Müslimîn Hastahânesi'ne yatırılan guzât-ı Osmaniyye'den bed-tiyet düşmanlarımızın domdom kurşunu gibi vesâit-i vahşiyâneleriyle yaralananlarından birkaç tanesinin nerelerde ve ne sûretle cerîhadâr olduklarını mübeyyin künyeleriyle vesâit-i tahribiye-i mezkûrenin derece-i te'sirâtını musavver alçıdan ma'mûl eşkâl-i mücesseme, mezkûr hastahâne sertabâbetinden tevdî' kılınmış olmakla memur-ı mahsus vedâ'atıyla savb-ı âlî-i fahîmânelerine tesyâr olunmuştur. Eşkâl-i mezkûreye şöylece bir nazar eylemek âlem-i insaniyetin ne derece hunhar mahlukât-ı sefîlenin tecavüzât-ı zâlimânelerine karşı göğüs germeye mecbur kalmış olduğunu anlamak için kâfi olup hukuk-ı dü-

vel kavâ'idi ve insaniyet kavânîni ile hiçbir alâkaları olmadığını her bir muameleleri ile isbât eden ve şu vahşetleriyle beraber işlerine geldikçe medeniyetlerinden bahseylemekden çekinmeyen ve cenâb-ı Kahhâr-ı zû-intikâmın kahr ve azâb-ı şedîd-i ilâhiyesine dûcâr ve muzmahil ve hâksâr olmaları müsted'â bulunan gaddar düşmanlarımızın tiynet-i redî'eleri muhibb-i insâniyet olan milel-i mütemeddine nezdinde bir derece daha tevazzuh eylemek üzere bunların düvel-i Müttefika ve Mütehâbbe süferâsına irâ'esi hususuna himem-i celîle-i nezâret-penâhîlerinin sezâvâr buyurulması bâbında emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 7 Şaban sene 1333 ve fî 7 Haziran sene 1331 / [20 Haziran 1915]

Şeyhülislâm ve
Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı

Hayri

**

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn
Gurebâ-yı Müslimîn Hastahânesi
Sertabâbeti
Numara
Aded: 791

Kolordu	Fırka	Alay	Tabur	Bölük	Takım	Manga	Rütbesi
3	9	26	3	3	3	20	Nefer

Kale-i Sultaniye Sancağı'nın Biga Kazası'nın Elmalı köyünden Dülgeroğulları'ndan Mehmed oğlu Sadık

Tevellüdü: [1]300

Duhûlü: Fî 23 Nisan sene [1]331

Domuzburnu'ndan

Sâk-ı eyserde cerha-i nâriye (domdom)

Sol sâkın veche-i vahşîsinin kısm-ı mutavassıtından dahil olan domdom kurşunu on beş santimetre kadar beyne'l-adale yerden sonra veche-i halefî ve ünsîde beş santimetre kutrunda ve beş santimetreden ziyade umkda dahilî huşk-rîşe ile memlû cerhden hurûc etmişdir. Yara gayet fena kokuludur. Fetha-i duhûl bir santimetre kutrunda ve kapanmış gibidir.

**

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn
Gurebâ-yı Müslimîn Hastahânesi
Sertabâbeti
Numara
Aded: 766

Kolordu	Fırka	Alay	Tabur	Bölük	Takım	Manga	Rütbesi
3	7	19	2	2	3	6	Onbaşı

İzmir Vilâyeti'nin Aydın Sancağı'nın Nazilli Kazası'nın Sultanhisar Nahiyesi'nin Eskihisar karyesinden Koca Haliloğulları'ndan Ahmed oğlu Mehmed

Tevellüdü: [1]307

Duhûlü: Fî 23 Nisan sene [1]331

Seddülbahir'den

Nahiye-i kataniye-i eyserde cerha-i nariye (domdom)

Nahiye-i kataniyenin kısm-ı vahşîsinden girip hâzıra-i yüsrâsında altıyedi santimetrelilik bir ziyâ'-ı maddî ile hurûc etmişdir.

**

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn
Gurebâ-yı Müslimîn Hastahânesi
Sertabâbeti
Numara
Aded: 822

Kolordu	Fırka	Alay	Tabur	Bölük	Takım	Manga	Rütbesi
5	15	45	1	2	1	7	Onbaşı

Ankara Vilâyeti'nin Çorum Sancağı'nın Tepecik Mahallesi'nden Hüseyin oğlu İbrahim

Tevellüdü: [1]308

Duhûlü: Fî 26 Nisan sene [1]331

Seddülbahir'den

Sâk-ı eyserde cerha-i nâriye (Şarapnel, domdom)

Sâkın veche-i ünsîsinin kısm-ı ulvîsinden girmiş, veche-i vahşîsinin kısm-ı mutavassıtından çıkmış büyük ziyâ‘-ı maddî yapmıştır.

**

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn
Gurebâ-yı Müslimîn Hastahânesi
Sertabâbeti
Numara
Aded: 901

Kolordu	Fırka	Alay	Tabur	Bölük	Takım	Manga	Rütbesi
2	5	13	3	12	-	-	Yazıcı serçavuş

Kale-i Sultaniye Sancağı'nın Biga Kazası'nın Sarıkaya karyesinden İsmail oğlu Abdülhalim

Tevellüdü: [1]307

Duhûlü: Fî 7 Mayıs sene [1]331

Arıburnu'ndan

Adud-ı eyserde cerha-i nâriye (domdom)

Adudun veche-i vahşîsinin kısm-ı ulvîsinde fetha-i hurûcunda gayet vâsi‘ ziyâ‘-ı maddî ile terâfuk seyretmiştir.

**

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn
Gurebâ-yı Müslimîn Hastahânesi
Sertabâbeti
Numara
Aded: 948

Kolordu	Fırka	Alay	Tabur	Bölük	Takım	Manga	Rütbesi
2	5	1	1	4	2	10	Onbaşı

Bursa Vilâyeti'nin Aziziye Kazası'nın Celâliye karyesinden Berber-oğulları'ndan Ali oğlu Mustafa

Tevellüdü: [1]304

Duhûlü: Fî 10 Mayıs sene [1]331

Arıburnu'ndan

Sâk-ı eyserde cerha-i nâriye ma'a-kesr-i azm (domdom, kurşun)

Sâkın veche-i ünsîsinden girmiş ve veche-i vahşî ve kudâmîsinden vâsi'an ziyâ'-ı maddî ile hurûc etmiştir.

**

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn
Gurebâ-yı Müslimîn Hastahânesi
Sertabâbeti
Numara
Aded: 1008

Kolordu	Fırka	Alay	Tabur	Bölük	Takım	Manga	Rütbesi
2	5	13	2	7	1	5	Nefer

Kastamonu Vilâyeti'nin Taşköprü Kazası'nın Seki karyesinden Hacı Ahmedoğulları'ndan Hasan oğlu Halil

Tevellüdü: [1]296

Duhûlü: Fî 22 Mayıs sene [1]331

Kabatepe'den

Sayvân-ı üzni-eymen ve nahiye-i ketfiyede cerha-i nâriyeli (domdom), cerha-i nâriye-i sâ'id-i eymen ma'a-kesr-i azm-ı sâ'idin veche-i haleffisinde vâsi' bir cerha mevcut olup azm-i ka'bda kesre dûçâr olmuştur.

BOA, HR. SYS, 2182/1

85

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Şifre Kalemi
1617

Atina Sefâret-i Seniyyesi'nden

577 numara ile mevrûd fî 21 Haziran sene [1]915 tarihli telegram hallidir.

Müttefik ordusunun Çanakkale'de boğucu gazlarla memlû mevâdd-ı infilâkiye endâhtı esbâbını istikmâl eylediği müstahberdir.

Fî 21 Haziran sene [1]915

BOA, HR. SYS, 2110/8

86

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 231

Çanakkale:

Dün Şimâl Grubu'nda kâh hafif ve kâh şedîd top, tüfek ve bomba teâtî edilmiştir.

Cenûb Grubu'nun sağ cenâhı ile merkezinde top ve tüfek ateşi olmuştur. Sol cenâhındaki ateş nisbeten hafifçedir. Düşman evvelce tarafımızdan

istirdâd olunan siper aksâmından bazısını yine işgâle muvaffak oldu ise de bir gece baskını ile istirdâdına çalışılacaktır.

Tayyârelerimiz Seddülbahir üzerine muvaffakiyetle bombalar atdı. Bunlardan birisinin motoruna vâki‘ olan isabet üzerine tayyâremiz siperlerimizin gerisine inmek mecburiyetinde bulundu. Tayyâre zarardan masûndur.

Seddülbahir ile Arıburnu'nda, ihrâc ameliyâtında bir faaliyet meşhûdur.

11 Haziran [1]331 / [24 Haziran 1915]

İkinci Şube Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 25/30

87

**Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti**

[Fransız tebliğ-i resmîsi]

1 Haziran'dan 8 Haziran'a kadar olan harekât-ı harbiye

Mayıs ayının son iki haftasının hadisâtı, Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde harekât-ı harbiyenin pek hususî bazı şerâitini meydân-ı aleniyete çıkarmışdı. Manevra yapmak için sahanın darlığı hasebiyle terakkînin ancak yavaş ve tedricî bir sûretde, bir istinâd noktasından diğerk bir istinâd noktasına ilerlemekle kâbil olabileceğini gösterdi. 4 Haziran'da kumandan bu cinsden bir harekete ibtidâr eylemeyi tasâm eyledi: Bütün hatt-ı muharebeye iştirâk edip düşmanı hareketden mu'attal bırakmakla beraber işgal ve muhafaza edilmesi lâzım gelen araziye hücum edecek olan kıtanın da vazifesini teshîl edecekti.

Saat 12'de hücum için her şey hazırlandı. Topçumuz, ateşine daha ziyade şiddet vererek düşman siperlerini mermi ile kaplamaya başladı. Medîd bir zamandan beri yağmur görmeyen kurak araziden mermilerimizin isabe-

tiyle yükselen toz sütunlarını şimâl rüzgârı ma'a't-teessüf hatlarımıza getiriyordu. Topçularımızın ateşinin netâyicini tarassud etmek, düşman topçularını ve toplarını isti'mâlden sâkıt bırakmaya yardım için Türk cephesinin üzerinde semada uçuşan tayyârelerimiz, nihayet muvaffakiyetler elde etdiler. Düşman topçusu sükûta mecbur edildi ve bütün muharebenin devamı müddetinde Osmanlı bataryaları, obüslerimiz ve 75'liklerimize ancak hafif bir sûretde ve uzun fâsılalarla cevap verebildiler. Öğle vakti, piyade askerlerimiz siperlerinden çıktılar. Saros Körfezi'ne hâkim kesik kayalıklardan, tâ Kerevizdere'ye kadar siperleri karşısında Müttefiklerin kasaturalarının parıltısı görülüyordu.

Esas hareket İngiliz cephesinin merkezinde vukûa gelecek idi. Bu cepheye, Kirte yamaçlarını müessir ateşleriyle döğen Fransız topları ta'biye edildi. İlk hamlede hâkî avcılarımız melinitli obüslerin te'siriyle hemen bütün muhafızlarının maktûl düşdüğü Türk siperlerine girdiler. Bu birinci hareket üzerine vakit kaybetmeksizin muhâcimler ileriye hareket ederek düşmanın ikinci siperlerine de ayak basmaya muvaffak olmuşlardır.

Cephe-i azîmetinden dört yüz metre kadar ilerde bulunan bu noktanın zabtı üzerine İngiliz askerleri, sağ ve sol taraflara doğru sarkarak ve düşmanın birinci siper hatlarından henüz işgâl edilememiş kalmış olan bazı aksâmı gerisinden işgâle muvaffak oldular.

Bu sûretle hücum edilen Türk müstahkem mevzii bütün müdâfi'leriyle birlikde zabt ve esir edilmiştir.

Fransız cephesinde sağ cenâhda, Kerevizdere havalisinde süratle ilerledik.

Birkaç dakika içinde birinci siper hattı dest-i temellükümüze geçti. Düşmanın bütün mukabil taarruzları bizi zabt ettiğimiz mevziden tard edememiştir. Düşmanın ikinci siper hatları kurbunda bulunan ve askerlerimizin "Fasulye" diye tevsîm ettikleri müstahkem bir mevki, tel örgülerle muhât mezkûr ikinci siper hattına karşı taarruza geçmemize mâni oldu.

Düşmanın bu ikinci siper hattının ve "Fasulye"nin (Haricot) ateşi, kazanılan siperlerde çalışan askerleri bîzâr ve ta'cîz etdi.

Kazanılan arazi iki kilometrelik bir cephede yüz elli ilâ dört yüz metre arasında mütehavvil bir derinliği ihtivâ ediyor. Bu kabîl hücumlarda daima vâki' olduğu gibi biz de telefât verdik. Fakat düşmana verdirdiğimiz telefât ise pek azîmdir. Kirte meyillerindeki siperler kâmilen birbiri üstüne yatmış düşman cesedleriyle mâlamâldir. Mermilerimizin isabetiyle kapanan dar siperler ve hendekler içinde düşman piyâdeleri sıra ile yarı gömülmüş bir halde bulunmaktadırlar. Her tarafda görülen cesedlerden müteşekkil kitleler, ateşimizin te'sir-i tahribkârîsini göstermektedir.

İngiliz askerleri, düşmandan onu zâbit olmak üzere beş yüz esir elde etmişlerdir. Mütemâdî muvaffakiyetsizliklerle nevmîd olan Türk askerlerine biraz ümid ve cesaret ilkâ etmek maksadıyla, alayları arasında işâ'a edilen masalları Türklerin ağzından dinlemek merâk-âverdir. Bunlar, bir haftadan beri Rusların Türklere yedi vilâyet vererek sulh taleb etdiklerini, Romanya'nın İtilâf-ı Müselles'e ilân-ı harb etdiğini haber almışlardır. İtalya'nın İtilâf-ı Müselles'le muharebeye dahil olduğu Türk askerlerinden saklanamamış, fakat akîbinde iki milyon Avusturya askerinin İtalyanları mahv ettiği havâdisi şâyi' olmuştur. Türk esirleri meyânında bir mitralyöz bölüğü efrâdından altı Alman bulunmaktadır. Mitralyözlerinden üçde ikisini ve zâbitlerinden birisini kaybeden bu bölüğün, kâmilen Alman olan efrâdının bazıları Goeben ve Breslau mürettebâtından ve bazıları da İstanbul'da sakin ve orada taht-ı silâha alınmış veyahud Avusturya ve Bulgarya tarîkıyla gelmiş Almanlardan müteşekkilidir.

Alman esirlerinin kâffesi Almanya'nın, aylardan beri Türkiye ordularının kadrosunu ve kıta'ât-ı fenniyesini ikmâl eylemekden fâriğ kalmadığını söylemişlerdir. Bu adamlar ya münferiden veyahud küçük gruplar hey'etinde mütemâdî bir sûretde İstanbul'a gelmekte oradan da ya tersanelere yahud ordulara gönderilmektedir.

Hemen bütün büyük kıtaların başında Alman zâbitânı bulunmaktadır. 26 Nisan'da Kumkale'de elde edilen üserâ von Nikolai'nin fırkasına ve 4 Haziran'da teslim-i silah edenler de Weber Paşa'nın emri altındaki kıtaya mensub askerler idiler. Gerek berriye gerek bahriyede, uhdesine mühim bir ku-

mandanlık tefvîz edilen bir Türk zâbiti derhal bir veya iki Alman ile taz'îf edilmektedir. Almanya bu bedbaht memleketi bî-rahim pençesi altında tutmaktadır. Dört asırdan beri muâvenet ve himâye etdiğimiz dünkü dostlarımız İstanbul'dan değil, Berlin'den aleyhimize itiliyor.

Almanya'nın Boğaziçi sahillerinde menfaat-ı zâtiyelerini memleketlerine tercih eden bir avuç haris şöhretin muâvenetiyle yaptığı iş bu merkezdedir.

Burada her yerde ve daima olduğu gibi Almanya'yı karşımızda görüyoruz. Askerimiz bunu pek iyi hissediyorlar ve biliyorlar ki, kendileri büyük cephenin sağ cenâhını teşkil ediyorlar ve Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde de Alsace ovalarında Strasburg Katedrali'nin oklarının havâlesini gören Voge Dağları zirvelerinde bulunan arkadaşları gibi aynı hiss-i fedakârî ve aynı gayret ile düşmana yaklaşıyor ve göğüs geriyorlar.

24 Haziran 1915

BOA, HR. MA, 1132/57

88

**Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti**

Fransız tebliğ-i resmîsi

Şark Kuvve-i Seferiyesi, sol cenâh topçumuzun ihzâr ateşinden sonra Türk hatt-ı müdafaasına taarruz ve bir hamlede düşmanın iki hatt-ı siperlerini zabt ve düşmanın sağ cenâhımıza olan şedîd mukabil taarruzuna rağmen işbu siperleri muhafaza eylemiştir.

Mütemâdiyen taze kuvvetler alan düşman, tekrar siperlerini istirdâd eylemiş ise de bir zühâf taburumuz bir süngü hücumu icrâsıyla bu mevzileri tekrar zabteylemiştir.

Düşman bu sabah hiçbir fâide istihsâl etmeksizin sağ cenâhımıza bir mukabil taarruzda bulunmuş ve kendisini parçalatmıştır.

İşbu muharebe günü, bütün hat boyunca muvaffakiyet ihrâzıyla hitâm bulmuştur.

Aralarında zâbit dahi bulunan bir mikdar üserâ elimize düştü.

Solumuzdaki İngiliz kıta'atı bize te'sirli muâvenetler îfâ etdiler.

Her şey te'yîd ediyor ki düşmanın zâyîâtı azîmdir.

En mühim netice şu oldu ki Türklerin birkaç aydan beri pek mu'annidâne müdafaa edegeldikleri ve muhafaza emrinde ne lâzımsa tamamen vaz' ve icrâ etdikleri Kerevizdere baş noktasına hâkim olan arazinin yed-i işgâlimize geçmesidir.

Bükreş, fî 25 Haziran sene [1]915

BOA, DH. EUM. VRK, 25/31

89

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Numara: 5351

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Düşmanın Çanakkale'deki kıta'atımıza karşı isti'mâl ettiği mermiyâtın hâmil olduğu muhnik gazlar hakkında gerek tebliğ-i resmîmiz ve gerekse muhtelif cerâid-i mahalliye ile neşriyâtda bulunuldu. Hâmî-i hak ve medeniyet geçinmek isteyen düşmanlarımıza mukabele-i bi'l-misilde bulunmak mecburiyeti hâsıl oluyor. Bütün bunun mesûliyeti düşmanlarımıza râci'dir. Düşmanlarımızın bu yeni tarz muharebelerinin bî- taraf ve dost devletler nezdinde bilâ-ifâte-i vakt protestosunu bilhâssa istirhâm eylerim. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Şaban sene [1]333 - Fî 19 Haziran sene [1]331 / [2 Temmuz 1915]
Başkumandan Vekili nâmına
Müsteşar
(İmza)

BOA, HR. SYS, 2411/3

90

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti

Tebliğ-i Resmî

Bükreş'den fî 2 Temmuz sene [1]915
Paris fî 30 Haziran

Çanakkale'de Yirmi İki'deki muzafferiyetlerimizden beri Fransız kıta-
'âtı kazanılmış arazinin takviyesi maksadıyla bir takım harekât-ı fer'iyeye
girişdiler. Birçok yeni siperler işgal ve zabt edilen siperler evvelce tutulan
hatlarla rabt eder. Hendekler hafr eylediler. Düşmanın birçok mukabil hücu-
mu def' edildi.

Fî 27 Haziran sene-i [1331]'de İngilizlerin sol cenâhı bizim topçumu-
zun muâvenetiyle büyük bir muvaffakiyet ihrâz etdi. Kesif bir bombardıman-
dan sonra bazı noktalarda Türklerin dört hattını hücumla zabt etdi. Kıta'âtı-
mız İngilizlerin aksâ-yı yesârında Kirte irtifâ'ında bir tepe işgal ve 180 esir
elde etdiler.

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 240

Çanakkale

19/4'de düşman Şimâl Grubu'nda pârelendikten sonra yeşil bir gaz
neşreden şarapnel kullanmıştır. Gaz [mermilerini] atdıktan sonra bombalar-

la siperlerdeki kalasları yakmak istedi. Hemen her gün bir torpido Cesarettepesi'ne, Halid ve Rızatepesi'ne te'sirsiz mermiler atmaktadır.

19/4'de Cenûb Grubu'nun sağ cenâhında icrâ olunan taarruzda düşman mevzilerinin bazı aksâmına girilmiş ise de muvaffakiyet-i kâmile hâsıl olamamıştır.

20/4'de bir torpido Edremid Körfezi'ndeki Akçay İskeleyi'ne 150 kadar mermi atmış ve beş kayık ile bazı mebânî tahrib etmiştir. [21/4]'de bir düşman zırhlısı müte'addid torpidolar himâyesinde İnöz'ün cenûb-ı şarkî sevâhiline gelerek memleha ve Rum köyü civarlarına 15 kadar mermi atmış ise de bir hasar yoktur.

21 Haziran [1]331 / [4 Temmuz 1915]

İkinci Şube Müdürü
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 25/33

91

İngiltere'de Liberal Fırkası'nın en mühim vasıta-i neşriyatı olan *Manchester Guardian* gazetesi 28 Mayıs 1915 tarihli nüshasında mülâhazât-ı âtiyeyi serd ediyor:

"Sir Ian Hamilton'un raporundan sonra harekât-ı harbiyenin devamına tarafdâr olmak bizim için mümkün değildir. Türkiye'nin perişânî-i küllisini intâc edecek bir harbi arzu etmeyiz. Çünkü böyle bir cidâl biz İngilizleri Almanlardan ziyade dûçâr-ı za'f ve hüçâl edecektir.

Diğer taraftan Kale-i Sultaniye müdâfi'lerinin yedine lâ-ekal iki kıt'a tahtelbahirin geçmiş olması keyfiyetini de nazar-ı dikkatden dûr tutmamalıdır. Bu vesâit-i cedîde sayesinde Türklerin icrâ etdikleri muharebe-i bahriye, bizim karada takib ettiğimiz muharebâtdan ziyade ileri gidiyor. Binâberîn ahvâl ve şerâit-i hâzıra Kale-i Sultaniye seferini bize gayr-ı müsaid bir şekle ifrâğ eylemiştir.

Mezkûr iki tahtelbahir, Cebelüttarik Boğazı'ndan geçmiş olunca, daha birçoklarının aynı tarîkden mürûr edemeyeceklerini kabul etmek doğru olmaz. Adalar Denizi bu misillü sefâin-i harbiye için tasavvurun fevkinde mükemmel birçok üss-i bahrîleri hâvî olup tahtelbahirler muhtac oldukları her türlü levâzım ve mevâddı buralarda pek sühûletle tedârik edebilirler. Şu halde donanmamız, Kale-i Sultaniye işgalinin bir ta'vîz-i kâfi teşkil edemeyeceği azîm zâyîâta tahammül edebilecek midir? Kale-i Sultaniye Boğazı'na karşı ihtiyâr edilen sefere devam edebilmek için tahtelbahirlerden tahaffuzu te'min edecek bir âletin icadı iktizâ eder. Fakat unutulmamalıdır ki, bu ihtirâ'-ı güzîn henüz mevcudların dimağında ruşeym haline bile girmemiştir."

Hikmet Beyefendi'ye

Bâlâdaki fıkranın bilcümle Türkçe gazetelere derci esbâbının istikmâli rica olunur, efendim.

Fî 13 Haziran sene [1]331 / [26 Haziran 1915]

Matbûât

Hey'et-i Mahsusası

**

Berliner Zeitung am Mittag gazetesi, Amerika Matbûât Cemiyeti Dersâdet muhâbirinin Panfizer, Triumph, Majestic zırhlılarıyla diğer beş nakliye gemisini gark eden U-51 numaralı Alman tahtelbahirinin süvarisi Yüzbaşısı Hersing ile vukû' bulan mülâkatını neşrediyor. Hersing vekâyi'-i âtiyeyi hikâye etmiştir:

"25 Nisan tarihinde Wilhelm Hafen'i terk ile 15 Mayıs'da Çanakkale önüne vâsıl olduk. Cebelüttarik yakınlarında büyük bir İngiliz torpido muhribine tesâdüf etdik. Lâkin gece sath-ı bahrda kalmak sûretiyle boğazdan geçtik ve bilâhare dalarak kemâl-i selâmetle oradan uzaklaşdık. Bizerta Limanı önünden dahi aynı planı tatbik sayesinde geçtik.

Adalar Denizi'ne vâsıl olduğumuzda, yirmi beş Mayıs sabahı Triumph'u gark etdik. Bir torpido muhribi üzerimizden geçti. Torpido pervanelerinin mütemâdî edvârının husûle getirdiği gürültüyü işitdik.

27 Mayıs tarihinde sahil yakınında Majestic'i gördük. Tayfası kahvaltı ediyordu. Geminin etrafında on nakliye sefinesi vardı. Yandan vurmak icab etdi. Evvelen ka'ı bahra dalarak bilâhare sath-ı bahra çıktığımızda Majestic'i omurgası yana batmış gördük. Geminin muhafazasına mahsus çelik ağlar denize indirilmişti. Lâkin mermilerimiz en kavî çelik ağlarını da kolayca delebilir.

Tahtelbahirlerimizin gûyâ İrlanda Denizi'nde ve Bahr-ı Sefid'de üssü'l-harekeleri bulunduğu dair söylenen şeylerin aslı esası yoktur. Bizim tahtelbahirlerimiz uzak mesafelerde de iş görebilirler ve üssü'l-harekeye ihtiyaçları yoktur. Wilhelm Hafen'den Çanakkale'ye kadar seyahatimiz esnasında hiçbir İngiliz zırhlısına tesadüf etmedik. Bizim vazifemizin en müşkil ciheti, düşman gemisine tesâdüf edebilmektedir. Tesâdüf vâki' olduktan sonra onu imhâ etmek müşkil değildir".

22 Haziran [1]331 / [5 Temmuz 1915]

BOA, HR. MA, 1132/75

92

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 12517/2824

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Ma'lûm-ı devletleri olduğu vechile Hey'et-i Edebiye'den bir kısmı şehr-i hâlin yirmi yedinci Cumartesi günü Uzunköprü tarafıyla Gelibolu üzerinden Beşinci Ordu Kumandanlığı nezdine gönderilecektir. Bu hey'et Beşinci Ordu'nun muhtelif grubları nezdinde birkaç gün kaldıktan sonra avdet edecektir. Gerek azîmet ve gerek avdetlerinde bu hey'et türlü teshîlâtın irâesi cihet-i askeriyece icab edenlere yazıldı ise de bu hey'et Karargâh-ı

Umumî'den memur edilen Erkân-ı Harbiye Binbaşısı Edib Bey'in vâki' olacak her türlü müracaatının kabul ve teshîli hususunun bir kere de taraf-ı devletlerinden lâzım gelen mahallere emir buyurulmasını rica ederim. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehül-emrindir.

Fî 22 Haziran sene [1]331 / [5 Temmuz 1915]

Başkumandan Vekili nâmına
Harbiye Nezâreti Müsteşarı
(İmza)

**

Dahiliye Nezâreti
Evrak-ı Umumî Numarası
295

Müsta'cel

Edirne Vilâyet-i Aliyyesi'ne

Şehr-i hâlin yirmi yedinci Cumartesi günü Uzunköprü tarîkıyle Gelibolu üzerinden Beşinci Ordu Kumandanlığı nezdine azîmet ve mezkûr Ordu'nun muhtelif grubları nezdinde birkaç gün kaldıktan sonra avdet edecek olan Hey'et-i Edebiye'den bir kısım zevâtın azîmet ve avdetleri esnasında cihet-i askeriyece her türlü teshîlâta mazhariyeti esbâbı te'min edilmiş olduğundan Karargâh-ı Umumî'den hey'et-i mezkûreye memur edilen Erkân-ı Harbiye Binbaşısı Edib Bey'in vâki' olacak her türlü müracaatının kabul ve teshîli için de taraf-ı âcizîye icab edenlere tebligât icrâsı lüzumu Başkumandanlık Vekâlet-i Celflesi'nden bâ-tezkire iş'âr edilmiştir. Mîr-i mûmâileyhin vukû'-ı müracaatında teshîlât ve mu'âvenât-ı lâzımının derhal irâe ve îfâsı için lâzım gelen memurîn-i mülkiyeye telgrafla tebliğ-i vesâyâ buyurulması mütemennâdır. Ol bâbda.

23 Haziran [1]331 / [6 Temmuz 1915]

BOA, DH. KMS, 33/15

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti

5 Mayıs [1]331 tarihli Fransız tebliğ-i resmîsi

27 Nisan'dan beri küllî kuvâ-yı imdâdiye alan Türklerin yeniden icrâ ettikleri taarruzlar her tarafda akîm kaldı. Müttefikîn kıta'âtı bu taarruzâtı tevkîf ettikten sonra Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nin cenûbunda yeniden terakkî etdiler.

29-30 Nisan'da bilhassa İngilizler Saros Körfezi'nin sarp sahilllerinde terakkî ettikleri gibi Fransızlar da Kerevizdere istikametinde kendi siperlerini tevsî' ve takviye etdiler ve 25 Nisan'dan beri bin metrelik arazi kazandılar. Türklerin, şimâlde Kabatepe'yi işgal eden İngilizlere karşı olan teşebbüsâtı akîm kalmıştır.

5 Mayıs [1]331 tarihli İngiliz tebliğ-i resmîsi

Lord Kitchener bugün Lordlar Kamarası'nda îrâd ettiği nutukda Gelibolu Şibh-i Cezîresi'ndeki harekât hakkında ber-vech-i âtî beyânâtda bulundu:

Kıta'âtımız kendi mevzilerine yeniden kuvvet ve metânet vermeye ve ilk günlerde işgal ettikleri hatlardan donanmanın yardım ve muâvenetiyle daha ileri gitmeye muvaffak oldular. Arazinin menâ'ati hasebiyle kıta'âtımızın terakkiyatı pek batîdir. Lâkin Türkler pek ziyade hâiz-i ehemmiyet olan mevkillerinden yavaş yavaş çekilmeye mecbur oldular.

Her ne kadar düşman mütemâdiyen takviye olunuyorsa da bu sahne-i harbden alınan haberler pek şâyân-ı memnuniyettir.

Irak'da Hindistan kıta'âtımız kendilerine mukâvemet eden Türk kuvvetlerine taarruzla onları perîşân ve bu sûretle yararlık ve şecâ'atlerini isbât etdiler.

5 Mayıs 1331 / [18 Mayıs 1915]

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti

General Hamilton'un Mısır'da

fi 19 Mayıs sene [1]915'de ilân etdirildiği tebliğ-i resmî

Müttefikler kıta'âtı Gelibolu'da azîm bir muzafferiyet ihrâz ve Avustralyalı bir livâ bir kilometre mesâfe alarak mühim bir mevzi zabt etmiştir.

Aynı zamanda Lancashire'in bir fırkası şibh-i cezîrede ilerleyerek bir mühimmât trenini mahv eylemiştir.

[19 Mayıs 1915]

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti

Şube: 2

Numara: 233

Çanakkale:

12/4'de Semerlitepe'deki bataryaları Kabatepe şimâlinden İmroz'a giden bir nakliye vapuruna ateş etdi. İki isabet oldu. Geminin ortasında bir alev zuhur etdi. Aynı mahalden bir düşman torpidosuna da bir isabet vardır. Mühimmâtı ihrâc eden bir nakliye sefinesine de vâki' olan bir isabet üzerine sefinede bir işti'âl oldu. Sefine derhal açıldı.

11/4'de bir düşman torpidosu Şimâl Grubu'nun siperlerine müte'addid yerlerden endâht icrâ etmiş ve yalnız sağ cenâh siperlerimiz biraz müteessir olarak on iki mecrûhumuz olmuştur. Şimâl Grubu'nda hafif top ve tüfek ateş teâtîsi, bomba endâhtı. Cenûb Grubu'nda Kanlıdere şarkındaki siper düşmanın müte'addid hücumları zâyîâtla tard edildi. Garb kısımlarında topçu ve piyade ateşi. Dün 9 torpido, 11 taharrî gemisi muhafazasında Agamemnon sisteminde bir zırhlı ve refâkatinde bir balon gemisi Arıburnu istikametinde ilerledi. Balon [yardımıyla] Çanakkale'ye 20-30 kadar bomba atdı. Husûle getirdiği yangın nısfu'l-leyle kadar devam etdi. Kayaltepe'deki topçumuzun müessir ateşi üzerine balon indirildi ve hepsi beraber İmroz Adası'na çekildi.

11/4'de Ereğli ile Tekfurdağı arasında tahtelbahir bir mavna batırmıştır. Drac Torpidosu Şarköy'ün cenûbunda karaya oturmuştur.

Adalar Denizi:

Dün Büyük Saros adasını yakan bir düşman tahtelbahiridir. Gazete havâdisine göre on iki bin kişilik ecnâs-ı muhtelifeden mürekkebi bir kuvvet Bozcaada'ya gelmiş.

Selanik Alman konsolosu: Kuvâ-yı ihrâciye başkumandanı yakında muvaffakiyetden emin olarak yeni ve şiddetli bir taarruz icrâ edeceğini söylemiş.

Gazete havâdisi: Mondros'daki 36 bin kişi Bolayır ve Kumkale'ye çıkarılacak imiş. Dün Edremid Körfezi'nde bir düşman torpidosu Ilıca İskelesi'ne otuz kadar asker çıkarmak istemiş ise de tard edildi. Sonra otuz-kırk kadar mermi atıldı. İki hâne bir karakol zedelendi.

13 Haziran [1]331 / [26 Haziran 1915]

İkinci Şube Müdürü
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 241

Marmara Denizi:

22/4'de Makriköy açıklarında bir tahtelbahir görüldü.

Çanakkale:

20/4 öğleden sonra bir düşman kruvazörü Kabatepe ve civarına sekiz mermi atmış ve topçularımızın bi'l-mukabele atdıkları mermiler kruvazörün kış tarafına isabet etmesi üzerine kruvazör açılıp gitmiştir. Öğleden sonra beş buçukda bir düşman torpidosu Ağıldere mıntikasındaki siperlerimize bilâ-te'sir yirmi mermi atmıştır.

20-21/4 gecesi bir düşman torpidosu yine Halid Tepesi ve Rıza Tepesi ve civarını fâsılalarla bombardıman etmiştir. Yine bu gece Arıburnu şimâl-i şarkisindeki düşman nısfu'l-leylden iki saat sonraya kadar fâsılalı sûretde piyade ve makineli tüfek ateşi icrâ eylemiştir. Nısfu'l-leylden bir saat evvel düşmanın kuvvetli keşif kolları Çatlakdere istikametinde ilerlemek istemiş ise de tard edilmiştir.

21/4'de Seddülbahir civarında Süleymanreis Deresi garbında bir düşman cephâne deposu topçu ateşimizle ber-hevâ olmuştur.

Hisarlık'daki düşman bataryalarında da birkaç işti'âl vukû' bulmuştur. Öğleden sonra bir buçukda bir Alman tahtelbahiri iki bacalı büyük bir Fransız nakliye gemisini Seddülbahir önünde batırmıştır. Yevm-i mezkûr sabahı Birmingham Kruvazörü Saros Körfezi'nden Soğanlıdere'ye bilâ-te'sir yirmi kadar mermi atdı. Öğleden sonra saat 1'de Henri Quatre Zırhlısı Çataltepe'yi bombardıman etdi.

22-23 Haziran [1]331 / [5-6 Temmuz 1915]

BOA, DH. EUM. VRK, 25/35

94

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2

Marmara Denizi:

27/4 saat 9.15 evvelde bir düşman tahtelbahiri Mudanya İskelesi'nde bulunan Biga Vapuruna bir torpil atdı. Kıçını parçaladı.

Çanakkale:

25/4 saat 10.30 sonrada Tekke Burnu civarında büyük bir yangın görüldü. Ara sıra infilâk sadâları işitildi. Saat 7 sonrada Morto Limanı civarında bir düşman tayyâresinin topçu ateşimizle sükût etdiği zannolunuyor. Öğle-

den sonra Seddülbahir'le Tekke Burnu'nda düşmanın ufak tefek ihrâcâtı görüldü.

26/4'de düşman Şimâl Grubu'nun merkezindeki siperlerde bir lağım patlatdı. Zâyîât olmadı. Topçularımızın ateşiyle Kanlısirt'in şarkında bulunan bir düşman tarassud mahalli tahrib edildi. Saat 6 evvelden saat 9 evvele kadar Charlemagne Zırhlısı İntepe ile Yenişehir ve Orhaniye'yi bombardıman etdi. Kumkale ile Orhaniye arasında üç mahfûz mahalli tahrib eyledi.

Cenûb Grubu vaziyetinde tebeddül yok. Tekke Burnu ve Arıburnu'na düşman ihrâcâtı devam ediyor. Usedom bataryası Ertuğrul civarındaki bir düşman yürüyüş kolunu topa tuttu.

27 Haziran [13]31 / [10 Temmuz 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 25/36

95

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Kayıt Numarası: 502

Müsta'celdir

*Hulâsa: Çanakkale'de mecrûhan esir edilen
Avustralyalı efrâddan John Sharlock*

Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne

24 Haziran sene [1]331 tarihli ve 1047 numaralı tezkire-i senâverîye zeyldir.

Çanakkale dârü'l-harbinde mecrûhan esir edilip Beylerbeyi Hastahânesi'nde taht-ı tedâvîde iken vefât eden Avustralyalı piyade efrâdından Tomas William Sharlock'un eşyâ-yı zâtiyyesinin vâlidesine gönderilmek üzere Sefâ-

ret'e irsâli Amerika Sefâreti'nden bâ-muhâtara iltimâs meyânında bazı fotoğrafları muhtevî bir madalyon bulunan eşyâ-yı mezkûre merkûmun vefâtından sonra Karargâh-ı Umumî'ye tevdi' ve teslîm olunduğu Beylerbeyi Hastahânesi memurîninden alınan malûmâtdan anlaşıldığı ilâve-i iş'âr bildirilmektedir. Usul-i mevzû'a mûcebince iktizâsının îfâ ve inbâ buyurulması mütemennâdır, efendim.

30 Haziran sene [1]331 [13 Temmuz 1915]

BOA, HR. SYS, 2217/11

96

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Erkân-ı Harbiye Riyâseti
Şube: 2
Numara: 217

Marmara Denizi:

Dün bir düşman tahtelbahiri Lapseki'nin Halilpaşa Çiftliği kurbunda bulunan Ceyhun Nakliye Vapuru'nu zevâlde batırmıştır. Dün gece bir düşman tahtelbahiri Çekmeceler arasında görülmüştür.

Çanakkale:

Dün Şimâl Grubu'nda Kanlısirt'daki düşman tarassud mevzii topçu ateşimizle tahrib edilmiştir. İntepe bataryalarımızdan edilen ateşle bir düşman nakliye sefinesinde yangın zuhur etmiş ve gemi yanarak yan yatmıştır.

26 Mayıs [1]331 / [8 Haziran 1915]

İkinci Şube Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Seyfi

BOA, DH. EUM. VRK, 25/25

97-1

Şube: 2
11703/2335

Tebliğ-i Resmî

Matbûât Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

31 Mayıs sabâhı Arıburnu karşısındaki topçularımız düşmanın yeniden inşa etmekte olduğu bomba endâht mevziyle makineli tüfek mevzilerini tahrib eylemiş ve bu müteessir endâhtlar neticesinde düşman siperleri gerisinde bir yangın zuhur ederek yarım saat devam etmiştir.

31/1 Haziran gecesi ufak bir keşif kolumuz Seddülbahir'de düşman siperlerine girerek düşmandan bütün teferruâtıyla yeni bir makineli tüfek ve kasaturalarıyla beraber on beş tüfek ve birçok fişek iğtinâm eylemiştir.

Dün tayyâremiz İmroz ve Limni Adaları üstünde neticeli cevelân yaparak Limni Adası'nda gördüğü düşman ordugâhına bombalar atmıştır.

Sahil bataryalarımız dün Seddülbahir'de düşman topçu mevzileriyle ordugâhını ve nakliye vapurlarını topa tutmuştur.

Hemen her gün bu bataryalarımızın müessir endâhtlarına ma'rûz kalan düşman dün bu bataryalarımız üzerinde uçurduğu tayyâresiyle yedi bomba atmış ise de hiçbir muvaffakiyet elde edememiştir.

2 Haziran [1]331 / [15 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1131/35

97-2

Şube: 2
11809/2383

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

2 Haziran sabahı bir düşman tayyâresi Arıburnu karşısındaki mevzii-miz üstünde uçarken sol cenâh topçu ateşlerimizle tahrib edilmiş ve mezkûr tayyâre düşman siperleri gerisine düşürülmüştür.

Dün Arıburnu ve Seddülbahir cihetlerinde mühim bir vak'a olmamıştır. Boğaz sahil bataryalarımız Seddülbahir'de düşman topçu mevzileriyle kıta'âtını ve bir nakliye kolunu bombardıman ederek koldaki arabalardan birini ber-hevâ etmiştir.

4 Haziran [1]331 / [17 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1131/52

97-3

Şube: 2
11890/2415

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

4 Haziran'da Arıburnu'nda topçularımız düşmanın telsiz-telgraf ve helyosta merkezlerini de ateş altına alarak civarında çalışan düşman efrâdından birçoğu maktûl düşmüştür. Bir topçu mermimiz düşman torpidosuna isabet ederek torpidoyu hasara uğratmıştır.

5 Haziran sabahı topçularımız düşmanın sol cenâh topçu mevâzi'ini ateş altına alarak mühim tahribât yapmıştır.

Anadolu sahil bataryalarımızın te'sirâtından tahaffuz için düşman ordugâhlarını tebdîl eylemiş ise de bu yeni ordugâhları da dün mezkûr bataryalarımız tarafından bombardıman edilmiş ve ayrıca piyadelerimiz üzerine ateş açan düşman bataryaları dahi bu bombardıman te'siriyle ateşlerini kesmeye mecbur edilmiştir.

6 Haziran [1]331 / [19 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü nâmına
Erkân-ı Harb Binbaşı

Edib

BOA, HR. MA, 1131/73

97-4

Şube: 2
11971/2478

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde dün Arıburnu'nda hafif top ve tüfek muharebesi olmuşdur. Düşmanın Seddülbahir'de zevâlde sol cenâhımıza tevcîh ettiği taarruzu ateşimiz altında akîm kalmış ve düşman büyük telefâtla siperlerine ilticâya mecbur olmuşdur. Düşmanın bu sabâh bütün Seddülbahir Cephesi'nden icrâ eylediği taarruzları dahi tard edilmiştir.

Anadolu bataryalarımız düşman torpido muhribleriyle torpil taharrî vapurlarını, topçularını, kıta'âtını, depolarını ve tayyâre hangarlarını dün de muvaffakiyetle topa tuttular ve yine bir tayyâresini tahrib diğer birini de hasara uğrattılar. Müteâkiben düşman, tayyâreleriyle bu bataryalarımıza otuzdan ziyade bomba atdı ise de hiçbir zarar îrâs edememiştir.

8 Haziran [1]331 / [21 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü nâmına
Erkân-ı Harb Binbaşı

Seyfi

BOA, HR. MA, 1132/24

97-5

Şube: 2
12007

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Seddülbahir'de düşmanın Cenûb Grubumuza karşı ağır topları ve son günlerde aldığı takviye kıta'âtı yardımıyla 8 Haziran sabahından gece yarısından sonraya kadar bütün cepheden mu'annidâne ve mükerreren icrâ eylediği taarruzları bu defa da kendisine pek kanlı zâyiâta mâl olarak tamamıyla akîm kalmış ve yine kalkdıkları yerlerine tard u def' edilmiştir.

7 Haziran'da şimâlde Arıburnu Grubu'ndaki bataryalarımızdan biri düşmanın bu sahil civarında dolaşan iki büyük nakliye sefinesini muvaffakiyetli isabetleriyle hasara uğratarak sahilden uzaklaştırmıştır.

8 Haziran sabahı topçularımız düşmanın hazırlamakda olduğu bir batarya mevziini tamamıyla tahrib eylemiştir.

9 Haziran [1]331 / [22 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1132/40

97-6

Şube: 2
12067/2533

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

9 Haziran'da Arıburnu sahiline yakın geçmekte olan bir düşman torpidosu sahrâ topçularımız tarafından atılan beş mermiden ikisinin isabeti üzerine sahilden uzaklaşmıştır.

Düşmanın mağlubiyetiyle neticelenen ve hemen yirmi dört saat devam eden 8 Haziran Seddülbahir Muharebesi* telhîsen şu vechile cereyân etmiştir:

Düşman Seddülbahir Grubumuzun en ziyade sol cenâh siperlerini beş gün mütemâdiyen ağır toplarıyla bombardıman ederek muvaffakiyetle bir hücum hazırlığında bulunmakta idi.

8 Haziran sabahı saat beşde bu ateşini hemen dakikada 150 mermi atmak sûretiyle bir kat daha teşdîd ederek zaten düşmana pek yakın mesâfede bulunan sol cenâh siperlerimizin bir kısmını mütevâlî takviyeler sâyesinde hücum ile işgâl etmiş, mükerrer ve mukabil taarruzlarla işbu siperler müte‘addid defalar bizim ve düşmanın eline geçmiş ve akşama doğru düşman elinde ancak yüz metrelik bir siper parçası kalmıştı.

8-9 Haziran gecesi gündüzki şedîd mukâvemet ve savletleriyle pek büyük fedâkârlık gösteren kıta‘atımız aynı şiddet ve şehâmetle bir gece başkınıyla bu parçayı da düşmandan istirdâd eylemiş ve nihayet düşman pek külliyetli cephâne ve insan zâyiâtına karşı yine eski vaziyetine perişan bir halde sürülmüştür.

Dün düşman bir hareket gösteremedi. Yalnız sabahleyin ve akşam üstü sol cenâhımızda fâsılalı topçu atışları devam etmiştir.

10 Haziran [1]331 / [23 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1132/45

97-7

---

* Kerevizdere Muharebesi (21 Haziran 1915).

12104/2549

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Arıburnu ve Seddülbahir cihetlerinde dün hafif ve fâsıllı top ve tüfek muharebelerinden başka bir hareket olmamıştır.

11 Haziran [1]331 / [24 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1132/55

97-8

2

12141/2579

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

11-12 Haziran gecesi Arıburnu'nda fâsıllı ateş teâtî edilmiştir.

Seddülbahir'de vaziyet son muharebeden evvelki hâlinedir. Düşman tamamıyla eski mahallerine sürülmüş ve şu günlerde ciddi hiçbir hareket göstermemiştir. 8 Haziran muharebesinde düşmanın pek azîm olan zâyîât miktarı henüz tahmin olunamamıştır. Mütemâdiyen yaralı nakletmekte olan düşman sefâini topçu ateşlerimizle iz'âc edilmektedir.

11-12 Haziran gecesi Seddülbahir Grubumuzun sağ cenâhından çıkan bir keşif kolumuz bir kısım siperde basdırdığı düşman neferlerini telef edip ellerindeki makineli tüfeği tahrib ve yirmi altı tüfek ile dokuz sandık cephâne ve birçok âlât-ı tahkîmiye ve makineli tüfeklere mahsus yedek âlâtı ve telefon malzemesi, bombalar iğtinâm ederek avdet etmişlerdir.

12 Haziran sene [1]331 / [25 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü nâmına
Erkân-ı Harb Binbaşı
Edib

BOA, HR. MA, 1132/64

97-9

12234/2667

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Arıburnu'nda hafif top, tüfek ateşi ve bomba teâtî edilmiştir.

Seddülbahir'de düşman ağır toplarıyla 12 Haziran öğleden itibaren sağ cenâhdaki siperlerimizi şiddetle ateş altına almış ise de bir netice elde edememiştir. Sol cenâhda düşmanın geceleyin birkaç noktadan yapmak istediği hücumlar ateşimiz altında erimiştir.

Düşman bombalarımızdan tahaffuz için siperleri önüne tel örgüler germeye mecbur olmuştur. Anadolu bataryalarımız Seddülbahir'deki düşman piyade mevâzi'ini ve topçularını muvaffakiyetle bombardıman etmiştir.

14 Haziran [1]331 / [27 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1132/91

97-10

12274/2646

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

13-14 Haziran gecesi Arıburnu'nda hafif piyade ateşleri ve bombalar teâtî edilmiştir.

14 Haziran sabahı piyâde ve top ateşlerimizle düşman mevzilerine icrâ edilen baskın (ateş baskını) muvaffakiyetli neticeler vermiş, bazı düşman mahfûz mahalleri tahrib edilmiş, ordugâhlarında karışıklık vukû'a getirilmiş ve ordugâhda kesîf bir duman ve ba'dehû yangın alâimi müşâhede edilmiştir.

Seddülbahir cihetinde hafif piyade ateşleri ve bomba endâhtı devam ediyor. Ara sıra düşman topçusu siperlerimizi tahrib maksadıyla beyhûde mermi sarf etmektedir.

Düşman tayyâreleri Kumkale cenûbunda Yenişehir karyesine neticesiz bombalar atmıştır. Anadolu bataryalarımız Seddülbahir'de düşman topçularını muvaffakiyetle bombardıman etmiştir.

15 Haziran [1]331 / [28 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1133/3

97-11

Şube: 2

12316/2673

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

15 Haziran öğleden sonra Arıburnu'ndaki düşman şedîd topçu ateşini müteâkib sol cenâhımıza üç defa taarruz etmiş, üçünde de muvaffak olamamış azîm telefâtla tard u def' edilmiştir.

Seddülbahir'deki düşman 14-15 Haziran gecesi sağ cenâh siperlerimizi ağır toplarıyla sabaha kadar bombardıman etmiş ve 15 Haziran öğleden evvel bu cenâha karşı taarruzlarda bulunmuşsa da mukabil taarruzlarımızla def' edilmiştir*. Aynı gece sol cenâhımıza karşı taarruzlarında hiçbir muvaffakiyet elde edememişlerdir. Merkezimize karşı öğleden sonra yapmak istedikleri taarruz ise pek sühûletle def' edilmiş ve mukabil hareketimizle düşman mevziinden iki hat siper zabt edilmiştir.

Anadolu bataryalarımız Seddülbahir'de sol cenâh muharebâtına muvaffakiyetle iştirâk etmiş ve düşmana azîm telefât verdirerek düşmanın ric'atine pek müessir olmuştur. Yine bu bataryalarımız düşmanın Tekke Burnu'ndaki bataryalarını iskât eylemiştir. Tayyârelerimiz Seddülbahir'de düşmanın balon meydânına muvaffakiyetli bombalar atmışlardır.

16 Haziran [1]331 / [29 Haziran 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1133/20

97-12

Şube: 2
12391/2741

Matbûât Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

16 Haziran günü: Şimâl Grubu'nda (Arıburnu'nda) ber-mu'tâd ateş muharebesiyle geçmiştir. Cenûb Grubu'nda (Seddülbahir'de) muharebe bütün gün devam etdi. Düşman sağ cenâhımızı ihâta fikriyle kuvvetli ve mütemâdî topçu ateşi himâyesinde taarruza kalkdıysa da mukabil taarruzlarımızla bu emeli akîm bırakıldı.

---

* Sığındere Muharebesi (28 Haziran 1915).

16-17 Haziran gecesi: Şimâl Grubu'nda düşmanın merkez siperlerimize karşı yapmak istediği taarruzlar kanlı bir sûrette def' edildi ve sağ cenâh kıta'âtımız mukabil taarruzlara geçerek birbiri gerisinde düşmandan iki hat siper zabt etdi.

Yine bu gece kıta'âtımız Cenûb Grubu'nda düşmanın sol cenâhına mukabil taarruz yaptı. Bütün gece devam eden bu taarruzda kıta'âtımız düşman mevzilerinden birçok kısmına girerek süngü muharebesine mu'annidâne devam eylemişlerdir. İşbu muharebeye şafakla beraber fâsıla verilmiştir.

17 Haziran günü sabahın yedisinden on ikiye kadar Cenûb Grubu'nda muharebe sağ ve sol cenâhımızda devam etdi. Her iki cenâhda da kıta'âtımızın taarruzlarıyla başlayan işbu muharebe lehimize pek müsaid olarak devam etmiştir.

Anadolu sahil bataryalarımız Cenûb Grubu'nun muharebâtına muvafakiyetle iştirâk etmiş ve düşman ordugâhıyla topçu mevzilerini müessir bir sûrette bombardıman etmiştir. Tayyâremiz Seddülbahir üzerinde uçarak bombalar atmıştır.

18 Haziran [1]331 / [1 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1133/58

97-13

Şube: 2
12428/2763

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

17 ve 18 Haziran günlerinde şimâlde Arıburnu'nda mühim bir vak'a geçmemiştir.

Bu civar sahiline üç büyük düşman nakliye gemisi yaklaşarak çatana ve mavnalarla mütemâdiyen yaralı naklolunduğu tarassud edilmiştir. Sefâin-i mezkûrenin de hastahâne gemisi olduğuna dair üzerlerinde bir işaret yokdu. Buna rağmen bunlara ateş edilmemiştir.

Cenûbda Seddülbahir'de düşmanın büyük hazırlıklar neticesinde üç gündür teşebbüs ettiği taarruzlar kıta'âtımızın fedâkârâne mukâvemet ve savletleriyle tamamen kırılmış ve düşman yine azîm telefât vererek eski mevzilerine def' edilmiştir.

17-18 [gecesi] ve 18 Haziran'da bu mıntıkada sağ ve sol cenâhlarda ehemmiyetsiz siper müsâdemâtı devam etmiştir. Boğaz ileri bataryalarımız 18 Haziran akşamı Seddülbahir civarındaki düşman ordugâhına bir ateş bas-kını yapmış ve pek mühim te'sir husûle getirildiği gibi düşmanın bir bataryasını iskât etmiştir ve ayrıca tam bir mermi isabetiyle düşmanın bir obüs topu tahrib ve civarındaki insan ve hayvanâtın birçoğu itlâf edilmiştir.

19 Haziran [1]331 / [2 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1133/67

97-14

12518/2812

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Şimâl Grubu'nda (Arıburnu) fâsıllı topçu ve piyade ateşi muharebesi olmuşdur. Düşman fena kokulu gaz neşreden endâhtına hâlâ devam etmektedir.

19 Haziran'da pârelendikten sonra bu cinsden yeşil gaz neşreden şarapnel endâht eylemiştir.

Cenûb Grubu'nda (Seddülbahir) kıta'âtımız 19 Haziran'da düşmanın sol cenâhına icrâ eyledikleri taarruzlarında epey neticeler elde etdiler ve düşman mevziinin bazı aksâmına süngü hücumlarıyla girdiler.

Sahil bataryalarımız 20 Haziran'da Seddülbahir'de düşman topçularıyla kıta'âtını ve tayyâre hangarlarını bombardıman etdiler.

21 Haziran [1]331 / [4 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1134/7

97-15

Şube: 2
12565/2844

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

21 Haziran öğleden sonra saat 1.30'da bir Alman tahtelbahiri iki bacalı büyük bir Fransız nakliye gemisini Seddülbahir önünde batırmış ve sefine üç dakika zarfında denize gömülüp gitmiştir.

Şimâl Grubu'nda 20-21 gecesi düşman sağ cenâhımızda şiddetli bir tüfek ateşini müteâkib kuvvetli keşif kollarını ileri sürmek istemiş ise de tard edilmiştir.

Cenûb Grubu'nda 21 Haziran'da topçu ateşlerimizle düşmanın bir mühimmât deposu ber-hevâ edilmiş ve ayrıca birkaç düşman bataryalarında da

işti‘âl ve yangın husûle getirilmiştir. Yangınları söndürmeye koşanlar yine topçu ateşlerimizle itlâf edilmiştir.

22 Haziran [1]331 / [5 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1134/15

97-16

Şube: 2
12614/2869

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Vaziyetde umumî bir tebeddül olmayıp mu‘tâd olan siper muharebâtı vukû‘ bulmuş ve bilhassa Seddülbahir mıntıkasında sağ cenâhımızda bu muharebât şiddetle tekrar etmiş ve bütün bu muharebâtın cereyânı bize müsaid olmuştur.

Anadolu bataryalarımızın ateşleri Seddülbahir'de düşman ordugâhında müte‘addid işti‘âl ve yangınlar husûle getirmiştir.

Tayyârelerimiz iki defa düşman kıta‘âtı üzerine muvaffakiyetle bombalar atdılar.

Bir düşman monitorunun Arıburnu önünde açıktan açığa hastahâne gemisini kendine siper ittihâz ederek karadaki mevzilerimize ateş açtığı görülmüştür.

23 Haziran [1]331 / [6 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1134/24

97-17

Şube: 2
12673/2886

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Arıburnu'nda, 23 Haziran: Topçularımız düşman mevzilerine müessir endâhtlar icrâ ederek oldukça mühim tahribât yapmışlardır. Sol cenâhımız karşısındaki düşman topçusu yanlış endâht neticesinde bütün mermilerini kendi siperlerine düşürerek askerlerine epey telefât vermiştir.

Cenûbda Seddülbahir'de, sağ cenâhımıza karşı düşman, evvelâ keşif kollarını ileri sürmek sûretiyle bir taarruz icrâsına teşebbüs etmişse de zâyî-ât-ı külliye verdirilerek püskürtülmüştür.

Düşmanın Seddülbahir civarında Tekke Burnu'na sefâin-i mu'âvene-i harbiye ile sâir küçük gemiler yanaşdırarak irkâb ve ihrâc ameliyatıyla meşgul bulunduğu esnada Anadolu sahil bataryalarımız bağteten işbu mevki'e ateş açmış ve hazırlık vaziyetinde bulunan bir taburun tam ortasına düşürülen bir mermi orada mühim kargaşalık ve telefâta sebep olmuştur. Yine bu bataryalarımızın endâhtıyla o civarda bir düşman cephâneliği ber-hevâ edilmiştir.

24 Haziran [1]331 / [7 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1134/36

97-18

Şube: 2
12713/2908

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

24 Haziran'da şimâlde Arıburnu'nda mühim bir vak'a olmadı. Cenûbda Seddülbahir cihetinde sağ cenâhımız karşısında düşmanın iki siperi kıta'â-tımız tarafından zabt ve işgâl edilmiştir.

Merkezden çıkarılan keşif kollarımız düşmanın siperlerini basarak bir miktar cephâne ve edevât-ı istihkâmiye iğtinâm etdiler. Sol cenâhda hafif piyade ve topçu ateşleri ve ber-mu'tâd bomba endâhtları devam etmiştir.

Öğleden evvel bir düşman tayyâresi Gelibolu kasabasına üç bomba atmışsa da bir zararı dokunmamıştır. Anadolu bataryalarımızın endâhtıyla düşmanın Tekke Burnu'ndaki ihrâc iskeleleri tahrib edilmiş ve o civardaki karargâh çadırları ateşimiz altında kalmıştır.

25 Haziran [1]331 / [8 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1134/52

97-19

Şube: 2
12785/2960

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

26 Haziran Arıburnu ve Seddülbahir mıntıklarında bir tebeddül olmadı. Mu'tâd olan top ve tüfek ateşleri teâtî edilmiştir.

İleri sürülen Anadolu bataryalarımız Tekke Burnu'nda düşman ordugâhıyla Seddülbahir civarındaki araziye ve düşmanın piyadeden mürekkebe bir yürüyüş kolunu muvaffakiyetle topa tutmuştur.

Öğleden sonra Tekke Burnu civarında büyük bir yangın görülmüş ve ara sıra infilâk sadâları işidilmiştir.

27 Haziran sene [1]331 / [10 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1134/65

97-20

Şube: 2
12821/2988

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

27 Haziran: Arıburnu ve Seddülbahir mıntıklarında karşılıklı ve fâsılalı topçu ateşlerinden başka bir tebeddül olmadı. Öğleden sonra dört torpido himâyesinde Kabatepe karşısına gelen Lord Nelson sisteminde bir düşman zırhlısı mevzilerimize iki yüzü mütecâviz mermi atdı bir te'sir yapamadı. Bu sarfiyât neticesinde yalnız bir nefer şehid ve iki nefer mecrûh olmuştur. Mukabele eden topçularımızın bazı mermileri zırhlıya isabet ettiği görülmüş ve zırhlı bunun üzerine çekilmeye mecbur olmuştur.

Anadolu bataryalarımızın te'sirâtı neticesinde Tekke Burnu'nda düşmanın evvelki faaliyetinden eser görünmüyor. Dün bataryalarımız yine muvafakiyetli endâht yaptılar. Bilhassa Hisarlık garbındaki düşmanın obüs bataryasına karşı açılan ateş pek müessir olmuş ve bir obüs topuna tam bir isabet görülmüştür.

Düşman tayyâreleri Boğaz'ın Anadolu sahili üstünde göründülse de tayyâre bataryalarımızın ateşleriyle seyirlerine devam edemedi geriye tard oldular.

28 Haziran [1]331 / [11 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1134/8

97-21

Şube: 2
2701

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

28 Haziran: Arıburnu'nda ehemmiyetsiz ateş muharebesi oldu.

Öğleden sonra torpedo himâyesinde Arıburnu karşısına gelen bir kruvazör balon yardımıyla sağ cenâhımızı bir müddet neticesiz bombardıman ederek çekildi.

Cenûbda Seddülbahir mıntıkasında sağ cenâhda ve merkezde ara sıra top muharebesi yapılmıştır.

Düşmanın Morto Limanı'ndaki kıta'âtı ile daha garbındaki bataryaları ve tayyâre hangarları Anadolu bataryalarımızın müessir ateşleriyle döğülmüştür.

29 Haziran [1]331 / [12 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1134/98

97-22

Şube: 2
12895/3020

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

29 Haziran öğleden evvel sekiz buçukda Arıburnu'nda düşman cephe-
de şiddetli top ve tüfek ateşleri icrâsından sonra bir kısım efrâdını bomba at-
mak sûretiyle sağ cenâhımıza sürmek teşebbüsünde bulunmuşsa da bu hare-
ketler ateşlerimizin karşısında tamamıyla kırılmış ve düşmanın ric'atıyla ni-
hayetlenmiştir.

Sol cenâhda dahi buna benzer bir teşebbüsleri sühûletle def' edildi.
Düşmanın bu cenâhdan firarı pek serî' olmuş ve kaçamayanlardan bir kısmı
dereler içine dökülüp kalmıştır. Bu neticede kıta'atımız meydandan birçok
silâh cephâne ve techîzât toplamıştır.

Seddülbahir aynı gün öğleden evvel her iki cenâhdan bir kısım donan-
masının muâvenetiyle kesif bir topçu ateşini müteâkib sağ ve sol cenâhları-
mıza taarruza başlamış ve sağ cenâhımıza karşı üç defa tekrar ettikleri taar-

ruz telefât-ı külliye ile tard edilmiştir. Sol cenâhda ise muharebe geceye kadar mevziî siper müsâdemesi şeklinde neticesiz devam etmiştir. Bu cenâhda düşmandan iki aded makineli tüfek iğtinâm ettik. Dünkü muharebede düşman hemen altmış binden fazla topçu cephânesi sarf edip azîm zâyîâta dûçâr olduğu halde arzu ettiği muvaffakiyeti elde edememiştir.

30 Haziran [1]331 / [13 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1135/7

98

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 12612

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Mısır'da Neler oluyor?!..

İngilizler Mısır askerine İngiliz elbisesi giydirerek İskenderiye'den Çanakkale'ye göndermek istemişler. Mısır askeri bunu kabul etmeyerek isyan etmiş. Bunun üzerine İngilizler bu fikirlerinden vazgeçmişler.

Mısır'a Efrencî Mayıs'ın 2'sine kadar yaralı asker gelmiştir. Bunların tahminen 500 kadarı kör olmuştur. Piramidler civarındaki Manahoza Otel, Kahire'deki Savva Otel, Heliopolis Palace Otel, Büyük Lunapark Heliopolis Otel hastahâneye tahvîl edilmiştir. Bunlardan mâ'adâ Heliopolis'de sokaklarda yatan birçok mecrûhîn görülmektedir. Delta'daki bi'l-cümle köy ve şehirler ve bizzat Süveyş mecrûhlarla mâlîdir. Bu köyler de kifâyet etmediğinden birçok mecrûhlar sahrada kurulan çadırlardadır. Avustralya askeri tarafından Mısır'a tifo hastalığı dahi getirilmiştir. Bu yüzden birçok telefât vukû'a geliyor.

Mısır'da Fransız askerine İngiliz askeri kadar bakılmadığından Fransızlar adem-i memnûniyet gösteriyorlar.

Bir seferî ordu için muktezî levâzım-ı seferiyye bilhassa malzeme-i sıhhiye Mısır'da pek noksandır. Hâzık ve mütehasıs İngiliz etibbâsı bulunmadığı gibi hastabakıcı kadınlar ve levâzım-ı sıhhiye eksikdir. Yaralılar türlü vapurlara irkâb olunuyor ve hiçbir tedavide bulunulmaksızın sevk ediliyor. Bunların birçokları terk-i hayat ediyorlar.

Avustralyalı kıta'ât memleketlerinde 7 şilin alırken burada 1 şilin aldıklarından Mısır'a gelmekten istinkâf ediyorlar.

Avustralya askerleri Mısır'da fuhuşhânelere giderek kadınları pencereden atmak ve sâire gibi rezâletler irtikâb ediyorlar. Bunların serkeşliği son dereceyi bulmuştur. Gündüz saat 12'de Başkumandan Maxwell'in otomobilini sirkat etdiler.

5 Temmuz [1]331 / [18 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şube Müdürü
Seyfi

BOA, HR. MA, 1135/70

99

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 13180

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Reuter Telgraf Ajansı Çanakkale muhâbirinden âtîdeki telgrafnâmeymi almıştır:

Türkler pek merdâne ve necîbâne bir tarzda harb eylemekdedirler. Bunlardan biri şedîd bir ateş altında olduğu halde askerlerimizden birinin yarasını sarmak lutf-ı necîbânesinde, diğer bir Türk neferi dahi mecrûh bir Avustralyalı neferin yanına bir şişe su bırakmak hareket-i insâniyetkârânesinde bu-

lunmuştur. Mert Türk neferlerinden bir diğeri de İngiliz siperlerinden uzak bir mevkide yaralı düşüp saatlerce aç ve bî-tâb kalmış olan bir İngiliz neferine ekmek vermek ulüvv-i cenâbını göstermiştir. Türklerle müsâdemede bulunan İngiliz asâkirinin hemen kâffesi Türkler tarafından İngiliz üserâsına pek ziyade hüsn-i muamelede bulunulduğunu beyânda yek-zebândırlar.

7 Temmuz [1]331 / [20 Temmuz 1915]

İstihbârât Şube Müdürü
Seyfi

BOA, HR. MA, 1135/96

100

Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
499

Müsta'celdir

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Muharebât-ı ahîredeki hidemât-ı fevkalâdelerine binâen Gelibolu dârü'l-harbi Şimâl Grubu ve Üçüncü Kolordu Erkân-ı Harbiye Reisi Kaymakam Fahreddin ve Kırk Üçüncü Alay Kumandan Vekili Binbaşı Fâzıl Beylere üçer sene ve Birinci Kuvve-i Seferiyye'ye memur Yedinci Alay'ın Birinci Taburu Kumandanı Binbaşı İsmail Hakkı Bey'e iki sene seferî kıdem zammı i'tâsı ve Üçüncü Ordu sağ cenâh grubu Erkân-ı Harbiye Reisi Yüzbaşı Basri Bey'in binbaşılığa ve Otuz Yedinci Alay Makineli Tüfek Bölüğü Mülâzım-ı Evveli Yanyalı Hasan Fehmi Efendi'nin yüzbaşılığa terfi'-i rütbeleri hakkında tanzim olunan irâde-i seniyye lâyihası leffen takdim kılınmakla iktizâsının îfâ ve neticesinin inbâ buyurulması menû-ı müsaade-i sâmiye-i fahîmânele-ridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Ramazan sene [1]333 ve fî 6 Temmuz sene [1]331 / [19 Temmuz 1915]

Başkumandan Vekili ve
Harbiye Nâzırı
Enver

**

Harbiye Nezâreti

Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
787

Îrâde-i Seniyye

Muharebât-ı ahîredeki hidemât-ı fevkalâdelerine binâen Gelibolu dârü'l-harbi Şimâl Grubu ve Üçüncü Kolordu Erkân-ı Harbiye Reisi Kaymakam Fahreddin ve Kırk Üçüncü Alay Kumandan Vekili Fâzıl beylere üçer sene ve Birinci Kuvve-i Seferiyye'ye memur Yedinci Alay'ın Birinci Taburu Kumandanı Binbaşı İsmail Hakkı Bey'e iki sene seferî kıdem zammı i'tâ ve Üçüncü Ordu Sağ Cenâh Grubu Erkân-ı Harbiye Reisi Yüzbaşı Basri Bey'in binbaşılığa ve Otuz Yedinci Alay Makineli Tüfek Bölüğü Mülâzım-ı Evveli Yanyalı Hasan Fehmi Efendi'nin yüzbaşılığa terfî-i rütbeleri icrâ kılınmıştır.

İşbu irâde-i seniyyenin icrâsına Harbiye Nâzırı memurdur.

Fî 9 Ramazân sene 1333 - Fî 9 Temmuz sene 1331 / [22 Temmuz 1915]

Başkumandan Vekili ve
Harbiye Nâzırı
Enver

Sadrazam
Mehmed Said

Mehmed Reşad

BOA, İ. HB, 1333. N/137

101

Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
786 Mükerrer

Îrâde-i Seniyye

Muharebât-ı vâkı'adaki hidemât-ı fevkalâdelerine binâen Üçüncü Kolordu Kumandanı Mirlivâ Esad Paşa'nın ferîkliğe terfî-i rütbesi icrâ ve Beşinci Ordu Erkân-ı Harbiye Reisi Kaymakam Kâzım Bey'e de üç sene sefer kıdemi zammı i'tâ kılınmıştır.

İşbu irâde-i seniyyenin icrâsına Harbiye nâzırı memurdur.

Fî 9 Ramazan sene 1333 - Fî 9 Temmuz sene 1331 / [22 Temmuz 1915]

Başkumandan Vekili ve
Harbiye Nâzırı
Enver

Sadrazam
Mehmed Said

Mehmed Reşad

BOA, İ. HB, 1333. N/141

102

Bâb-ı Âlî
Nezâret-i Hariciye
Tercüme Müdüriyeti

*Fransız Hariciye Nezâreti tarafından fî 26 Haziran sene [1]915
tarihiyle Amerika Sefâreti'ne irsâl olunan notanın sûret-i tercümesidir.*

Dersââdet'den mevrûd bir tahrîrâta nazaran defn-i emvât için ittihâz-ı tedâbîr edilmek üzere Osmanlı Ordusu tarafından Gelibolu Şibh-i Cezîresi'ne gönderilen mükâleme memurlarının Müttefikîn asâkiri tarafından tevkîf edilmiş oldukları Amerika Sefâreti'nin Haziran'ın üçü tarihli notasıyla Hariciye Nezâreti'ne iş'âr kılınmıştır. Fransız Şark Hey'et-i Seferiyesi Başkumandanı general tarafından i'tâ olunan malûmâtдан müstebân olduğuna göre bu maksada mebnî Osmanlı Tabibi Halil Bey tarafından Mayıs'ın yirmi beşinci günü mükâleme memuru olarak i'zâm kılınmış olan bir teskereci neferi Fransız hatlarına kabul edilmiş ve orada mevâki'in bir kısmını görebilmiş olduğundan merkûmun derhal iadesi bir takım mehâzîri mûcib olacağı cihetiyle kumandan-ı merkûmu birkaç gün tevkif etmiş, orada hakkında hüsn-i muamele edilmiştir. Merkûm ba'dehû tahliye edilmiş ve izahâtı hâvî bir mektub ile beraber Osmanlı hatlarına iade kılınmıştır. Merkûm Türk üserâsının kendi ailelerine gönderdikleri mekâtîbi dahi hâmil bulunuyordu. İşbu tedbir 1907 senesi Dördüncü Lahey Mukâvelenâmesi'ne melfûf nizâmnâmenin 33'üncü maddesi ahkâmına tevfiikan ittihâz edilmiştir.

8 Temmuz 1331 / [21 Temmuz 1915]

**

Bâb-ı Âlî

Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi

*Hulâsa: Gelibolu Şibh-i Cezîresi'ndeki
Fransız hatlarına i'zâm olunan
mükâleme memurîni*

Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne

Defn-i emvât için ittihâz-ı tedâbîr edilmek üzere Osmanlı Ordusu tarafından Gelibolu Şibh-i Cezîresi'ndeki Fransız hatlarına i'zâm kılınmış olan mükâleme memurları hakkında Nezâret-i Celîlelerinin talebi üzerine ahîren edilmiş olan tebligâta cevaben 26 Haziran sene [1]915 tarihli Fransız Hariciye nâzırından alındığı beyânıyla Amerika Sefâreti'nden tevdî' kılınan takrîrin sûret-i mütercemesi leffen tesyîr edildi, efendim.

9 Temmuz sene [1]331 / [22 Temmuz 1915]

BOA, HR. SYS, 2411/22

103

Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
537

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

On Dokuzuncu Fırka Kumandanı Miralay Mustafa Kemal Bey'in On Beşinci Kolordu Kumandanlığı'na tayini hakkında tanzim olunan irâde-i seniyye lâyihası leffen takdim kılınmakla icabının icrâ ve neticesinin emr u inbâ buyurulması merhûn-ı irâde-i aliyye-i fahîmâneleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 12 Ramazan sene [1]333 ve fî 12 Temmuz sene [1]331 / [25 Temmuz 1915]

Başkumandan Vekili ve
Harbiye Nâzırı
Enver

**

Harbiye Nezâreti

Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
830

Îrâde-i Seniyye

On Dokuzuncu Fırka Kumandanı Miralay Mustafa Kemal Bey On Beşinci Kolordu Kumandanlığı'na tayin olunmuştur.

İşbu irâde-i seniyyenin icrâsına Harbiye nâzırı memurdur.

Fî 15 Ramazan sene [1]333 - Fî 15 Temmuz sene [1]331 / [28 Temmuz 1915]

Başkumandan Vekili ve
Harbiye Nâzırı
Enver

Sadrazam
Mehmed Said

Mehmed Reşad

BOA, İ. HB, 1333. N/43

104

Bâb-ı Âfî
Hariciye Nezâreti
Şifre Kalemi
1889

Roma Sefâret-i Seniyyesi'nden mevrûd

fî 30 Temmuz sene [1]915 tarihli telegram hallidir.

Ataşemiliterin âtîdeki şifresinin Başkumandanlık Vekâleti'ne aynen ve müsta'celen tebliği müsterhamdır: İstihdâm etdiğim Maltalı avdetle malûmât-ı âtiyeyi verdi:

Madde 1: Dört haftadan beri yüz kadar nakliye vapuru -ki kısm-ı a'zamı Moritanya'da dahil olup transatlantiklerdir- Malta'dan şarka geçmişlerdir. Derûnlarında Kitchener ordusu denilen sırf İngiliz kıta'ât varmış. Bunların mikdarı yüz elli bin nefer tahmin olunuyor ki genç ve yaşlı karışık imiş.

Madde 2: Torpillere mukâvemet için aralarında kum ve mantar dolu çifte tekneli ve ahîren İngiltere'de yapılmış su kesimleri iki metrelik beş harb

sefinesi de boğazlara gitmiş. Bunları bizzat müşâhede eden muhbir her sefinenin on dört pusluk iki topu hâmil olduğunu söylüyor.

Madde 3: İngilizler karaya oturtarak asker ihrac için İtalya'dan beş eski vapur iştirâ etmişler. Ahîren İngiltere'de tahtelbahirlere mukaddemâ icad olunan çelik ağılardan Çanakkale'ye gönderilmiş imiş.

Madde 4: İngilizlerin maksadı Teşrîn-i Evvel'den evvel herçi-bâda-bâd boğazları almak imiş. Maamâfih Anadolu'nun diğer bir kısmına ve Bolayır civarına asker ihracı mevzû'-ı bahs imiş ve harekâta evvelce 26 Temmuz'da başlamak mutasavver imiş. Dün gece gazeteleri vaziyet-i askeriye dolayısıyla İngiltere'nin Midilli Adası'nı işgal edeceğini resmen Yunanistan'a ihbâr ettiğini yazıyorlar ki şâyân-ı teemmüldür.

Madde 5: Fransız filosu Malta ile Bezerta arasında dolaşdığından gönderilecek bir tahtelbahirin büyük iş görebileceğini muhbir söylüyor. Beş-altı hafif İngiliz kruvazörü Adriyatik Denizi'ne gönderilmiş imiş.

30 Temmuz sene [1]915

Ataşemiliter
Mümtaz

BOA, HR. SYS, 2411/51

105

Bâb-ı Âli
Hariciye Nezâreti
Tercüme Müdüriyeti

Harbiye Nâzırı Enver Paşa Hazretlerine
fi 3 Mayıs sene [1]915 tarihiyle Amerika Sefiri
Mösyö Morgenthau tarafından irsâl olunan takrîrin tercümesidir.

Dersaâdet'de bulunan İngiltere ve Fransa tebaasının Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde mütemekkin olan gayr-i muhariblerin ma'rûz buldukları aynı mehâlik ve muhâtarâta ma'rûz olmaları maksadıyla mezkûr şibh-i cezîrenin mevâki'-i muhtelifesinde ikâmet etdirilmeleri Hükûmet-i Osmaniyyece tas-

mîm edildiğini dün zât-ı âlî-i nezâret-penâhîlerinden haber aldım. İzhâr buyurulan arzuya tevîkan bu keyfiyeti hükûmet-i metbû‘ama tebliğ ve iş‘âr eylemiş isem de Devlet-i Aliyye'nin hâlis bir dostu olmaklığım hasebiyle bu tebliği ma‘a'l-kerâhe icrâ etmiş olduğumu arz etmeyi zâid addederim. Taraf-ı âlîlerinden nazar-ı teemmüle alınmak üzere ilâveten birkaç söz söylemekliğimin de nâ-be-mahal add buyurulmayacağından ümidvârım. Zât-ı âlîlerinin bu sözlere hiçbir sûretle beyânât-ı resmiyye nazarıyla bakmamalarını ve bunları gerek şahs-ı âlîlerine ve gerek Hükûmet-i Osmaniyye'ye karşı cidden dostâne hissiyâtla mütehasis bulunan bir şahsın efkâr ve mütâla‘âtından gayri bir sûretde telakkî buyurmamalarını şiddetle arzu ve temennî eylerim. Fakat şâyed böyle bir tedbir mevki‘-i icrâyâ vaz‘ olunacak olur ise bütün âlem nazarında Devlet-i Aliyye'nin hüsn-i hays ve şöhretine ne derecelere kadar îrâs-ı nakîsa edebileceğini sadece bir ferd sıfatıyla da mülâhaza etmekden geri duramam. Gayr-ı muhariblerin dûçâr oldukları âlâm ve ıztırâbât daima harbin en mü‘ellim ve en şâyân-ı teessüf safahâtından ma‘dûd bulunmuşdur. Fakat işbu âlâm ve ıztırâbât gayr-ı muhariblerin muntika-i harbden tebâ‘üd ve daha az hatar-nâk menâtika iltica edebilmeleri sûretiyle bir dereceye kadar tahaffüf edebilir. Hâl böyle iken düvel-i muharibenin masum ve bî-günâh olan tebaalarını bir muntika-i müstahkemedden başka bir şey olmayan Gelibolu Şibh-i Cezîresi'ne götürüp orada ikâmete icbâr etmek ezmine-i sâbıkadaki büyük kumandanlardan hiçbiri tarafından isti‘mâl olunmayan ve harbin hitâmı üzerinde zerre kadar te’sir icrâ etmemekle beraber bundan mes’ûl olacak zât hakkında câlib-i hacâlet olmakdan başka bir neticeyi intâc etmeyecek olan bir muameleye müracaat eylemek demek olacaktır. Bundan birkaç ay mukaddem Alman sefâin-i harbiyesi hakikat-i halde gayr-ı müstahkem bir mevki‘ olan Sakarburuğ'u topa tuttukları zaman birçok sıbyân ve nisvânı itlâf ettiler. Maamâfih buna karşı İngiltere'de bulunan binlerce Almanlardan ahz-ı sâra kıyâm edilmesi aslâ mevzû‘-ı bahs olmamışdır. Binâenaleyh Hükûmet-i Osmaniyye'nin beyne'd-düvel cârif olan usul ve âdâta bu derece mugâyir bulunan ve Devlet-i Aliyye'nin düşmanlarıyla bedhâhlarına bir sermaye olmaktan başka bir şeye yaramayacak olan bir muameleye müracaat etmek sûretiy-

le Şimdiye kadar sâlik olduğu âdât-ı necîbe-i insaniyyet-perverâne ve kahra-
manânedен inhirâf eyleyeceğine bir türlü ihtimal veremem.

Bu sözlerimin beyânât-ı resmiye veya hükûmet-i metbû‘amın zübde-i
efkârı sûretinde değil, fakat gerek Devlet-i Aliyye'ye ve gerek zât-ı âlîlerine
karşı perverde etmekte olduğum müvâlâtın bana telkîn eylediği hissiyât-ı
zâtiyyenin tezâhürü makamında add ü telakkî buyurulmasını zât-ı âlî-i nezâ-
ret-penâhîlerinden tekrar rica eder ve bu vesileden bi'l-istifade arz-ı ta‘zîmât
eylerim.

3 Mayıs [1]915

**

Amerika-yı Şimâlî Cemâhîr-i Müttefikası Sefiri Morgenthau cenâblarına

Taraf-ı âlîlerinden irsâl buyurulan tahrîrâtı ahz etdim. Hükûmet-i Os-
maniyye ile hakk-ı âcizîde izhâr buyurulan hissiyâta an-samîmi'l-fuâd arz-ı
teşekkür ederim.

Birçok muharebelere iştirâk etdiğim cihetle, ahali-i masumenin ne de-
recelerde ma‘rûz-ı ıztırâbât olduğunu hiç kimse benden iyi bilmez. Onun
için Gelibolu Şibh-i Cezîresi masum ahali-i İslâmiyyesini düşmanların i‘ti-
sâfât ve mezâliminden vikâye için mutasavver olan tedâbîrin tatbikini arzu
ediyorum.

Be-tahsis İngilizler etdikleri muharebâtın hemen cümlesinde hukuk-ı
beyne'l-milelleri ayaklar altına aldılar. Bunlar makâsıd-ı harbiyyelerine vâsıl
olmak için muharib olmayan ma‘sûm ahaliyi hiçbir vakit nazar-ı itibara al-
madılar. İngilizler, birçok İngiliz zâbitânı, Osmanlı bahriyesi hizmetinde
buldukları cihetle, Gelibolu Şibh-i Cezîresi'ndeki istihkâmâtı pek iyi bili-
yorlar. Malum-ı âlîleri olduğu vechile meselâ Gelibolu Şehri müstahkem de-
Đildir ve etraf u eknâfında da hiç istihkâm yoktur.

Böyle olduğu halde İngilizler bu Şehri ihrâk ve kadınlar ile çocukları
katletdiler. Düşman tayyârecileri İngilizlerce malum ve onlarca cây-ı kabul
olan bayraklarla mütehevvic olduğu halde Şehrin epeyce uzağındaki Maydos
civarında kâin hastahâneye bombalar atarak bu hastahâneyi ihrâk etdiler. Tah-

lîsi mümkün olamayan on mecrûh muhterik olmuştur. Tayyâreciler, bu vesile ile bir takım ilânlar atmışlardır. Bunlar müfâdından müstebân olacağı vecihle İngilizler Çanakkale'deki bütün şehirleri ve köyleri ihrâk edeceklermiş.

Zât-ı âlîlerince malum olduğu üzere İngilizler Suriye'de, sefâin-i harbiyelerinden açık şehirleri topa tutarak bu sûretle kadınların ve çocukların teleflerine sebep vermişlerdir. Böyle âdî bir sûretde icrâ edilen tarz-ı harbe karşı mahzâ Türk milletinin menâfi'î nokta-i nazarından en şiddetli tedâbîr ittihâzına mecburum. Ancak böyle bir tedbir İngilizlere icrâ-yı te'sir eder. Bu gibi mezâlîm ve te'addiyâtın derhal önünü almaya ma'tûf olan tedâbîr-i müttehazemizin âleme edeceği te'sirin bizce hiç ehemmiyeti yoktur.

Almanlar tarafından güya gayr-ı müstahkem olan Sakarburg şehrinin topa tutulması hakkında taraf-ı âlîlerinden beyân buyurulan ifadeye karşı Almanya Hükûmeti bu şehrin müstahkem olduğunu resmen tebliğ ve iş'âr ettiği cihetle daha ziyade tafsilâta lüzum göremiyorum.

İngilizlerin Alman tahtelbahirlerinden aldıkları esirleri askerî hapis-hânelerinde tevkif ettiklerini ve bunun üzerine Alman Hükûmeti'nin tedâbîr-i müttekâbilede bulunduğunu iş'âr edebilirim. İşte İngilizler her tarafda bu vecihle ve böyle âdficesine usul-i harbe ibtidâr ediyorlar. İhtirâmât-ı fâikamı takdim ederim.

4 Mayıs 1915

Enver

**

Şimâlî Amerika Cemâhîr-i Müttefikası Sefiri Morgenthau cenâblarına

Çanakkale pîşgâhında bulunan kuvve-i askeriyenin yeniden hukuk-ı umumîyi cerîhadâr eden bir vak'ayı zât-ı âlîlerine iş'âr eylerim.

Dün kable'z-zuhr saat 7.45'de bir düşman tayyârecisi Kumkale'nin takriben 20 kilometre şarkında kâin Ezine nâm mahaldeki bir hastahâne üzerine bir bomba atmıştır. Hastahâne üstünde tâ uzakdan kâbil-i rü'yet olan alâmet-i fârîka vardı. Hastahâne bombalarla kısmen tahrib edildi ve bir hasta nefer ağır sûretde yaralandı.

Temmuz'un 12'nci gününden beri böylece 4 hâdise oldu. Düşman tay-yâreleri evvelce kabul olunan alâmâtı hâiz olan hastahânelere, sahrâ hastahânelere bombalar atmışdır. Binâenaleyh mukabele-i bi'l-misle tevessülü lâzımeden addederim.

İhtirâmât-ı fâikamı takdim ederim.

31 Temmuz 1915

Enver

**

Şimâlî Amerika Cemâhîr-i Müttefikâ Sefiri Morgenthau Hazretlerine

Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde her iki taraftaki ecsâdın tedfîni için icrâ-yı müzâkerât zımnında ordu kumandanı tarafından gönderilen mükâleme memurlarının düşman tarafından tevkîf edilerek henüz avdet etmediğini zât-ı âlîlerine iş'âr etmekle kesb-i fahr ederim.

Hukuk-ı milele karşı vukû' bulan işbu tecavüzü kemâl-i şiddetle protesto eder ve sâlifü'z-zikr mükâleme memurunun teslimi hususunda diploma-si tarîkiyle icrâ-yı teşebbüsât eylemenizi rica eylerim.

Mükâleme memuru teslim edilmediği takdirde ma'a't-teessüf ben de aynı tedâbîr-i mütekâbileye tevessül edeceğim.

İhtirâmât-ı fâikamı takdim ederim.

22 Mayıs 1915

Berrî ve Bahrî Kuvâ-yı Osmaniyye
Başkumandan Vekili

Enver

**

Şimâlî Amerika Cemâhîr-i Müttefikâ Sefiri Morgenthau cenâblarına

Efendim,

Çanakkale'de düşman kuvâ-yı askeriyesinin kendi hastahâne gemileriyle Salîb-i Ahmer işaretini suistimal etdiklerini zât-ı âlîlerine iş'âr eylemekle kesb-i şeref eylerim.

Birkaç gün mukaddem, küçük bir harb sefinesinin büyük bir hastahâne gemisi arkasına gizlenerek top atmak sûretiyle suistimalde bulunduğu re'yü'l-ayn müşâhede edilmiştir. Şimdi tahtelbahirlerimiz bir nakliye sefinesini gark ettikten sonra gerek asker sevkinin ve gerek mühimmât naklinin hastahâne gemileri vâsıtasıyla icrâ olunduğu meşhûddur. Dün Temmuz'un onunda, Salîb-i Ahmer işaretli bir düşman otomobilinin Seddülbahir civarında Tekkeburnu'ndan sahili takiben şimâl istikametine doğru gitdiği ve en müsâid mevâki'in istikşâfı için mevâki'in her birinde 1/4 saatde tevakkuf ettiği müşâhede edilmiştir.

Çanakkale'de bulunan düşman kuvâ-yı askeriyesinin hastahâne gemileriyle Salîb-i Ahmer işaretini her türlü suistimalden tevakkî etmesi için onlara ihtârâtda bulunmanızı zât-ı âlîlerinden ziyadesiyle rica ederim. İhtirâmât-ı fâikamı takdim ederim.

11 Temmuz 1915

Berrî ve Bahrî Kuvâ-yı Osmaniyye
Başkumandan Vekili
Enver

**

Şimâlî Amerika Cemâhîr-i Müttefika Sefiri Morgenthau cenâblarına
Efendimiz,

Dünkü iş'ârâtımı mütemmim olmak üzere dün Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde Havuzlar civarında bulunan hastahâneye bir düşman tayyâresinin bomba atarak altı kişinin vefatına ve dört hastanın mecrûhiyetine sebebiyet verdiğini zât-ı âlîlerine iş'âr-ı keyfiyet eylerim.

Çanakkale'deki düşman kuvâ-yı askeriye[si]ne, hukuk-ı beyne'l-milele karşı vukû' bulan işbu tecavüz-i cedîdi ihtar eylemenizi zât-ı âlîlerinden rica ederim.

İhtirâmât-ı fâikamı takdim eylerim.

12 Temmuz 1915

Berrî ve Bahrî Kuvâ-yı Osmaniyye
Başkumandan Vekili
Enver

**

Şimâli Amerika Cemâhîr-i Müttefika Sefiri Morgenthau cenâblarına

Efendimiz,

Dün Seddülbahir civarında düşmanın hastahâne gemileri ma‘rifetiyle karaya asker çıkardığı Beşinci Orduca re‘yü'l-ayn müşâhede edildiğini zât-ı âlîlerine iş‘âr eylerim.

Hastahâne gemilerini suistimal etmekden tevakkî eylemelerini düşman kuvâ-yı askeriyesine tavassut-ı âlîleri ile ihtâr vukû‘undan sonra bu gibi hastahâne gemilerinden asker çıkarıldığı anda hastahâne gemilerinin topa tutulmasını işbu yeni hadise üzerine Ordu Kumandanı'na emir verdim.

İhtirâmât-ı fâikamı takdim ederim.

16 Temmuz 1915

Berrî ve Bahrî Kuvâ-yı Osmaniyye
Başkumandan Vekili

Enver

**

Şimâli Amerika Cemâhîr-i Müttefika Sefiri Morgenthau cenâblarına

Efendimiz,

Dün kable'z-zuhr saat 11.30'da bir düşman tayyâresinin Arıburnu cihet-i şarkıyesinde bulunan sıhhiye bölüğü mevki‘ine beyaz zemin üzerinde Hilâl-i Ahmer işaretini hâvî bayrak vâzihan görüldüğü halde bile, bir bomba atıldığını zât-ı âlîlerine iş‘âr eylerim.

Çanakkale'deki düşman kuvâsının Cenevre ve Lahey Mukâvelenâmelerinde musarrah bulunan hukuk-ı beyne'l-milel kavâ'idini cerhen şu son günlerde sık sık icrâ eylediği hadisât, bizi tedâbîr-i mütekâbile ittihâzına mecbur etmek ve sonra da bî-taraf matbûât ma‘rifetiyle asâkir-i Osmaniyye'nin gayr-i insanî bir tarz-ı harb takib etmekte olduğunu âleme ilân eylemeğe ma‘tûfdur. Teşebbüsât-ı lâzımeği tecdîd eylemenizi rica eder ve ihtirâmât-ı fâikamı takdim eylerim.

17 Temmuz 1915

Berrî ve Bahrî Kuvâ-yı Osmaniyye
Başkumandan Vekili

Enver

**

Şimâlî Amerika Cemâhîr-i Müttefika Sefiri Morgenthau cenâblarına

Efendimiz,

Düşman tayyârecileri tarafından hukuk-ı beyne'l-milele tecavüz demek olan be-tekrar yeni bir vak'ayı azîm bir teessüfle zât-ı âlîlerine iş'âr eylerim.

Evvelki gün akşamı, beş düşman tayyâresi Çanak'ın şimâl-i şarkîsinde kâin Halil Paşa Çiftliği'ndeki hastahâneye bombalar atdılar. Hastahâneye iki bomba atıldı ve harîk zuhura geldi. Harîk kemâl-i müşkilât ile itfâ edilebildi ve mecrûhîn ile hastagân bu sûretle kurtulabildi. Hastahânenin, iki Hilâl-i Ahmer bayrağı ile tâ uzakdan burasının hastahâne olduğu görülüyordu.

Aynen bu gibi ahvâlin bir daha vukû'a getirilmemesi için teşebbüsât-ı lâzımede bulunmanızı zât-ı âlîlerinden rica ederim.

İhtirâmât-ı fâikamı takdim eylerim.

26 Temmuz 1915

Berrî ve Bahrî Kuvâ-yı Osmaniyye
Başkumandan Vekili

Enver

**

Şimâlî Amerika Cemâhîr-i Müttefika Sefiri Morgenthau cenâblarına

Efendimiz,

Her türlü kavâ'id-i hukuk-ı beyne'l-milele ve insaniyete münâfî bir sûretde düşman tahtelbahirlerinin icrâ eyledikleri iki hâdiseyi nazar-ı ittılâ'-ı âlîlerine îsâl ederim.

Temmuz'un altısında bir düşman U tahtelbahiri Mudanya İskelesi'nde duran Biga Vapuru'na evvelce ihbâr etmeksizin bir torpil atdı. Torpil isabet etmedi ve bilâhare vapur tarafımızdan batırıldı. Biga Vapuru münhasıran yolcu nakliyâtı için kullanılmakta idi.

Temmuz'un 7'sinde bir Haliç vapuru Tekfurdağı civarında karaya oturan bir şilebi çekmek teşebbüsünde idi. Kable'z-zuhr saat 9.30'da bir düşman U tahtelbahiri tâifenin vapurdan çıkmasına vakit bırakmaksızın ve ihtârda bulunmaksızın mezkûr vapura top atdı. Tâife müşkilâtla karaya çıkabildi. Şilebler ile Haliç vapurları hiçbir maksad-ı askerî için isti'mâl edilmemekde idiler. Bu gibi ahvâlin aynen hiçbir zaman tekrar etmemesi hususunda teşebbüsât-ı lâzımede bulunmanızı rica ederim.

29 Temmuz 1915

Berrî ve Bahrî Kuvâ-yı Osmaniyye
Başkumandan Vekili
Enver

BOA, HR. SYS, 2412/11

106

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 3493

Hulâsa: Düşman tahtelbahirlerinin harekât-ı medeniyet-şikenânesine dair

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Düşman tahtelbahirlerinin yeniden her nev' hukuk-ı medeniyye ve insaniyye mugâyir olarak icrâ etdikleri tecavüzâtın Amerika Sefâreti vasıtasıyla icab eden makamât nezdinde protesto edilmesi için nazargâh-ı sâmilere ber-vech-i âtî arz ediyorum:

6.7.[1]915'de bir düşman tahtelbahiri Mudanya'nın iskele mevkiinde duran Biga Vapuru'na malûmât vermeksizin bir torpil atdı. Torpil boşa gitdi. Nezdimizde mahfûzdur.

Mezkûr vapur münhasıran posta hidemâtında istihdâm ediliyordu.

7.7.[1]915'de bir Haliç vapuru Tekfurdağı'nda karaya oturan bir gemiyi tahlîse çalışırken kable'z-zevâl saat 9.30'da bir düşman tahtelbahiri bilâ-ih-tar ve tâifenin çıkabilmesine vakit vermeksizin mezkûr vapuru topa tuttu. Haliç vapuru gibi vapurlar ise hiçbir hizmet-i askeriyede kallanılmıyordu. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Ramazan sene [1]333 ve fî 18 Temmuz sene / [1]331 / [31 Temmuz 1915]

Başkumandan Vekili
Enver

BOA, HR. SYS, 2099/5

107

Bâb-ı Âfî
Hariciye Nezâreti
İstişâre Odası
Aded: 36210

Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde İngiliz ve Fransız kuvâ-yı askeriyesi tarafından esir edilen asâkir-i Osmaniyye hakkında kavâ'id-i insaniye ve hukukiye hilâfında fevkalâde muamele-i tazyikiye ve i'tisâfkârâne icrâ edilmek[de] olduğu ahîren istihbâr kılınmış olduğundan bu bâbda düvel-i mütehâbbe se-fâretlerine ta'mîmen tastîri muktezî müzekkire-i şifâhiye-i nezâret-penâhîleri müsveddesi matviyyen takdim edilmiş olmakla tisyârı irâde-i fahîmânelerine menût idüğü ma'rûzdur.

Fî 18 Temmuz sene [1]331 / [31 Temmuz 1915]

Bâbîali Hukuk Müşâviri
(İmza)

Bâbîali Hukuk Müşâviri
(İmza)

BOA, HR. SYS, 2189/1

108

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi

Müsta'celdir

*Hulâsa: Müttefiklerin Çanakkale'de
muhnik gazlar isti'mâl
etmesi*

Ordu-yı Hümayûn Başkumandanlığı Vekâleti'ne

Çanakkale'deki muharebâtda Müttefikler tarafından muhnik gazlar isti'mâl olunduğuna dair tebligât-ı resmîyemizden birinde vâki' olan beyânâtı redd ü cerh etmek üzere İngiltere Harbiye nâzırı cânibinden neşrolunan beyânnâme hakkında en bî- taraf gazetelerden *Nieuve Rotterdam Courant* cerîdesinin neşriyâtını hâvî olarak Lahey Sefâret-i Osmanîyesi'nden vârid olan 15 Temmuz sene [1]915 tarihli tahrîrâtın sûreti li-ecli'l-malûmât leffen tesyîr kılındı, efendim.

18 Temmuz sene [1]331 / [31 Temmuz 1915]

BOA, HR. SYS, 2411/25

109

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 13742

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Âtîdeki mektubun Harb Matbûât Karargâhı vâsıtasıyla gazetelerle neşrettilmesini rica ederim:

*Mağrûk E-15 numaralı tahtelbahir
mürettebâtından Thomas O'Niell'e Manchester'dan
peder ve vâlidesi tarafından gönderilen mektubun tercümesidir.*

Aziz oğlum,

Göndermiş olduğunuz mektubu aldık. Mazhar olduğunuz esbâb-ı istirahatdan dolayı ne derece memnun olduğumuzu ta'rîf ve izahdan âcizim. Siz ve E-15'e mensub arkadaşlarınızın İngiltere'de daha ziyadesine nâil olamayacağınız vechile zâbitân efendilerle hastabakıcılardan görmüş olduğunuz hüsn-i muamele ve insâniyet-perverânedan dolayı memnuniyet ve bah-tiyarlığımızı beyân ederiz.

Nelli de bizim gibi bu zâbitân efendilerle hastabakıcılara ne yolda arz-ı şükrân edebileceğinde mütehayyerdur. Size sigara ve çikolata gönderiyoruz. Bunların vusûlünü iş'âr ediniz ki daha gönderelim. Zira zâbitân efendilerle hastabakıcıların gönderilen sigara ve çukolatalardan edeceğiniz ik-râmı kabul etmeleri bizi son derece mesrûr ve bahtiyar edecektir. Nelli gayet müsterihdir. Fakat kendisine mektub yazacak hale gelmenize sabırsızlıkla muntazırdır. Yüzünüziün iyileşmekte olduğundan ziyadesiyle mes'ûd olduğumuz gibi bu mektubun vusûlüne kadar kolunuzun da şifâ-yâb olmuş olduğunu ümid ve temennî ederiz. Bütün akrabâ ve ehlibânız kendilerinin size hatırlatılmalarını rica etdiler. Ebeveyniniz zâbitân efendilerle hastabakıcılara hissiyât-ı minnet-dârânelerini arz ederler. İngiltere'de bile daha ziyadesine nâil olamayacağınız sûretde tedavi edildiğinizi ve esbâb-ı istirahatınızın te'min olunduğunu mu'lin mektubunuz bizim için cidden pek kıymet-dârdır. Mektubuma artık nihayet veriyorum. Geceniz hayır olsun ve Cenâb-ı Hak sizi takdîs etsin.

Sizi seven peder ve valideniz

Mösyö ve Madam O'Niell

18 Temmuz sene [1]331 / [31 Temmuz 1915]

**İstihbârât Şubesi
Müdürü nâmına
Edib**

BOA, HR. MA, 1136/5

Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye
Selanik Başşehbenderliği
Aded

Umumî: 1520

Hususî: 395

Mahremdir

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

14 Temmuz [1]915 tarihli ve 379 numaralı telgrafnâme-i çâkerânemde arz olunan Afrika Vapuru'nun getirdiği Hindli askerinin Müslüman Hindlilerden mürekkep olduğunu ve Mondros'da İngilizler üç nakliye sefinesini câmi hâline ifrâğ ve bazı âyât ve ehâdîsi mübeyyin levhalar ta'lîk ederek Müslüman askerlere beş vakitte namaz kıldırmakda ve oruç tutdurmakda olduklarını ve İngiliz zâbitlerinin Müslüman askerlere riâyet ederek elbiselerine ve yiyecek ve içeceklerine fevkalâde itina olduğunu ve zavallı Müslümanların kimin ile harbe girişeceklerinden bî-haber bulduklarını ve İngilizler İslâmları yalnız Almanlarla harb ediyoruz diye iğfal eylediklerini ve Mondros ve Limni'de İngilizler sansür muamelesini pek ziyade sıkı bir sûretde tatbik eylemekte bulduklarından cezâredekilerin hiçbir şeyden haber ve malûmât almalarının imkânı olmadığını ve Mondros'daki Fransız askerleri ise perişan bir halde elbiseleri parça parça olduğunu ve İngilizlerle Fransızlar arasında mübâ-yenet-i efkâr tamamıyla hüküm-fermâ bulunduğunu Pire'den Selanik'e gelirken esna-yı râhda çevrilerek Mondros'a getirilip tâbi'iyet-i Yunaniyyede olduğu sâbit olması üzerine bilâhare tahliye edilerek Selanik'e gelen mevsû-ku'l-kilem bir Müslüman ifade eylemiş ve işbu Müslümanın ifadâtı muhbirimiz tarafından verilip telgrafla arz olunan malûmâtı te'yîd eylemiştir. İngilizlerin âlem-i insaniyete ve bâ-husus Müslümanlara adüvv-i ekber olduğuna ve kendilerini halife-i zî-şân efendimiz aleyhine cenge sevk eylediklerine dair Arapça ve Hind lisanı üzerine beyânnâmeler tanzim olunarak tayyârele-

rimiz vâsıtasıyla Mondros ve Limni'ye atılmış olsa bî-çâre Hindli Müslümanlar hakikatden haberdâr edilmiş ve dalâletden kurtarılmış olur itikâdındayım. Bu sabah Selanik'de bizden kalma gümrük antrepolarının birisi hükûmet-i mahalliye tarafından resmen Sırp Sevkıyat Komisyonu'na teslim olunmuşdur. Ba'demâ Sırp Hükûmeti nâmına vürûd edecek mühimmât ve levâzımât-ı harbiye bu antrepoya vaz' edilerek peyderpey Sırbistan'a sevk olunacaktır. Antrepo epeyce büyükdür. Anahtarları da Sırp Sevkıyat Komisyonu'na teslim olunmuşdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Temmuz sene [1]331 ve fî 20 Temmuz sene [1]915

Başşehbender
Kâmil

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi

Dahiliye ve Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne

İngilizlerin Çanakkale'ye sevk ettikleri Müslim Hindlileri hissiyât-ı diniyeleri galeyâna gelmekden men' için ne sûretle iğfâl etmekde olduklarından bahis ile hakâik-i ahvâl Arap ve Urdu lisânlarında beyânnâmelerle derc ile bunlar tayyârelerimiz vâsıtasıyla Mondros ve Limni'ye atılmış olsa nâfi' semereler iktitâf olunabileceğine ve Selanik'de idare-i Osmanıyye'den kalma gümrük antrepolarından birinin hükûmet-i mahalliye tarafından Sırp Sevkıyat Komisyonu'na teslim olunduğuna ve fimâ ba'd Sırp Hükûmeti nâmına vürûd edecek mühimmât ve levâzım-ı harbiye bu mahzenlere vaz' edilip peyderpey Sırbistan'a sevk olunacağına dair Selanik Başşehbenderliği'nden alınan 20 Temmuz [1]915 tarihli tahrîrâtın sûreti leffen tesyâr kılındı. Düşman karargâhlarında bu gibi beyânnâmelerin tayyâreler vâsıtasıyla yahud vesâit-i sâire-i mümkünine ile neşri fâideden hâlî olmayacağından icrâ-yı icabı

(Dahiliye'ye: Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne yazılmışdır.) himem-i aliyyelerine menûtdur.

Sırbistan'a Selanik tarîkıyla düşmanlarımızın sevk ettikleri levâzım-ı harbiyeye gelince; bu mesele Yunan Hükûmeti nezdinde teşebbüsât-ı adîde-mizi mûceb olmuş olup ancak sefâin-i ticariyenin oraya getirdikleri levâzım-ı mezbûrenin Sırbistan'a sevkini hasbe'l-ittifâk men' edemeyeceğini hükûmet-i mezkûre beyân etmiş ve bu bâbda ısrârdan fâide tahsili gayr-ı me'mûl bulunmuşdur, efendim.

20 Temmuz sene [1]331 / [2 Ağustos 1915]

BOA, HR. SYS, 2323/24

111

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 13716

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale önündeki Müttefikler silsile-i vuku'ât-ı vahşiyânelerine yeni bir vak'a-i nâmerdâne daha ilâve etdiler. 17 Temmuz [1]331 öğleden sonra saat 7.5'da bir düşman tayyâresi Ezine'deki hastahâne binasına bir bomba atdı. Hastahânenin cephesi yıkıldı ve zavallı bir hasta nefer ağır bir sûretde mecrûh oldu. Bunun Millî Ajans vâsıtasıyla harice neşr ve ilân edilmesini rica ederim.

20 Temmuz sene [1]331 / [2 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1137/55

112

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Klemi

Hulâsa: Queen Elisabeth Dretnotu

Başkumandanlık ve Bahriye Nezâret-i Vekâlet-i Celîlelerine

Sâhib-i ihtisas ve mevsûku'l-kilem bir zâtdan vukû' bulan istihbarına nazaran Çanakkale'ye taarruz eden düşman donanması eczâsından Queen Elisabeth Dretnotu'nun saha-i harbden çekilmeye mecbur kalması on mil süratle seyri esnasında endâht eylediği otuz sekizlik toplarının îkâ' ettiği şiddetli sademât eseri olarak makinesini teşkil eden türbinler derûnundaki ufak paletlerin herc ü merc olmasından ve süratinin nihayet beş mile tenezzül etmiş bulunmasından neş'et ettiğini ve el-yevm harbe gayr-ı sâlih bulunduğunu ve İngiltere donanmasında mevcut kırkı mütecâviz dretnotun cümlesinin makinesi türbin sisteminde olduğundan mütemâdî ve şiddetli endâht neticesinde Queen Elisabeth'in âkıbetine dūçâr olmaları tahmin olunabileceğini Stockholm'deki sefirimiz iş'âr ediyor. Malûmât-ı ânife ...Vekâlet-i Celîlesi'ne de verildi.

22 Temmuz [1]331 / [4 Ağustos 1915]

BOA, HR. SYS, 2099/2

113

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret-i Uzmâ
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
942

Îrâde-i Seniyye

Yirmi Yedinci Alay'ın Üçüncü Taburu'nun Onuncu Bölüğü'nün Onuncu Mangası'nda Çavuş Bigalı Mehmed bin Mustafa'ya 27 Cumâdelûlâ sene

[1]333 tarihli irâde-i seniyye mûcebince i'tâ olunan Gümüş Muharebe İmtiyâz Madalyası'nın berâtında merkûmun alay ve bölüğünün yanlış gösterildiği anlaşıldığından sehv-i vâkı'ı tashîhen yeniden berât-ı âlî ısdârı zımında Divan-ı Hümâyûn'a me'zûniyet verilmiştir.

Bu irâde-i seniyyenin icrâsına Sadâret memurdur.

Fî 27 Ramazan sene 1333 - Fî 27 Temmuz 1331 / [9 Ağustos 1915]

Sadrazam
Mehmed Said

Mehmed Reşad

BOA, İ. TAL, 1333. N/4

114

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Kayıt Numarası: 7859/647

*Hulâsa: Çanakkale'de esir
edilen asker listesi*

Harbiye Nezâreti'ne

Gelibolu dârü'l-harbinde Fransız kuvve-i askeriyesi tarafından esir edilen ve 14 Haziran [1]915'de Mondros'da ikâme olunan 715 zâbit, küçük zâbit ve neferin künyelerini hâvî olarak Fransa Hükûmeti'nden Amerika Se-fâreti vâsıtasıyla alınan cedvel* leffen tesyâr kılındı, efendim.

28 Temmuz sene [1]331 / [10 Ağustos 1915]

BOA, HR. SYS, 2194/16

---

* Söz konusu cetvel, ilgili fonda 24 sayfa halinde bulunmaktadır.

115

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 14093

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Harb Matbûât Karargâhı vâsıtasıyla gazetelerle neşrini rica ederim:
Selanik, 2 Ağustos [1]915.

Limni ahalişi ada hayatının tahammül-fersâ bir hâle geldiğinden, İngiliz efrâdında disiplinden eser olmadığı gibi her gün ahaliye karşı te'addî ve tecavüzâtı artırdıklarından şikâyet ediyorlar.

Kezâ Mondros'dan gelen yolcular, Müttefikler kıta'âtının birçok tecavüzâta cür'et etdiklerini ve İngiliz ve Fransız efrâdı arasında daima mücâdelât vukû'a geldiğini naklediyorlar.

28 Temmuz sene [1]331 / [10 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1138/77

116-1

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

29-30 Haziran gecesi Arıburnu'nda sağ cenâhımızdan çıkarılan keşif kolları düşman siperlerinden sandık dolusu bomba kalıbları iğtinâm etdiler.

Bu cenâhda siperlerimize yaklaşmağa çalışan düşman efrâdı tard edildi. Sol cenâhda düşman baskın korkusundan sabaha kadar tenvîr tabancaları yakmış ve boşluğa mütemâdî piyade ateşi açmıştır.

Cenûb'da Seddûlbahir'de:

30 Haziran sabahından itibaren bütün cephe hafif topçu ateşi devam etti. Öğleden sonra saat dörtte düşmanın şiddetli topçu ateşlerini müteâkib sol cenâhımıza mükerreren vâki' olan hücumları mukabil süngü hücumlarımızla def' edilmiş ve düşmana küllî telefât verdirilmiştir. Bundan başka 29 Haziran'da bu cenâhdaki siperlerimizden bir kısmına yaklaşmış olan düşman dahi bu taarruzlarımız neticesinde yerlerinden çıkarılarak geriye esas yerlerine sürülmüştür. Bu sıra firara muvaffak olamayan düşman efrâdından on dört İngiliz esir alınmıştır. Anadolu sahil bataryalarımız 29-30 Haziran Seddûlbahir muharebâtına muvaffakiyetle iştirâk etdiler. Kerevizderesi civarına sokularak sol cenâhımıza ateş eden düşman torpido muhriblerinden ikisi bu bataryalarımızın isabetli ateşleri üzerine Boğaz'dan firar etdiler.

Her zaman Saros Körfezi'nde dolaşmakta olan düşman torpidolarından birinin dün öğleden evvel sahile pek yakın takarrübü görülmesiyle topçu ateşlerimizden yediği iki mermi te'siriyle derhal Saros Adaları gerisine firar etmiş ve gece körfezi terk etmiştir.

1 Temmuz [1]331 / [14 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1135/24

116-2

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

1 Temmuz sene [1]331 Arıburnu ve Seddûlbahir mıntıklarında hafif tüfek ateşleri teâtîsinden başka kayda şâyân bir hareket olmadı.

Arıburnu sahiline yaklaşmak isteyen düşmanın bir nakliye gemisiyle bir torpidosu topçu ateşlerimizle kaçırıldı. Ayrıca civarda dolaşan iki büyük mavnadan biri batırıldı. Diğerinde yangın çıkarıldı.

2 Temmuz [1]331 / [15 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1135/41

116-3

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

2 Temmuz'da Arıburnu'nda tarafımızdan atılan bombaların te'siriyle düşman siperlerinde vukû'a getirilen yangınları güçlkle söndürebildiler. Öğleden sonra dört bacalı bir İngiliz kruvazörü, torpido ve torpil taharrî gemileri himayesinde Kabatepe karşısına gelerek balon gemisinden uçurdukları bir balon rasadâtıyla uzakdan mevzilerimizi beyhûde bir müddet bombardıman edip çekilmiştir.

Seddülbahir cihetinde sağ cenâhımıza karşı düşman topçusu bir saat kadar bilâ-netice ateş etdi. İki günden beri Seddülbahir sahilinden mavna ve istimbotlarıyla mütemâdiyen taşıdıkları yaralıları üç büyük ve iki küçük hastahâne gemilerine bindirerek garba nakletmiştir.

1-2 Temmuz gecesi Kerevizderesi'ne kadar sokulan düşman torpido muhribleri sahil topçu ateşlerimizle def' edilmiştir.

2 Temmuz öğleden evvel saat 11'de hastahâne işaretini taşıyan gemilerin düşman tarafından asâkir nakline istihdâm edildiği ve bunların karaya asâkir çıkardıkları görülmüştür.

3 Temmuz [1]331 / [16 Temmuz 1915]

BOA, HR. MA, 1135/42

116-4

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

3 Temmuz'da Arıburnu'nda tarafeynce hafif ateş teâtî edilmiş ve sağ cenâhda bazen sürekli bomba endâhtı devam eylemiştir.

Seddülbahir cihetinde sağ cenâhımız karşısında düşman tenvîr taban-
caları kullanarak sabaha kadar hesabsız piyade ve makineli tüfek ateşleri ic-
râ eylemiştir.

Anadolu bataryalarımız 2-3 Temmuz gecesi Tekke Burnu'yla Seddül-
bahir'e ve Morto Limanı civarındaki düşman ordugâhına ateş baskını yapı-
lar. Bu ateşlerimizle Tekke Burnu'nda zuhura getirilen bir yangın sabaha ka-
dar devam etmiş ve ara sıra infilâk sadâları işidilmiştir.

Bu bataryalarımız 3 Temmuz'da tekrar Seddülbahir civarında düşman
ordugâhını topa tutarak büyük bir karışıklık husûle getirmiş ve kısa bir müd-
det Tekke Burnu insandan hâlî kalmıştır.

4 Temmuz [1]331 / [17 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1135/56

116-5

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

5 Temmuz günü Arıburnu'nda mühim bir vak'a olmamıştır.

Seddülbahir cihetinde düşman fecirle beraber bir kısım kuvvetleriyle
sol cenâhımızın bazı siperlerine hücum teşebbüsünde bulundu. Düşman bir
sûretle siper içine kadar çekilerek cümlesi siper içeri derûnunda süngüledi.
Telef olmayanlardan bir miktar Fransız asâkiri esir edildi.

Sahil bataryalarımız düşmanın Tekke Burnu'nda ordugâhlarıyla ihrâc iskelelerini mu'tâd üzerine şiddetli bombardıman etdi. Bu te'sir ile ordugâh civarında zuhur eden bir yangın yarım saat kadar söndürülememiş ve bu esnada cephâne infilâkları işidilmiştir.

6 Temmuz [13]33 / [19 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1135/78

116-6

Matbûât Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

7 Temmuz'da zikre şâyân bir vak'a olmadı. 6 Temmuz'da Arıburnu mıntıkasında merkezimizden düşmana karşı patlatılan lağım tamamıyla mukabil düşman lağımları üstünde patlayarak on metre kutrunda bir te'sir icrâ etmesi neticesiyle düşman lağımlarında çalışan efrâdın toprak altında kaldıkları görülmüştür.

8 Temmuz [1]331 / [21 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1136/14

116-7

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

7 Temmuz öğleden sonra saat 9.30'da Arıburnu'nda düşman sol cenâhımıza karşı evvelâ bombalarını kullandıktan sonra süngü hücumuna kalkdılarsa da ateşlerimiz altında kırılarak yine siperlerine firar etdiler. Sabaha

kadar üç defa bu teşebbüslerini tekrar etdiler üçünde de muvaffak olamayıp telefâtla yine yerlerine sürüldüler.

7 Temmuz öğleden sonra Seddülbahir'de düşman iki saat kadar sol cenâhımızı topa tuttu, bir netice elde edemedi. 7-8 Temmuz gecesi düşman tenvîr fişekleri ve bir torpidonun projektörleriyle sağ cenâhımızı aydınlatarak bir müddet bombardıman etmişse de bu te'sirsiz ateşlerine mukabeleye bile lüzum görülmemiştir.

Kumkale bataryalarımız 7-8 Temmuz gecesi Seddülbahir'de düşman ordugâhına baskın ateşi icrâ ederken mühimmât depolarına isabet eden bir mermi te'siriyle şedîd infilâklarla karışık bir yangın hâsıl olmuş ve bu yangın iki buçuk saat devam etmiştir.

8 Temmuz'da Morto Limanı'nda düşman ordugâhı ve topçu mevzileri müessir bir sûrette bombardıman edildi. Düşman bu ateşlerimize neticesiz mukabele etti.

9 Temmuz [1]331 / [22 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1136/28

116-8

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

9 Temmuz'da Arıburnu'nda siper taharrî maksadıyla karşılıklı lağım muharebeleri olmuştur. Sağ cenâh topçularımızın aşirtma mermileri te'siriyle düşman mevzileri gerisinde husûle gelen yangın hayli devam etmiştir. Seddülbahir cihetinde hafif piyade ve fâsılalı topçu ateşleri teâtî edilmiştir.

9-10 Temmuz gecesi Kerevizdere civarına yaklaşarak sol cenâhımızı bombardıman etmek isteyen düşman torpidoları Anadolu bataryalarımızın ateşleriyle firara mecbur oldular.

10 Temmuz [1]331 / [23 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1136/35

116-9

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

9-10 Temmuz gecesi Arıburnu'nda fâsılalı topçu muharebesi oldu. 10 Temmuz sabahı merkeze karşı düşman lağımını ibtâl için mukabil olarak patlayan lağım iyi netice vermiştir.

Öğleden sonra düşmanın iki monitör sefinesi sol cenâh mevâzi'imizi bilâ-netice bombardıman ederken topçularımızın mukabelesinden monitörün birisine tam bir isabet vâki' olmuş, bu te'sir ile her iki monitör uzaklara açılmıştır.

Seddülbahir'de 10 Temmuz öğleden evvel sağ cenâhımızda ufak bir siper cephesine karşı düşmanın icrâ eylediği taarruz püskürtülmüştür. Yine bu cenâhda siperlerimizle bataryalarımıza ateş açan düşman tayyâreleri mukabil ateşlerimizle iskât edildi.

Seddülbahir cenûbunda tahkîmâtla meşgul düşman efrâdı Anadolu bataryalarımızın ateşleriyle dağıtılmıştır.

11 Temmuz [1]331 / [24 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1136/50

116-10

Matbûât Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Arıburnu'nda mütekâbil lağım muharebeleri yapılmıştır. 11 Temmuz'da bataryalarımız Arıburnu ihrâc iskelesini bombardıman etdiler.

Seddülbahir mıntıkasında ber-mu'tâd hafif ateş teâtî edilmiş ve sol cenâh karşısında Hisarlık'ın garbındaki düşman havan bataryası topçu ateşlerimizle mevzi tebdîline mecbur edilmiş ve bilâhare yine endâhta başlamış ise de ateşlerimizle susturulmuştur.

12 Temmuz [1]331 / [25 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1136/58

116-11

Şube: 2
13522/3299

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Mariotte nâmındaki Fransız tahtelbahiri bugün öğleden evvel Çanakkale Boğazı'nda batırıldı. Mürettebâtından otuz bir kişi esir edildi.

11 Temmuz Arıburnu'nda bomba bataryalarımız tarafından endâht edilen bombalardan düşman siperleri arasında yangın çıkarılmıştır. 12 Temmuz'da topçularımız sol cenâhımız karşısında düşman siperlerinin bazı aksâmıyla siperleri önündeki tel örgüleri tahrib etdiler ve öğleden sonra düşman mevzi-

leriyle gerilerine icrâ eyledikleri müessir ateşlerin düşmana epey telefât verdirdiği tarassud edilmiştir.

Seddülbahir mıntkasından piyade ve bazen fâsılalı topçu ateşleri devam etmiştir. Düşman muhnik gaz neşreden mermilerini hâlen isti'mâl etmektedir.

12 Temmuz öğleden evvel bu mıntkanın sol cenâhında çıkarılan küçük bir keşif müfrezemiz düşman siperine hücum etmiş, siperlerden bir kısmını zabt ederek muhafızlarını süngülemiş ve düşmandan kırk tüfek, bir mikdar cephâne ve bir çuval el bombası iğtinâm etmişlerdir.

12 Temmuz günü ve akşamı sahil bataryalarımız Seddülbahir civarında düşman mevâzi'yle ordugâhlarını muvaffakiyetle bombardıman etdi. Düşmanın mukabelesinden hiçbir zarar olmadı. Akşam üstü düşman tayyâreleri üzerlerinde ufkan gerilmiş pek âşikâr Hilâl-i Ahmer işaretleri bulunan Halilpaşa Hastahânesi'ne bombalar atdılar.

13 Temmuz [1]331 / [26 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

Mariotte Tahtelbahiri

Tarih-i tenzîl	Tûlü (kadem)	Arzı (kadem)	Umku (kadem)
1911	213	14	12,5
	Fevka'l-bahr		Tahte'l-bahr
Hacm-i isti'âbîsi	530 ton		630 ton
Sürati	15 mil		10 mil
Torpedo kovanı	7 aded		

BOA, HR. MA, 1136/64

116-12

Şube: 2
13612/3450

Matbûât Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

14 Temmuz'da fâsılalı piyade ve topçu ateşlerinden başka zikre şâyân bir hareket olmamıştır.

13 Temmuz öğleden sonra Kerevizdere hizalarına takarrüle Seddülbahir'e karşı olan kıta'âtımızın sol cenâhını bombardıman etmek teşebbüsünde bulunan birkaç düşman torpidosu bataryalarımızın mukabelesiyle mermilerden biri torpidolardan birinin baş tarafına isabet etmiş ve bunun üzerine cümlesi bombardımanı keserek çekilmeğe mecbur olmuşlardır.

15 Temmuz [1]331 / [28 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1136/90

116-13

Şube: 2
1366/338

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde: 15 Temmuz günü hafif ve seyrek piyade ve topçu ateşleriyle geçmiştir. 14-15 Temmuz gecesi Arıburnu'nda sağ cenâhımızdan çıkan bir keşif kolu düşmanın bir kısım siperine baskın yaparak bir hayli istihkâm âlâtı ve bir mikdar tüfek iğtinâm etmiştir.

16 Temmuz [1]331 / [29 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1137/10

116-14

1371/34

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

16 Temmuz'da hafif ve bazen şiddetli topçu ve piyade ateşleri teâtif edilmiştir. Arıburnu karşısında düşmanın bir balon gemisi topçularımızın endâhtı neticesinde güvertesine bir mermi isabet ederek top menzili haricine çekilmiştir.

Öğleden sonra Seddülbahir'de topçu ateşlerimizin te'siriyle düşman siperleri gerisinde yangın zuhur etmiş ve bu esnada cephâne ve bomba infilâkları işidilmiştir.

Anadolu bataryalarımız Tekke Burnu civarında düşman müfrezelerini bombardıman etmiştir.

17 Temmuz [1]331 / [30 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1137/21

116-15

Şube: 2

38

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Bugün öğleden evvel saat beşi elli geçe Bolayır önlerinde bir düşman tahtelbahiri deniz tayyârelerimizden birinin atdığı bombalarla tahrib ve mahv edildi.

Arıburnu şimâlinde düşman dün mükerreren taarruz etmiş ise de kâf-
fesinde telefât vererek geri çekilmeğe mecbur edilmiştir. Seddülbahir'de düş-
manın bir bomba mevzii tahrib olunmuştur.

17 Temmuz [1]331 / [30 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1137/22

116-16

Şube: 2
1374/34

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

17 Temmuz günü mu'tâd olan mevziâ ateş muharebeleriyle geçmiştir.
Fecirle beraber Arıburnu mıntıkasında merkezden düşmana karşı patlatılan
lağımlar muvaffak neticeler verdi. Düşman siperlerinden bir kısmı ile önün-
deki tel örgüleri tahrib edildi.

18 Temmuz [1]331 / [31 Temmuz 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1137/29

116-17

Şube: 2
340

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Arıburnu'nda ileri sürülmüş münferid bir tarassud postamıza âid küçük
bir siperi ele geçirmek için düşman 18 Temmuz öğleden sonra bu sipere kar-
şı pek çok top ve piyade cephânesi ve bomba sarf etmiş, iki lağım patlatmış

ve bir taraftan bu maksadını setr için bütün sol cenâhımıza nümâyîş taarruzları icrâsına teşebbüs etmiş ise de küllî zâyiât verdirilerek tard olunmuştur.

Seddülbahir cihetinde sol cenâhda düşman saatlerce neticesiz piyade ateşleri icrâ eylemiştir.

20 Temmuz sene [1]331 / [2 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1137/56

116-18

Şube: 2
3552

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

21 Temmuz Arıburnu'nda ehemmiyetsiz siper muharebâtı olmuştur. Sol cenâhda düşmanın bomba endâht mevzii topçu ateşlerimizle tahrib olundu. Öğleden sonra bir kruvazör Alçıtepe civarını bir müddet te'sirsiz bombardıman etmiştir. Bu sıra topçularımız tarafından atılan mermilerden dahi bir torpidonun güvertesine isabet etmesiyle torpido derhal uzaklaşmıştır.

Bir düşman tayyâresi Kumkale'nin cenûbunda Ezine Hastahânesi'ne bir bomba atmış ve bir yaralının şehâdetine sebep olmuştur.

22 Temmuz [1]331 / [4 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü nâmına
Erkân-ı Harb Binbaşı

Edib

BOA, HR. MA, 1138/1

116-19

Şube: 2
3693

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

21-22 Temmuz gecesi Arıburnu'nda sol cenâh siperlerimiz önünde düşman bir lağım patlatarak akabinde hücumla kalkdıysa da beyhûde telefât vererek tard olundu. Sabahleyin işbu siperler önünde düşmanın birçok mak-tûlleri görülmüştür.

Aynı gece sağ cenâh topçularımız bir düşman torpidosunu ateş altına aldılar. İsabet eden mermilerin te'siriyle torpido alevler içinde ateş menzilin-den çekilmiştir.

Seddülbahir cihetinde hafif ve fâsılalı topçu ve piyade ateşleri teâtîf edildi. Kıta'âtımız tederîci taarruzlarıyla sol cenâhdan düşman siperlerine doğru 200 metrelik araziye düşmandan istirdâd etdiler. Kilitülbahir civarında Ağaderesi mevkiinde etrafı müte'addid Hilâl-i Ahmer bayraklarıyla irâe edilmiş olmasına rağmen hastahânemize düşman tayyârelerinden bombalar atıldı. Dört yaralımız şehid oldu, on dört kişi de ayrıca yaralandı.

23 Temmuz [1]331 / [5Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1138/12

116-20

Şube: 2
30

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Arıburnu'nda 22 Temmuz akşamı sol cenâhımıza karşı düşmanın zayıf bir kuvvetle icrâsına yeltendiği taarruz şedîd mukabelemizle akîm bıraktırdı. Seddülbahir 22 Temmuz akşamı ve 23 Temmuz günü mu'tâddan fazla piyade ve topçu ateşleri devam etmiştir. 23 Temmuz'da düşmanın bir kruva-

zörüyle torpidoları ve kara bataryaları Alçıtepe ve Sığındere civarına dört yüze yakın mermi atdılar bir netice istihsâline muvaffak olamadılar. Topçularımızın mukabil endâhtıyla Tekke Burnu'nda ihrâc iskelesi civarında yangın çıkarıldı ve bir saat müddet söndürülemedi. 24 Temmuz öğleden evvel saat onda Beşige sahilini tarassud eden bir düşman ganbotuna topçularımız üç mermi isabet etdirdiler ve bu ganbot yana eğildi, diğer bir ganbotun yedeğinde Bozcaada'ya çekildi.

24 Temmuz [1]331 / [6 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşısı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1138/29

116-21

Şube: 2
3673

Matbûât [Müdüriyet-i] Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

24 Temmuz sabahı Arıburnu karşısında ve şimâlinde torpidolar himâyesinde düşman nakliye gemileri görüldü. Arıburnu'ndaki nakliye gemilerine topçularımız tarafından ateş açılmış ve gemilerden birinde yangın zuhur ederek uzaklaşmış ve bir mermi oradaki mavnalardan birini hamûlesiyle batırmıştır. Diğer nakliyeler de şimâle çekilmiştir.

Öğleden evvel saat dört buçukda Arıburnu'nda sol cenâhda baskın hareketiyle düşmanın toplanıp takviyesine zaman bırakmadan ufak bir siper düşmandan istirdâd edildi. Düşman bu siper sahasında üç yüzü mütecâviz maktûl bırakarak firar etdi. Öğleden sonra saat dörtde gemi ve kara toplarıyla sol cenâhdaki siperlerimize karşı düşman kesîf ve sürekli ateş açıp müteâkiben müte'addid hücum kollarıyla bu siperlerimize takarrüb etdi ve siperle-

rinden bir kısmına girdi ise de akşam kısm-ı a'zamı düşmandan istirdâd olunmuş, kalan cüz'î bir kısımdaki düşman ateşlerimiz altında barınamaz bir hâle gelmiştir.

Seddülbahir'de aynı gün öğleden sonra saat ikide düşman sağ cenâhımıza Sığındere cenûbundaki siperlerimize karşı külliyetli topçu ve piyade cephânesi sarf etdikden sonra taarruza kalkdı. Telefât-ı azîme ile püskürtüldü. İkinci defa icrâ eylediği taarruzunda da muvaffak olamayarak tard olundu. Bu cenâhda ileriye sivrilmiş siperlerimizden bir kısmı bir müddet düşmanla kıta'âtımız arasında kalmış, nihayet akşama doğru ve son şedîd hücumlarımızla siperlerin cümlesi düşmandan istirdâd olunmuş ve bu siperlerde yerleşmek isteyen düşman bakıyyesi kâmilen süngüden geçirilmiştir.

Bu muharebede biri binbaşı, ikisi mülâzım olmak üzere altmış İngiliz esir alındı. Bu taarruza iştirâk eden düşman alaylarından ikisinde ancak otuzkırk kadar asâkirin sağ kalabildiğini esirler beyân etmişlerdir.

25 Temmuz [1]331 / [7 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı

Seyfi

BOA, HR. MA, 1138/39

116-22

Matbûât Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Düşman 24-25 Temmuz gecesi donanmasının himâyesi altında taze kuvvetlerinden bir kısmını Saros Körfezi'nin şimâlinde Karaçalı civarına ve mütebâkîsini Arıburnu'nun şimâlinde iki mevkiye karaya çıkardı. Karaçalı civarına çıkan düşman kâmilen tard edilmiş ve meydanda yirmiyi mütecâviz maktûl bırakarak gemilerine firar ederek çekilmişlerdir. Arıburnu şimâline çıkan düşman kuvvetleri 25 Temmuz'da donanma ateşi sahasında bir mikdar ilerlediyse de akşam üstü kıta'âtımızın mukabele ve taarruzlarıyla düşman bulunduğu hatda tevakkufa mecbur edildi ve bugün şafaktan itibaren icrâ et-

diği mükerrer hücumları da telefât-ı külliye ile tard edildi. Bu esnada mecrûh ve gayr-ı mecrûh bir mikdar zâbit ve efrâd esir alınmışdır.

Seddülbahir'de sağ cenâhda bir kısım siperlerimiz düşmana doğru kırk metre kadar ileri sürüldü. 24 Temmuz'da bu cenâha karşı icrâ eylediği iki taarruzunda da muvaffak olamayıp tard edilen düşmanın yalnız bu siperlerimiz önünde iki bini mütecâviz maktûlü görülmüşdür.

25 Temmuz'da yine bu siperlerimize ve bilhassa kesîf kuvvetler ile merkez ve sol cenâhımıza karşı üç-dört defa şiddetli ve sürekli icrâ eyledikleri taarruzlarında da pek mühim zâyîâta ma'rûz kalarak ve hiçbir netice elde edemeyerek kâmilen eski mevzilerine tard olundular. Kahraman kıta'âtımız düşmanın birbirini takib eden hücumlarını kırmakla kalmayıp mukabil taarruzlarıyla düşmanın bir kısım siperlerine girmişler ve bu siperleri düşman aleyhine çevirip birleşmişlerdir. Burada düşmandan alınan üserâ mikdarı yüz ona bâliğ oldu.

Barbaros Zirhlısı bu sabah Çanakkale'de bir düşman tahtelbahiri tarafından gark edilmişdir. Mürettebâtının kısm-ı a'zamı kurtarıldı.

[8 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Edib

BOA, HR. MA, 1138/38

116-23

**Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti**

Çanakkale:

27/5 Anafarta Cephesi'nde Mestantepe'yi istirdâd ve iki mitralyöz, bir helyosta ve telefon takımı, bir mikdar esliha iğtinâm etdik. 4 zâbit ile 50 nefer esir aldık. Azmak cenûbunda Damakçılıkbayırı'nın şimâl-i şarkîsine, Azmak şimâlinde 44 rakımlı tepe hizalarına kadar ilerledik.

Conkbayırı-Çaylıbayırı-Asmadere Cephesi'nde düşmanın taarruzlarını bugün de püskürtdük. Bu muharebelerde düşmanın 19 sefine-i harbiyesi mütemâdiyen ateş etdi.

Şimâl Grubu Cephesi'nde Kanlısırt'da düşmanın aldığı siperlerin bazı aksâmını istirdâd etdik. 26/5 saat 8.20 sonra Cenûb Grubu sol cenâhında bir kısım düşman siperi zabt etdik. 27/5'de bir kruvazör bir torpido Turhan, Kavakköy ve Kocaçeşme köylerini topa tuttu. Birkaç hâne yandı. Nüfusca zâyiât yok.

28 Temmuz [13]31 / [10 Ağustos 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Seyfi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2

Çanakkale:

28/5 sabahleyin Conkbayırı karşısındaki düşmana taarruz etdik. Düşmanı büyük bir kısım araziden geri püskürtdük. Saat 6.30 sonra Ece Limanı'na kruvazörler himayesinde 3 büyük nakliye sefinesi geldi. Bilâhare gözden kayboldu. Mezkûr limanda 2 torpido istimbotu dolaşıyor.

27-28 gecesı Şimâl Grubu Cephesi'nde Kanlısırt'da düşmandan 2 mangalık bir siper daha istirdâd etdik. Cenûb Grubu sol cenâhında bir Fransız zâbiti ile birkaç nefer daha esir aldık. 27/5'de bir düşman tayyâresi Galataköyü'ne üç bomba atdı. Bunlardan biri hastahâneye isabetle bir neferi şehid ve 3 neferi mecrûh etdi.

28/5 akşamı düşman Anafartalar Cephesi'ne taarruz etdi. Tamamıyla def' u tard etdik. Bir mitralyöz ve 171 tüfek aldık. Düşmanın Softatepe'de çok miktarda ihtiyât kıta'âtı var. Düşmanın bu yeni ihrâcdan maksadı Kocaçimen Dağı ile Conkbayırı'nı elde etmek imiş.

29 Temmuz [13]31 / [11 Ağustos 1915]

İstihbârât Şubesi Müdürü
Seyfi

BOA, HR. MA, 1136/61

116-24

Şube: 2
14418/3774

Matbûât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

28 Temmuz'da Arıburnu şimâlinde düşman mevâzi'ine kıtaâ[tımız] şiddetle taarruz etdi. Düşman pek azîm telefât vererek beş yüz metre kadar geriye tard edildi.

Bu muharebede düşmandan bir makineli tüfek ile 200 kadar tüfek iğtinâm olundu. 27-28 Temmuz gece kıta'âtımız Arıburnu sol cenâhında düşman siperlerinden yeniden bir kısım daha zabt etdiler.

Seddülbahir'de sol cenâhda düşmandan biri zâbit olmak üzere bir miktar Fransız esiri alındı ve birçok esliha iğtinâm edildi.

Düşmanın bir kruvazörü Saros Körfezi'nden aşırma endâht ile Bolayır civarını bombardıman etmekte iken mestûr bataryalarımızın ateşine ma'rûz kalmış ve birkaç merminin isabeti üzerine kruvazör derhal körfezden çekilmişdir.

Galataköyü'nde üzerinde ufkî Hilâl-i Ahmer işaretlerini taşıyan bir has-tahânemize 27 Temmuz [günü] bir düşman tayyâresi 3 aded bomba atdı. Bir neferi şehid ve üç neferi yaraladı.

29 Temmuz [1]331 / [11 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1139/3

116-25

Şube: 2
38

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

Arıburnu şimâlindeki düşman 28 Temmuz'da mevzilerimize dört defa hücum etmiş, dördünde de muvaffak olamayarak telefât-ı külliye ile tard u def' edilmiştir. Yalnız bir fırkamızın cephesine icrâ eylediği taarruzda düşman 3.000'i mütecâviz maktûl bırakmıştır. Bir taraftan mukabil taarruza kalkan kıta'âtımız düşmanı mevziinden çıkarmış ve yeniden iki makineli tüfek iğtinâm eylemiştir.

Seddülbahir'de 28 Temmuz öğleden sonra sağ cenâhımız karşısında düşman iki lağım patlatıp hücumu kalkmışsa da telefâtla tard olunmuştur.

29 Temmuz öğleden evvel sol cenâhımızdaki siperlerden bir kısmına hücumu teşebbüs eden bir bölük kadar düşman kuvveti kâmilten itlâf edilmiştir.

30 Temmuz [1]331 / [12 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1139/10

116-26

3810

Matbûât Müdüriyeti'ne

Çanakkale Cephesi'nde:

29-30 Temmuz gecesi Arıburnu şimâlindeki düşmanın cüz'î bir kuvvetle icrâ eylediği hücum sühûletle def' edilmiş ve bu esnada düşmandan bir mikdar esir alınmıştır.

Bu mıntıkadaki düşmandan üç gün zarfında bi'l-cümle techîzât ve cep-hâneleriyle birlikde iğtinâm olunan sekiz aded makineli tüfekden beşi el-yevm düşman aleyhine isti'mâl edilmektedir.

30 Temmuz'da Arıburnu karşısında dolaşan bir düşman zırhlısının gerisine topçularımızın endâhtıyla bir mermi isabet etmiş ve zırhlı uzaklara çekilmiştir.

Seddülbahir'de sağ cenâhda kıta'âtımız bir hücum ile düşmandan yüz metre imtidâdında bir siper zabt etmiştir.

31 Temmuz [13]31 / [13 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü nâmına
Erkân-ı Harb Binbaşı

Edib

BOA, HR. MA, 1139/13

116-27

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şube: 2

Numara: 275

Marmara Denizi:

29/5'de bir düşman tahtelbahiri Bozburun Katırlı ile Kızıl Adaları arasında yedi-sekiz aded dolu ve boş yelkenli ve sandal gark etdi. Bir diğer tahtelbahir de ba'de'z-zevâl saat 2.45'de Tekfurdağı istikametinde görüldü.

30/5'de düşman tahtelbahiri öğleden evvel saat beşde Mudanya önüne gelerek birdenbire ateş açmış ve Gümrük Dairesi'ne atdığı beş mermiden yangın zuhur etmiştir. Olunan mukabele üzerine tahtelbahir hemen dalıp gitmiş ve yangın da derhal söndürülmüştür. Öğleden evvel saat 8'de Erdek Çınarlı Limanı ile Tavşanada[sı] arasında iki düşman tahtelbahiri görülmüştür. 30/5 öğleden evvel saat 8'de bir tahtelbahir Gülnihal Hastahâne Vapurunu takiben Şarköy önünden Gelibolu'ya doğru geçmiştir.

Çanakkale:

28/5'de Anafartalar Grubu'nda düşman zayıf müfrezelerle Kireçtepe'ye ve Küçükanafta Ovası istikametinden on ikinci fırka sağ cenâhına dört defa hücum etmiş ise de telefât ile tard edilmiştir. Yalnız bu fırka cephesinde düşmanın üç bini mütecâviz maktûlü vardır. İki mitralyoz iğtinâm olundu. 28/5'de Cenûb Grubu'nun sağ cenâhında düşman iki lağım patlatmış ve derhal hücum etmiş ise de tard olundu. 29/5'de saat 3.30 öğleden evvel sol cenâhda düşmanın üç manga ile icrâ ettiği hücum teşebbüsü bütün bu kuvvetin itlâfıyla nihayet bulmuştur. Öğleden sonra sol cenâhda bir müddet düşmanın gayet şedîd havan ve obüs ateşi teâtî edilmiştir. Düşman Seddülbahir'de iskele civarında dekovil hattı tesis etmiştir. 29-30 gecesini düşman Anafartalar Cephesi'nde cüz'î bir kuvvetle Kabakkapı istikametinde taarruz etmiş ise de tard edilmiştir.

Aynı gece bir keşif kolumuz Küçük Anafta Ovası'nda iki esir yakalamış. Bu esirler düşmanın kuvve-i maddiye ve maneviyesinin pek bozuk olduğunu ve yiyecek fıkdanından, susuzluktan bileklerini ısırarak kanlarını emdiklerini söylemişler. Makineli tüfek adedi sekize bâliğ oldu. Beşi sağlamdır. Cephânesi çoktur. Düşman aleyhine isti'mâl olunuyor. Bir mermi bir düşman zırhlısının kışına isabet etdi. O civardaki sefâin ile beraber zırhlı derhal açıldı.

25/5/[1]331'de düşman tarafından Cenûb Grubu'nun sağ cenâhında işgâl olunan yüz metrelik siper 30/5'de öğleden sonra icrâ olunan bir hücum ile istirdâd olundu.

29/5/[13]31'de düşman Karaçalı civarına ufak bir kuvvet çıkarmak istemiş ise de tamamıyla tard edilmiştir.

30/5/[13]31 sabahı düşman tayyâre ile körfezde keşfiyât icrâ etmiş ve bilhassa Bolayır hattı üzerinde dolaşmıştır. Bir torpidoda da Eksamil ve Bolayır cihetlerine yüze yakın mermi atmış ve sahile yanaşmak istemiş ise de topçumuzun ateşiyle uzaklaştırılmıştır.

25/5/[13]31'de Karaçalı'ya çıkan düşman bakâyâsından Sazlıdere'de sekiz tüfek bir mikdar cephâne ve bomba bulundu.

30-31 Temmuz [1]331 / [12-13 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü nâmına
Erkân-ı Harb Binbaşı
Edib

BOA, HR. MA, 1139/14

117

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 14513

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Londra'da münteşir *Times* gazetesinin fî 29 Temmuz sene [1]915 tarihli nüshası Reuter Ajansı'nın İngiliz gazetelerine verdiği âtîdeki tebliği muhtevî olup aynen tercüme edilmiş olmakla cerâidle neşri rica olunur:

"Çanakkale'de 30 Nisan sene [1]915 tarihinde Türkler tarafından batırılan AE-2 tahtelbahirinin süvarisi olup Hükûmet-i Osmaniyye nezdinde esir bulunan Bahriye Kıdemli Yüzbaşı Staker tarafından Malta'da bulunan bir dostuna gönderilen mektubun tercümesidir.

Rahatım pek yerinde, ummadığımız derecede hüsn-i muamele görmekteyiz. Bundan dolayı kat'iyen merak ve endişe etmeyiniz. Arkadaşlarımız ile birlikde ülfet etmeğe ve onlar ile beraber yevmî idman yapmağa müsaade olunmak pek büyük lütufkârlıktır. Burada altı Rus, iki Fransız, iki Avustralyalı ve altı da İngiliz beraber bulunmaktayız".

Fî 2 Ağustos sene [1]331 / [15 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı
Seyfi

BOA, HR. MA, 1139/27

118

Harbiye Nezâreti
Muamelât-ı Zâtiye Müdüriyeti
İstihbârât Kalemî
1124

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Sâmîsi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Çanakkale dârü'l-harekâtında mecrûhen esir edilip Kilidülbahir Hasta-hânesi'nde taht-ı tedavide iken 25 Temmuz [1]331 tarihinde cürha-i nâfize-i batndan müteessiren vefat eden İngiliz ordusuna mensub George Taylaran hakkında mevrûd ihbâriye varakası İngiltere Harbiye Nezâreti'ne irsâl edilmek üzere leffen arz u takdim kılınır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyü'l-emrindir.

6 Şevval sene [1]333 ve 4 Ağustos sene [1]331 / [17 Ağustos 1915]

Harbiye nâzırı nâmına
(İmza)

BOA, HR. SYS, 2217/45

119

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemî

Şifre Telegram

Roma Sefâret-i Seniyyesi'ne

İtalya Ordusu'na mensub kâfile-i zâbitân, İngiltere'nin Çanakkale hey'et-i seferiyesi karargâhına vâsıl olduğu Çanakkale'ye karşı Fransa, İngiltere ve İtalya tarafından müttahiden ve müştereken vesâit-i berriye ve bahriye ile yapılacak harekât hakkında müzâkerât cereyân ettiği Paris'den Ajans Reuter'e yazılmışdır. Bu bâbdaki istitlâ'âtınızın iş'ârı mütemennâdır.

4 Ağustos sene [1]331 / [17 Ağustos 1915]

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Şifre Kalemi
1771

*Huzûr-ı âlî-i nezâret-penâhîye Roma Sefiri Nabi Bey'in takdim eylediği
18 Ağustos sene [1]915 tarihli ve 435 numaralı telgrafnâme hallidir.
69837/172 numaralı telgrafnâme cevabıdır:*

İtalya'nın harbe iştirâkinden sonra Rus ve İngiliz ve Fransız cephelerine birkaç zâbitden müteşekkil İtalyan ve İtalya cephesine de Fransız ve İngiliz ve Rus zâbitlerinden mürekkebe yâverler irsâl olduğundan Çanakkale'deki İngiliz karargâhına da birkaç İtalya zâbiti gönderilmiş olması ihtimalden ba'îd değildir. İtalya'nın harekât-ı berriye ve bahriyeye iştirâkine gelince bu bâbda müzâkerât bile cereyân etmemiştir. Tevârîh-i muhtelifede ve 426 numaralı tahrîrât-ı âcizânemde arz olduğu üzere İtalyaca şimdilik bu bâbda bir karar-ı kat'î olmayıp mesele vuku'ât ve ahvâl-i âtiyeye tâbi' bulunduğu gibi kendi cephelerinde büyük bir muvaffakiyete nâil olarak müşkilât-ı hâzîraları mündefi' olmadıkça Çanakkale'ye sevkıyâtda bulunamayacakları me'mûldür.

BOA, HR. SYS, 2323/25

120

Bandırma Kazası
Tahrîrât Kalemi
Aded: 161

Mahremdir

Karesi Mutasarrıflığı Cânib-i Âlîsi'ne

Mutasarrıf beyefendi hazretleri

Mukaddemâ hissolan lüzum ve ehemmiyete mebnî Bandırma Polis Dairesi ma'iyetine bir motorun tahsis ve terfiki tensib edildiği halde henüz vürûd etmemiştir. Halbuki merâkib-i sâire-i bahriyeden mâ'adâ her gün beş-altı sevkıyât-ı askeriye vapurunun lenger-endâz bulunduğu Bandırma Limanı, düşman tahtelbahirlerinin cür'etlerini artırdığı şu zamanda, muhafazası ve öteye beriye gidip gelen kayıklar ve sâirenin harekât ve seyerânını taras-

sudsuz bırakmak, tehlikeden ârî olamayacağı izahdan müstağnîdir. Ez-cümle mukaddemâ mezkûr tahtelbahir tarafından limanda nakliyât-ı askeriye vapurlarına taarruz ve hasar yaptığı vakit istimbot el bombalarıyla mikdar-ı kâfî jandarma irkâb ve takibâta şitâb edilmiş ve fakat ma'a't-teessüf endâht edilen birkaç bomba isabet etdirilememişti. Kuvve-i müsellahayı hâmilen ve mevâdd-ı infilâkiyeyi müstahiben der-akab takibe müsâra'at ve ara sıra tarassudla hiç olmazsa mevki' ve harekâtından topçuyu ikaz edecek bir vâsita bulunmadığından düşman, taarruzunda serbest kalarak Erdek'de mükerreren top endâhtına bile cüret etmiş ve hatta Bandırma Vak'ası'nda birinci torpili atdıktan sonra çıkarılan istimbot, ikincisinin endâht edildiğini ihbâr etmemiş olsaydı rıhtımda, mahall-i infilâkda bulunan yüzlerce kişinin hayatı dûçâr-ı tehlike olmak için ramak kalmıştı. Binâenaleyh liman ve sefâinin bu misillü ani tehlike-âver bir taarruza hedef olmasını mümkün mertebe men' ve körfezdeki kayıkları tarassud için sâlifü'l-arz bir motorun Polis Dairesi ma'iyetine tesrî'-i tahsisi esbâbının istikmâl buyurulması müsterhamdır. Ol bâbda.

Fî 7 Şevval sene [1]333 ve fî 5 Ağustos sene [1]331 / [18 Ağustos 1915]

Bandırma Kaymakamı

(İmza)

BOA, DH. EUM. LVZ, 30/16

121

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu

Başkumandanlık Vekâleti

Şube: 7

Numara: 3951

Hulâsa: Gelibolu'nun hastahâne ittihâzı ve mezkûr mahallin tayyâre bombardımanlarından vikâyesi için teşebbüsât-ı lâzımede bulunulmasına dair

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Beşinci Ordu mıntıkasındaki tesisat-ı sıhhiyenin tevsî'i sırasında Gelibolu'daki asâkirin de mahall-i mezkûrdan çıkarılarak kasabanın mevcut hâ-

ne ve askerî barakalarından bi'l-istifade üç bin yataklık hastahâneler tesisi takarrürle işe başlanmış olduğundan düşman tarafından gerek süfün-i harbiyeden aşırma sûretiyle ve gerek tayyârelerle kasabanın bombardımandan vikâyesi için sefâret-i müte'allikasını nezdinde teşebbüsât-ı lâzime icrâsına evâmîr-i fahîmânelerinin bî-dirîğ buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Şevval sene [1]333 ve fî 5 Ağustos sene [1]331 / [18 Ağustos 1915]

Başkumandan Vekili

Enver

BOA, HR. SYS, 2412/41

122

Edirne Vilâyeti
Tahrîrât Kalemi
Aded
Hususî: 463
Umumî: 4290

Hulâsa: Temmuz ayı zarfında düşman tahtelbahirleri tarafından ikâ' edilen hasarı mübeyyin iki kıt'a cedvelin takdimine dair

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Geçen Temmuz zarfında düşman tahtelbahirleri tarafından Tekfurdağı Limanı ve civarında gark edilen kayıklarla mikdar-ı hasarı mübeyyin livâ-i mezkûr mutasarrıflığından gönderilen iki kıt'a cedvel leffen takdim edilmiştir, efendim.

Fî 7 Şevval sene 1333 ve fî 5 Ağustos sene 1331 / [18 Ağustos 1915]

Edirne Valisi

Adil

**

Şehr-i Temmuz zarfında Tekfurdağı Limanı'nda vukû' bulan vuku'ât

Mutazarrırın isim ve şöhreti	Hasarın vakıf veyahud devlete âhd mebanî ve müessesâtdan olup olmadığı	Mutazarrırın el-yevm ikâmet eylediği mahal	Mahall-i hasar	Nev'-i hasar	Bedel-i hasar	Gayr-ı muharib efrâddan olup vefatına sebebiyet verilen kimsenin muhtasaran hüviyeti	Hangi hükûmet kuvâ-yı askerîye ve mülkiyesi tarafından îkâ'-i hasar olduğu	İsbât-ı müdde'âyı te'yîden ne gibi vesâike mâlik bulunulduğu
Hristo veled-i Panayot	-	Paşa Limanı	Tekfurdağı	Kayık	140 lira	-	Düşman tahtelbahirleri tarafından	-
Mavridi Yorgi	-	Kalemi	"	Kayık	50 lira	-	"	-
Dimitri Varsami		Kalemi	"	Kayık ve hamûle	500 lira	-	"	-
Veysel oğlu Mehmed	"	Bandırma	"	Kayık ve hamûle	95 lira	-	"	-

31 Temmuz sene [1]331 / [13 Ağustos 1915]

(Mühür)

BOA, DH. EUM. VRK, 25/40

123

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Umûr-ı Mühimme Kalemi
1492
327652
197

*Fransızların üserâyı angaryada istihdam
etmekde olduklarına dair*

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Fransız askerî sansüründen geçmiş *Echo de Paris* gazetesinin 6 Ağustos [1]915 tarihli nüshasının maktû'ası mütâlaasından anlaşılacağı üzere Fransızlar aldıkları üserâyı askeriye angarya hidemâtında istihdâm etmekde olduklarına binâen keyfiyetin etrafıyla ve hukuk-ı beyne'l-milele olan tecavüzâtın tavzîhiyle icab edenler nezdinde pek şiddetli protesto edilmesi lüzumu Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'nden bâ-tezkire inbâ olunmuş ve mezkûr maktû'a leffen taraf-ı âlî-i fahîmânelerine tesyâr kılınmış olmakla iktizâsının icrâ ve neticesinin inhâsı bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

8 Şevval [1]333 ve 6 Ağustos [1]331 / [19 Ağustos 1915]

Sadrazam nâmına
Müsteşar
Emin

BOA, HR. SYS, 2189/2

124

Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
673

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

On Beşinci Kolordu Kumandanı Miralay Mustafa Kemal Bey'in On Altıncı Kolordu Kumandanlığı'na tayini hakkında tanzim kılınan irâde-i seniyye lâyihası leffen takdim kılınmakla icabının icrâ ve neticesinin emr u

inbâ buyurulması merhûn-ı irâde-i aliyye-i fahîmâneleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Şevval sene [1]333 ve fî 4 Ağustos sene [1]331 / [17 Ağustos 1915]

Başkumandan Vekili ve

Harbiye Nâzırı

Enver

**

Harbiye Nezâreti

Tahrîrât Dairesi

Tahrîrât Kalemi

1006

İrade-i Seniyye

On Beşinci Kolordu Kumandanı Miralay Mustafa Kemal Bey On Altıncı Kolordu Kumandanlığı'na tayin kılınmıştır.

İşbu irade-i seniyyenin icrâsına Harbiye nâzırı memurdur.

Fî 8 Şevval sene 1333 - Fî 6 Ağustos sene 1331 / [19 Ağustos 1915]

Başkumandan Vekili ve

Sadrazam

Harbiye Nâzırı

Mehmed Said

Mehmed Reşad

Enver

BOA, İ. HB, 1333. L/19

125

Nezâret-i Umûr-ı Bahriye

Birinci Daire

Şube: 5

Umumî: 37205

Hususî: 58

*Hulâsa: Bir düşman tahtelbahiri tarafından
muhâcirîn nakleden bir kayığa
mermi endâht ettiği dair*

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Şehr-i cârînin ikinci Pazar günü kable'z-zevâl saat on râddelerinde Emirali Cezîresi'nin şark cihetinde Mudanya'dan Emirali'ye muhâcir nakle-

den bir kayığa bir düşman tahtelbahiri tarafından iki mermi endâht edilmiş ise de isabet etdirememiş olduğu ve cezâreden top ile edilen mukabele üzerine Mudanya istikametine doğru gitdiği mahall-i mezkûr liman reisinden keşide olunan telgrafnâmede bildirilmiş olmakla berây-ı malûmât arz olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 Ağustos sene [1]331 / [18 Ağustos 1915]

Bahriye Nâzırı Vekili nâmına
Erkân-ı Harbiye Reisi
(İmza)

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 4054

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

30/5/[13]31 sabahı ve akşamı düşman tayyâreleri Arıburnu mıntıkasında hafif ve ağır mecrûhîn hastahâneleri civarına on iki bomba atdı. 2/6/[13]31 saat 10'da bir düşman tahtelbahiri Marmara Denizi derûnunda muhâcir bulunan bir kayığa üç mermi endâht etdi. Bu iki hâdisenin protesto edilmesi ma'rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Ağustos sene [1]331 / [20 Ağustos 1915]

Başkumandan Vekili
Enver

BOA, HR. SYS, 2103/1

126

Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dairesi
Tahrîrât Kalemi
1035

İrâde-i Seniyye

On Altıncı Kolordu Kumandanlığı'ndan Dersâadet'e gönderilen Miralay Feyzi Bey'in tekâüdü icrâ kılınmıştır.

İşbu irâde-i seniyyenin icrâsına Harbiye nâzırı memurdur.

Fî 11 Şevval sene 1333 - Fî 9 Ağustos sene 1331 / [22 Ağustos 1915]

Başkumandan Vekili ve

Sadrazam

Mehmed Reşad

Harbiye Nâzırı

Mehmed Said

Enver

BOA, İ. HB, 1333. L/32

127

*Kale-i Sultaniye Cephesi'ndeki Kıta'ât-ı Osmaniyye üzerine
düşman tarafından tayyâre vâsıtasıyla atılan varakalardan bir nüshadır.*

Osmanlı üserâsı Kahire'den birkaç mil uzak Miadi nâm mahalde gayet muntazam ve müferreh bir bahçede ikâmet ediyorlar.

Üserâ-yı merkûme fevkalâde rahat olup ikâmet eyledikleri kargir daire gayet havadârdır ve elektrik ile tenvîr edilmiş ve hıfzu's-sıhhaya muvâfık bulunmuş olduğu gibi her biri için ayrı ayrı yataklar da tahsis edilmiştir.

Üserânın te'min-i iâşelerine fevka'l-gâye dikkat ve itina olunmakta ve cümlesine yegân yegân tabak derûnunda yemekler verilmekde olduğu gibi her gün sigaralar, sabun, sair havâic-i zarûriyeleri dahi i'tâ ve tevzî' edilmektedir.

Sultan hazretleri başmâbeyncisi vâsıtasıyla üserâyâ sigaralar, şekerlemeler, atıyyeler ihsân ve irsâl ve tevzî'yle üserâ-yı merkûmeyi taltif ve tatvî'ye buyurmuşlardır.

Üserâ-yı merkûme âdet-i milliyeleri vechile sazlar ve sâzendeler tedârik ve tertib edilerek zamanı hoş geçirmek için 9-10'uncu resimlerde gösterildiği üzere her gün eğlenmektedirler.

Üserâ-yı merkûmeye Mısırlı dostları tarafından sazlar, satranç ve sair oyun takımları hediye olunmuştur. Üserâyı ziyaret için her gün müracaat eden züvvârın kabulüne müsaade edilmekde ve üserâ-yı merkûme ile mülâkat eyleyen işbu züvvârın vizite defterine kayd ve tahrîr eyledikleri hatıradan dahi münfehim olacağı vech üzere üserânın gördüğü muameleden dolayı ge-

rek üserâ ve gerek züvvâr-ı mûmâileyhim memnun olmakda oldukları pekâlâ anlaşılıyor.

Üserâ-yı zâbitân için ayrı daireler tahsis edilmiş ve mûmâileyhime kar-yolalar ve battaniye, çarşafklar ve sandalye ve kanape ve masalar ve levâzım-ı saire i'tâ olunmuşdur.

9 Ağustos [1]331 / [22 Ağustos 1915]

BOA, HR. MA, 1140/22

128

Stockholm Sefâret-i Seniyyesi

Aded: 3347/129

*Aftonblatt gazetesinin muhâbir-i mahsusu
Mösyö Lengquist'in beyânâtı ve
mûmâileyhin taltifi hakkında*

Sadrazam ve Hariciye Nâzırı

Fehâmetli Devletli Said Halim Paşa Hazretlerine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Stockholm'de münteşir *Aftonblatt* gazetesinin Çanakkale'ye i'zâm eylediği muhâbir-i mahsusu Mösyö Nielslago Lengquist ahîren Stockholm'e avdet etmişdir. Mûmâileyh son zamanlarda Karpatlar Karargâhı'nda bulunmuş ve İtalya hududuna dahi giderek müşâhedât-ı vâkı'asına istinâden İtalya'dan gelen muzafferiyet haberlerinin mahsul-i hayal birer kizb-i sarîhden ibaret olduğunu ahîren neşrolunan bir mektubuyla enzâr-ı âmmeye vaz' eylemiştir idi.

Dersaâdet'de ve Çanakkale'de bulunduğu müddetçe hakkında ibrâz olunan âsâr-ı mihmân-nevâzîden dolayı vesâtat-ı bendegânemle dahi te'kîden arz-ı teşekkürât eylemek üzere evvelki gün ziyâret-i âcizîye geldi ve esna-yı musâhabede Çanakkale'de esir edilen bir Fransız neferinin -ricâ-yı vâkı'ına binâen- hayatda bulunduğunu hasbe'l-insaniye buradaki Fransa Sefâreti'ne ihbâr eylediğinden Sefir Mösyö Tiyepo'nun kendisini bir gün akdem

davet ile yazdığı makaleleriyle İtilâf-ı Murabba‘ Devletlerine pek çok zarar îrâs ettiğiinden dolayı kendisini hasım telakkî eylediğini ifade etmesi üzerine mûmâileyh de gerek Çanakkale'de gerek Karpatlarda gördüğü ahvâl neticesinde Almanya, Avusturya ve Osmanlı Devletlerinin Fransa ve müttefikleri tarafından mağlub edilebilmesi ihtimali olmadığına kanâat-ı kâmile hâsıl eylediğini ve beyhûde insan telef etmekden ise sulh yoluna gidilmesi sâir birçok cihât ve nukât-ı nazardan sarf-ı nazar insaniyyet nokta-i nazarından muvâfık-ı maslahat olacağını cevaben söylemesi üzerine sefir-i müşârun-ileyhin hiddet ve şiddetle ayağa kalkarak yüksek sesle "Fransa'nın Almanlarla hiçbir vakit sulh edemeyeceğini, Fransa'da bir hâne kalıncaya kadar harbe devam edileceğini ve fakat Osmanlı Hükûmeti'yle akd-i sulh mümkün olacağını ve Fransa'nın menâbi‘-i kuvvetinin bitmez tükenmez derecede olduğunu ve buna kanâat hâsıl eylemesi için behemahâl bir kere de Fransa'ya gitmesi icab edeceğini" beyân ettiğini nakleyledi. Mösyö Lengquist cevaben "on beş gün sonra yine Avusturya karargâhına davetli ve Fransa'ya gidememekte ma‘zûr olduğunu ve kendisi ancak hakikat-perver bir bî- taraf sıfatıyla kanâat-ı vicdaniyesini beyândan başka bir şey yapmadığını" sefir-i müşârun-ileyhe ifade eylemiştir. Filhakika mûmâileyhin Çanakkale'den gönderip intişâr eden mektubları -ki Dersaâdet'de sansürce muâyene edildiği cihetiyle tasdî'den ictinâben arzından sarf-ı nazar olunmuşdu- cidden pek hayrhâhânedir. Karpatlar'dan son gönderdiği ve binâenaleyh bizim sansürce görülmemiş olan mektubunun tercemesi ise 4 Ağustos [1]915 tarih ve 3335/121 numaralı tahrîrât-ı bendegânemle takdim-i hâk-i pâ-y-ı sâmîleri kılınmış idi. İfadesine ve makalelerinde dahi zikrelediğine göre mûmâileyh bir-iki müsâdemede ilk saff-ı harbde bulunmuş ve mecrûhîne yaralarını ateş altında sarmak sûretiyle, muâvenet-i insaniyet-kârânede bulunmuş olmakla bir kıt'a muharebe maddesiyle taltifini bilhassa rica etmektedir. Mûmâileyhin Balkan Muharebesi'nde Dersaâdet'den gönderdiği hayrhâhâne mektubları burada neşrolunmuş olduğu gibi el-yevm lisan ve kalemiyle vâki‘ olan hidemâtı misillü ileride dahi hidemât-ı meşkûrede bulunabileceği me‘mûl olan bu sâhib-i kalemin taltifi her vechile maslahat ve menâfi‘-i Hükûmet-i Seniyye'ye muvafık ola-

cağından mes'ûlünün is'âfına müsaade-i sâmiye-i cenâb-ı Nezâret-penâhîle-
rinin sezâvâr ve şâyân buyurulması istirhamına mücâseret kılındı. Ol bâbda
emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Ağustos sene 1915

Stockholm Sefiri
Mustafa Şekib

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemî

Başkumandanlık Vekâleti'ne ve Dahiliye Nezâreti'ne

Stockholm'de münteşir *Aftonblatt* gazetesinin Çanakkale dârü'l-harbi-
ne i'zâm eylediği Mösyö Nienslago Lengquist nâmındaki muhâbir-i mahsusun
Efencî Mayıs'ın 29'u tarihiyle Macaristan'dan gönderip mezkûr gaze-
tenin 21 Haziran tarihli nüshasında intişar etmiş olan tahrîrât-ı hak-gûyâne
ve hayrhâhânesinin tercemesi ile sefâret-i müşârun-ileyhâdan 9 Ağustos se-
ne [1]915 tarihiyle vârid olan ve mûmâileyh muhâbirin bazı beyânâtını muh-
tevî bulunan tahrîrâtın sûreti malûmât olmak üzere leffen tesyâr kılındı. Bun-
ların birer sûreti de ...Nezâreti'ne de gönderildi. Tahrîrât-ı mezkûrenin muhâ-
bir-i mûmâileyhin taltifine müte'allik son fıkrası nazar-ı dikkate alınmışdır,
efendim.

9 Ağustos [1]331 / [22 Ağustos 1915]

BOA, HR. SYS, 2111/3

129

Roma'da münteşir *Journal de l'Italia* gazetesi 10 Efencî Ağustos sene
[1]915 tarihli nüshasında Kahire'den aldığı bir mektubu neşrediyor. Mezkûr
mektubda Çanakkale'den gelen yaralılarından birinin âtîdeki ifadâtı münderic-
dir:

"Müdhiş zâyiâtımıza rağmen pek az şey yaptık. Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nde arazinin her bir karışık yeri bir tuzak saklıyor ve mezkûr tuzaklar ihrac olunanlarda hayat bırakmıyor.

Bu zâbiti müte‘akib bir Avustralya zâbiti Çanakkale'nin zabtı hakkında izhâr-ı bed-bînî etmiş ve Müttefiklerin üç gün cephânesiz kalarak üçüncü günü pek çok zâyiâtı müceb olan bir süngü hücumu icrâsına mecbur olduklarını beyân eylemiştir.

Mezkûr gazete salifü'z-zikr mektubdan ihrac olunan malûmâta nazaran Müttefiklerin bu müşkil teşebbüsde seksen bin asker zayi‘ etmiş olduklarını netice olarak beyân ediyorlar".

İngiliz Başvekili Mister Asquith tarafından bildirildiğine göre harbin bidâyetinden 18 Temmuz sene [1]915 tarihine değin muhtelif harb cephele-
rindeki İngiliz zâyiâtı zîrde münderic listede görüldüğü vechile 330.995 ki-
şiden ibaret imiş.

	Fransa'da		Çanakkale'de		Sair Cephe-i Harblerde		Muharebât-ı Bahriyede	
	Zâbitân	Efrâd	Zâbitân	Efrâd	Zâbitân	Efrâd	Zâbitân	Efrâd
Maktûl	3.288	48.372	567	7.567	145	1.445	499	7.430
Mecrûh	6.803	156.308	1.379	28.635	248	3.247	87	387
Gâib	1.163	50.969	198	10.892	22	641	29	274
Yekûn	11.254	255.649	2.144	47.094	415	5.333	615	8.491

Hulâsa

	Zâbitân	Efrâd
Maktûl	4.499	64.814
Mecrûh	8.517	188.977
Gâib	1.412	62.776
Yekûn	14.428	316.567

10 Ağustos [1]331 / [23 Ağustos 1915]

BOA, HR. MA, 1140/40

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 14780

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

İngilizler fi 10 Ağustos sene [1]915 tarihli tebliğ-i resmîlerinde Kirte'-ye doğru 200 metre ilerlediklerini, Sarıbayır üzerinde Conkbayırı'nı elde ettiklerini ve 650 esir ile 9 mitralyöz aldıklarını, Fransızlar ise aynı tarihli tebliğ-i resmîlerinde Avustralyalıların 500 Türk esir ve 9 mitralyöz zapt ettiklerini yazıyorlar. Bu tebliğler hilâf-ı hakikatdir. Düşman Kirte'de ilerlemedi, Conkbayırı'nı almadı. 6 Ağustos'dan beri icrâ ettikleri büyük taarruzları her tarafda azîm telefâtla akîm kaldı. Müttefikler bizden mitralyöz almadılar. Mecnûh veya sağlam pek az bir mikdar esir almış olmaları muhtemeldir. Fakat mikdarı 650 olmakdan pek uzaktır.

Millî Ajans vasıtasıyla harice tekzîbini rica ederim.

10 Ağustos [1]331 / [23 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü nâmına
Edib

BOA, HR. MA, 1140/16

131

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 7
Numara: 2168/1978

*Hulâsa: Hilâl-i Ahmer bayrağını hâmil mecrûhîn
nakline mahsus vapurlara îrâs-ı mazarrat
olunmamasının ifhâmına dair*

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Çanakkale muharebâtında mecrûh düşecek zâbitân ve efrâdın İstanbul'a nakline tahsis edilen Gülnihal sefinesiyle Şirket-i Hayriye'nin altmış bir ve altmış üç numaralı vapurları veya icab-ı hâle göre mecrûhîn irkâbıyla Hilâl-i

Ahmer bayrağı altında Bahr-ı Sefîd Boğazı'ndan gelecek vapurlara Marmara havzasında tahtelbahirlerin îrâs-ı mazarrat eylemesinin ve bu hususda vukû'a gelecek her türlü vekâyî'den mütevellid mes'ûliyetin düşmana râci' olacağı'nın ve zuhur edecek ilk vak'a üzerine İstanbul'da bulunan İngiliz ve Fransız üserâsının vapurlarla menâtık-ı mühlikeye sevk edileceğinin Amerika Sefâret-i vasıtasıyla ifhâmına müsaade-i sâmi-i dâver-i efhamîlerinin bî-dirîğ buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

18 Mayıs [1]331 / [31 Mayıs 1915]

Başkumandan Vekili

Enver

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî
Mahrem: 24

Mahremdir

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlisi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Şu sırada Marmara Denizi'ne duhûle muvaffak olan düşman tahtelbahirlerinin her ne kadar İstanbul ile Boğaziçi, Kadıköy, Haydarpaşa ve Adalar arasında öteden beri evkât-ı muayyenede muntazam seferler yaparak kasabasının gayr-ı muharib olan ahalisinin nakliyle meşgul olan Boğaziçi, Haydarpaşa, Kadıköy ve Adalar Seyr-i Sefâin ve şirket vapurlarına şimdiye kadar sarfih bir tecavüzü vâki' olmamış ise de Marmara'da gayr-ı muharib yolcu nakleden yolcu gemilerine tecavüzden çekinmemiş olmalarına ve pây-ı taht civarına kadar sokularak tarassudâtda bulunmalarına nazaran mahzâ Çanakkale mağlûbiyetlerine mukabil bir fikr-i intikam-cûyâne ile tecavüze cüret-yâb olmaları muhtemel görülmektedir. Devâir-i merkeziyenin sivil rüesâ ve memurîninden Boğaziçi, Haydarpaşa, Kadıköy ve Adalar'da sakin olan birçok zevât ile ekseriyetle İstanbul'un sayfiyelerde mukîm kibar-ı sunûf halkının râkib olduğu bu küçük vapurlara mühimmât-ı harbiye ve kuvve-i askeriye irkâb

olunmaması Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne yazılmışdır. Düşman tarafından mezkûr şirket vapurlarına bir tecavüz vâki' olur ve bir ve birkaç vapurun ka-za-zede olmasına ve birçok nüfus-ı masumenin ziyâ'ına sebebiyet verilirse hareket-i vâki'a şimdiye kadar pâ-yı tahtda pek emin ve âsûde bir hayat ve maîşete mazhar bulunmuş olan düvel-i muhâsama tebaasına karşı efkâr-ı umumiye-i halkda men' ve teskîni kâbil olamayacak derece şiddetli galeyan-ı hissiyatı ve netice itibarıyla müessif vuku'âtın zuhûra gelmesini müceb ola-bileceği gibi hükûmet tarafından da bi'z-zarûre tebaa-i mezkûreye karşı tedâ-bîr-i şedîde-i tazyikiye ittihâzına mecburiyet hasıl olacağından bu mesele-i mühimme hakkında şimdiden düvel-i muharibenin nazar-ı dikkatlerinin cel-bi hususu Harbiye nâzırıyla bi'l-müzâkere muvâfık görülmüş olmakla Ame-rika Sefâreti'ne tebligât-ı acile îfâsı menût-ı re'y-i sââmî-i nezâret-penâhîleri-dir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Receb sene [1]333 ve fî 19 Mayıs sene [1]331 / [1 Haziran 1915]

Dahiliye Nâzırı

Talat

**

Bâb-ı Âlî

Hariciye Nezâreti

İstişâre Odası

Aded: 36012/35918

İngiltere Hükûmeti tarafından Depp, Asia ve Queen Alexsandra nâm vapurların hastahâne gemisi ittihâz kılındığını mübellîğ Amerika Sefâreti'n-den vürûd edip havale buyurulan 27 Mayıs ve 10 Haziran [1]915 tarih ve 315 ve 339 numaralı iki kıt'a takrîr mütâlaa olunmuş ve bu bâbda cevaben Amerika Sefâreti'ne tastîri iktizâ eden müzekkire-i aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri müsveddesi matviyyen takdim kılınmış olmakla bi't-tebyîz icrâ-yı icabı ve diğer taraftan 17 Haziran sene [1]915 tarih ve 3029/197 numaralı İtalya takrîri üzerine İstişâre Odası'nın 10 Haziran sene [1]331 tarih ve 36040 numaralı derkenârıyla Harbiye ve Bahriye Nezâret-i Celîleleri'ne tastîr edil-mek üzere müsveddesi takdim kılınan tezkire-i aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâ-

hâlerine zeylen mârru'z-zikr İngiliz gemilerinin Lahey Konferansı mukarrerâtından muharebât-ı bahriyeye dair olan onuncu mukâvelenâme mücebince hastahâne gemisi olarak tanınması zımında icab edenlere evâmir-i lâzime i'tâsına dair mezkûr nezâretlere tezkire-i aliyye tastîri ve buna mârru'z-zikr Queen Alexandra vapurunun eşkâl ve ebad ve sairesini mübeyyin melfûf listenin bir sûret-i mütercimesinin de leffi lüzumu ma'rûzdur.

Fî 10 Haziran sene [1]331 / [23 Haziran 1915]

Bâbîâli Hukuk Müşaviri
(İmza)

Bâbîâli Hukuk Müşaviri
(İmza)

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Kayıd Numarası: 50

*Hulâsa: Çanakkale'den asâkir-i Osmaniyye
mecrûhînini nakle tahsis edilen
sefâine tecavüz edilmemesi*

Başkumandanlık Vekâlet ve Dahiliye Nezâret-i Celîleleri'ne

Dahiliye Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nin 24 Mahrem numarasını muhtevî 19 Mayıs sene [1]331 tarihli tezkire-i aliyyeleri üzerine Harbiye Yedinci Şube'nin 2168/1978 numarasını muhtevi 18 Mayıs sene [1]331 tarihli tezkire-i aliyyeleri üzerine Çanakkale'den asâkir-i Osmaniyye mecrûhînini nakle tahsis edilen sefâine Marmara havzasına duhûle muvaffak olan düşman tahtelbahirleri tarafından tecavüz edilmemesi hususunun İngiltere ve Fransa hükûmetlerine tebliği lüzumu Amerika Sefâreti'ne yazılmış idi.

Fransa Hariciye Nezâreti'nden yazılıp sefâret-i müşârûn-ileyhâdan 28 Haziran sene [1]915 tarihinde tebliğ edilen cevabda Düvel-i Müttefika'nın an'anât-ı tarihiyelerine imza ve ittibâ' eyledikleri kavânîn-i harbiyeye ale'l-husus namuslarına sâdık kaldıkları ve icrâ eyledikleri harbin yalnız Hükûmet-i

Osmaniyye ile onun ordularına müteveccih olduğu beyân olunmaktadır.
Keyfiyet ...Celîlesi'ne de yazıldı, efendim.

20 Haziran sene [1]331 / [3 Temmuz 1915]

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Kayıd Numarası: 7520/504

*Hulâsa: Hastahâne gemilerinin sûret-i
isti'mâline dair İngiltere
Hükûmeti'nin beyânâtı*

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne

Amerika Sefâreti'nden alınan 13 Temmuz sene [1]915 tarihli takrîrde hastahâne gemilerinin sûret-i isti'mâline dair İngiltere Hükûmeti'nin beyânât-ı âtiyesinin nezâret-i senâverîye iş'ârı için Amerika Hükûmeti'nden tali-mât alındığı bildirilmektedir:

"Hükûmet-i Osmaniyye Gelibolu Şibh-i Cezîresi'nin garb cihetine takviye kıta'âtı nakli için vapurlar isti'mâl etmekde olduğunu ve Hilâl-i Ahmer ve Salib-i Ahmer işaretini hâmil bulunan aynı vapurların avdetde mecrûhîn naklinde kullanılmakta idüğünü zannetmek için İngiltere Hükûmetince esbâb-ı ciddiye vardır. Böyle bir hareketin Cenevre Mukâvelenâmesi ve bu mukâvelenâmenin muharebe-i bahriyede tatbikine dair Lahey Mukâvelenâmesi ahkâmına ve hukuk-ı beyne'l-milelin mazmûn-ı umumîsine muhalif olduğu bedîhîdir. Eğer asker nakleden vapurlar mecrûhîn nakli için isti'mâl olunur ise hâmil oldukları işaret-ı muvakkate ne olursa olsun yahud mecrûhînin hayatınca vâki' olacak ziyâ' ne mertebe esefî müceb bulunur ise bulunsun İngiliz kuvâsı rast geldikçe onları batırmaya mecbur olacaklardır".

Beyânât-ı vâki'aya ve hakikat-i keyfiyete nazaran verilecek cevabın inbâ buyurulması mütemennâdır, efendim.

1 Temmuz sene [1]331 / [14 Temmuz 1915]

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Numara: 5984

Müsta'celdir

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Gelibolu Şibh-i Cezîresi'ndeki kıta'âtımızı takviye için hastahâne gemileriyle Marmara'dan asker naklettiğimize dair olan İngiliz beyânâtı pek âşikâr bir yalandır. Tahtelbahirlerin zuhurundan beri deniz yolundan hiçbir sûretle istifade etmediğimiz İstanbul'un çocuklarına bile malumdur. İrkâb ameliyâtını gizlemek tabiatıyla kâbil olamayacağından nakliye gemilerine asker irkâbı şübhesiz bura Amerika Sefâretince malum olurdu. Müttehîde-i Amerika sefiri İngiltere'nin işbu yalanını bizzat tekzîbe muktedirdir. Bundan mâ'adâ Amerika Salib-i Ahmer etibbâsının hastahâne gemilerimizle gelip gitmesine müsaadeye âmâdeyiz. Eğer İngiliz tahtelbahirleri Osmanlı hastahâne gemilerine taarruz ederlerse bu taarruz hiçbir sebep-i ciddîye müstenid olmaksızın hukuk-ı beyne'l-milelin pay-mâl edilmesi demek olacağından gark olacak her Osmanlı mecrûhuna mukabil bir İngiliz esirini idam edeceğiz. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 Temmuz sene 1331 / [17 Temmuz 1915]

Başkumandan Vekili

Enver

**

Taht-ı Himâye-i Hazret-i Mülûkânede
Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti
Merkez-i Umumîsi
Aded: 1769/301

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Karargâh-ı Umumî Sahra Sıhhiye Müfettişliği'nden vaki' olan talep üzerine Beşinci Ordu tertibât-ı sıhhiyesinin tevsî'i için Seyr-i Sefâin İdaresi'ne mensub ve melfûf pusulada hacim ve ebadı murakkam Akdeniz Vapurunu

Hilâl-i Ahmer Hastahâne gemisi hâline ifrağ edilecek ve sefine-i mezkûrenin yataklarla tefriş ve telvîni cemiyetimiz tarafından îfâ olunacaktır.

İcabında Akbaş Limanı'nda sabit bir halde duracak ve lüzûmunda has-ta nakledecek olan bu geminin düşman taarruzâtından vikâyesi için düvel-i muhâsamaya Amerika Sefâreti vasıtasıyla ale'l-usul tebligât-ı lâzîminin îfâ-sına müsaade buyurulmasını rica eyleriz. Ol bâbda emr u fermân hazret-i ve-liyyü'l-emrindir.

Fî 23 Ramazan sene [1]333 ve fî 23 Temmuz sene [1]331 / [5 Ağustos 1915]

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti

Reis-i Sânisî

Doktor Besim Ömer

**

Taht-ı Himâye-i Hazret-i Mülûkânede

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti

Merkez-i Umumîsi

Aded: 1679/302

Akdeniz Hilâl-i Ahmer Hastahâne Gemisi

Hamûle Tonası: 4333

Tûlü: 413.25 kadem

Arzı: 48 kadem

Umku: 29.66 kadem

23 Temmuz 1331 / [5 Ağustos 1915]

**

Bâb-ı Âlî

Hariciye Nezâreti

Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi

Kayıd Numarası: 7849/637

Hulâsa: Hastahâne gemilerinin asker nakliyâtında isti'mâli keyfiyeti

Ordu-yı Hümayûn Başkumandanlığı Vekâleti'ne

Gelibolu Şibh-i Cezîresi'ndeki kıta'âtımızı takviye için hastahâne ge-mileriyle Marmara'da asker naklettiğimize dair olan İngiliz beyânâtının kül-

liyen mugâyir-i hakikat olduğu ve Amerika Salib-i Ahmer etibbâsının hastahâne gemilerimizle gelip gitmesine müsaadeye âmâde olduğumuzu ve İngiliz tahtelbahirleri Osmanlı hastahâne gemilerine taarruz ederlerse gark olacak her Osmanlı mecrûhuna mukabil bir İngiliz esirini idam edeceğimiz ifadesini hâvî olarak vârid olan 4 Temmuz sene [1]331 tarihli ve 5984 numaralı tezkire-i aliyyeleri üzerine Amerika Sefâreti'ne tebligât-ı lâzime icrâ ve 2 Temmuz sene [1]331 tarihli tebligât-ı resmîyemizin bir fikrasında zikrolunduğu vechile Temmuz'un ikinci günü öğleden evvel hastahâne işaretini taşıyan gemilerin düşman tarafından asker nakliyatında istihdam edildiği ve bunlarla karaya asker çıkardıkları görüldüğü cihetle muhâsımımızın kendisinin hastahâne gemilerini asker nakliyatında kullanmaması lüzûmu ihtar ve İngiltere Hükûmeti'ne tebliğ-i keyfiyet olunması rica olunmuş idi. İngiltere Hükûmeti'nin hastahâne gemilerinin asâkir yahud mühimmât-ı harbiye naklinde isti'mâl edilmiş veya edilmekte bulunmuş olduklarına dair olan beyânâtı sûret-i kat'iyede red eylediğini ve Hükûmet-i Osmaniyye tarafından İngiliz kuvâyı askeriyesi aleyhinde dermeyân olunan ithamât-ı saire hakkında Çanakkale'deki İngiliz memurîn-i bahriyesi ile muhâbere olununca bu hususda bir rapor istihsal edileceğini ve Osmanlı hastahâne sefâininin makâsıd-ı gayr-ı meşrû'ada isti'mâl olunmaları üzerine İngiliz sefâini tarafından torpille gark edilmeleri takdirinde mukabele-i bi'l-misl icrâsına tasaddî edecek herhangi memurunun şahsen mes'ûl tutulacağını ve Amerika Salib-i Ahmer etibbâsının hastahâne gemilerini ziyaret eylemelerine müsaade olunması hakkındaki teklifin kabul edildiğini mübeyyin olan İngiltere Hükûmeti'nin cevabını ve işbu tebligâta İngiltere Hükûmeti'nin acilen cevap i'tâsını rica eylediğini müş'ir olarak Amerika Sefâreti'nden alınan 5 Ağustos sene [1]915 tarihli muhtıranın tercemesi leffen tesyîr kılındı. Münderecâtına nazaran bu bâbda İngiltere Hükûmeti'ne i'tâsı muktezî cevabın inbâsına himmet buyurulması mütemennâdır, efendim.

28 Temmuz sene [1]331 / [10 Ağustos 1915]

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Kayıd Numarası: 7858/648

*Hulâsa: Hastahâne gemileri esâmîsi
ve tahtelbahir keyfiyeti*

Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanlık Vekâleti'ne

18 Mayıs sene [1]331 tarihli ve 1978 numaralı mahremâne tezkire-i aliyeleri cevabıdır. Çanakkale muharebâtında mecrûh düşecek zâbitân ve efrâdın İstanbul'a nakline tahsis edilen Gülnihal Sefinesi'yle Şirket-i Hayriye'nin altmış bir ve altmış üç numaralı vapurlarına veya icab-ı hâle göre mecrûhîn irkâbıyla Hilâl-i Ahmer bayrağı altında Bahr-ı Sefîd Boğazı'ndan gelecek vapurlara Marmara havzasında tahtelbahirlerin îrâs-ı mazarrat eylememesi ve bu hususda vukû'a gelecek her türlü vekâyi'den tevellüd edecek mehâzîr hakkında Amerika Sefâreti'ne tebligât-ı lâzîme icrâ kılınmış idi. Fransa Hariciye Nezâreti'nden Paris'deki Amerika Sefâreti'ne irsâl olunan takrîrde harb-ı hâzıra mebnî hastahâne haline ifrâğ olunan Osmanlı ve Fransız hastahâne gemilerinin mütekâbilen taht-ı emniyetde bulundurulması Fransa Hükûmetince arzu edildiği sûret-i kat'iyede te'min olunmakta ve hükûmet-i mezkûre uhûd ve mukavelâtla uhdesine terettüb eden vezâif ve taahhüdâtı îfâ etmeyi dahi arzu eylemekte bulunduğu cihetle Hükûmet-i Osmaniyece mecrûhînin nakliyâtına tahsis edilmek istenilen sefâinin isimlerinin Fransa memurîn-i askeriyesine bildirilmek üzere kat'î olarak bilinmesi arzusunu izhâr eylemekte olduğunu ve sâlifü'z-zikr Gülnihal Vapuru'yla 61 ve 63 numaralı vapurlardan mâadâ diğer sefâin esâmîsinin tebliğ edilmesini rica eylemekte bulunduğunu ve bu bâbda sair ifadâtı hâvî olarak sefâret-i müşârun-ileyhâdan bu ke-re cevaben ahz olunan 6 ve 9 Ağustos sene [1]915 tarihli ve 514 ve 522 numaralı iki takrîrin tercemesi ve sûreti leffen tesyîr edildi. Sefârete verilecek cevabın inbâ buyurulması mütemennâdır, efendim.

29 Temmuz sene [1]331 / [11 Ağustos 1915]

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 24656/7883

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Fî 2 Ağustos sene [1]331 tarih ve 69710/1330 numaralı tezkire-i celîlelerine cevaben ma'rûzdur:

İngiltere Hükûmeti'nin Gelibolu Şibh-i Cezîresi'ne karşı vâki' olan tarrazunda pek müsbit olarak defa'âtle hastahâne gemilerini hukuk-ı beyne'l-milel ahkâmına muhalif bir şekilde makâsıd-ı askeriyede istihdam ettiği müdde'âsına red ile cevap vererek mukabeleten Osmanlı hastahâne sefâini'nin makâsıd-ı gayr-ı meşrû'ada istihdam olunmaları üzerine İngiliz sefâini tarafından torpille gark edilecekleri zemininde ithamâtda bulunduğunun Amerika Sefâreti'nden mevrûd muhtıradan müstebân olduğu beyân buyurulmaktadır. Mecrûhîn-i guzât-ı Osmaniyyenin nakline tahsis edilmiş olan vapurların şimdiye kadar kat'ıyyen ve kâtıbeten makâsıd-ı gayr-ı meşrû'ada istihdam olunmadıkları malum olmakla beraber bu keyfiyetin mahz-ı hakikat olduğu da düşman tahtelbahirlerinin tevârîh-i muhtelifede Marmara'da işleyen hastahâne gemilerimizi durdurup muayene etmiş ve netice-i muayenede mebhûs gemilerin hukuk-ı beyne'l-milelce muayyen mâ-vuzi'a-lehi gayrisinde kullanılmadıklarını görmüş olmalarıyla mertebe-i sübûta varmaktadır. Bundan mâ'adâ hastahâne gemilerimizin Amerika Salib-i Ahmer etibbâsı tarafından ziyaretleri de esasen kabul edilmiş olmakla ol vechile cevap i'tâsı menût-ı re'y-i hidvâneleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyü'l-emrindir.

Fî 11 Ağustos sene [1]331 / [24 Ağustos 1915]

Başkumandan Vekili nâmına
Müsteşar
İbrahim

**

Taht-ı Himâye-i Hazret-i Mülûkânede
Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti
Merkez-i Umumîsi
Aded: 2063/354

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanlığı Vekâlet-i Celîlesi'ne irsâl buyurulan fî 5, 12 ve 13 Ağustos sene [1]331 tarihli ve 69865/1362, 70288/1438, 70325/1445 numaralı tezâkir-i fahîmâneleri Karargâh-ı Umumî Sahrâ Sıhhiye Müfettiş-i Umumîliği'nden cemiyet-i âcizânemize havale olunmakla mü-tâlaa ve tedkik edildi.

El-yevm Hilâl-i Ahmer Hastahâne gemileri Gülnihal, Akdeniz vapurlarıyla Şirket-i Hayriye'nin 60, 61, 63 ve 70 numaralı vapurlarından ibaret olup bunların hakkında lâzım gelen malûmât ve izahât tevârîh-i muhtelifede gerek nezâret-i celîleleri vasıtasıyla gerek beyne'l-milel Salib-i Ahmer Komitesi vasıtasıyla muhâsım devletlerin nazar-ı ittılâ'ına vâz' edilmiş idi. İşbu altı gemiden mâ'adâ el-yevm ihzâr ve telvîn edilmekte olan Reşid Paşa Vapurunu hakkındaki malûmât ve izahât dahi mezkûr vapurun tamamen hastahâne gemisi hâline ifrâğına müte'allik tertibâtın hitâmından sonra huzûr-ı fahîmânelerine arz olunacaktır.

Şirket-i Hayriye vapurlarından hastahâne gemisi hâline tahvîl olunan dördünün hacminin ufaklığı hasebiyle teknesi üzerine çizilmesi muktezî ufki kırmızı pervazın ince olması fi'l-vâki' uzakdan görülmesine mani ve vapurların acelelen ihzârı üzerine boyanın bidâyeten mükemmel olmadığı görülmüş olduğundan bu kusurların tashihine ahîren tevessül olunmuş ve pek uzakdan rü'yet edilebilecek sûrette Hilâl-i Ahmer bayrakları da vaz' edilmiş ve isimleri de derdest-i telvîn bulunmuşdur. Bu vapurlar hakkında Şirket-i Hayriye Müdüriyet-i Umumiyesi'nden ahîren elde edilen malûmât-ı mütemmimede dahi leffen takdim kılınan cedvelde münderic olduğundan tebligât-ı evveliyeye zeylen Amerika Sefâreti'ne iş'ârının lâzım gelenlere emir buyurulması müsterhamdır.

Hilâl-i Ahmer Hastahâne gemilerinin Gelibolu'ya azîmetde bir maksad-ı hasmâne ile isti'mâl edilecek asker ve mühimmât nakline ve ancak avdetde mecrûhîn-i askeriyenin iadesine hizmet etdikleri hakkında evvel ve âhir İngiltere Hükûmeti'nin Amerika Sefâreti vasıtasıyla vâki' olan iş'ârâtı asıl ve esasdan külliyyen ârîdir. Cemiyetimiz hastahâne gemileri sahne-i harbe azîmetde hiçbir zaman askerî hiçbir memur veya levâzımını götürmemiştir. Keyfiyetin tahkik ve tedkiki için Amerika Salib-i Ahmeri etibbâsından veya herhangi bir bî- taraf memleket Salib-i Ahmeri'nden bir zatın vapuru teftişini kemâl-i memnuniyetle kabul eyleriz. Dersaâdet Amerika Sefâreti'ne İngiltere Hariciye Nezâreti ifadesiyle vârid olup bir sûreti Karargâh-ı Umumî Sahrâ Sıhhiye Müfettişliği'nden cemiyetimize tebliğ olunan fî 16 Ağustos sene 1915 tarihli telgrafnâme müfâdına nazaran İngiltere Hükûmeti'nin bu meseleye bir ehemmiyet-i mahsusa atfetmekte olduğu anlaşıldığından mü-sârâ'aten cevab i'tâsına müsaade buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Ağustos [1]331 / [30 Ağustos 1915]

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti
Reis-i Sâni'si
Doktor Besim Ömer

BOA, HR. SYS, 2179/3

132

Aded
490/37

Hariciye Nezâreti Celîlesi Cânib-i Sâmi'si'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Atina'dan vârid olan haberlere nazaran Gelibolu'da gûyâ Osmanlı ve Alman zâbitânı meyânında zuhûr eden ihtilâfdan dolayı elli beş Osmanlı zâbiti tevkîfen Dersaâdet'e celb edildikleri yerli gazetelerinde neşredilmiş idi.

Sâlifü'l-arz havâdis efkâr-ı umumiye-yi iğvâ maksadıyla düşmanlar tarafından tertib ve tasnî' edildiği ve halbuki Osmanlı ve Alman zâbitânı ve neferâtı arasında her hususda ittifak ve ittihad-ı tâmme ve uhuvvet-i samimiye mevcut ve hüküm-fermâ olduğuna dair yerli gazeteleriyle neşretirdiğim tekzîbnâme manzûr-ı âlî-i cenâb-ı efhamîleri buyurulmak üzere bu kere mezkûr gazetelerden iki kıt'ası tercemesiyle ma'an leffen takdim kılınmış olmakla ol bâbda ve her halde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 13 Şevval sene 1333 ve fî 12 Ağustos sene 1331 / 25 Ağustos 1915

Batavya Başşehbenderi

Re'fet

BOA, HR. SYS, 2412/62

133

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şube: 2

Numara: 15334

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Harb Matbûât Karargâhı'ndan:

Millî Ajans vasıtasıyla neşrettilmesini rica ederim.

Düşmanlarımızın Hâlet-i Rûhiyesi

Son defa elde ettiğimiz esirler Çanakkale'deki Müttefikler ordusu hâlet-i rûhiyesinin pek ziyade mütezelzil olduğunu gösteriyor. Bir Fransız esiri diyor ki: "Ben öyle zannediyorum ki, biz İstanbul'u almadan Almanlar Paris'i alacaklar. Bize kumandanlarımız yakında Fransa'ya iade edileceğimizi söylemişdi. Bugüne kadar kaldık. Fakat ümit etmem ki, kışın burada kalalım. Burada hastalıktan biteceğiz. Bilhassa dizanteri ve diyare pek ziyade icrâ-yı tahribât ediyor. Dörtde üçünü hatt-ı harbde zâyî' eden alaylarımızın mevcudu hastalıktan da pek ziyade tenezzül ediyor".

Bir İngiliz esiri dedi ki: "Bu muharebeden bıkdık ve usandık, bir an evvel memleketimize gitmek istiyor[uz]. Zaten bu Çanakkale Muharebesi

beyhûde idi. Biz askerler İstanbul'u alabileceğimizi kat'iyen ümid etmiyoruz". Diğer bir İngiliz esiri kendilerini memleketlerinden alıp buraya getirdiklerinden dolayı kumandanlarına sebbetdi: "Onları cayır cayır yakmalı." dedi.

Fî 14 Şevval sene [1]333 ve fî 12 Ağustos sene [1]331 / [25 Ağustos 1915]

Karargâh-ı Umumî
İstihbârât Şubesi Müdürü
Seyfi

BOA, HR. MA, 1140/63

134

**Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına
Mahsus Zabıtname**

Hulâsa Meâli

Dahiliye Nezâreti'nin 6 Şevval sene [1]333 / 4 Ağustos sene [1]331 tarihli ve 525 rakamlı tezkiresi ve melfûfu okundu.

Kararı

Mezkûr tezkirede muharrer olduğu vech ile düşmanın boğazlara taarruzu dolayısıyla Çanakkale Livâsı dahilinde hâneleri ve eşyası yanan ahalinin tehvîn-i ihtiyacâtı zımında evvelce masârif-ı gayr-ı melhûza tertibinden tesviyesi takarrür eden elli bin kuruşun kâmilen sarf edildiği iş'âr-ı mahallîden anlaşıldığından elli bin kuruşluk havalenin daha tertib-i mezkûrdan i'tâsı münasib görülmekle ifâ-yı muktezâsının Maliye Nezâreti'ne iş'ârı ve Dahiliye Nezâreti'ne malûmât verilmesi tezekkür kılındı.

Fî 12 Ağustos sene [1]331 / [25 Ağustos 1915]

(Meclis-i Vükelâ azalarının imzaları)

BOA, MV, 198/126

***

Daire-i Sadâret
Umûr-ı İdariye Kalemi

Dahiliye Nezâret ve Maliye Nezâreti Vekâlet-i Celîleleri'ne

20 Nisan [1]331 tarihli ve 172/165 numaralı tezkireye zeyldir:

Dahiliye Nezâreti Celilesi'nin Meclis-i Vükelâ'da mütâlaa olunan tezkiresinde muharrer olduğu vechile düşmanın boğazlara taarruzu dolayısıyla Çanakkale Livâsı dahilinde hâneleri ve eşyası yanan ahalinin tehvîn-i ihtiyacâtı zımnında evvelce masârıf-ı gayr-ı melhûza tertibinden tesviyesi takarrür eden elli bin kuruşun kâmilen sarf edildiği iş'âr-ı mahallîden anlaşılmasına binâen tertib-i mezkûrdan elli bin kuruşluk havalenâmenin daha i'tâsı 4 Ağustos sene [1]331 tarihli ve 520 numaralı tezkire-i aliyyeleri üzerine Meclis-i Vükelâca münasib görülerek nezâret-i müşârunileyhâya malûmât verilmiş olmakla icrâ-yı icabı siyâkında Maliye Nezâreti Vekâlet-i Celîlesi'ne tebligât icrâ kılınmıştır, efendim.

13 [Ağustos 1331] / [26 Ağustos 1915]

BOA, BEO, 327768

135

Harb Matbûât Karargâhı'ndan:

Çanakkale dârü'l-harbinde Royal Naval Fırkası'nda bulunmuş olan Mülâzım Ivan Helid'in İngiltere'ye yolladığı mektublar olup *Daily Express* gazetesinin fî 28 Temmuz sene [1]915 tarihli nüshasında "Kat'iyen Me'yûs Olmayınız" serlehvasıyla intişâr etmiştir.

21-22 Mayıs:

Hepinizin sıhhatde ve şetâret-i tâmmede olduğunuzu ümid ediyorum. Çünkü ben bir bayram günü yaşıyorum. Bizler Bahr-ı Sefîd'de Sardunya Adası'nın cenûbunda bir mahaldeyiz. Seyahatimiz pek mutantan bir sûretde devam ediyor. Cenûba ve güneş ziyâsına doğru olan bu seyahat neşe ile doludur.

Plymouth Limanı'ndan geceleyin adeta çalındık ve Cebelüttarık'a vâsıl oluncaya kadar asla kara yüzü görmedik. Efrâdın çoğunu ilk gün zarfında deniz tutdu ve aşırı yanmış kolları şişdi kaldı. Şimdi iyidirler, fakat gemide geçirilen bu neşe ve şetâretli hayatı bırakıp da pılı ve pırtıyı toplayıp muharebeye gitmenin pek ağır bir iş olacağını düşünüyoruz.

Denizin maviliği ol derece ruh-nüvâzdır ki, yemek başından kalkıp ona bir kere daha nazar etmek için iştiyâk-ı derûnî hâsıl oluyor. Bu mavilik, içinde pek çok beyazlık bulunan bir maviliktir. Bu mavilikde belki süt karışkıdır veyahud denize beyaz mermer düşmüştür zannolunur. Ben zannediyorum ki, bir yirmilik balon ziyâ-yı şemsde uçurulduğu zaman ne renk hâsıl eylesse işte bu mavilik de odur. Yine tamamıyla izah edemedim. Bu öyle bir maviliktir ki, tahayyül ve tasavvur ettiğimizden daha hafif ve daha nermîndir.

Muharebenin hitâmından sonra bu tarîkden birçok defalar gelip gideceğim. Bu latîf deniz ile onun maviliğinin vatanımıza gelmesini pek sûzişli bir sûretde arzu ediyorum. Her ne hâl ise pek me'mûl ve ümid ediyorum ki, burası mehd-i beşeriyet, biz Britonlar ancak müstemlekeliyiz.

Dün bir bölüğün çamaşır yıkama günü idi. Geminin baş tarafına doğru şöyle bir gitdim. Yüz göm[le]ğin direkde sallanmakta olduğunu ve Hind-i Şarkî gemicilerinin tente altında yatarak pipolarından açıklı, koyulu, mavili dumanlar çıkarmakta olduklarını gördüm.

Bugün bir köpek balığı gördüm, dün de çekirgelerin gemimize geldiğini görmüştüm. Çekirgeler bacaklarına kadar maymunlar gibi sarı renkde idiler. Hind-i Şarkî gemicileri bunları diri diri ateşde kebab edip kemâl-i işti-hâ ile yiyorlar.

Her gün biraz telsiz - telgraf havâdisi alıyoruz. Fakat okumak için kimse iltifat etmiyor. Büyük bir şimendifer kazasını bugün işitdik, fakat tafsilât yok.

25 Mayıs:

Şafakla beraber Malta'ya vâsıl olduk. Valetta güneşin hararetinden pişmiş bir limandır. Limanda gondollara benzeyen ufak kayıklar var. Derû-

nunda Fransız yaralıları olan büyük bir sefine muvâsalat etdi. Onları alkışladık.

28 Mayıs:

Limni üssü'l-harekesindeyiz. Malta'da bir gün kaldık, zâbitler dışarıya çıktılar. Burası pek güzel bir mahaldir. Hâneleri kalın duvarlı ve İspanyolkârî ve kadınları ise garîbü's-şekl siyah bir başörtüsü taşırlar. Burada bir veya iki hafta kalmayı pek canım sevdi. Burada birçok mecrûhîn ve hastabakıcılar var. Harbe dair pek müdhiş hikâyeler ve menkabeler dinledik. Bunlar pek korkunçdu. Fakat efrâdımız pek şâyân-ı sitâyîş bir sûrette harb etmişlerdir. Harbe girmek hususunda bir arzu-yı şedfidim var. Müddet-i ömrümde bu derece neşâtlı bulunmadım. Ümid ederim ki, sizler de vatan yurdunda bu halde-siniz.

2 Haziran:

Ateş hattının takrîben 2 mil arkasındayız. Binlerce adam tavşan yuvaları gibi oyuklar içinde imrâr-ı hayat ediyorlar. Bütün gün Fransız mermileri sürat katarları gibi başımızın üstünden geçerek Türklere gidiyor ve geceleyn lâ-yu'ad ve lâ-yuhsâ tüfek fişekleri vızıldısı devam ediyor. Bazen bir Türk şarapneli bize kadar geliyor ve yanımızda patlıyorsa da siper altına kaçmak için hiç kimse zahmet ihtiyâr etmiyor. Bunların hepsi bize pek neşe-bahş görünmektedir. Dün zevâlden sonra bizim tayyâremizin etrafında patlayan mermiyâtın havada husûle getirdikleri uğultu ve vızıltıya bakdım. Gurûb-ı şemsde Helles Burnu'nda denize girdim.

Karaya çıkışımız pek korkunçdu. Kamerli bir gecede bir ufak gemi ile sahilde bulunan bir dubaya yanaşdık. Çıkıldığımız mahal insan selhânesine dönmüşdü. Nisan'ın o mahûf günlerinde bu mahallin çakıl taşları efrâdımızın cesedleriyle örtülmüşdü. Dalgaların gidip gelmesiyle el-ân yüzlerce cesedler sahilde çalkalanıp duruyorlar. Karaya cümlemiz sağ ve sâlim olarak ayak basdık.

Hemen şimdi Türkler bizi mermilemeye başladılar. Benden otuz yarda uzakda bulunan bir nefer vuruldu ve ufak bir parça benden beş yarda uzağa düştü.

Şems pek yakıcı fakat frişka rüzgâr var. Sırtımda bir gömlek ve ayağım da bir pantolondan [başka] bir şey yok. Siperimin yanında ufak bir incir ağacı var. Ben bunun sevgili gölgesine iltica ederek uzaklarda görünen ve bulutlara karışan Semadirek Adası'nın mürtefi' dağlarına bakarım. Gurûbda karanın rengi eski altın rengindedir.

Geçen akşam hatt-ı harbi dolaşım. Tıbkı hayva[nât-ı] vahşiye canbaz-hânelerine benziyordu. Mısır askerleri, Zühaflar, Turkular, Senegalliler, (silik) bundan başka her cinsden ve her renkten elbiseler. Türklerin pek müstahkem bir tepesini almak üzere (silik) Alayı ile yakında hücum edeceğiz. Etrafımızda gelincik çiçekleri ve yabani güller açmış.

11 Haziran:

Bana bir şey olmadı, fakat bizim livâ dehşetli zâyiâta uğradı. Benbove Livâsı'nın bakıyyetü's-suyûfu diğer livâlara dağıtıldı ve ben de şimdi Howe İkinci Livâsı'na iltihak etdim. Bizimle beraber karaya çıkan zavallı Collingwood Livâsı en değerli on altı veya on yedi zâbitini zâyi' etdi. (-) da bunlar meyânındadır. Mûmâileyh bir sipere hücum esnasında katledildi. Benbove Livâsı'nın zâbitânı meyânında o kadar telefât yokdur. Ancak miralayımız ile dört zâbit telef oldu.

Harb dehşetli bir işdi. Fakat biz berây-ı istirahat siper haricinde idik. Bir taraftan kuvâ-yı muâvine yetişiyor. Karaya çıktığımızdan beri serseri ve tüfek kurşunu altında yaşıyoruz. Ben tamamıyla müsterih ve şâtırım ve kendim de korkudan mide bulantısı bile husûl bulunmadığından dolayı memnunuz. Burada cereyan eden ahvâle [sükûnetle] bakmak kadar insana hayret veren bir şey yokdur. Dün benden birkaç yarda ötede üç neferin parçalanarak [esîr-i firâş] bir zamanda ben kahvaltımı yapıyordum.

Siperi kazdığım gece pek yorucu ve ruhu kemirici bir gece idi. Çünkü cephemizde bulunan Türkler hep bir ağızdan "Allah" diye bağıyorlar ve etrafı inletiyorlardı. Altı gün siperde bulduk ve berây-ı istirahat ufak bir adaya gideceğimizi ümid ediyorum. Çünkü bizler işte böyle bir fena vakit geçirmişdik.

17 Haziran:

Ümid ederim ki, hepiniz sıhhatde ve şetâret-i dâimesiniz. Ben her ne kadar selâmetde ve sükûnet içinde isem de Royal Naval Fırkası tamiri gayr-ı kâbil zâyîâta uğradı. Ben şimdi Hood Taburu'ndayım ve hâl-i hâzırda bir bölüğe kumanda ediyorum.

Bir-iki günlük istirahat için bir adaya gidiyoruz. Üç haftadan beridir geceli ve gündüzlü ateş altında yaşadım ve çok kereler sağ ve solumda olan efrâdın yaralandığını veyahud öldüğünü görmek musibetine uğradım. Bu hâllere burada bulunanlardan daha iyi tahammül ettiğimi zannediyorum ve hiçbir vechile de me'yûs olmadım. Her ne vâki' olursa olsun benim için üzüntü ve merak içinde kalmamanızı rica eylerim.

Hood Taburu'nda, Benbove Taburu'ndan ziyade iyi bir vakit geçiriyorum. Başvekilin genç oğlu Asquith zâbitânımız meyânındadır ve hastahâne-den çıkıp da bize iltihak eylemek üzeredir.

Burada beni iz'âc eden şey sineklerdir. Bunlar buranın tâûnudurlar. Hararet tahammül olunamaz bir derecede değildir ve daima frişka rüzgâr mevcuttur.

Bu akşam 125 nefer ile sipere gidiyorum. Siperde bulunmak, burada bulunmaktan daha çok emniyetlidir. Çünkü siperlerde mermiyâta hedef olmazsın. Yarın için me'mûldür ki, ufacık adamıza naklolunalım. İngiltere'de oturanlar buradaki işin ne kadar su'ûbetli olduğunu takdir etmişlerdir zannedirim. Etmedilerse bile zâyîât listesi neşrolununca her halde anlayacaklardır. Binâenaleyh her gün yeni kuvvetler alarak tahkîm olunuyoruz. Sineklerden tahaffuz için bir cibinlik ile gazeteleri muntazaman yollayınız.

22 Haziran:

Top sadasından külliye hâlî bir adada istirahat ediyoruz. Etrafda yürümek ve çadır altında gölgelenmek ne kadar müferrih. Etraf dağlık, şalvarlı Rum kadınları tarlalarda başaklar arasında dolaşiyor. Denizde yıkandık, uyuduk, yemek yedik ve pek az talim ile meşgul oluyoruz. Çünkü gün ortasında çalışılmayacak derecede sıcak var.

Benim kıt'amda bulunan doktor (-) bir hücum esnasında katlolundu. Bir pazar günü ona Blanford'da mülâkî olduğumuzu der-hâtır edersiniz. Burada ne kadar kalacağımızı bilemiyorum. Fakat herkes ümid ediyor ki, oldukça uzun bir müddet kalacağız. Allah'a hamd ü senâlar olsun burada sinek yok. Kiraz satın alıyoruz ve kezâlik bol bol sigara buluyoruz.

Avrupa'dan hiçbir havâdis alamıyoruz. Bizim buradaki muharebâtımıza dair de pek cüz'î bir haber geliyor.

28 Haziran:

Şibh-i cezîreye be-tekrar geldik ve muhtemeldir ki, yarın da ateş hattına sevk olunacağız. Ahvâl biraz daha iyice ve evvelkinin yarısı kadar mermi yağmuruna tutulmuyoruz. Ada pek güzel bir mevki'di. Bir gün bir midilliye bindim. Dağlara çıktım. Yedi mil uzakda bir köye gitdim ve köyün umumî misafirhânesinde Yunan yâverleri etrafımı almış oldukları halde ne güzel bir vakit geçirdim.

General Sir Ian Hamilton bizi teftiş etdi. Elimi sıkmak lütfunda bulundu ve fena sarsıldığımızı, fakat buna bir müddet daha tahammül etmemizi söyledi. Bugün bir Alman tayyâresi ordugâhımızın üzerinde uçdu ve bomba atdı.

Bazı zâbitler avdet etdiler. Bunlar meyânında arkadaşım Lord Rilsol'un oğlu Lister var idi.

3 Temmuz:

Hâlâ Achibaba Tepesi'nin* eteğindeyiz. Tepe son derecede müstahkemdir ve Türkler pek cesur ve hakikaten zekidirler. Alan Olster'i burada bulacağımı ümid ediyorum.

Şimdi Lister ve Asquith ile ta'âm etdik. Mûmâileyhim şen ve şâtır ve ülfet edilmeye lâyık insanlar. Sivrisineklerden tahaffuz için Lister bana bir cibinlik verdi. İşbu mektubu okuyanlar, buradakilere cibinlik yollamak lütfunda bulunurlarsa pek büyük bir iyilik etmiş olurlar. Gündüzün uyumaya teşebbüs ederseniz sinekler yüzünüze dolar ve sofranın üzerinde bulunan yemeklerin her bir parçası bu pis mahluklardan görünmez bir hale gelir. Cibinliğe teşekkürler ederim. Âsûde bir halde uyuyorum.

---

* Alçitepe.

Bu son zamanlarda amele efrâdıyla çokça çalışıyorum, bunlarla çalışmak ateş hattından pek fena. Dün akşam nısfu'l-leylde 120 kişi ile birlikte siper kazmaya gitdim. Şafak sökünceye kadar siper kazdık. Bazen bir serseri kurşun, efrâdımdan bir veya ikisini yere seriyordu. Fakat sonraları zâyîâtımız biraz ziyadeleşti. Top ateşi evvelkisi kadar müz'ic ve mühlik değildir.

Hâlâ şetâretimi muhafaza ediyorsam da bazen heyecanlı anlar geçiriyorum. Bu sıklet-bahş hayatdan dolayı bazen sinirleniyorum ve ekseriyet-i evkâtımızı yatmakla imrâr ediyoruz.

Dün akşam gök gürültüsü oldu ve yağmur yağdı. Bu karaya ayak basdığımızdan beri ilk defa vâki' oluyor.

Daily Express muhabirlerinden Billy burada idi, tifoya tutuldu ve diğer muhabir Gay maktûl düşdü.

Bir mermi parçası evvelsi gün yatak ve elbiseme isabet etdi. İyi elbiselerimi parça parça eyledi ve teneke düdüğümü kırarak üzerime kadar fırlatdı. Muhnik gazlardan tahaffuz için ağız ve burun kılıflarını aldık, fakat Türkler henüz muhnik gaz kullanmaya başlamadılar.

13 Ağustos sene [1]331 / [26 Ağustos 1915]

BOA, HR. MA, 1140/80, 81, 82

136

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şube: 2

Numara: 15492

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Melfûf fotoğrafı İngilizlerin İstanbul'a girdikleri zaman isti'mâl edecekleri banknotları gösteriyor. İngilizler bunları Çanakkale harekâtının bidâyetinde kullanmak üzere Rum gönüllülerine ve bazı müteahhidlere vermişler

ise de hükmü ancak bir hafta devam etmiştir. El-yevm bu kâğıdlar birer pa-
çavra makamında kullanılıyormuş. Bu fotoğrafının *Tasvîr-i Efkâr* gazetesiy-
le ve gazete tarafından neşrolunacak "commanter"le beraber şu birkaç gün
içinde neşrettilmesine lütfedilmesini rica ederim.

14 Ağustos [1]331 / [27 Ağustos 1915]

İstihbârat Şubesi Müdürü
Seyfi

BOA, HR. MA, 1140/88

137

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Derkenâr sûreti

Bandırma sahiline gelip erzak ve saire almış olan nakliyât-ı askeriye vapurlarının tam hamûlesini aldığı ve harekete müheyâ bulunacağı bir sırada düşman tahtelbahiri tarafından taarruz edildiğinin birkaç defa tekerrür etmesi ve bu cümleden olmak üzere iskelede bulunan ve iki haftadan beri hamûle almakta bulunan müteheyi-i hareket büyük Alman vapuruna 19 Mayıs sene [1]331 günü tahtelbahir tarafından torpil atılması bunun dahilden bir muhbiri olmak ihtimali Hükûmetce nazar-ı dikkate alınmış, icrâ edilmiş olan tahkikât ve tarassudât üzerine geceleri mûmâileyh Sommet'nın memleketin en mürtefi' mahallinde bulunan hânesinden denize doğru bir takım âlât-ı ziyâiyye ile işaretler verilmekte olduğu verdiği aynı işaretlerin hânesi istikâmetinde bulunan mahallerden ve sath-ı bahrdan teâtî kılındığı ihbâr ve 25 Mayıs sene [1]331 tarihinde Hükûmet'in tanzim eylediği Polis ve Jandarma Dairesi tahkikât evrakı usulen Hey'et-i Tahkikiye'ye tevdi' ve mûmâileyhin hânesinde icrâ kılınan taharriyâtta elsine-i ecnebiyeden bir takım evrak da i'tâ kılınmakla tahkikât-ı kanuniyesine şürû' ve fî 30 Mayıs sene [1]331

tarihinde bi'l-isticvâb hakkında tevkif müzekkiresi i'tâ ve işarât-ı mezkûre muhteviyâtı hakkında muhbirlerden istîzâh-ı mes'ele olundukda işarât-ı mezkûreden bir geceye aid işarâtın muhteviyâtı heliyosta muhaberâtına müşâbih bir takım hurûfât ile kelime teşekkül ettiği ve bunun tamamen zabt olunamadığı bildirilmiş ve binâenaleyh evrak-ı muhavvelenin tercüme ve tedkiki için bir hayli vakit mütekaddim müzekkirelere cevab alınamadığından makam-ı riyâsetin tensîbiyle mütekâ'idîn-i askeriyeden Fettah Bey ile Depo Taburu Mülâzım-ı Evvel[i] Abdullah Efendi'ye tercüme etdirilmiş ve 30 Haziran'da tahkikât hitâm bulmuş ise de Mösyö Sommet'nin hânesinin taharrî olduğu gün Hükûmetçe Bank Direktörü Fransa tebaasından Raul Ruboli ile Sommet arasında bir irtibat görmesinden direktörün de hânesi taharrî edilmiş, oradan da bir takım evrak havale olunarak bunun hakkında da vukû' bulan talep ve iddia üzerine Ruboli'ye aid evrak da bi'l-muhabere vürûd etmiş olan Bursa Vilâyeti Tercümanı Kigork Efendi'ye tercüme etdirilmiş, 14 Temmuz sene [1]331 tarihinde bu muamele de hitâm bulmuş olmakla nihayet kırk beş gün zarfında tahkikât hitâm bulmuş olduğundan evrak-ı dava 15 Temmuz sene [1]331 tarihinde esas maddenin beyân-ı mütâlaası zımında Müdde'î-i Umumîliğe verilmiş olduğu kayden arz olunur.

16 Temmuz sene [1]331 / [29 Temmuz 1915]

Bandırma Divan-ı Harb-i Örfî
Hey'et-i Tahkikiye Riyâseti

Bugün evrakın mütâlaası hitâma erdiği sûrette lüzum-ı muhakeme kararıyla evrak-ı dava mahkemeye tevdî' olunacağı ve binâenaleyh bir hafta veyahud on gün zarfında muhakemenin hitâmıyla neticeleneceği ve mes'ele Hey'et-i Tahkikiye'nin beyânı vechile olduğunun arzıyla huzûr-ı âlî-i kaymakamîye iade ve takdim olunur.

Fî 16 [Temmuz sene 1331] / [29 Temmuz 1915]

Müdde'î-i Umumî

Mathieu Sommet'nın hânesi penceresinden geceleri denize doğru câlib-i nazar-ı dikkat bir ziyânın intişâr etmekde olduğu istihbâr kılınmakla hakikaten te'sir-i hava ile pencere perdesinin ihtizâzâtından inbi'âs etmeyip de her halde bir maksad-ı hiyanetkârî yolunda işarât ve muhaberâtta bulunduğu anlaşıldığı sûrette fâilinin cürm-i meşhûd hâlinde yakalanması esbâbı istikmâl kılınmak üzere iki polis devriyesi tertibiyle tarassudât ve tecessüsât-ı muktezîye yaptırılarak gerçi cürm-i meşhûd hâlinde derdest olunamamış ise de mûmâileyhin düşman tahtelbahiri ile muhaberât-ı ziyâiyede bulunduğu hakkındaki ihbarât tevâtür derecesine vâsıl olduğu gibi iki vapurun hamûlesini alarak hareket edeceği bir zamanda ma'rûz kaldıkları taarruzât dahilinde bir muhbirin mevcudiyetine ihtimal verdiğiinden mûmâileyh ihbarâta müstenid zabıt varakası ve inde't-taharrî hânesinde zuhur eden evrakıyla Divan-ı Harb-i Örfî'ye tevdi' kılınmış idi. Binâenaleyh mûmâileyhin dost bir devlet tebaası olduğu ayrıca nazar-ı itibara alınarak ihbârât-ı vâkı'a ve evrak-ı mevdû'anın tesrî-i tedkik ve rü'yetiyle cürmü tahakkuk ettiği takdirde tahdîd-i cezası ve aksi sûrette uzun müddet mevkûfiyetine meydan bırakılmaması hususu icab edenlere defa'âtle tebliğ olunmuş ise de Divan-ı Harb Hey'et-i Tahkikiyesi işbu tebligâtle gûyâ hükûmet-i mülkiyenin mûmâileyhi tesâhub etmek istediği zehâbına kapılarak işi henüz neticelendirmemiştir. Husûl-i malûmât zımınında huzûr-ı âlî-i mutasarrıfîye takdim.

Fî 19 Temmuz sene [1]331 / [1 Ağustos 1915]

Kaymakam
Nizameddin

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 851

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

9 Ağustos sene [1]331 tarihli ve 1115-70002 numaralı tezkire-i celîleleri cevabıdır:

Mathieu Sommet hakkında Bandırma Divan-ı Harb-i Örfî Hey'et-i Tahkikiye Riyâseti ve Müdde'î-i Umumîliği'yle Bandırma Kaymakamlığına yazılan derkenârlar sûreti leffen takdim kılınmıştır. Mütâlaasından da müstebân buyurulacağı vechile mûmâileyhin muhakemesi henüz neticelenmemiştir. Keyfiyet Karargâh-ı Umumî'ye de arz edilmiştir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Şevval sene [1]333 ve fî 15 Ağustos sene [1]331 / [28 Ağustos 1915]

Dahiliye Nâzırı
Talat

BOA, HR. SYS, 2412/71

138

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2

28 Ağustos sene [1]915 tarihli Times gazetesinden

Reuter Ajansı'nın muhabir-i mahsusu fî 1 Ağustos sene [1]915 tarihiyle İskenderiye tarîkıyla yazıyor.

Anafartalar'daki vaziyet: Tepenin zabtı için İrlanda efrâdının süngü hücumu. Türk zâyiâtı 4.900'dür.

Suvla Koyu'nun sol tarafında bulunan efrâdımız tarafından fî 15 Ağustos sene [1]915 tarihinde yapılan bir süngü hücumunu gözümle gördüm. Hücumdan maksad bir tepenin zabtından ibaretti. Hücum eden efrâd, Yılgıntepe'yi zabt eden İrlanda efrâdından bir kısımdı. Hücum icrâsı için ba'de'z-zevâl saat birde muayyen olmak üzere kararlaştırıldı. Takrîben saat dörtde tepenin deniz kenarında bulunan ateş hattı efrâdımız kemâl-i azm ve kat'iyetle ilerlemeğe başladı ve altı[da] Türklerin bulunduğu tepenin yakınına yetişen efrâdımız süngü hücumuna başladılar. Efrâdımıza mukabele eylemek üzere Türkler de hücum etdiler ve her iki tepenin arasında bulunan boyunda

vukû'a gelen süngü muharebesi pek kanlı ve müdhişdi. Efrâdımızın ilerledikçe attdıkları neşât naraları duyuluyor, süngüler parlıyordu. Türkler geri çekilmezden birkaç dakikalar mukaddem süngü iş gördü. Türkler tepeden aşağı atladılar. Bir bayırdan aşağı koşmaya başladılar. Efrâdımız zabt etmiş oldukları tepe üzerinde bulunup kaçan Türklere tüfekleriyle ateş açdıkları gibi makineli toplarımız da arazinin müsaade ettiği derecede işliyordu. Bu o günün öğlesinden sonra yapılan harekâtın en muvaffakiyetlisi idi.

Avustralya ve Yeni Zelanda Kolordusu tarafından Anzak mevkiinde yeniden elde edilen mevâzi'de bir-iki gün vakit geçirdim. Rhododendron Sırtı denilen dağda tutunabilecek bir mevzi elde eden askerimiz mevzilerini muhafaza edebilecekleri gibi görünmektedir. Sırtın sath-ı mâilleri orada vukû'a gelen kanlı muharebâta şâhid olmuşlardır. Her yerde kesif kesif kütleler hâlinde cesedler el-ân yatmaktadır. 9 Ağustos sene [1]915'de Türkler azîm mikdarda olmak üzere mezkûr sırtın yukarılarından aşağı doğru atışlar ve sırtın eteklerinde mevzi tutmuş olan askerlerimizi oradan kovmaya tasaddî eylemişlerdir. Halbuki kendileri zâyîât-ı müdhişe ile geriye püskürtülmüşdür. Kendi maktûllerini gömmeye vakit bulamayan Türkler tepeden aşağı doğru imtidâd eden açık ve kumlu derenin içine atıverdiler. Tekmîl dere el-yevm Türk maktûllerinin cesedleriyle doludur.

Avustralya ve Yeni Zelanda kolorduları yeniden zabt etmiş oldukları mevki'ler îanesiyle gayet dar olan yerlerini şâyân-ı hayret bir derecede tevsî' etdiler. Eski Anzak mevkiinde vukû'a gelen tebeddül, sağda bulunan Lonesome Çamlığı Siperi'nin zabt ve ilhâkından başka bir şey değildir. Fakat hakikatde kazanılan saha-i arazi, pek cüz'î bir şeydir. Bu harekâtdan maksad, mümkün olduğu kadar azîm mikdar Türk kuvvetini cephemizde tutup sol cenâhımızdan yapılmakta olan harekâtı sekte-dâr edecek kuvâ-yı muâvenenin sağ cenâhlarına gönderilmesine mümâna'at etmekden ibâretti. Ma'a-hâzâ hücum pek şedîd ve ağır oldu ve bu dar siper mıntikasında hemen bir hafta kadar şedîd ve kanlı muharebât bütün galeyânıyla devam etdi durdu.

En nihayet 400 yarda tûlünde üç ana avcı hendekleri hattı zabtolundu. İşbu hendekler derûnuna Türkler tarafından yapılmış olan zeminliklerde kul-

lanılmış birçok kalın ve ağır çam keresteleri mebzûlen görülmektedir. Buraları hücum-ı cebrî ile zabt eden Avustralya efrâdından bir kısım işbu hendeklerin içerisine girmek için kalın çam keresteleri Türklerin makineli toplarının helâk edici ateşi altında açarak kendilerine yol bulmak için çok uğraşdılar ve nihayet muvaffak oldular.

Pek müstahkem olarak yapılmış olan işbu hendekler iki saat içinde zabt olundu. 260 esir alındı ve 600 aded Türk cesedi gömüldü. Türkler Kocadere'den kuvâ-yı imdâd [getirerek] tamam 72 saat bilâ-fâsıla mütekâbil hücumlarda bulundular. Türkler 8 Ağustos'da bizden bir siper zabt etdilerse de derhal istirdâd eyledik.

Hücumlar arasında, bâ-husus geceleyin oldukça şiddetli ve bilâ-inkitâ‘ bomba muharebesi devam etdi. Efrâdımızın yorgun ve Türklerin bilakis yeni kuvvet alarak zinde olmalarına rağmen Türkler'e mütekâbil hücumlar yaptılar ve bir taburumuz Türklerin 40 yardalık bir avcı hendek siperini daha zabt eyledi.

Düşmanın 31 Temmuz'dan 10 Ağustos sene [1]915 tarihine kadar yalnız bu taraftaki zâyiâtı 4.900 tahmin olunup bundan yalnız 2.600'ü Lonesome çamları hendekleri için yapılan muharebede mahv ve itlâf olundular.

28 Ağustos sene [1]915

BOA, HR. MA, 1141/5

139

Gelibolu Cephesi'nde vukû‘ bulan muharebât-ı ahîreye dair Karargâh-ı Umumî tarafından neşredilen tebliğ-i resmîlerde beyân edilmiş olduğu vec-hile müsâdemât-ı mezkûrede düşmanlarımızdan ma‘a-zâbitân bir hayli Fransız ve İngiliz askeri esir edilmiş idi.

Bunlar meyânında yaralı olarak kayd-ı esarete düşenlerden bir İngiliz neferi resmi bâlâya derc edilen çakıyı, yanında mecrûh yatmakta olan bir

askerimize karşı isti'mâl ederken yakalanmıştır. Hem batırmak hem de gayet keskin olduğu için yarıp deşmek gibi her iki husus için ayrı ayrı ve batırıldıktan sonra sağa ve sola çevrildikde her iki hususu aynı zamanda îfâ edecek sûrette imâl edilmiş olan bu sustalı çakının şehirler dahilinde veya dağ ve bayırlarda icrâ-yı fezâhat ve şekâvet eden hazele makûlesi kesân tarafından isti'mâli pek şâyi' olduğu malum bir keyfiyet ise de hayduklara lâyıf olan böyle bir âlet-i kâtı'anın bir millet-i mütemeddine hâlinde yaşayan bir kavmin asâkir-i muntazaması yedinde âlet-i harb olarak kullanıldığını ilk defa İngiliz hey'et-i seferiyesinde görüyoruz. Düşmanı hareketden âtil bırakmaya hâdim her vâsitanın sustalı çakı şeklinde dahi olsa âlet-i harb olarak isti'mâlinde ne beis görülebileceği gibi bir sual ile hayret ve nefretimize mukabele mümkün olabileceğini kabul etsek dahi bir çakının mecrûhen yere düşmüş bir düşman neferi üzerinde isti'mâline sâik olan gılat-ı tab' ve hiss-i vahşeti hiçbir mülâhaza, hiçbir lüzum ve ihtiyac-ı harb ma'zûr gösteremez. Bu fi'l-i menfûrun İngilizler gibi sıfat-ı hakikiye-i medeniyeti başka hiçbir kavme lâyıf görememek derecesinde taassub ve enâniyet gösteren bir millet efrâdından sudûru insanı insaniyetden nevmîd edecek hâlât-ı müstekreheden-dir.

Osmanlıların üserâyı yamyamlar gibi ekl etdiklerini İngiliz neferâtına telkin ederek kumandaları altındaki kıta'âtı hâl-i esarete karşı müteyakkız ve mütevakki bulundurmaya çalışan İngiliz zâbitânının eser-i tavsiyesi olduğuna şübhe olmayan fi'l-i mezbûru Osmanlı neferâtının hâlât-ı mümâsilede düşmanlarına karşı gösterdikleri muamele-i merdâne ile mukayese edecek olursak bizlere teveccüh eden bî-pâyân esbâb-ı mübâhât ve tefâhüre mukabil düşmanlarımızın bî-teraf erbâb-ı tedkik ve insaf nazarındaki mevki'-i hakikîlerinin bir hakikî mezellelden başka bir şey olamayacağı tezâhür eder. Hastahânelerimizin birinde mecrûhen esir bulunan birkaç İngiliz neferini -cümle hastagâni bilâ-tefrîk-i cins ve mezheb aynı hiss-i insaniyet ve şefkat ile tedavi eden- hanımlarımıza yatağından parmağıyla göstererek: "Bu sibyanlara

silah çekmek mekrûhdur." diyen arslan yürekli merd Türk'ün şu sözü kadar büyük bir alâmet-i temeddün ve ulüvv-i cenâb olamaz.

15 Ağustos sene [1]331 / [28 Ağustos 1915]

BOA, HR. MA, 1141/9, 10

140

*10 Ağustos sene [1]915 tarihli Times gazetesinden
Çanakkale dârü'l-harbinde bulunmuş olan bir İngiliz
doktorunun göndermiş olduğu mektubun tercümesidir.*

Avustralya Kolordusu'yla bulunmakta iken kolumun zehirlenmesi ve hemen iltiyâm bulması dolayısıyla hizmet-i fi'liyede yapacak bir işim olmadığından arzu ve ihtiyârıma göre iş aramakda iken geçen Pazar günü âmirim tarafından çağırıldım ve Çanakkale'den yaralı getirecek olan ufak ve serî bir gemiye memur edildim.

Aynı gün zevâlden sonra Helles Burnu'na vardık ve hasta naklediciler ile birlikte hemen karaya çıkarak ateş hattının gerisinde bulunan müdâvât-ı evveliyeye mevkiine şitâbân olduk. O gün şibh-i cezâre üzerinde dehşetli bir toz fırtınası hüküm sürüyor, sıcak haddinden aşırı bir derecede bulunuyor ve tahammül-fersâ kerîh bir koku da etrafdakileri taciz ediyordu. Her iki tarafın ateş hattı arasında takrîben üç millik bir sahada binlerce cesedler yatıyor ve bunlardan bazıları haftalardan beri burada bulunuyor ve kimse bunları nakletmek cesaretinde bulunamıyordu. Çünkü etrafda bulunan düşman avcılarının dâne-i helâkine hedef olmak, ölmek korkusu var. Hücüm ertesi günü sabahleyin erkenden başlayacağı cihetle şimdilik bize yapacak bir iş yoktu. Binâenaleyh biz de teskerelerimizi bir siperin içine yerleşdirerek bunların üzerinde uykuya vardık. Sabahleyin dört buçukda uyandım ki, gecenin rutubetinden elbiselerim sırsıklam kesilmiş ve ben de titriyorum. Çok geçmeden arkamızda bulunan topçuların bombardımana başlamasıyla husûle gelen he-

yecan, ıslak olan elbiselerimi kurutdu ve beni de ısıtdı. Seddülbahir'in sırtlarına yerleştirilmiş olan bataryalarımızdaki toplar dakikada on iki mermi endiht ettikleri cihetle başımızın üstünden mermilerimiz yağmur tanesi gibi düşman tarafına homurdanarak gidiyordu. Siper içinde etrafımda bulunan efrâd, müteheyyic bir halde çocuklar gibi fırlayarak mermilerden mütehassıl bî-âmân kuvve-i işti'âliyenin havaya kaldırdığı toz ve toprağı temâşa ediyor ve şarapnel dolusu altında yaz güneşinin te'siri tahtında kar nasıl erirse düşman tel mâni'alarının da ol vechile eridiğı nazar-ı hayretle görüyordu.

En nihayet hücum emri verildi ve efrâdımız şetâretinden el çıparak, haykırarak Türk saff-ı harbine yıldırım gibi hücumla başladı. Bu ana kadar sakin ve sâmit duran Türkler öldürücü öyle bir ateş açdılar ki, saff-ı harbimizde der-akab boşluklar görünmeye, efrâdımız orak makinesine tutulmuş başaklar gibi yerlere yıkılmaya başladı. Aman Allahım, bu ne kanlı bir sahne idi! Bizler derhal düşenleri kaldırıp akan kanlarını dindirmeye, yaralarını sarmaya başladık. Der-akab önümüzde olan her bir şey karıştı. Arazi, dereler ile parça parça ayrılmış ve siperler her tarafa uzanmış ve bunun üzerinde görebildiğimiz bir şey var ise o da intizâmdan ârî bir sûretde bir sürü insanın gırtlak gırtlığa, göğüs göğüse muharebe ederek birbirlerinin kanlarını içmeleri idi.

Derken alkış tufanı bir daha kopdu ve bunu şedîd bir hücum takib eyledi ve bir tabur İskoçya efrâdı yıldırım gibi bir süratle yanımızdan geçerek arkadaşlarının imdadına koştu ve bunlar da bu karışıklıkta kayboldular. Bu zamanda teskerelerimiz tamamen doldu, müdâvât-ı evveliye mevkiine döndük ve tüfek sesleri gitdikçe hafifleşiyordu. Eğer buna uyku denebilirse o gece Seddülbahir'de uyudum. Daha doğrusu yere uzandım. Çünkü Türk kıta'âtı o gece iki mütekâbil hücum yaptı ve muharebe iniltisi eksik olmadı. Uzanmış olduğum yerin yüz yarda yakınında bir Fransız bataryası vardı. Sabaha kadar "bank bank bank" diye top atıp durdu. Ertesi sabah saat dört buçukta bir dürbün buldum ve yakınımda bulunan en yüksek bir tepeye çıktım. Ne cereyan etmekte olduğunu anlamak pek müşkildi. İbtidâî bir bombardı-

mandan sonra efrâdımız yine ileriye atıldı ve icab eden siperleri tuttular. Efrâdımızın hareketine hiçbir şey mani olamıyor ve bir araya toplanarak önlerinde bulunan ikinci bir hatta daha hücum ediyorlar, koşuyorlar, ilerliyorlar, önlerine gelen her mâni'ayı deviriyorlar. Fakat öyle bir noktaya vâsıl olmuşlardı ki, orada kendilerini [ihâta edilmiş] bir halde buldular. Çünkü arkalarında bırakmış oldukları boş siperlere Türkler arılar gibi hücum ederek zabt etmiş ve askerlerimizi çevirmişlerdi. Bunları kurtarmak üzere bir taburluk bir kuvve-i imdadiye daha yollandı. Bu tabur siperi kazandı ve ileriye hücum etdi. Türkler bu defa siperi istirdâd etdiler. Ben o gün öğleden sonra birçok yaralıları ile -gemi dolusu- hareket etdim.

17 Ağustos sene [1]331 / [30 Ağustos 1915]

BOA, HR. MA, 1141/46

141

Bâb-ı Alî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Aded: 70512/1198

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Roma Sefiri Nabi Beyefendi tarafından 16 Ağustos sene [1]915 tarihiyle Roma'dan irsâl olunup bu kere vâsıl olan bir tahrîrâtda Mösyö Sonino'nun İngiltere'ye ale'l-umyâ tarafdârlıktan ibaret olan tavrı İtalya mehâfil-i siyasiyyesinde hoşnudsuzluğa bâdî olmakda bulunduğu tezkâr edildiğinden sonra deniliyor ki:

"Bu nâzıra Meclis-i Vükelâ'ya memur olup Fransa ve İngiltere'ye meyl ve meveddeti ile ma'rûf olan Mösyö Barzilay kaviyyen müzâheret etmektedir. Bu sebeble endişe kesb-i şiddet etmekte olup çünkü Salandra Kabinesi'-

nin bu iki nüfûzlu uzvunun İtalya Hükûmeti'ni, Fransa ve İngiltere'nin istediklerini yapmak, yani Çanakkale taarruzuna iştirak ve Fransa'ya asker i'zâm etmek üzere karar verdirmeye muvaffak olmalarından korkuluyor.

Şimdiki halde efkâr-ı umumiye böyle teşebbüsâta açıktan açığa muhâlifdir. Teşebbüsât-ı mezbûreyi efkâr-ı âmme belki Avusturya'ya karşı ilân edilen ve millî vasfıyla tavsîf olunan harb İtalya Ordusu'na müsaid bir şekil alınca telakkî bi'l-kabul edebilir. Mösyö Sonino ve Mösyö Barzilay İtilâf-ı Müselles devletlerine muâvenet hususundaki tasavvurlarını hâl-i hâzırda müşkilât ile mevki'-i icrâya koyacakları mütâlaasındayım.

Sahne-i harbden gelen haberler pek de emniyet-bahş değildir. Hükûmetin ittihâz eylediği tedâbîr-i şedîdeye rağmen halk mırıldanmaya başlamıştır. Mecrûhînin adedi günden güne artıyor. İtalya'nın her tarafında mecrûh vardır.

İtalyanlar bi-hasebi'l-mizâc sabırsızdırlar. Eğer yakında Goriçya'nın zabtı yahud Adriyatik Denizi'nde muzafferiyet gibi büyük bir muvaffakiyet ilân olunamazsa hüçâl tebârüz edecektir. Zaten Valambaroza ve Kamaldoli'de ahîren kısa bir müddet ikâmetim esnasında kendilerine mülâkî olduğum müte'addid ayân ve mebûsânın kuvâ-yı maneviyelerinin pek ziyade inhitâta uğramış olduğunu müşâhede etdim. Bunların muhibbânımdan olan ikisi Salandra Kabinesi'nin bi'l-husus, Mösyö Sonino'nun kûteh-bînâne siyasetlerini şiddetle tenkid etdiler. Bu iki zat Osmanlı-İtalya münasebâtından bahsederken Hariciye nâzırının İngiltere'ye hoş görünmek için Devlet-i Aliyye ile kat'-ı münasebâtı arzu etdiğini söylediler. Nâzır-ı mûmâileyhin der-meyân eyleyebileceği en ciddi bahane Trablusgarb'daki hâl ve mevkidir. Fakat şu vaziyet haricden vukû' bulduğu iddia olunan tahrikâtdan ziyade kıt'a-i mezkûrede teşkilât ve tanzimâta memur olanların sû-i idarelerine atfolunmak gerktir. Bu iki recül-i siyasî Hükûmet-i Osmaniyye ile İtalya arasında kat'-ı münasebât eylemesine vahîm bir hata nazarıyla bakmakta ve İtalya'nın böyle bir karar üzerine her şeyi zâyî' edeceğini ifade etmekte idirler.

Haber aldığıma göre İtalya'nın Çanakkale harbine mşreket-i mutasavveresi hususunda Fransa ile İngiltere arasında ihtilf-ı efkâr mevcuddur. Fransa, Çanakkale'de bir netice-i mfıdeye dest-res olmak için hiç olmazsa beş yüz bin asker sevki lâzım geldiğini bi'l-iddia Fransa'da tedf'ı vaziyeti daha müessir kılmak üzere İtalya'nın Fransa'ya takrîben iki yüz bin kişi göndermesini istiyormuş".

Malûmât-ı nife Başkumandanlık Vekâlet-i Celılesi'ne de verildi, efendim.

Fı 20 şevval sene [1]333 - Fı 18 Ağustos sene [1]331 / [31 Ağustos 1915]

Hariciye Nâzırı nmina
Umûr-ı Siyasiye Müdür-i Umumısi
Ahmed Reşid

BOA, DH. EUM. 3. şb, 8/40

R E F E R A N S L A R

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ (BOA)

Bâb-ı Âlî Evrak Odası (BEO)

BEO, 322947

BEO, 326410

BEO, 327768

Dahiliye Emniyet-i Umumiye 3. Şube (DH. EUM. 3. Şube)

DH. EUM. 3. Şb, 2/17

DH. EUM. 3. Şb, 2/48

DH. EUM. 3. Şb, 4/4

DH. EUM. 3. Şb, 4/32

DH. EUM. 3. Şb, 4/37

DH. EUM. 3. Şb, 4/46

DH. EUM. 3. Şb, 5/8

DH. EUM. 3. Şb, 5/13

DH. EUM. 3. Şb, 5/47

DH. EUM. 3. Şb, 8/40

Dahiliye Emniyet-i Umumiye 7. Şube (DH. EUM. 7. Şube)

DH. EUM. 7. Şb, 2/31

Dahiliye Emniyet-i Umumiye Kalem-i Hususî (DH. EUM. KLH)

DH. EUM. KLH, 5/24

Dahiliye Emniyet-i Umumiye Kalem-i Umumî (DH. EUM. KLU)

DH. EUM. KLU, 2/38

DH. EUM. KLU, 8/34

Dahiliye Emniyet-i Umumiye Levazım Kalemi (DH. EUM. LVZ)

DH. EUM. LVZ, 30/16

Dahiliye Emniyet-i Umumiye Seyr ü Sefer Müdüriyeti (DH. EUM. SSM)

DH. EUM. SSM, 53/25

Dahiliye Emniyet-i Umumiye Evrak Odası (DH. EUM. VRK)

DH. EUM. VRK, 14/69

DH. EUM. VRK, 14/72

DH. EUM. VRK, 14/74

DH. EUM. VRK, 14/75

DH. EUM. VRK, 14/76

DH. EUM. VRK, 14/82

DH. EUM. VRK, 14/83

DH. EUM. VRK, 14/85

DH. EUM. VRK, 14/87

DH. EUM. VRK, 14/92

DH. EUM. VRK, 14/100

DH. EUM. VRK, 14/102

DH. EUM. VRK, 25/2

DH. EUM. VRK, 25/3

DH. EUM. VRK, 25/4

DH. EUM. VRK, 25/6

DH. EUM. VRK, 25/8

DH. EUM. VRK, 25/9

DH. EUM. VRK, 25/12
DH. EUM. VRK, 25/25
DH. EUM. VRK, 25/31
DH. EUM. VRK, 25/35
DH. EUM. VRK, 25/40

DH. EUM. VRK, 25/24
DH. EUM. VRK, 25/30
DH. EUM. VRK, 25/33
DH. EUM. VRK, 25/36

Dahiliye Kalem-i Mahsus (DH. KMS)

DH. KMS, 27/2
DH. KMS, 32/8

DH. KMS, 31/30
DH. KMS, 33/15

Hariciye Matbuat (HR. MA)

HR. MA, 1118/4
HR. MA, 1119/33
HR. MA, 1122/7
HR. MA, 1123/38
HR. MA, 1124/76
HR. MA, 1125/44
HR. MA, 1126/62
HR. MA, 1127/19
HR. MA, 1131/35
HR. MA, 1131/73
HR. MA, 1132/40
HR. MA, 1132/55
HR. MA, 1132/64
HR. MA, 1132/91
HR. MA, 1133/20
HR. MA, 1133/67
HR. MA, 1134/8
HR. MA, 1134/24
HR. MA, 1134/52
HR. MA, 1134/98
HR. MA, 1135/24
HR. MA, 1135/42
HR. MA, 1135/70
HR. MA, 1135/96
HR. MA, 1136/14
HR. MA, 1136/35
HR. MA, 1136/58
HR. MA, 1136/64
HR. MA, 1137/10
HR. MA, 1137/22
HR. MA, 1137/55
HR. MA, 1138/1
HR. MA, 1138/29

HR. MA, 1118/11
HR. MA, 1120/81
HR. MA, 1123/8
HR. MA, 1123/66
HR. MA, 1125/2
HR. MA, 1126/50
HR. MA, 1127/4
HR. MA, 1131/1
HR. MA, 1131/52
HR. MA, 1132/24
HR. MA, 1132/45
HR. MA, 1132/57
HR. MA, 1132/75
HR. MA, 1133/3
HR. MA, 1133/58
HR. MA, 1134/7
HR. MA, 1134/15
HR. MA, 1134/36
HR. MA, 1134/65
HR. MA, 1135/7
HR. MA, 1135/41
HR. MA, 1135/56
HR. MA, 1135/78
HR. MA, 1136/5
HR. MA, 1136/28
HR. MA, 1136/50
HR. MA, 1136/61
HR. MA, 1136/90
HR. MA, 1137/21
HR. MA, 1137/29
HR. MA, 1137/56
HR. MA, 1138/12
HR. MA, 1138/38

HR. MA, 1138/39	HR. MA, 1138/77
HR. MA, 1139/3	HR. MA, 1139/10
HR. MA, 1139/13	HR. MA, 1139/14
HR. MA, 1139/27	HR. MA, 1140/16
HR. MA, 1140/22	HR. MA, 1140/40
HR. MA, 1140/63	HR. MA, 1140/80
HR. MA, 1140/81	HR. MA, 1140/82
HR. MA, 1140/88	HR. MA, 1141/5
HR. MA, 1141/9	HR. MA, 1141/10
HR. MA, 1141/46	HR. MA, 1155/72

Hariciye Siyasî (HR. SYS)

HR. SYS, 2098/10	HR. SYS, 2098/12
HR. SYS, 2099/2	HR. SYS, 2099/5
HR. SYS, 2103/1	HR. SYS, 2107/4
HR. SYS, 2109/10	HR. SYS, 2109/11
HR. SYS, 2109/12	HR. SYS, 2109/13
HR. SYS, 2110/1	HR. SYS, 2110/3
HR. SYS, 2110/8	HR. SYS, 2111/3
HR. SYS, 2179/3	HR. SYS, 2182/1
HR. SYS, 2189/1	HR. SYS, 2189/2
HR. SYS, 2194/16	HR. SYS, 2217/11
HR. SYS, 2217/45	HR. SYS, 2322/43
HR. SYS, 2322/44	HR. SYS, 2322/49
HR. SYS, 2322/52	HR. SYS, 2322/54
HR. SYS, 2322/56	HR. SYS, 2322/74
HR. SYS, 2322/82	HR. SYS, 2323/1
HR. SYS, 2323/9	HR. SYS, 2323/15
HR. SYS, 2323/24	HR. SYS, 2323/25
HR. SYS, 2408/22	HR. SYS, 2409/21
HR. SYS, 2409/53	HR. SYS, 2409/85
HR. SYS, 2411/3	HR. SYS, 2411/22
HR. SYS, 2411/25	HR. SYS, 2411/51
HR. SYS, 2412/11	HR. SYS, 2412/41
HR. SYS, 2412/62	HR. SYS, 2412/71

İrâde Harbiye (İ. HB)

İ. HB, 1333. Ra/3	İ. HB, 1333. Ca/36
İ. HB, 1333. C/51	İ. HB, 1333. N/43
İ. HB, 1333. N/137	İ. HB, 1333. N/141
İ. HB, 1333. L/19	İ. HB, 1333. L/32

İrâde Taltifat (İ. TAL)

İ. TAL, 1333. Ca/37
İ. TAL, 1333. N/4

İ. TAL, 1333. C/23

Mâbeyn-i Hümâyûn (MB)

MB, 909/104
MB, 909/122

MB, 909/121
MB, 910/17

Mâbeyn İrâde (MB)

MB. İ, 180/77

Meclis-i Vükelâ Mazbataları (MV)

MV, 197/105
MV, 198/126

MV, 197/111

Yıldız Perakende Askerî Maruzat (Y. PRK. ASK)

Y. PRK. ASK, 115/6

İ N D E K S

İ N D E K S

A

- Abdullah Efendi, Depo Taburu Mülâzım-ı Evvel[i] 257
- Achibaba Tepesi bkz. Alçitepe
- Adalar 61, 236
- Denizi 57, 60, 72, 131, 149, 154
- Adil, Edirne Valisi 49, 80, 225
- Adnan Bey, Hilâl-i Ahmer Kâtib-i Umumîsi 80
- Adriyatik 30, 46
- Denizi 182, 266
- AE-2 Avustralya-İngiliz tahtelbahiri 88, 95
- Aftonblatt* gazetesi 231, 233
- Agamemnon Zırhlısı, İngiliz 18, 36, 42, 56, 70, 89, 96, 129, 153
- Ağaderesi 212
- Ağıldere 154
- Ahali-i İslâmiyye 107
- Ahmed Hikmet, Peşte Başşehbenderi 74
- Ahmed oğlu Mehmed, Koca Haliloğulları'ndan 138
- Ahmed Reşid, Umûr-ı Siyâsiye Müdür-i Umumîsi 9, 76, 77, 267
- Ajans Millî bkz. Millî Osmanlı Telgraf Ajansı
- Ajanslar 42
- Akbaş 118
- Limanı 241
- Tekkesi hastahâne çadırları 110
- Akçay 55, 57
- İskelesi 148
- Körfezi 55
- Akdeniz Boğazı 6

- Hilâl-i Ahmer Hastahâne Gemisi 241
- Vapuru 240, 245
- Alan Olster 254
- Albion Zırhlısı, İngiliz 58, 121, 122, 124
- Alçıtpe 213, 254
  - civarı 211
- Ali Fethi, Sofya Sefiri 108
- Ali oğlu Mustafa, Berberoğulları'ndan, Celâliye karyesi, Aziziye Kazası 140
- Alman/lar 144, 145, 148, 183, 185, 194, 232, 247
  - bahriyesi 128
  - esirleri 144
  - Hükûmeti 51, 185
  - sefâin-i harbiyesi 183
  - Sefâreti 30
  - Şark Hattı Kumpanyası 106
  - tahtelbahiri 131, 149, 155, 169, 185
  - tayyâresi 254
  - vapuru 256
  - zâbitânı 144, 246, 247
- Almanya 5, 6, 20, 30, 51, 82, 144, 145, 232
  - Devleti 20, 63
  - Hariciye Nezâreti 9
  - Hükûmeti 5, 8, 46, 51, 185
  - imparatoru 9
  - sefiri 46, 51
- Alsace ovaları 145
- Altın liyakat muharebe madalyası 84, 85
- Amerika 64, 69
  - Hükûmeti 239
  - Matbûât Cemiyeti Dersâadet muhâbiri 149

- Salib-i Ahmer etibbâsı 240, 242, 244, 246
  - Sefâreti 90, 109, 111, 112, 114, 157, 179, 180, 190, 198, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246
  - sefiri 108, 240
- Amiral gemisi 17, 37
- Amiral Nelson Zırhlısı bkz. Lord Nelson Zırhlısı
- Anadolu 28, 88, 122, 125, 182
- bataryaları 119, 129, 130, 132, 160, 164, 165, 166, 170, 172, 173, 174, 202, 205, 209
  - Boğaz bataryaları 133
  - obüs bataryaları 19
  - sahil bataryaları 94, 120, 130, 134, 135, 160, 167, 171, 200
  - sahili 124, 126, 173
  - sahilindeki tabyalar 18
- Anafarta/lar 4, 259
- Cephesi 215, 216, 220
  - Grubu 220
- Andros
- Adası 28
  - Vapuru 56
- Ankara Vilâyeti 139
- Anzak mevkii 260
- Arap lisanı 195
- Arapça 194
- Arıburnu 87, 88, 89, 92, 94, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 107, 116, 117, 118, 119, 120, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 132, 134, 135, 139, 140, 142, 153, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 167, 170, 171, 172, 173, 174, 188, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 217, 218, 219, 229
- Cephesi 131

- civarı 96, 104, 118, 119
  - Grubu 161
  - ihrâc iskelesi 206
  - sahili 201
- Asâkir-i Osmaniyye 188, 191
- mecrûhîni 238
- Asia Gemisi 237
- Asker
- dolu mavnalar 88
  - nakleden vapurlar 239
  - nakli 112, 114, 201, 242
  - sevki 187, 267
- Askerî
- hapishâneler 185
  - hastahâne sefâini 112, 113
- Asmadere Cephesi 216
- Asquit, İngiliz başvekilinin oğlu 253, 254
- Asquit, Mister, İngiliz Başvekili 234
- Associated Press 69
- Atina 30, 35, 56, 61, 62, 75, 246
- ataşenavali 56
  - Ataşenavallığı 61
  - gazeteleri 28, 52
  - Sefâret-i Seniyyesi 77, 78, 105, 106, 141
- Avam Kamarası 102
- Avcı
- hendekleri 118, 260, 261
  - siperleri 82, 93, 98
- Avrupa 254

Avustralya

- askeri 175, 176
- efrâdı 261
- fırkası 28
- kıta'âtı 88, 176
- kolordusu 260, 263
- zâbiti 234
- lı nefer 176
- lılar 42, 56, 61, 77, 153, 221, 235

Avusturya 31, 144, 232, 266

- askeri 144
- ataşenavali 34
- Donanma Cemiyeti 61
- donanması 30
- karargâhı 232
- ordusu 20
- Sefâreti 61

Avusturya-Macaristan 47

- Hükûmeti 46

Ay Tabya 29

Aydın Sancağı 138

Ayvacık sevâhili 55

Ayvalık Kaymakamlığı 55

Aziziye Kazası, Bursa Vilâyeti 140

Azmak 216

B

Bababurnu 57

Bâb-ı Âlî Hukuk Müşaviri 191, 238

Bahr-ı Sefîd 150, 249

Bahr-ı Sefîd Boğazı 63, 236, 243

— harici 10

— Mevki‘-i Müstahkemi 83

— Muhâfızlığı Vekâleti 4

— Umum Kumandanlığı 5

Bahriye Nezâreti 35, 46, 237

— Vekâleti 197

Bakla Burnu 29

Balkan/lar 42, 47

— Harbi 71

— Muharebesi 232

Balon gemisi 153, 201, 209

Bandırma 226

— Divan-ı Harb-i Örfî Heyet-i Tahkikiye Riyâseti 257, 259

— Kaymakamı 224

— Kaymakamlığı 259

— Kazası 223

— Limanı 223

— Müdde‘î-i Umumîliği 259

— Polis Dairesi 223

— sahili 256

— Vak‘ası 224

Barbaros Zırhlısı 215

Bark, Rusya Maliye Nâzırı 64, 65

Barzilay, Mösyö 265, 266

Basri Bey, Yüzbaşı, Üçüncü Ordu Sağ Cenâh Grubu Erkân-ı Harbiye Reisi, Binbaşılığa
terfî‘i 177, 178

Başkumandanlık 105, 197

- Vekâleti 24, 25, 35, 46, 49, 74, 76, 77, 84, 103, 112, 114, 151, 181, 195, 196, 227, 233, 238, 239, 267
- Batarya/lar 4, 17, 23, 29, 32, 38, 39, 40, 41, 43, 45, 59, 71, 72, 73, 81, 82, 87, 93, 95, 116, 120, 121, 122, 123, 126, 127, 158, 200, 202, 205, 206, 208, 217
  - inşası 4
  - mevzileri 19, 161
- Batavya Başşehbenderliği 115
  - 'daki câmi-i kebîr 115
- Baykuş bataryaları 22, 25
- Bedri Beyefendi, Polis Müdürü 16
- Belçika 30
- Benbove Livâsı 252
  - Taburu 253
- Beneve Raji, Saphir mürettebâtından 14
- Berlin 145
  - sefiri 46
- Berliner Zeitung am Mittag* gazetesi 149
- Besim Ömer, Doktor, Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Reis-i Sâñsi 241, 246
- Beşige
  - Limanı 87
  - sahili 213
- Beşinci Ordu 150, 188
  - Kumandanlığı 110, 150, 151
  - mıntıkası 224
  - tertibât-ı sıhhiyesi 240
  - -yı Hümâyûn 57
- Beylerbeyi Hastahânesi 156
  - memurîni 157
- Bezerta 182
  - Limanı 149
- Biga Kazası 137, 139

Biga Vapuru 155, 189, 190

Billy, *Daily Express* muhabirlerinden 255

Birmingham Kruvazörü 155

Blanford, İngiltere'de 254

Boğaz/lar 3, 5, 7, 15, 16, 18, 25, 26, 28, 30, 41, 42, 47, 49, 51, 56, 61, 64, 65, 66, 81, 82,
86, 88, 89, 93, 95, 99, 103, 116, 118, 121, 123, 125, 127, 129, 173, 248, 249

— bataryaları 81, 93

— bombardımanı 28

— dahili 73

— ileri bataryaları 93, 168

— medhali 3, 5, 7, 9, 17, 86, 87, 101

— meselesi 65

— müdafaası 7, 46

— sahil bataryaları 159

—'ın seddi için torpido getirilmesi 4

—'ın emr-i müdafaası 32, 63

—'ın seddi 3, 4, 6, 7

Boğaziçi 236

— sahilleri 145

Bolayır 23, 29, 117, 154, 209, 220

— civarı 43, 96, 182, 217

— hattı 220

— hattının merkez tabyası 29

— istihkâmâtı 3

— istihkâmâtına ateş 23

— istikameti 87

— karyesi 70

Boman, General 61

Bomba

— bataryaları 206

— endâht mevzii 158

- endâhtı 132
— kalıplarını iğtinâm 199
Bouvet Zırhlısı, Fransız 44, 67
Bozbaba / Esterabetyos Adası 131
Bozburun Katırlı 219
Bozcaada 18, 21, 22, 23, 29, 42, 51, 52, 56, 58, 60, 61, 72, 81, 93, 154, 213
— civarı 22, 28, 43
— Feneri 56
—'nın İngilizler tarafından işgâli 52
Breslau [Midilli] Kruvazörü 5, 144
Britonlar 250
Bronart, V., Karargâh-ı Umumî Erkân-ı Harbiye Reisi 54, 70, 71
Bruix Zırhlı Kruvazörü, Fransız 130
Budapeşte Kordafrates 73
Buğdayın ihrâcı için Boğazlar'ı açmak meselesi 65
Bulgar/lar 7, 42
— efkâr-ı umumiyesi 47
Bulgaristan 8, 9, 30, 35, 42, 65, 76, 107, 144
— Hükûmeti 76
—lı bir tâcirin Mısır'daki müşâhedâtı 107
Bulgarya bkz. Bulgaristan
Burgas 51
Burhaniye iskeleleri 57
Bursa Vilâyeti 140
Bükreş 30, 106, 146, 147
Büyük Lunapark Heliopolis Otel, Kahire'de 175

C

- Cebel bataryası 60
Cebelüttarık 28, 103, 149, 250

— Boğazı 149
Cephâne 19, 98, 164, 172
Celâliye karyesi, Aziziye Kazası, Bursa Vilâyeti 140
Cemal, Bahriye Nâzırı 8
Cenevre Mukâvelenâmesi 113, 188, 239
— kavâ'idi 112
Cenûb Grubu (Seddülbahir'de) 142, 148, 153, 156, 161, 166, 167, 169, 216, 220
Cesarettepesi 148
Cevad Paşa, Bahr-ı Sefîd Boğazı Kumandanı 63
Cevdet Bey 30
Ceyhun Nakliye Vapuru 157
Charlemagne Zırhlısı 122, 123, 156
Charles Martel Zırhlısı, Fransız 103, 121
Cicakof, General 3
Collingwood Livâsı 252
Combes, Fransız Bakan 30
Conkbayırı 216, 217, 235
Corne-Wallis Harb Gemisi 42
Courriere Della Sera 58
Croix de Fer nişanı 63

Ç

Çanakkale 15, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 38, 41, 43, 47, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 58, 59, 62, 64, 65, 66, 68, 70, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 82, 83, 102, 104, 106, 107, 117, 121, 133, 136, 141, 146, 147, 149, 150, 153, 154, 155, 156, 157, 175, 182, 185, 186, 187, 188, 189, 192, 195, 196, 197, 215, 216, 220, 221, 222, 223, 231, 232, 233, 234, 236, 238, 242, 247, 263, 266, 267
— Cephesi 96, 97, 98, 99, 100, 101, 116, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 158, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 217, 218

- darü'l-harbi 107, 156, 233, 249, 263
- harbi 267
- harekâtı 255
- havâdisleri 82
- heyet-i seferiyesi karargâhı 222
- hulâsa-i vekâyi'î 99
- İngiliz viskonsolosu 91
- istihkâmları 66
- Kulesi 66
- Livâsı 86, 248, 249
- medhali 11
- Mevki'-i Müstahkem Kumandanlığı 70
- muhâbiri 176
- muhârebâtı 90, 107, 108, 109, 235, 243, 247
- Mutasarrıflığı 103
- müdafaası 61
- pîşgâhı 30, 185
- Rum mahallesi 67
- sahil bataryalarımız 126
- 'de düşmanın kavâ'id-i düveliye hilâfına harekâtı 109
- 'de esir edilen asker listesi, Fransızlar tarafından 198
- 'den sevâhil-i karîbeye sevk olunan ahali 79
- 'nin haricî istihkâmâtı 16
- 'nin haricî tabyaları 37
- 'ye gazeteci fotoğrafçı 54, 69
- 'ye vukû' bulmakda olan hücumlar 46
- Çanakkale Boğazı 25, 31, 36, 37, 59, 72, 90, 95, 135, 206
  - bataryalarına karşı ateş 44
  - bataryalarını bombardıman 40
  - bombardımanı 17, 36
  - harici 8, 71

- medhali 11, 39
- medhalindeki tabyalar 18
- torpil hattı 41
- 'ndaki istihkâmât 39
- 'nın mesdûdiyeti 35
- 'nın zorlanması 35

Çataltepe 155
Çatlakdere 155
Çaylıbayırı 216
Çekmeceler 157
Çınarlı Limanı 51, 55
Çifteçamlar'daki batarya 29
Çimenlik İstihkâmı 66, 67
Çorum Sancağı 139

D

Dahiliye 74, 105, 195, 196

- Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti, 238
- Nezâreti 8, 31, 35, 44, 48, 54, 75, 76, 77, 79, 85, 86, 111, 114, 150, 225, 233, 238, 248, 249, 265

Daily Express gazetesi 249, 255

D'Amade, General, Fransız kuvvetlerinden 30, 43, 61

Damakçılıkbayırı 216

Damon, Amerika Matbûâtı Dersaâdet Muhbiri 66

Dardanos 19, 23, 45

- bataryaları 22
- istihkâmı 67
- istihkâmına ateş açılması 25
- Kalesi 68
- Tepesi 3

Debarkman 42, 86

Dedeğaç

- Limanı 28
- tarîkı 26

Defence Zırhlısı 122

Dekovil hattı 220

Deliyani sırtları 55

Delta 175

Demirhisar Torpidosu 72

Deniz tayyâreleri 209

Depp Gemisi 237

Dersaâdet 53, 69, 71, 72, 81, 82, 84, 179, 182, 231, 232, 246

- Amerika Sefâreti 246

Despot 55

- Limanı 22

Devlet-i Aliyye 6, 7, 78, 183, 184, 266

Dimitri, Düşman tahtelbahirleri tarafından kayıkları batırılan 226

Divan-ı Harb-i Örfî 258

- Heyet-i Tahkikiyesi 258

Divan-ı Hümâyûn 198

Doğan Vapuru 102

Domdom kurşunu 98, 135, 136, 138

Domuzburnu 138

Domuzdere 22, 87

- civarı 118

Donanma

- ateşleri 97
- topları 125
- -yı Hümâyûn 78

- Dördüncü Henri Zırhlısı, Fransız 47, 55, 56, 60, 89, 95
- Dördüncü Kolordu 83
- Dördüncü Lahey Mukâvelenâmesi 179
- Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn 57
- Drac Torpidosu 154
- Dragodina İskelesi, İnöz'de 59
- Dretnot 57
- zırhlısı 56
- Düşman [Müttefikler]
- alayları 214
  - avcı siperleri 97
  - bataryaları 155, 169, 174
  - bomba mevzii 210, 211
  - cephâne deposu 155
  - cephâneliği 134, 171
  - donanması 7, 16, 22, 24, 34, 38, 39, 44, 47, 87, 88, 89, 99, 197
  - dretnot kruvazörü 29
  - efrâdı 159, 199, 200
  - filosu 8, 18, 37, 38, 39, 46, 59
  - ganbotu 213
  - gemileri 17, 21, 39, 73, 130, 131
  - havan bataryası 206
  - iskeleleri 120
  - istimbot 22
  - kara ve gemi topçusu 119
  - karargâhları 195
  - kıta'âtı 97, 134, 170
  - kruvazörü 10, 22, 24, 26, 41, 42, 43, 57, 87, 154
  - kuvâ-yı askeriyesi 187, 188
  - kuvvetleri 81, 89, 93
  - lağımları 203, 205

- maktûlleri 116
- mevzileri 116, 129, 130, 165, 166, 169, 171, 204, 207, 217
- muntıkası 129
- müfrezesi 101
- mühimmât deposu 169
- nakliye gemileri 21, 87, 88, 92, 96, 168, 213
- nakliye sefâini 89
- nakliye sefinesi 82, 93, 157
- neferleri 163
- obüs topu 168
- ordugâhı 123, 158, 167, 168, 170, 202
- piyâdesi 133
- römorkörleri 128
- sefâini 9, 15, 22, 26, 28, 29, 43, 44, 45, 54, 72, 93, 95, 103, 104, 116, 121, 124, 127, 163
- siperleri 118, 123, 158, 159, 172, 199, 201, 206, 207, 209, 210, 212, 217
- taarruzu 100, 130, 131
- tahtelbahirleri 10, 26, 42, 49, 55, 89, 95, 102, 106, 111, 126, 114, 126, 154, 155, 157, 189, 190, 191, 209, 215, 219, 223, 225, 226, 228, 229, 238, 244, 256, 258
- tarassud mevzii 157
- tarassud sefâini 71
- tard edilmesi 27, 87
- tayyâre gemisi 29, 60, 62
- tayyâre hangarları 174
- tayyârecileri 184, 185, 189
- tayyâreleri 29, 42, 43, 86, 90, 104, 110, 118, 119, 155, 159, 165, 172, 173, 186, 187, 188, 189, 196, 205, 207, 211, 212, 216, 217, 220, 229
- tebaası 111, 114
- Tekke Burnu'ndaki ihrâc iskeleleri 172
- telefâtı 120
- telsiz telgrafi 110

- telsiz telgraf ve helyosta merkezleri 159
- topçu ateşi 98, 166, 174
- topçu mevzileri 123, 133, 158, 159, 167, 204
- topçuları 132, 165, 169, 171, 201
- torpido istimbotu 216
- torpido muhribleri 81, 87, 93, 122, 149, 160, 200, 201
- torpido mürettebâtı 72
- torpidoları 10, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 41, 42, 43, 45, 50, 52, 55, 57, 59, 60, 62, 72, 73, 87, 95, 104, 120, 153, 154, 155, 159, 161, 200, 201, 205, 208, 212, 216
- torpil taharrî gemileri 32, 40, 41, 56, 59, 72, 73, 160, 201
- torpil taharrî sefâini 19, 21, 22, 24, 26, 42
- uzak depolarıyla ihrac iskeleleri 97
- üserâsı 111, 112
- zâyiâtı 89, 127, 133
- zırhlıları 8, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 33, 37, 38, 40, 41, 43, 45, 47, 50, 52, 55, 57, 58, 59, 60, 62, 72, 87, 93, 119, 118, 123, 124, 126, 127, 148, 219, 220

Düvel

- -i muazzama 71
- -i muhâribe 114, 183
- -i muhâsama 111
- tebaası 237
- -i mütehâbbe sefâretleri 191
- -i Müttefika 75, 137, 238

E

E-15 tahtelbahiri 193

Ece Limanı 55, 60, 216

- sırtları 56

Eceabad 80

- Kaymakamlığı 80
- Echo de Paris* gazetesi 227
- Edevât-ı istihkâmiye 172
- Edib, Karargâh-ı Umumî İstihbârât Şubesi'nden Erkân-ı Harb Binbaşısı 11, 23, 54, 151, 160, 164, 193, 211, 215, 219, 221, 235
- Edirne 47, 80
- Vilâyeti 48, 80, 151, 225
- Edremid
- Körfezi 55, 57, 148, 154
- Sabit Jandarma Bölük Kumandanlığı 54
- Eğriburnu 87
- Eksamil 29, 220
- sırtları 29
- Elda Gemisi, Yunan 42
- Elektrik fenerleri 3, 4
- Elmalı köyü, Biga Kazası, Kale-i Sultaniye 137
- Emin, Müsteşar 227
- Emirali 228
- Cezîresi 228
- Enver, Başkumandan Vekili ve Harbiye Nâzırı 16, 57, 64, 84, 85, 90, 110, 111, 136, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 225, 228, 229, 230, 236, 240
- Erdek 224
- Çınarlı Limanı 219
- Ereğli 102, 154
- Erkân-ı Harbiye Reisi 83
- Vekili 16, 17
- Ertuğrul
- civarı 156
- tabyası 19

- Vapur-ı Hümâyûnu 49
- Esad Paşa, Mirlivâ, Üçüncü Kolordu Kumandanı 84, 85
- ferikliğe terfî'i 178
- Eski İngiliz mezarlığı 23
- Etiyen Çembedi, Doktor, Budapeşte Kordafrates denilen dârülfünûn fakülteleri talebe cemiyeti reisi 73
- Ezine 185
- Hastahânesi 196, 211

F

- Fahreddin, Kaymakam, Üçüncü Kolordu Erkân-ı Harbiye Reisi 177, 178
- Falkanhausen 56
- Fas 76
- Fasulye, Müstahkem bir mevki 143, 144
- Fâzıl Bey, Binbaşı, Kırk Üçüncü Alay Kumandan Vekili 177, 178
- Fettah Bey, mütekâ'idîn-i askeriyeden 257
- Feyzi Bey, Miralay, Dördüncü Kolordu'ya mensub On İkinci Fırka Kumandanı 83
- On Altıncı Kolordu Kumandanlığı'na memur edilmesi 83
- On Altıncı Kolordu Kumandanlığı'ndan emekli 229
- Fondorpotis, Amiral 61
- Fransa 30, 31, 64, 65, 76, 78, 222, 232, 234, 247, 265, 266, 267
- Hariciye Nezâreti 238, 243
- Hükûmeti 111, 198, 243, 238
- Maliye nâzırı 64, 65
- memurîn-i askeriyesi 243
- nüzzârı 30
- Sefâreti 231
- tebaası, Dersâdet 'te bulunan 182
- ve İngiltere bankaları 64
- 'nın müstahfiz ve Afrika zühaf avcı efrâdı 76

Fransız/lar 17, 33, 56, 87, 106, 108, 152, 176, 194, 217, 221, 223, 227, 235, 251

- Afrika avcı alayları 56
- asâkiri 30, 202
- askerî sansürü 227
- askerleri 52, 176, 194
- bataryası 264
- cephesi 143, 223
- dretnotu 56
- efrâdı 199
- elbise-i askeriyesi 10
- esiri 247
- filoları 8, 30, 182
- gemileri 67
- Hariciye nâzırı 180
- Hariciye Nezâreti 179
- hastahâne gemileri 243
- hatları 179, 180
- Joule Denizaltısı 95n
- kıta'âtı 56, 147
- Konsoloshanesi 49
- kruvazörü 10
- kuvâ-yı askeriyesi 191, 198
- kuvve-i seferiyesi 43
- kuvveti 30
- nakliye gemisi 155, 169
- neferi 231
- römorkörü 77
- saff-ı harb gemisi 66
- sefâin-i harbiyesi 28, 36, 68

- sefâin-i harbiyesinin tabyaları bombardımanı 16
- sefinesi 66
- Şark Hey'et-i Seferiyesi Başkumandanı 179
- tahtelbahiri 11, 12, 13, 206
- tebliğ-i resmîsi 106, 142, 145, 152
- topçuları 66
- topları 143
- üserâsı 236
- üserâyı angaryada istihdamı 227
- ve İngiliz askeri 261
- ve İngiliz filosu 26
- yarahlıları 251
- zâbiti 61, 216
- zırhlısı 23, 28, 37, 39, 117

Fransızca 14, 69

Fuad, Kale-i Sultaniye Mutasarrıfı 5, 10, 45, 103,

G

Galataköyü 216, 217

Galib Kemalî Bey, Atina Sefiri 35, 75, 105

Gamirinos Taâmhânesi, Peşte'nin en büyük lokantası 74

Gaulois Zırhlısı 36, 51, 58

Gay, *Daily Express* Muhabiri 255

Gayr-ı muhârib yolcu nakleden gemiler 114

Gelibolu 29, 48, 49, 89, 150, 151, 153, 219, 224, 246

- Cephesi 261
- dârü'l-harbi 198
- dârü'l-harbi Şimâl Grubu 177, 178
- hastahâne ittihâzı 224
- istihkamı 184

- kasabası 172
- Şibh-i Cezîresi 28, 81, 92, 93, 94, 95, 115, 120, 142, 145, 152, 179, 180, 183, 184, 186, 187, 191, 234, 239, 240, 241, 244
- şimâl-i garbîsi 22
- üzerinde istikşâf 86
- ve Biga'da tesis olunacak hastahâneler 80

Geyikli İskelesi 26

Girid

- 'deki İngiliz ve Fransız konsolosları 28

Goeben [Yavuz] Zırhlısı 5, 144

Goliath Zırhlısı, İngiliz 102, 120

Goltz, Yâver-i Hâss-ı Hazret-i Şehriyârî 32

Goriçya 266

Gönüllü 77

- efrâd 28

Greko, İngiliz tahlîsiye kumpanyasına mensub römorkör 105

Grey, Edward, İngiliz Dışişleri Bakanı 30

Gula, Peka, Peşte'de meşhur yazarlardan 74

Gurebâ-yı Müslimîn Hastahânesi 136, 137, 138, 139, 140

Gülnehâl Vapuru 113, 219, 235, 243, 245

Gümrük

- antrepoları 195
- Dairesi 219

Gümüş Muharebe İmtiyâz Madalyası 198

H

Haliç Vapuru 190, 191

Halid Tepesi 148, 155

Halil Bey, Osmanlı Tabibi 179

Halil Paşa Çiftliği, Lapseki'de 157, 189

- 'ndeki hastahâne 207

Halilili, 26

Hamidiye 19, 45

— istihkâmı 67, 68

Hamilton, Ian, General 148, 153, 254

Harb

— madalyasıyla taltîf 103

— Matbûât Karargâhı 117, 192, 199, 247, 249

— muhâbirleri 52, 54, 69, 83

— sefinesi 21, 58, 182, 187

— -i Umumî 71

Harbiye

— nâzırı 13, 20, 57, 84, 111, 178, 179, 181, 228, 230, 237

— Nezâreti 6, 8, 9, 20, 80, 111, 156, 180, 198, 237

— Nezâreti Müsteşarı 151

— Yedinci Şube 238

Hariciye

— nâzırı 31, 46, 63, 109, 266

— Nezâreti 35, 50, 70, 73, 90, 110, 115, 135, 136, 146, 179, 190, 194, 222, 224, 227, 228, 229, 235, 236, 240, 244, 245, 246, 258

Hasan oğlu Halil, Hacı Ahmedoğulları'ndan, Taşköprü Kazası'nın Seki karyesinden 140

Hastahâne gemileri 108, 112, 113, 168, 170, 186, 187, 188, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246

Havan/lar 19

— tabyası inşası 4

Havuzlar civarı 187

Haydarpaşa 236

—'ya işleyen vapurlar 111, 114

Hayri, Şeyhülislâm ve Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı 137

Heliopolis Palace Otel, Kahire'de 175

Helles Burnu 251, 263

Henri Quatre Zırhlısı 122, 155

Hersing, Yüzbaşı, Alman tahtelbahirinin süvarisi 149

Hey'et-i

— Edebiye 150, 151

— İstihbâriye 13

— Vükelâ 115

— Tahkikiye 256, 257

— zâbitân 32

Hikmet Beyefendi 149

Hilâl Anonim Şirketi 79

Hilâl-i Ahmer 73, 80, 110, 239

— bayrağı 113, 188, 189, 212, 235, 236, 243, 245

— bayrağı çekmiş olan hastahâne 90, 108, 109, 217

— Hastahâne gemisi 241, 245, 246

— işârâtı bulunan hastahâne çadırları 109

— işaretleri 207

Hilmi Paşa bkz. Hüseyin Hilmi Paşa

Hind

— lisanı 194

— -i Şarkî gemicileri 250

—li asker, Afrika Vapuru'nun getirdiği 194

—li Müslümanlar 195

Hindistan kıta'âtımız 152

Hisarlık 155, 206

— bataryaları 58

— garbındaki düşman 173

— garbındaki düşman topçusu 134

Hood Taburu 253

Howe İkinci Livâsı 252
Hristo veled-i Panayot, Düşman tahtelbahirleri tarafından kayıkları batırılan 226
Hükûmet-i Osmaniyye 35, 71, 182, 183, 184, 221, 239, 242, 243, 266
Hükûmet-i Seniyye 46, 232
Hüseyin Hilmi Paşa, Viyana Sefiri 20, 46
Hüseyin Kâzım Bey / Efendi, Muharrirîn-i Osmaniyye'den 52, 53, 54
Hüseyin, Millî Osmanlı Telgraf Ajansı Müdürü 52

I

Ilıca İskelesi 154
Implacable Zırhlısı (Irresistible sisteminde), İngiliz 51, 101, 122
Indefeatable Zırhlı Kruvazörü 15
Inflexible süvarisi 58
Irak 152
Ivan Helid, Mülâzım, Royal Naval Fırkasında bulunmuş olan 249

İ

İ'âne cemiyetleri 112
İbrahim, Hüseyin oğlu, Çorum Sancağının Tepecik Mahallesi'nden 139
İbrahim, Müsteşar 244
İbrice sahili 50
İmroz 10, 26, 28, 42, 119, 153, 158
— Adası 51, 129, 153
İngiliz/ler 9, 17, 30, 33, 52, 56, 61, 65, 67, 70, 98, 107, 108, 127, 147, 148, 152, 175,
182, 184, 185, 194, 195, 214, 221, 223, 235, 255, 262
— asâkiri 177
— askerleri 30, 107, 143, 144, 176
— bahriye zâbiti 56
— beyânâtı 240, 241
— cephesi 143, 223

- doktor 263
- donanma ve ordusu 71
- drenotu 10, 56
- efrâdı 199
- elbisesi 175
- esiri 200, 240, 242, 247, 248
- etibbâsı 176
- filosu 5, 8, 24
- gazeteleri 221
- gemileri, 7, 17, 66, 67, 68, 238
- heyet-i bahriyesi 36
- heyet-i seferiyesi 262
- idaresi 107
- karargâhı 223
- kıta'âtı 146, 181
- kruvazörü 10, 44, 57, 72, 182, 201
- kuvâ-yı askeriyesi 191, 242
- kuvâsı 239
- memurîn-i bahriyesi 242
- nakliye gemisi 103
- nakliye sefinesi 42
- neferâtı 262
- neferi 72, 177, 261, 262
- saff-ı harb gemisi 66
- sefâini 242, 244
- sefâin-i harbiyesi 16, 36, 66, 68
- siperleri 177
- sol cenâhı 147
- tahtelbahiri, E-15 işaretli 90
- tahtelbahirleri 240, 242
- tebliği 17, 42, 47, 152

- topçuları 66
- torpido muhribi 72, 81, 93, 149
- torpido muhribi batırılması 88
- torpidosu 15
- Triumph Zırhlısı 107
- üserâsı 90, 108, 177, 236
- ve Fransız asâkiri 25
- ve Fransız kuvveti 28
- ve Fransız üserâsı 109
- zâbitânı 6, 194, 262
- zâbitânı, Osmanlı bahriyesi hizmetinde bulunan 184
- zâyiâtı 234
- zırhlısı 37, 41, 70, 102, 125, 150

İngilizce 69

- İngiltere 25, 29, 30, 31, 56, 64, 65, 71, 78, 108, 111, 148, 181, 182, 183, 193, 222, 238, 240, 249, 253, 265, 266, 267
- Amiralliği 72
  - Bahriye nâzırı 102
  - başvekili 26
  - donanması 197
  - Harbiye nâzırı 192
  - Harbiye Nezâreti 222
  - Hariciye Nezâreti 246
  - Hükûmeti 71, 90, 237, 239, 242, 244, 246
  - Maliye nâzırı 64, 65
  - tebaası, Dersââdet 'te bulunan 182
  - 'nin müstemlekât askeri 108

İnöz 59, 148

- İntepe 29, 41, 58, 60, 103, 156
- bataryaları 29, 103, 157

- 'deki toplar 25
- İrâde-i Seniyye 12, 13, 50, 57, 63, 83, 84, 179, 178, 181, 197, 198, 228, 230
- lâyihası 63, 177, 180, 227
- İrlanda
- Denizi 150
- efrâdı 259
- İskenderiye 175
- tarîkı 259
- 'de gönüllü tahşid edilmesi 77
- 'ye gelen otuz bin asker 76
- İskoçya efrâdı 264
- İslâm/lar 53, 194
- İsmail Hakkı Bey, Binbaşı, Birinci Kuvve-i Seferiyye'ye memur Yedinci Alay'ın Birinci Taburu Kumandanı 177, 178
- İsmailoğlu Tepesi 118
- İsmet, Kaymakam, İstihbârât Şubesi'nden 39, 70
- İstanbul 6, 14, 16, 28, 30, 47, 65, 144, 145, 235, 236, 240, 243, 247, 248, 255
- Limanı 106
- Vapuru 106
- İstihbârât Şubesi Müdürü bkz. Seyfi
- İstihkâm/lar 3, 67
- âlâtı 97
- efrâdı 117
- kıta'âtı 116
- İstihkâmât 3, 4, 17
- -ı hafife inşası 4
- İstimbot 119
- İstişâre Odası 237
- İsveç
- gazeteleri 82

- Hükûmeti 51
- matbûâtı 82
- tahlîsiye şirketi 51
- liler 82

İtalya 31, 65, 144, 182, 222, 223, 231, 237, 266, 267

- hududu 231
- Hükûmeti 31, 266
- mehâfil-i siyasiyesi 265
- Ordusu 266
- Ordusu'na mensub kâfile-i zâbitân 222
- zâbiti 223

İtalyan/lar 33, 144, 223, 266

- posta vapurları 57
- -İstanbul Vapur Kumpanyası Acentası 57

İtfaiye alayı teşkili 67

İtilâf-ı Murabba‘ Devletleri 232

İtilâf-ı Müselles 28, 82, 144, 266

İzmir

- Acentası 57
- Hükûmeti 28
- Vilâyeti 138

J

Jandarma Taburu Kumandanlığı 54

Jeanne d'Arc Kruvazörü, Fransız 81, 88, 93

Journal de l'Italia 233

K

Kabakkapı 220

Kabatepe 4, 24, 29, 81, 87, 89, 92, 93, 94, 119, 127, 141, 152, 153, 154, 173, 201

- civarına çıkan düşman 92
  - civarını bombardıman 86
  - mevzii 94
  - sahili 96, 128
- Kadıköy 236
- Kahire 175, 230, 233
- Kale-i Sultaniye 4, 5, 45, 47, 103, 115, 118, 148, 230
- Boğazı 24, 149
  - işgali 149
  - muhârebât-ı ahîresi 85
  - Mutasarrıflığı 5, 9
  - müdafaası 20
  - Sancağı 137, 139
  - 'de bulunan istihkâmât 3
- Kamaldoli 266
- Kâmil, Selanik Başşehbenderi 195
- Kamyos, Bozcaada'da 56
- Kanada Fransız hastahâne gemisi 35
- Kanlıdere şarkı 153
- Kanlısirt 156, 157, 216
- Kapıdağı Şibh-i Cezîresi 102
- Kara bataryaları 122, 125, 213
- Kara topçusu 104
- Karaağaç Limanı 55
- Karaçalı, Saros Körfezi'nin şimâlinde 214, 221
- civarı 214, 220
- Karanlık Liman 21, 42
- şarkı 90
- Karargâh-ı Umumî 16, 17, 31, 32, 33, 54, 59, 70, 71, 72, 81, 99, 150, 151, 157, 259, 261
- Sahrâ Sıhhiye Müfettişliği 240, 245, 246

Karesi 44, 54
— mutasarrıfı 10
— Mutasarrıflığı 223

Karpatlar 232
— Karargâhı 231

Kastamonu Vilâyeti 140

Kastron (Limni) 61

Kavak Köprüsü 23, 27

Kavakköy 216

Kavala Limanı 28

Kayaltepe 153

Kâzım Bey, Kaymakam, Beşinci Ordu Erkân-ı Harbiye Reisi 178

Kemal, Ataşenaval 36

Kepez 26, 42

Kerevizdere 22, 143, 146, 152, 200, 201, 205, 208
— Muharebesi 162n

Keşan 26

Keşif kolları 22, 26, 38, 163, 169, 171, 172, 199, 208

Kıbrıs 30

Kısmet Vapuru 106

Kızıl adaları 219

Kigork Efendi, Bursa Vilâyeti Tercümanı 257

Kilidülbahir 29, 212
— Hastahânesi 222
— istihkâmâtı 3, 66

Kilya Ovası 4

Kireçtepe 220

Kirte 235
— irtifâ'ı 147
— meyillerindeki siperler 144

— yamaçları 143
Kitchener, Lord, İngiltere Harbiye Nâzırı 152
— ordusu 181
Kocaburnu civarı 102
Kocaçeşme köyleri 216
Kocaçimen Dağı 217
Kocadere 4, 261
Koen Hedervari, Kont, Peşte Hilâl-i Ahmer Komitesi Reisi, Başvekil-i sâbık 74
Korudağ 29
Koyun Limanı 55
Kömürcü Limanı 22
Körfez 23, 24, 26, 41, 43, 50, 55, 56, 60, 62, 66
Krujer Oteli, Dersaâdet 69
Kruvazör 7, 211, 213, 216, 217
Kumkale 19, 21, 26, 27, 29, 33, 34, 42, 58, 59, 81, 87, 92, 93, 144, 154, 156, 185, 211
— bataryaları 204
— cenûbu 165
— civarına çıkan düşman 81
— istihkâmı 3
— Köyü 87, 88
—'ye asker ihrâcı 27
—'deki kıta'ât 87
Kumtepe Koyu 29
Kuruçiftlik 55
Kuvâ-yı askeriye 33, 111, 114
Kuvâ-yı ihrâciye başkumandanı 154
Kuvâ-yı Osmaniyye 35
Küçük Anafarta Ovası 220

Lağım muharebeleri 204, 206

Lahey

- Mukâvelenâmesi 188, 239
- Sefâret-i Seniyyesi 115, 192
- Sulh Konferansı mukarrerâtı 71, 238
- Sulh Kontratosu 112

Lancashire 153

Lapseki 157

Lengquist, Nielslago, *Aftonblatt* gazetesi muhabiri 82, 83, 231, 232, 233

- 'in harb muhbiri olarak Çanakkale'ye gitmesi 83

Levâzım-ı harbiye 196

Liberal Fırkası 148

Liman Paşa bkz. Sanders Paşa

Limni 42, 43, 56, 76, 77, 105, 194, 195, 251

- Adası 131, 158
- ahalisi 199

Lion Gemisi, İngiliz 29

Lister, Lord Rilsol'un oğlu 254

Lloyd George, İngiltere Maliye Nâzırı 64

Logal, Saphir Gemisi Elektrik Çavuşu 14

Londra 221

Lonesome Çamlığı Siperi 260, 261

Lord Nelson Zırhlısı, İngiliz 36, 56, 90, 118, 122, 173

Lordlar Kamarası 152

Lozan 30

Lucius, von, Mösyö, Stockholm Alman Sefiri 82

M

Macaristan 233

Macarlar 73

Madrid

- maslahatgüzârı 103
- Sefâreti 28

Mahmud Muhtar Paşa, Berlin Sefiri 8

Majestic Zırhlısı, İngiliz 82, 87, 93, 121, 124, 126, 128, 149, 150

Makedonya 42

Makineli tüfek 89, 94, 97, 98, 117, 118, 131

- iğtinâm olunması 98, 104, 119, 123, 126, 130, 175, 218
- mevzileri 158

Makriköy 154

Malay lisâm 115

Maliye Nezâreti 79, 86, 248

- Vekâleti 86, 249

Malta 30, 33, 34, 56, 181, 182, 221, 250, 251

Malzeme-i harbiye 64

Manahoza Oteli, Mısır'da Piramidler civarında 175

Manchester 193

Manchester Guardian gazetesi 148

Mariotte tahtelbahiri, Fransız 206, 207

Marmara 88, 90, 108, 114, 236, 240, 241, 244

- Denizi 95, 102, 106, 154, 155, 157, 219, 229
- Denizi'ne duhûle muvaffak olan düşman tahtelbahirleri 236
- havzası 114, 236, 238, 243
- sevâhili 75, 76

Marsilya 30, 77

Masârif-ı gayr-ı melhûza tertibi 79, 86, 248, 249

Matbûât Hey'et-i Mahsusası 149

Matbûât Müdüriyet-i Umumiyesi 11, 13, 17, 18, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 116, 121, 120, 121, 122, 124, 123, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 158, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 192, 196, 199, 200, 201,

202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 217, 218, 221, 235,
247, 255

Matino, İngiliz nakliye vapuru 72

Matt, Saphir mürettebâtından 14

Mavridi Yorgi, Düşman tahtelbahirleri tarafından kayıkları batırılan 226

Maxwell, Başkumandan 176

Maydos 88, 184

— kasabası 90, 108, 109

Mecidiye

— istihkâmı 45, 67, 68

— Kışlası 29

— Tabyası 4

Meclis-i Vükelâ 6, 79, 85, 86, 249, 265

— azâları 78, 79, 86, 248

Mecrûhîn 80

— ictimâ' mahalleri 110

— nakline mahsus vapurlar 112, 235

— -i askeriye 246

— -i guzât-ı Osmaniye 244

Mehmed Çavuş bkz. Mustafa oğlu Mehmed

Mehmed oğlu Sadık, Biga Kazası'nın Elmalı köyünden 137

Mehmed Reşad V., Sultan 13, 57, 64, 84, 178, 179, 181, 198, 228, 230

Mehmed Said bkz. Said Halim Paşa (Prens)

Mehmed Zeki Bey, *Müdafaa-i Milliye* Risâle-i Askeriyesi Sermuharriri 34

Memurîn-i Mülkiye 80

Merkez Tabyası, Bolayır hattında 29

Mestantepe, Anafarta Cephesi'nde 215

Meşhed-i Hüdavendigâr 71

Mevki'-i Müstahkem Kumandanlığı 32, 54

— erkân-ı harbiyesi 10

—'nın iskelesi 5

Mısır 25, 35, 43, 61, 62, 107, 108, 153, 175, 176

- askerleri 175, 252
  - seferi 42
  - şehirlerine Çanakkale dârü'l-harbinden nakledilmiş pek külliyetli mecrûh 107
  - taarruzu 65
  - 'a yaralı asker gelmesi 175
  - 'da İngiliz idaresi 108
  - lı 230
- Miadi, Kahire'den birkaç mil uzakta 230
- Midilli 10, 44, 55, 56
- Adası 10, 182
- Mihanya Adası 102
- Millî bkz. Millî Osmanlı Telgraf Ajansı
- Millî Osmanlı Telgraf Ajansı 17, 32, 33, 52, 53, 59, 60, 62, 72, 73, 81, 82, 99, 196, 235, 247
- Mitralyöz/ler 88, 144
- ateşi 27
  - bölüğü 144
  - tüfeği 88
- Mole Adası 102
- Molova, 57
- Mondros 56, 154, 194, 195, 198, 199
- Limanı 76
  - 'a bir ihrâc iskelesi inşası 52
  - 'daki ihrâc kuvveti 56
- Monitör sefinesi 205
- Morgenthau, Amerika Sefiri 182, 184, 185, 186, 187, 188, 189
- Moritanya 181
- Morto Limanı 55, 102, 119, 120, 125, 174, 202, 204
- Muarız Körfezi 41, 90
- sahili 39
  - 'nde dolaşan zırhlılar 27

Muâvenet-i Milliye torpido muhribimiz 120
Mudanya 190, 219, 228, 229
— İskelesi 155, 189
Muhabirîn Hey'eti 66, 68
Muhâcirîn nakleden bir kayığa mermi endâht 228
Muhârebât-ı bahriye 112, 234
Muhârib devletler 112, 113
Muhâriblerin harekâtı 113
Muhâsım devletler 111, 245
Muhbirlere Orduya İltihak Ruhsatnâmesi 53, 69
Muhnik gazlar 192
Murad Fuad bkz. Fuad, Kale-i Sultaniye Mutasarrıfı
Mustafa Kemal Bey (Atatürk)
— Sofya Ataşemiliteri Erkân-ı Harbiye Kaymakamı, 19. Fırka Kumandanlığı'na memuriyeti 12, 13
— Miralay, On Dokuzuncu Fırka Kumandanı, On Beşinci Kolordu Kumandanlığı'na tayini 180, 181
— Miralay, On Beşinci Kolordu Kumandanı, On Altıncı Kolordu Kumandanlığı'na tayini 227, 228
Mustafa oğlu Mehmed, Bigalı, Yirmi Yedinci Alay'ın Üçüncü Taburu'nun Onuncu Bölüğü'nün Onuncu Mangası'nda çavuş 27, 34, 197
Mustafa Şekib, Stockholm Sefiri 233
Müdâfaa-i Milliye risâle-i askeriyesi 34
Müdde'î-i Umumî 257
Mühimmât
— depoları 204
— nakli 187
— treni 153
— -ı harbiye 111, 114
Mümtaz, Ataşemiliter 182
Müslüman/lar 87, 194

- askerler 194
- Hindliler 194, 195

Mütehâbbe süferâsı 137

- Müttefik/ler (Müttefikîn) 30, 42, 56, 58, 61, 66, 67, 68, 73, 105, 107, 143, 192, 196, 234, 235
- asâkiri 79
  - donanması 31, 36, 68, 77
  - filosu 56
  - gemisi 66
  - karaya asker ihracı 28
  - kıta'âtı 62, 152, 153, 199
  - kuvveti 42
  - ordusu 141, 247

N

Nabi Bey, Roma Sefiri 31, 33, 223, 265

Naci Bey, Kale-i Sultaniye Polis Merkez Memuru 103

Nakliyât-ı askeriye 111, 114

- vapurları 224, 256

Nakliye

- gemileri 22, 28, 55, 82, 93, 117, 132, 201, 240
- sefâini 26, 28, 96, 102
- sefinesi 51, 57, 124, 150, 153, 158, 161, 181, 187, 194, 216

Namazgâh Tabyası 29

Nâzım, Karesi Mutasarrıfı 44, 55

Nazilli Kazası 138

Nieuve Rotterdameche Courant cerîdesi 192

Nikolai, Von

- 'nin fırkası 144

Nizameddin, Kaymakam 258

Nordanfild ateşi 102

O

Obüs 20

— bataryaları 21, 23, 24, 27, 133, 173

— mermisi 43

— topu 173

On Altıncı Kolordu Kumandanlığı 83

On Beşinci Kolordu Kumandanlığı 57

On Dokuzuncu Fırka Kumandanlığı 12, 13

On Dördüncü Kolordu Kumandanlığı 57

On İkinci Fırka Kumandanlığı 83

O'Niell, Mağrûk E-15 numaralı tahtelbahir mürettebâtından Thomas O'Niell'in ailesi
193

O'Niell, Thomas, Mağrûk E-15 numaralı tahtelbahir mürettebâtından 193

Ordu-yı Hümâyûn 50

— Vekâleti 52, 108, 109, 192, 241, 243, 245

Orhaniye 156

— Tabyası 19

Osmanlı/lar 53, 71, 74, 262

— Ajansı 13

— bahriyesi hizmeti 184

— bataryaları 143

— Devleti 232

— Donanma Cemiyeti Riyâset-i Behiyyesi, 61

— hastahâne gemileri 240, 242, 243, 244

— hatları 179

— Hilâl-i Ahmer Cemiyeti 240, 241, 245

— Hükûmeti 12

- lirası 34
- mecrûhu 240, 242
- neferâtı 135, 262
- Ordusu 179, 180
- Sancağı 7
- üserâsı 230
- zâbiti 246, 247
- -İtalya münasebâtı 266

Otranto 47

P

Panfizer Zırhlısı 149

Panson Bey 69

Paper Daily News 69

Paris 28, 64, 106, 147, 222, 247

- 'deki Amerika Sefâreti 243

Paskalya 76

Paşa Limanı 226

Peleng-i Derya Ganbotu 126

Peşte 74

- Başşehbenderliği 73, 74
- Dârülfünûn müdâvimlerinden mürekkebi bir hey'et 73
- Hilâl-i Ahmer Şubesi 73

Piramidler civarı 175

Pire 35, 56, 61, 194

Pirgos Adası 55

Piyade 118

- askeri 4
- ateşleri 117, 128, 138
- mevzileri 122, 125, 127

- siperleri 32, 118
- ve mitralyöz ateşi 117
- ve topçu ateşleri 165, 208, 213

Plymouth Limanı 250

Pola 47

Polis

- Dairesi 224
- Müdür-i Umumîliği 53
- Müdüriyet-i Umumiyesi 16
- otomobili 16
- ve Jandarma Dairesi tahkikât evrakı 256

Proodos 56

Q

Queen Alexandra Vapuru 237, 238

Queen Elisabeth Dretnotu 197

Queen Mary Zırhlısı, İngiliz 18

R

Re'fet, Batavya Başşehbenderi 115, 247

Reşid Paşa Vapuru 245

Reuter Ajansı 176, 221, 222, 259

Rhododendron Sırtı 260

Rıza Tepesi 148, 155

Roma 31, 33, 233, 265

- ataşemiliteri 26, 28, 42, 56
- Ataşemiliterliği 64
- Sefâreti 28, 35, 42, 61, 181, 222

Romanya 65, 144

- Hükûmeti 35

Royal Naval Fırkası 249, 253

Römorkör/ler 61, 88, 105
Ruboli, Rael, Bank Direktörü, Fransa tebaasından 257
Rum/lar 10, 75, 76
— gönüllüleri 255
— kadınları 253
— köyü 148
Rumeli 45, 122, 125
— istihkâmı 67
Rus/lar 7, 9, 28, 65, 144, 221, 223
— amirali 26
— cepheleri 223
— ordusu 30
Rusya 42, 64, 65, 78, 82
— Devleti 4
— Hükûmeti 35, 113
— maliye nâzırı 64

S

Sadâret 7, 49, 63, 78, 115, 198
Sahil bataryaları 120, 122, 123, 125, 158, 169, 203, 207
Sahil topçu ateşleri 201
Sahrâ
— hastahâneleri 186
— topçuları 161
— topları 4
—da kurulan çadırlar 175
Said Halim Paşa, Prens, Sadrazam ve Hariciye Nâzırı 13, 57, 61, 63, 64, 84, 105, 107,
178, 179, 181, 198, 228, 230, 231
Sakarburg 183, 185
Sakız 10, 28, 57, 72

Salandra Kabinesi 265, 266
Salapurya 61
Salîb-i Ahmer 186, 187, 239, 246
— işâretli beyaz bayrak 113
— işâretli bir düşman otomobili 187
— Komitesi 245
Salih, Seryâver-i Hazret-i Şehriyârî 32
Sanders, Liman von, Müşir, Beşinci Ordu Kumandanı 48
Saphîr tahtelbahiri, Fransız 11, 14
— mürettebâtı 13
Sapphire Kruvazörü, İngiliz 24, 31
Sardunya Adası 249
Sarıbayır 235
Sarıkaya karyesi, Biga Kazası Kale-i Sultaniye Sancağı 139
Sarımsak mevkii 44
Saros Adaları 154, 200
Saros Körfezi 3, 15, 21, 22, 25, 29, 58, 60, 87, 88, 94, 127, 143, 152, 155, 200, 214, 217
Savva Otel, Kahire'de 175
Saz Limanı 24, 51, 55, 90
Sazlıdere 221
Schrayz, George, Amerikan Associated Press'in Seyyâr Muhabiri ve *Paper Daily News* Muhabiri 66, 69
Seddülbahir 19, 21, 26, 27, 33, 34, 42, 58, 82, 87, 88, 89, 93, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 138, 139, 142, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 187, 200, 201, 202, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 220, 264
— bataryası 38
— burnu 94, 95
— Cephesi 160
— civarında düşmanın hastahâne gemileri 188

- Grubu 162, 163
- havan bataryası 19
- İskelesi'ne asker çıkarılması 27
- istihkâmları 3, 32
- Kalesi 27
- Muharebesi 127, 133, 162, 200
- piyade siperleri 40
- tabyaları 19
- 'de düşman nakliye sefâini 134
- 'de düşman ordugâhı 204
- 'deki bataryalar 126
- 'deki düşman kıta'âtı 125, 129, 164, 166
- -Kumkale hattı 19

Sefâin 7, 21, 22, 118

- -i cesîme 15, 19
- -i harbiye 36, 42, 45, 81, 93, , 95, 112, 118, 127, 149, 185, 216
- -i harbiye-i ecnebiye 6
- -i mu'âvene-i harbiye 171
- -i ticariye 196

Seki karyesi Taşköprü Kazası, Kastamonu 140

Selahaddin Bey, Kaymakam, Bahr-ı Sefîd Boğazı Mevki'-i Müstahkem Erkân-ı Harbiye Reisi, On İkinci Fırka Kumandanlığı'na memur edilmesi 83

Selanik 24, 30, 31, 194, 195, 199

- Alman konsolosu 42, 154
- Başşehbenderliği 194, 195
- Başşehbenderliği Vekâleti 24, 25
- tarîkı 196

Semadirek

- Adası 252
- istikameti 15, 27

Semerlitepe'deki bataryalar 153

Senegalli/ler 61,252

— Müslüman nişancı askeri 76

Senegal fırkası 28

Sevkiyât-ı askeriye vapuru 223

Seyfi, Binbaşı, Karargâh-ı Umumî İstihbârât Şubesi Müdürü 10, 12, 13, 15, 18, 19, 21, 24, 26, 28, 30, 31, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 51, 58, 62, 69, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 116, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 142, 148, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 196, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 216, 217, 218, 221, 248, 256

Seyr-i Sefâin

— İdaresi 240

— ve şirket vapurları 236

Sharlock, John Tomas William, Avustralyalı piyade efrâdından, Çanakkale'de esir edilen 156

Sığındere, Seddülbahir'in garbında 87, 88, 214

— civarı 91, 213

— Muharebesi 166n

Sıhhiye bölüğü mevki 188

Sırbistan 8, 195, 196

Sırp/lılar 71

— Hükûmeti 195

— ordusu 71

— Sevkiyat Komisyonu 195

Sinabelya Tepesi, Bozcaada'da 56

Siper/ler 129, 130

— muhârebâtı 170, 211

— müsâdemesi 175

Siroz Adaları 26

Sisam istikameti 57
Skoda 20
Slavlar 9
Smirnof, Rus Yüzbaşı, Boğazlar mütehassısı 24, 31
Softatepe 216
Sofya 42, 76
— Sefâret-i Seniyyesi 47, 107
Soğanlı sırtları 26
Soğanlıdere 155
Sommet, Mathieu 256, 257, 258, 259
Sonino, Mösyö, 265, 266
Soufrene Harb Gemisi 36, 58
Spera gazetesi, Cenova'da çıkan 56
Staker, Bahriye Kıdemli Yüzbaşı, AE-2 tahtelbahirinin süvarisi 221
Stockholm 197, 231, 233
— Osmanlı sefiri 82
— Sefâret-i Seniyyesi 231
Strasburg Katedrali 145
Sultanhisar Nahiyesi, Nazilli Kazası Aydın 138
Suriye 30, 42, 185
— sahili 47, 61
Suvla Koyu 259
Süleyman Paşa Türbesi, bkz. Şehzâde Süleyman Paşa Türbesi
Süleymanreis Deresi 155
Süngü hücumu 27, 94, 100, 118, 129, 259
Süveyş 175
— Kanalı 107
Svared, Anger, İsveç Sefiri 82
Şark Kuvve-i Seferiyesi 145
Şarkî Bahr-ı Sefîd muvâzenesi 65

Şarköy 154, 219

Şehzâde Süleyman Paşa Türbesi, İngilizlerin bombardıman ettikleri 70, 71

Şibh-i cezîre bkz. Gelibolu Şibh-i Ceziresi 81, 87, 93, 153, 182, 254, 263

Şimâl Grubu (Arıburnu) 141, 147, 153, 156, 157, 166, 167, 168, 169

— Cephesi 216

—'nun siperleri 153

Şira 77

— Limanı 77, 105

— Şehbender Vekâleti 105

— Şehbenderliği 105

—'dan Limni'ye götürülen mavnalar 77

Şirket-i Hayriye 235, 243, 245

— Müdüriyet-i Umumiyesi 245

— vapurları 80, 245

T

Tâbi'iyet-i Yunaniye 194

Taharrî gemisi 19, 153

Tahtelbahir/ler 7, 46, 47, 91, 96, 104, 106, 119, 149, 154, 182, 187, 219, 236, 240, 243, 256

— tedârîki 7

Talat Bey, Harbiye Nâzırı Vekili, Dahiliye Nâzırı 10, 12, 13, 237, 259

Tarassud postası 51, 210

Tasvîr-i Efkâr gazetesi 256

Taşköprü Kazası 140

Tavşanada[sı] 219

Taylaran, George, İngiliz ordusundan 222

Tayyâre/ler 22, 39, 116, 122, 123, 120, 124, 126, 127, 129, 195, 225, 230, 251

— bataryaları 173

— bombardımanları 224

- gemisi 90
- hangarları 56, 160, 169
- Tekfurdağı 154, 191, 219, 226
  - civarı 190
  - Hastahânesi 135
  - Limanı 225, 226
- Tekke Burnu 87, 155, 156, 166, 171, 172, 173, 187, 202, 203, 209, 213
  - açığı 10
  - 'nda düşman ordugâhı 172
- Telsiz telgraf muhâberâtı 98
- Tenger
  - sırtları 43
  - 'de bulunan obüsler 25
- Tepecik Mahallesi, Çorum Sancağı, Ankara 139
- Tifo hastalığı 175
- Times* gazetesi 221, 259, 263
- Tiyepo, Sefir 231
- Top/lar 3, 19, 37
  - muharebesi 174
  - ve tüfek ateşleri 172, 174
  - ve tüfek muharebeleri 163
- Topçu/lar 101, 118, 171
  - ateşi 87, 90, 94, 96, 101, 127, 132, 133, 155, 157, 165, 200, 206, 207, 209, 211
  - cephânesi 175
  - muharebesi 205
  - ve piyade ateşi 119, 168, 209, 212
  - ve piyade cephânesi 214
- Tophâne-i Âmire Müşîriyeti 3
- Torpedo 4, 6, 7

- hattı 3
- hücumu 103
- istasyonu 4
- pervaneleri 149
- Torpil hattı 25, 40, 42
- Trablusgarb 266
- Tribuna* 56
  - muhbiri 61
- Triumph Zırhlısı, İngiliz 82, 87, 93, 107, 119, 127, 149
- Trommer, Mirlivâ, On Dördüncü Kolordu Kumandanlığı'na tayini 57
- Tulon 30
- Turhan Köyü 216
- Turkular 252
- Türk/ler 14, 67, 68, 73, 106, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 152, 176, 177, 221, 251, 252, 254, 255, 259, 260, 261, 263, 264, 265
  - esirleri 144
  - istihkâmâtı 66, 67, 68
  - kıta'âtı 264
  - kuvveti 152, 260
  - maktûlleri 260
  - mermisi 67, 68
  - milleti 185
  - mülâzımı 14
  - müstahkem mevzii 143
  - neferi 176, 177
  - top menzili 68
  - topları 68
  - üserâsı 179
  - yemekleri 14

— zâbitânı 14, 145

— zâyiâtı 68, 259

Türkçe gazeteler 149

Türkiye 42, 82, 148

— orduları 144

—'yi paylaşma 65

U

Umûr-ı İdâriye Müdüriyet-i Umumiyesi 246

Umûr-ı Siyâsiye Müdüriyet-i Umumiyesi 105

Urdu lisâmı 195

Urla İskeleyi 57

Usedom bataryası 156

Uzunköprü 151

— tarîkı 150

Ü

Üçüncü Kirte Muharebesi 131n

Üçüncü Kolordu 12, 13, 15

— Karargâhı 84

— kumandanı 32

— -yı Hümâyûn 84

V

Valambaroza 266

Vekimot Kruvazörü 29

Vengeance Zırhlısı, İngiliz 89, 95, 116, 126

Venizelos, Yunanistan Başbakanı 9, 75

Veysel oğlu Mehmed, düşman tahtelbahirleri tarafından kayıkları batırılan 226

Viyana 20, 46, 50

— Sefâret-i Seniyyesi 46, 50

Voge Dağları 145

W

Weber Paşa, Albay, Çanakkale Boğazı Komutanı 145

— On Beşinci Kolordu Kumandanlığı'na tayini 57

Wilhelm Hafen 149, 150

Y

Yano Lato Kumpanyası 56

Yanyalı Hasan Fehmi Efendi, Otuz Yedinci Alay Makineli Tüfek Bölüğü Mülâzım-ı
Evveli, Yüzbaşılığa terfi'i 177, 178

Yedinci Fırka 104

Yeni Zelanda

— Kolordusu 260

—lı 77

Yeniköy 22, 55, 117

— bombardımanı 60

Yenişehir 60, 156

— karyesi 165

Yıldız Limanı 41

Yıldız Tabyası 22, 23

Yılgıntepe 259

Yunan 30

— gönüllü müfrezesi 56

— Hariciye nâzırı 75, 76

— Hükûmeti 75, 196

— ordusu 30

— yâverleri 254

— zırhlıları 8

Yunanistan 8, 9, 30, 65, 182

— erkân-ı harbiye ve fırka-i askeriyesi 9

—'ın vaziyeti 8

Yunda 55

Z

Zeki Bey, bkz. Mehmed Zeki Bey

Zeki, Tophâne-i Âmire ve Umum Mekâtib-i Askeriye Nâzırı 4

Zimmerman 8

Zühaflar 252